

A close-up photograph of a bouquet of pink roses. The roses are in various stages of bloom, with some showing deep pink and others lighter, almost white, petals. They are arranged in a dense cluster. In the background, a blue ceramic vase is visible, featuring a prominent vertical crack that runs down its center. The overall lighting is soft and warm, creating a gentle, romantic atmosphere.

НА ЗЛАМАНИХ КРИЛАХ

A photograph of a bouquet of pink roses in a light blue ceramic vase. The vase has a prominent vertical crack running down its center. The background is a soft, warm yellow. The title text is overlaid on the lower half of the image.

НА ЗЛАМАНИХ КРИЛАХ

 Vivat
ВИДАВНИЦТВО

Кетрін Сентер

НА
ЗЛАМАНИХ
КРИЛАХ

 Vivat
ВИДАВНИЦТВО

Кетрін Сентер

HOW
TO WALK
AWAY

Katherine Center

НА ЗЛАМАНИХ КРИЛАХ

К е т р і н С е н т е р

Харків

2021

*Присвячується моїй мамі, Деборі Детерінг, — моєму особистому супергерою. А також на
спомин про її брата, мого дядька, Германа Детерінга, який у наших серцях — назавжди*

ВДЯЧНЕ СЛОВО

Щоб написати цю книжку, мені довелося вивчити багато інформації, і я дуже вдячна всім людям, які допомогли мені з цим упоратись. Обіймаю друзів, які познайомили мене з експертами, котрі відповіли на масу моїх запитань: Вікі й Тоні Естрера, Дженніфер Гамільтон, Ів Лапін, Марк Пог і Дж.Дж. Спедейл.

Велика подяка всім медичним працівникам, які знайшли час і допомогли мені дослідити лікування Маргарет. Доктор Даррелл Гансон, запросивши мене на каву, розповів про травму, яка мала б бути в Маргарет, детально описав хірургічне лікування й одужання, а також навчив мене слова *iliopsoas* (клубово-поперековий м'яз). Доктор Форрест Рот описав мені лікування опіків і пересадку шкіри. Роберт Маннінг, фізіотерапевт, люб'язно витратив ранок, щоб показати мені відділення інтенсивної терапії і тренажерну залу в Г'юстонській методистській лікарні. Росс ЛаБов і хлопці з компанії «Project Walk» у Г'юстоні дозволили мені провести з ними цілий день і дізнатися про всі креативні й надихущі способи, завдяки яким вони допомагають людям видужувати.

Щиро дякую Джеффові Скотту й Веслі Бранчу, які люб'язно погодилися поділитися зі мною своїми історіями про травму спинного мозку й докладно описали реалії свого подальшого життя. Я також рада, що мені вдалося знайти дві чесні й натхненні розповіді про життя з травмами спинного мозку: книжки Марка Голла «Через вулицю від пекла» («Across the Street from Hell») та Памели Генлін «Іди, не біжи» («Walk, Don't Run»). Доброчинний фонд Крістофера і Дейни Ріф також мені неабияк допоміг.

Величезна подяка Моллі Гордон, яка познайомила мене зі своїм батьком, Аланом Гордоном, який люб'язно узяв мене в політ на своїй «сесні», звозив мене до Галвестона й назад і навіть дав трохи «покермувати» літаком. А потім, коли ми вже безпечно приземлилися, описав мені найкращий спосіб розбити той літак. Дякую також Джону Маріно, який, запросивши мене на каву, розповів свою жахливу, але подеколи й смішну історію виживання в авіатроці.

Хочу переказати вітання і подяку своєму другові Семові Ніколсу за вечір у ресторані «Cherry Blossom» міста Фішкілл (штат Нью-Йорк, США), коли він мало не помер, заклавшись з'їсти цілу кульку васабі.

Протягом багатьох років мене надихала стійкість подруги моєї мами Жан Маєрс, яка разом зі своїм чоловіком після смерті їхнього маленького сина Джона Марка від раку заснувала літній табір для дітей з особливими потребами. Табір «Надія» в цьому романі — його продуманий і химерний дизайн, а ще його рішучість привносити радість у боротьбу людей — був навіяний «Табором Джона Марка».

Я також маю подякувати друзям, які підтримували мене, обговорювали зі мною книжки й доклали чималих зусиль, щоб допомогти мені написати цей роман, а потім виступали з відгуками про нього: Брене Браун і Стіву Еллі, Крісу й Конні Сегер, Дженні Лоусон, Шеріл Рапп, Вікі Вайт, Фей Робесон, Ендрю та Кетрін Вебер, Брайн Ларсен, Марії Зерр, Трейсі Песікофф і Дейлові Ендрюсу. А також дякую моїй веселій родині за те, що завжди так переймалася тим, що я роблю: Біллу Панніллу й Моллі Гаммонд, Шеллі та Метту Штейн (і Яззі), Ліззі й Скотту Флетчер, а також Елу та Інґрід Сентер.

Моя дивовижна мама, Дебора Детерінг, і мій чоловік, рок-зірка Гордон Сентер, як завжди, набирають мільйон балів за готовність допомагати й за самовідданість під час моєї роботи над книжкою. (Особлива подяка Гордону за чудове володіння французькою мовою і за підказану фразу: «В мене розірвало окороки»). Мої діти, Анна й Томас, також дістають мільйон балів. Просто за те, що вони такі милі та веселі.

Також дякую всім людям у видавництві «St. Martin's Press», які підтримали цю книжку і з якими було так добре працювати.

Й останнє, але не менш важливе: щиросерда подяка моїй агентці, Хелен Брайтвізер, яка вже з добрий десяток років захищає і підтримує мене. А також моїй редакторці, Джен Ендерлін, якій я ніколи не зможу віддячити за те, що вона працює зі мною. Мою вдячність вам неможливо передати словами.

Життя одне, і воно просто триває.
Веслі Бранч

Яких тільки щасливих кінців не буває.
Ів Лапін

РОЗДІЛ 1

Найзлішою іронією стосовно того вечора було те, що я завжди боялася літати.

Завжди. Тільки-но досягла віку, коли вже могла про таке думати.

Це було якесь безглуздя. Навіть зухвалість. Ну чого ото дертися в небо, коли сила тяжіння міцно тримає тебе на землі?

Пам'ятаю, коли я ще вчилася в середній школі, батьки якось повезли нас зі старшою сестрою Кітті на Гаваї. Думка про політ жахала мене відтоді, як вони про нього сказали, і ще довго після повернення додому. Вислів «полетіти на Гаваї» трансформувався в моєму мозку на «потонути в океані». За тиждень до подорожі я зловила себе на обдумуванні стратегій виживання. Якось уночі, вимкнувши світло, я нишком пробралась у кімнату Кітті й залізла до неї в ліжко.

Я вчилася в дев'ятому класі, вона — у випускному, тож її слово важило чимало.

— То який буде план? — вимогливо спитала я.

Сестра лежала, напівзарившись обличчям у подушку.

— План чого?

— План порятунку, коли літак упаде.

Кітті розплющила одне око.

— Куди впаде?

— В океан. Дорогою на Гаваї.

На якусь хвилю наші погляди зустрілися.

— Нічого такого не станеться.

— У мене лихі передчуття, — промовила я.

— Гляди, бо ще зурочиш нас.

— Це не жарти. Нам потрібна стратегія виживання.

Сестра простягла руку й легенько поскубла мою гривку.

— Немає ніякої стратегії виживання.

— Має бути.

— Ні. — Вона похитала головою. — Бо якщо ми не розіб'ємося, то він нам не знадобиться. А якщо розіб'ємося... — Кітті промовчала, щоб я вхопила її думку.

— То він нам не знадобиться?

Кивок.

— Ми просто помremo. — І вона клацнула пальцями.

— Ти так легко про це говориш.

— Помирати *легко*. *Не померти* — ось що важко.

— Що ж, може, ти й маєш рацію.

Сестра заплющила очі.

— Недарма ж я мозок сім'ї.

— А я гадала, що мозок — це я, — сказала я, легенько штовхнувши її ліктем.

Вона посунулась.

— Ти ж знаєш, що ти — красуня.

Неймовірно, але ми пережили ту мандрівку.

Потім, так само не ймучи цьому віри, я пережила ще багато подорожей, і найгірше, що мене під час них спіткало, це турбулентність. Я перечитала чимало статистики, яка запевняла, що літак — найбезпечніший засіб пересування порівняно з автомобілями, потягами й повітряними кулями. Якось я навіть стажувалася в офісі поряд із міжнародним аеропортом, спостерігаючи, як літаки любісінько собі злітали й сідали цілими днями. Мені вже давно слід було подолати свої страхи.

Та я ніяк не могла позбутися відчуття того, що слова «літати» й «розбиватися» — синоніми.

А тепер, по стількох роках, я зустрічалася — ще й дуже серйозно — із хлопцем, який ось-ось мав здобути ліцензію пілота. Насправді серйозність наших зустрічей була такою, що саме тієї суботи, коли ми зібралися поїхати кудись, щоб відсвяткувати мою нову, ще-не-зовсім-але-майже-офіційну, омріяну роботу, мене переслідувало відчуття, що він також ось-ось мав зробити мені пропозицію про одруження. Ну просто будь-якої миті.

Саме тому я й убралася в чорний сарафан без бретельок.

Якби ж то мені вистачило розуму пометикувати над цим, то я пригальмувала б і тверезо запитала себе: а як так виходить, що цей неймовірно гожий і чарівний Чарльз Філіп Данбар, стовідсотково ідеальний для мене, хоч із якого боку глянь, попри все те ще й такий завзятий любитель повітряних мандрів? Про те, щоб літати, він узагалі не роздумував, так само як і про інші жахіття, типу пірнати з

аквалангом чи стрибати прив'язаному за ноги еластичним канатом. Він мав уроджену віру в порядок Всесвіту й у фізичні закони, а також у право людства гнути ті закони через коліно на свій розсуд.

Що ж до мене, то я завжди підозрювала, що хаос сильніший від порядку. Коли йшлося про Людину проти Природи, я завжди ставила на Природу.

— Ти просто не уважно слухала на уроках природознавства. — Чіп завжди так висловлювався, наче я була якимось недоуком.

Може, й так. Та це не означало, що я не мала рації.

Чіп був упевнений, що його вправління в пілотуванні з часом вилікує всі мої страхи. Він не сумнівався: його приголомшливість і натхнення не залишать мені іншого вибору, хіба що розслабитись і насолоджуватися цим.

Стосовно цього кожен з нас лишився при своїй думці.

— Я ніколи з тобою не полечу, — оголосила я перед його першим уроком.

— Це ти зараз так міркуєш, але настане день, коли ти благатимеш, щоб я взяв тебе туди із собою.

Я похитала головою, мовляв, ні.

— Я не велика любителька благати.

— Поки що.

Й ось тепер ліцензія пілота майже була в його руках. Чіп виконав самостійний політ, а також самостійний маршрутний політ. Він налітав удвічі більше годин, ніж вимагали, просто щоб більше потренуватися. Що ще залишилось? Його контрольний політ, коли поряд із ним буде досвідчений пілот, який ставитиме його в «стресові ситуації».

— Не розповідай мені про них, — попросила я.

Утім, він таки розповів.

— Це коли навмисне вимикають двигун і ти маєш самостійно вибиратися з такої халепи, — не вгавав Чіп, задоволено уявляючи собі, як він вправно долає цю перешкоду. — Або коли випадає сідати на маленькому полі, де недостатньо місця. І звичайно ж: нічний політ.

Контрольний політ мав відбутися наступного тижня. Чіп упорається. Він був із тих людей, які стають іще спокійнішими, коли все навколо летить шкереберть. Із нього вийде чудовий пілот. І я буду абсолютно щаслива, якщо він літатиме так, як йому схочеться. Без мене.

Та спершу ми збиралися заручитися — принаймні я на це сподівалась. Можливо, сьогодні. На День святого Валентина.

Не можу точно сказати, звідки я це знала. Просто весь день я це відчувала, як ото відчуваєш, що ось-ось задощить. І коли я пристібалася паском безпеки поряд із Чіпом у його джипі, то вже не сумнівалася.

Я давно знала Чіпа. Ми зустрічалися три роки. Я знала всі його улюблені примовки, кожен вигин його тіла. Я знала, коли він сміявся нещиро та коли забивав мені баки. За якусь мить я могла визначити, сподобалась йому людина чи ні. І звісно ж, я знала, коли він щось приховував, особливо те, що його хвилювало. І хоч здавалося, що це побачення було точнісінько таким, як і всі інші наші побачення, я просто знала: має статися щось неймовірне.

Я подумала, що він повезе мене у той італійський ресторан із мерехтливими гірляндами, куди ми їздили на наше перше побачення. Та замість їхати в центр Чіп звернув на автостраду й натиснув на газ.

Дах на джипі було знято. Я притримувала волосся руками.

— Куди ми їдемо? — гукнула я.

Чіп гукнув у відповідь:

— Це сюрприз!

Після таких слів мені похололо в животі. Знову ж таки, я вгадувала наміри Чіпа ще до того, як він їх виголошував. Була у нас така особливість. Я занадто добре його читала. Він не віз мене вечеряти. Він віз мене в аеропорт.

Хвилини через двадцять ми залишили місто Остін далеко позаду. Чіп зупинився біля ангара на приватному аеродромі серед якогось дикого пустища.

Я роззирнулася довкола.

— Це, мабуть, якийсь жарт.

Він схилився до мене.

— Ти здивована?

— І так, і ні.

— Ну, придурился. Хоч разочок. Мені так кортить тебе здивувати.

— Гаразд. Я в шоці. Тремчу від жаху.

— Аж так дуже не треба.

Чіп підійшов до дверцят з мого боку, узяв мене за руку, а потім несподівано сіпнув і, аж зігнувшись, підступно потяг мене за собою кудись у дальній кінець ангара.

Я йшла за ним у стані якогось когнітивного дисонансу — точно знаючи, що він робить, і водночас чітко себе запевняючи, що він просто не може цього робити.

— Ти мене потайки сюди тягнеш? — прошепотіла я.

— Усе гаразд. Мій друг Ділан так само зробив це разом зі своєю дівчиною минулого тижня.

Я сіпнулась, намагаючись вирватися.

— Чіпе! Я не можу!

— Звісно, що можеш.

— Це що, незаконно?

— Я просто хочу показати тобі свій літак.

— Це не твій літак, хлопче.

— Усе одно що мій.

Мені зовсім не хотілося дивитись на його літак. Абсолютно. Мені хотілося вина, і закусок, і свічок. Я майже здобула роботу своєї мрії! Я воліла святкувати. Я була налаштована насолоджуватись, а не катуватися.

— Невже ми не можемо просто повечеряти?

Він заозирався, потім повернувся до мене.

— Повечеряти може *будь-хто*.

— Я залюбки готова бути будь-ким.

— А я — ні.

Потім, рішуче пересмикнувши плечима, мовляв, шлях вільний, Чіп витяг мене на летовище й зупинився перед маленькою білою «сессною». Це був саме такий літак, яким його зазвичай зображували на картинках: крила вгорі, фюзеляж унизу, на носі маленький пропелер. Іще й доволі патріотичний — із червоними, білими й синіми смугами.

— Симпатичний, — промовила я, кивнувши, типу: «Чудово. Питання закрито».

Однак Чіп узяв мене за плечі й повернув обличчям до кабіни.

Я відступила на крок.

— Що ти робиш?

— Ну ж бо, покатаймося.
— Я боюся літати. Пам'ятаєш?
— Час подолати це.
— Мене знудить. Мене захитає.
— Тільки не зі мною. Тобі нічого не загрожує.
— Річ не в тобі. Річ у польоті.
— Тобі просто потрібен правильний пілот.
Я хитала головою — напівнедовіжливо, напівзаперечно.
— У тебе навіть немає ліцензії.
— Можна вважати, що в мене вже є ліцензія. Я виконав усе, що для неї вимагають.
— Але ще не склав іспит.
— Так іспит для того й улаштовують, щоб подивитися, що ти *вже вивчив*.
— Чіпе! *Hi*.
— Маргарет! *Так*. І негайно, поки нас не спіймали.

Сила його натиску відчувалася майже фізично, я ніби опиралася навальному вітру. Чіп хотів це зробити. Він хотів, щоб я це зробила — довела, що довіряю йому, що вірю в нього. Це не було якимось іспитом, проте я таки могла зазнати тут невдачі.

А я не була людиною, що зазнавала невдач.

Я була людиною, яка *блискуче* все долала.

У мене було таке відчуття, ніби настав якийсь важливий момент. Він раптом надав метафоричного сенсу хоробрості, довірі й авантюризму — немов висвітлюючи суть того, ким я була і як збиралася прожити решту свого життя. Й ось уже здавалося, що, відмовляючись тієї миті від польоту, я ніби назавжди відмовлялася від будь-яких можливостей. Невже я готова дозволити якимсь мізерним статистичним ризикам знищити в мені щонайменший паросток хоробрості? Невже я не здатна гідно відповісти на цей виклик? Невже я дозволю, щоб страх зробив із мене *нікчему*?

Не впевнена, що я мала вибір. Чіп був Чіпом. Він був моїм ідеальним чоловіком, і так я його й сприймала, відколи його батьки оселилися по сусідству з моїми батьками ще тоді, коли ми обоє вчилися в коледжі. Наші матері стали найкращими подругами-сусідками, частенько збиралися на задньому подвір'ї, попивали винце й гомоніли, але Чіпа я

бачила тільки на канікулах. Зазвичай улітку батько доручав йому стригти газон, а я стояла біля нашого вікна й дивилася. Яюсь мама змусила мене винести йому пляшку води, і він одним махом вихилив її всю. Я й досі бачу цю сцену, ніби в уповільненій зйомці.

Та насправді я його зовсім не знала, аж поки ми обоє випадково не опинилися разом у бізнес-школі вдома в Остіні. Я була керівником нашої навчальної групи, а він працював під моєю орудою, що позитивно на нього вплинуло.

Ось так ми й закохались одне в одного.

Я одружилася б з ним іще того першого вечора, коли ми поцілувались, якби він мені запропонував. Такий то був хлопець. Високий, чисто виголений, білявий, американець до нутра кісток, цілеспрямований, упевнений. А ще мрійливий. Ніхто не міг йому ні в чому відмовити. Як же ж мені пощастило, що ми разом, думала я, все вимальовуючи вензельними карлючками «Маргарет Данбар» де треба та де й не треба. Яюсь я погуглила собачі породи, добираючи нашого майбутнього домашнього улюбленця. А іншим разом, от не повірите, роблячи закупи на сайті «Гоум Депо», узяла та й клацнула мимохіть маленьке віконце з планками штахетника. Просто щоб глянути, скільки вони коштують.

Аж ось ми обоє закінчили навчання, здобувши щойно ступені МВА, і вже готові були розпочати трудову кар'єру: Чіп як фінансовий аналітик початкового рівня в інвестиційному банку — робота, яку він знайшов завдяки батьковому товаришеві, а я — як менеджерка з розвитку бізнесу в нафтогазовій компанії під назвою «Сімтекс Петролеум». Його праця була чудова, але моя — набагато краща, і я думала, як це великодушно й мило з його боку, що він так радів за мене.

Правду кажучи, у мене навіть не було відповідної кваліфікації для цієї нової роботи. Вона потребувала «п'ятирічного досвіду роботи в секторі», «глибоких знань у веденні торгів за комерційними контрактами», а також реального «міжнародного досвіду» — і цього всього в мене не було. Проте мій викладач із бізнес-школи наважився на ризик, замовивши за мене слівце через свого друга і написавши приголомшливого рекомендаційного листа, де я фігурувала як «надзвичайно енергійна людина, здатна мислити перспективно й

знаходити розв'язки проблем, чудовий комунікатор і командний гравець із сильною діловою та фінансовою хваткою».

Я розсміялася, коли викладач показав мені перелік вимог до вакансії.

— У мене й близько немає такої кваліфікації.

— Люди постійно дістають роботу, для якої в них немає кваліфікації.

Я втупилась у той перелік.

— Вони вимагають «доведену стратегічну й високорівневу взаємодію з логістичною системою».

— Ти — безумовний фаворит.

— Я — посміховисько.

— Просто зараз ти міркуєш, як дівчина.

— Так я і є дівчина.

— Доведеться це виправити.

Я глянула на нього.

— Коли підеш на цю співбесіду, я хочу, щоб ти вдала з себе чоловіка.

Я замружилась.

— Вдала з себе чоловіка?

— Такого *крутого* мужика, — підтвердив він. — Не просто кваліфікованого, а суперкваліфікованого.

Я похитала головою.

— Кваліфікація, — заявив викладач, — ніщо порівняно з упевненістю.

— Ну, якщо ви так кажете, — промовила я. Хоч ані на грам у це не вірила.

Того дня я пішла на співбесіду, анітрохи не сумніваючись, що мене візьмуть на кпини. Одначе все робила так, як викладач мені велів. Я аж із шкури пнулася, так прикидалась, і все щоб довести, що він помилявся.

А вони взяли й запропонували мені ту роботу. Ну, принаймні, коли хлопець із відділу кадрів провів мене до вестибюля, то сказав, доторкнувшись до мого плеча:

— Поки що не офіційно, але ви її маєте.

Моя початкова зарплатня мусила перевищувати зарплатню Чіпа на п'ятдесят тисяч, але мати порадила мені не говорити йому про це. Головне було те, що ми починали своє життя. Усе ставало на свої місця.

І тут, на цьому летовищі, мені не хотілося бути тим єдиним складником, який псував би усю картину.

Чіп стиснув мої долоні.

— Ти ж мені довіряєш, правда?

— Так.

Начебто.

І тоді він рвучко пригорнув мене й поцілував — по-чоловічому, рішуче, палким поцілунком типу «все-це-може-бути-твоїм», виробляючи в моєму роті своїм язиком щось таке, що він, очевидно, вважав ефектним і еротичним, але що я (зважаючи на те, як суцільний жах перед тим, що я ось-ось готова була зробити, вихолодив мою кров) не годна була відчувати.

Потім він ляснув мене по заду:

— Залазь.

Що я можу сказати? Так я й вчинила.

Та запевняю вас, долоні в мене були такі самі крижані, як і кров.

Застібаючи плечовий пасок, я суворо себе шпетила: «Усе правильно, так і треба вчинити. Зрештою, хіба не про кохання йдеться в цьому випадку?» Сказати «так» не тільки тоді, коли це легко зробити, а й тоді, коли важко?

Звісно, будь-який аналітик, вартий свого ступеня, міг би легко навести протилежний аргумент: що я мала довіряти своїй інтуїції та не дозволяти, щоб Чіп змушував мене робити те, чого я не хочу. І про те, що його нехтування моїми почуттями, моїм реальним страхом на догоду власним фантазіям у стилі фільму «Найкращий стрілець» аж ніяк не свідчило про наше з ним безхмарне майбуття.

Але про це я не думала.

Я думала про політ.

І ось Чіп уже всівся поряд зі мною, пристібаючись і передаючи мені чорні навушники. Здавалося, я опинилася на американських гірках, утиснута й нерухомо зафіксована в кріслі кабінки.

Чіп одразу увійшов у роль пілота. Він надів окуляри-авіатори й притулив мікрофон навушників дуже близько до рота, аж зачіпав його губами, і заговорив до диспетчерської вежі якоюсь специфічною мовою, що скидалась на маячню:

— Дозвіл на політ по маршруту Форт-Бенд — «сессна» Три Два Шість Танго Дельта Чарлі з інформацією Джулієт — ПВП до Техас-сіті політ три тисячі триста.

Звучало якось неприродно, наче він придурювався. Ну хто так розмовляє? Проте вежа так не думала. Крізь тріск у навушниках почулося:

— «Сессна» Три Два Шість Танго Дельта Чарлі — Дозвіл на політ по маршруту Форт-Бенд — уведіть код два три один чотири, виліт із частотою один два нуль точка дев'ять.

О, дідько. Це таки відбувалося.

Чіп перевірів інструменти й циферблати, роздивився їх із виглядом професіонала. Він явно почувався невимушено. Видавався вмілим. Надійним. Мачо, безумовно. І, чорт забирай, так: суперкрутим.

— Перед тим як приїхати по тебе, я провів перевірку безпеки за контрольним списком — двічі, — сказав він. У навушниках його голос здавався хрипким, але він узяв мою руку й стиснув. — Не хотів, щоб у тебе був час передумати.

Мудро.

Утім, під ту пору я вже не мала ніяких сил. Я зробила свій вибір. На краще чи на гірше, як кажуть.

Отож Чіп звернув свою увагу на серйозніші речі.

Усе ще перебуваючи в звабливому образі пілота, він заговорив у мікрофон і видав вежі ще якесь безглузде повідомлення, підтверджуючи, що ми чекаємо на свою чергу до злітно-посадкової смуги. Я ніколи раніше не бувала в кабіні літака, а цей літак, здавалося, являв собою суцільну кабіну. Позаду нас було ще два сидіння, але складалося враження, що ми сидимо в іграшковій машинці.

Перед нашим зльотом мав приземлитися якийсь літак, отож я розглядала приладову панель із усіма її кнопками, шкалами та іншими «-ометрами». Я вказала на неї:

— Вона не зависока?

Панель була вище від моєї голови. Мені майже нічого не було видно за нею.

Чіп кивнув.

— Це не те, що вести автомобіль, де важливо все бачити перед собою. У польоті більше спираєшся на покази приладів.

— І ти не дивишся в лобове скло?

— Дивлюсь, але так само дивлюся на інструменти й вимірювальні прилади. Одним оком у вікно виглядаєш, другим за показниками стежиш.

Нарешті той літак приземлився, уповільнив хід і прокотився повз нас. «*Бачиш?* — сказала я собі. — *Вони вижили*». Наш двигун збільшив оберти, Чіп знову повідомив про нас по радіо і почав натискати на педалі, викермовуючи на позицію. Лопаті пропелера розкрутилися так швидко, що просто зникли. Літак вібрував і гуркотів. Я сиділа на своїх крижаних руках, щоб не стискати їх у кулаки.

— Тільки, будь ласка, не роби всяких там мертвих петель або що, — попросила я.

Чіп глипнув на мене:

— Мертвих петель?

— Штопорів або переворотів. Чи чогось такого. Без оцих випендрасів.

— Я й на думці не мав перед тобою викаблучуватися, — сказав Чіп.

— Певно, що ні.

— Ти ж і так знаєш, який я класний.

Я кивнула:

— Авжеж. А ще мене може знудити.

Ми рвонули вперед, набираючи швидкість. Коли відірвались од землі, я подумала, що це не так уже й відрізняється від зльоту на звичайному літаку. Може, трохи більша бовтанка. Почуваєшся трохи більше на белебні. І це трохи дужче нагадує фільм «Із Африки».

Земля пропливала під нами. Неквапом.

Чіп був зосереджений, спокійний, і було так дивно думати, що це все відбувалося з його волі. Коли ми здійнялися в повітря, він почав пояснювати всі свої дії, ніби давав мені урок. Він розповів про те, що «Сессну 172» вважали за найпопулярніший літак. Класику. Про те, що ми летітимемо на висоті дев'яност п'ятнадцять метрів. Що наша швидкість становитиме двісті один кілометр на годину і ми будемо ще прискорюватися, якщо повітря розріджуватиметься, щоб літак не звалився в штопор. Чіп мав оглядати обрії, пильнуючи появу інших

літаків, а також слідкувати за екраном радара, щоб бути на зв'язку з диспетчерськими вежами.

Аж ось прозвучало щось тривожне: він сказав, що пальне міститься у крилах.

— Схоже на гандж конструкції, — зауважила я. — А раптом крила відвалляться? Увесь літак залле пальним.

— Крила не відвалляться, — заявив Чіп. — Такого не буває.

— А раптом *таки відвалляться*?

— Ну, а якщо вони таки відвалляться, то в літака виникнуть серйозніші проблеми, ніж купіль із пального.

Я поклала руки собі на коліна, намагаючись тримати їх так, щоб не було схоже, що їх звело судомою переляку.

Літак страшенно гуркотів — не рятували навіть навушники, — і вібрація в повітрі була сильнішою, ніж на землі, особливо коли ми пролітали під хмарою. Чіп пояснив, що хмари насправді сидять на стовпах висхідного повітря, а турбуленція відбувається, коли літак проходить крізь такі стовпи. Мені ніколи й на думку не спадало, що хмари сидять на чомусь — просто пливуть собі, та й годі, — але коли Чіп про це розповідав, то в цьому вловлювалась якась логіка. Що більше логіки було в його словах, то безпечніше я почувалася.

Він усміхнувся мені:

— Чудово, еге ж?

Мабуть.

— Чудово.

— Досі боїшся?

Так.

— Ні.

— Радієш, що полетіла?

— Радітиму ще дужче, коли ми повернемося на землю.

— Я знав, що тобі сподобається. Я знав, що ти зможеш бути хороброю, якщо постараєшся.

Якийсь дивний комплімент. Наче він ніколи раніше не бачив мене хороброю. Ніби предметом дискусії була моя здатність до хоробрості.

Утім, я й справді трохи осміліла тепер, коли ми піднялися над земельними ділянками, що мозаїкою розляглися під нами.

Пам'ятаю, як я подумала: найстрашніше позаду.

Незабаром сільгоспугіддя внизу змінилися затоками й лиманами, і я зрозуміла, що ми летимо до узбережжя.

— Куди прямуємо? — спитала я.

— Я просто хочу швиденько показати тобі одну штуку, — пояснив Чіп, — а потім ми розвернемося й полетимо додому.

Мені було видно, як перед нами з'являлася темна збурена маса води.

— Це що, Горсшу-Бей? — запитала я. Там розташовувався будинок моїх дідуся й бабусі. Я була в них мільйон разів, але ніколи не бачила цю місцину з такого ракурсу.

Чіп кивнув:

— Ти здогадалася.

Ми наближалися до протилежного берега.

— Що ти хочеш мені показати?

— Зачекай, і побачиш.

Чіп зробив крен, щоб облетіти навколо озера, трохи знизився і провів літак над водою. Я бачила внизу хатинки й маленькі автомобілі, але з висоти пташиного польоту важко було щось упізнати. Ми пірнули ще нижче, так, що стало видно маленькі хвильки, які бились об берег.

— Уважно дивись на пляж, — сказав він і ще знизився.

Я визирнула зі свого віконця. Тоненька смужка піску, люди, столики для пікніка поряд на траві. Тепер я впізнала, де це. Громадський пляж на протилежному березі.

За хвилину Чіп гукнув:

— Онде! — і тицьнув туди пальцем.

Я глянула:

— Де?

— Ти можеш це прочитати? — запитав Чіп.

— Що прочитати?

Він пильно вдивлявся у віконце зі свого боку.

— Чорт. Ми занадто високо.

Та тільки-но він намагався знизитися, вежі на радарі червоніли.

Чіп повернувся до мене:

— Там унизу напис на піску.

Я нічого не бачила.

— І що там написано?

— Там написано: «Виходь за мене заміж!»

У мене тьохнуло серце, але я й бровою не повела.

— Так і написано?

Я не бачила на піску жодного напису.

— Я бачив це вчора в новинах. Хлопець освідчився дівчині, виклавши камінням на піску величезні слова, а потім привів ту дівчину на пікнік біля озера, щоб зробити їй таку несподіванку.

— Круто, — сказала я так, ніби це викликало просто емпіричну цікавість. То про що ми там балакали?

— Я справді хотів, щоб ти побачила ті слова.

— Серйозно?

— Так. — Чіп знову глянув униз. — Бо хотів зробити тобі таку саму пропозицію.

Одна річ — чекати, щоб щось відбулося, думати про це чи сподіватись, і зовсім інша — реально переживати омріяний момент. Я приклала руку до рота й знову притислася головою до вікна, щоб краще бачити.

— Іще дещо. Відкрий бардачок.

І справді, переді мною виявився маленький відсік для речей. Усередині я знайшла смарагдово-зелену оксамитову коробочку для каблучки.

Яка ж я була рада, що таки змусила себе сісти в цей літак. Іноді жахливі до нудоти ризики варті того. Я повернулася до Чіпа.

— Ти просиш мене вийти за тебе заміж?

Його голос потонув у тріску навушників. Але я знала, що відповідь була «так».

Отож я дала свою відповідь:

— Так!

— Ти ще навіть не розкрила коробочку.

— Не треба. Просто: так!

Чіп повернувся до мене, сяйнувши широкою усмішкою, повною ідеальних зубів. Я побачила своє віддзеркалення в його сонцезахисних окулярах: на голові в мене був цілковитий безлад. Я мало не почала поправляти зачіску. А ще я ледь стрималася, щоб не полізти до Чіпа цілуватись. Такий момент без поцілунків не обходиться, та мені ніяк не вдавалося себе відв'язати. Я навіть не могла згадати, як відстібається той плечовий пасок.

Натомість я показала йому великого пальця.

— Це не офіційно, поки ти не надінеш перстень, — сказав він.

Я відкрила коробочку й побачила пишно оздоблену золоту обручку з діамантом.

— Перстень належав моїй бабусі, — пояснив Чіп.

Я витягла його й легко надягла на пальця. Він був завеликий. Настільки, що коли я простягла руку, щоб помилуватися ним, діамант з'їхав набік, а потім і зовсім повис догори дригом.

— Обручка пречудова, — обізвалась я.

— Тобі подобається?

— Так, — відповіла я. Не в моєму стилі, та хіба не однаково?

— Ти здивована?

І так, і ні. Я кивнула:

— Так.

— Рада, що полетіла зі мною?

— Дуже, — сказала я. І ця відповідь справді була стовідсотково щирою. Принаймні на якийсь час.

Ми так і не знайшли тих літер у піску. То й байдуже. Вони нам не були потрібні.

До аеродрому залишалося хвилин із двадцять, і ці хвилини ми заповнили милою суперечкою про весілля.

Ми домовилися, що проведемо весільну церемонію саме на цьому пляжі, а відтак почали складати списки дружок та дружб. Більшість кандидатур були беззаперечними, наприклад його брат і його друзі-однокурсники: Вуді, Статлер, Мерфі й Гарріс. А потім, звісно, постало запитання, що робити з моєю сестрою Кітті, і трохи збило нас із пантелику.

Я вже три роки не бачилася й не розмовляла з Кітті. Це був її вибір.

— Усе ж тобі треба її запросити, — сказав Чіп.

Однак я не була впевнена, що хочу цього. Коли Кітті вперше пішла з дому, то заявила, що вирішила «перепочити» від нашого сімейства. Вона пообіцяла тримати з нами зв'язок. Та за нею тільки слід прохолов.

Ми знали, що Кітті не померла. Час від часу батько зв'язувався з нею і міг переконатися, що вона мешкає в Нью-Йорку — жива й здорова,

— просто з якихось причин, про котрі не бажає говорити, не хоче їхати додому. Навіть у гості.

Спочатку було досить боляче від того, що ми її ось так втратили — що вона взяла й *відмовилася* від нас. Але тепер, після всіх цих років, я відчувала тільки холод. Вона мене не любить? Чудово. Я теж її не любитиму. Вона хоче вдати, що її родини не існує? Без проблем. Ми можемо відповісти їй тим самим.

Чіп вважав, що ми маємо принаймні запросити її на весілля. Якщо вже не хочемо робити її старшою дружкою. Та я була проти.

— По-перше, вона навіть не приїде. А по-друге, якщо таки приїде, то все зруйнує.

— Ти ж цього не знаєш напевне.

— Сама її присутність тут усе мені зіпсує. Саме оце дивне відчуття від нової зустрічі з нею знищить усю радість того дня. Замість нетерпляче чекати на найрадісніший день свого життя я боятимусь його. І все через неї.

— Може, ви зустрілися б напередодні, щоб усунути всі непорозуміння? — припустив Чіп.

У мене не було настрою вислуховувати розумні пропозиції.

— Навіть, — вела я далі, — якщо мені вдасться якось пережити ці химери, її присутність однаково буде її *присутністю*. Що означатиме дев'яностовідсоткову можливість того, що вона нап'ється та полізе в чашу для пуншу. Або нап'ється й покусав сташого дружбу. Або нап'ється, вхопить мікрофон і корчитиме із себе Етель Мерман¹.

Чіп кивнув. Я нічого не вигадувала. Кітті справді колись виробляла ці всі штуки. Він знизав плечима:

— Але ж вона — твоя єдина сестра.

— Це не моя провина.

— Буде якось дивно, якщо вона не приїде.

Я не вгавала:

— І також не моя провина в тому, що ми більше не близькі.

— Тут не посперечаєшся.

— Це *вона* створила таку ситуацію.

— Згоден.

— І тепер вона явиться, щоб зіпсувати мій єдиний у житті день весілля.

От мені щастить! Я влаштовую найвишуканіше весілля у світі, і що всі запам'ятають? Мою п'яну сестру-паршиву вівцю, яка намагається покататися верхи на льодяній скульптурі.

Якщо ще зволить приїхати.

Власне, у цьому й полягала вся розбіжність між нами. Я завжди намагалася робити все ідеально правильно, Кітті ж завжди з якоюсь диявольською завзятістю робила все феєрично неправильно.

Попереду вже виднівся аеродром.

Чіп казав, що йому особливо вдаються приземлення. Просто в нього був хист до цього, так само як він мав хист, наприклад, до паралельного паркування.

Тим часом небо попереду було геть не таким, як тоді, коли ми знижувалися. Тепер воно було темнішим, грозовим.

— Неждано-негадано, — промовив Чіп, вдивляючись уперед.

— А дощ мав бути?

— Ні, коли я перевіряв востаннє.

— Ти ж все одно можеш летіти під дощем, правда?

— Не зовсім так. Його треба уникати або зачекати, поки він ущухне.

— Мені подобаються обидва варіанти, — сказала я. Поступлива, маючи такого персня на пальці.

— Та річ у тім, — зауважив Чіп, — що нам треба приземлитись якомога скоріше.

— Щоб у нас не пропав заброньований святковий столик?

— Щоб у нас не закінчилося пальне.

Я пильно розглядала обрій. Небо позаду нас було яскраво-синє, а от попереду воно швидко сіріло. І набувало фіолетового відтінку. З мазками чорного, як сажа.

— Там точно йде дощ, але поза аеродромом. Правильно?

Чіп кивнув:

— Правильно.

На обрії спалахнула блискавка.

Мабуть, гроза якимось чином впливала на повітря. На шляху назад було значно більше бовтанки, і мене скоро захитало.

На підльоті до аеродрому Чіп вийшов на зв'язок і запитав координати для посадки тим самим офіційним голосом пілота, трохи глибшим, аніж його звичайний голос, а потім виконав маневри для переходу в схему польоту для приземлення. Ми зайшли зліва, потім повернули й пролетіли вздовж злітно-посадкової смуги, а тоді розвернулися, щоб почати зниження. Чіп був максимально зосереджений. Я не так бачила, як відчувала, що земля невпинно ближчає. Нарешті.

Аж тут сталося щось дивне. Коли ми підлітали до злітно-посадкової смуги, крила втнули щось таке, що я могла б описати словом «гойднулися», — злегка пірнули вбік і знову випрямились, — від чого в грудях у мене аж запекло з переляку.

Усе це сталося за якусь секунду, але та секунда змінила все. Щось було не так.

Я зиркнула на Чіпа. Його обличчя було кам'яне.

— Чіпе! — покликала я.

— Вітер змінився, — сказав він.

— Що? — спитала я. — Це погано?

— Тепер це бічний вітер, — тільки й мовив він.

Бічний вітер? Що ще за бічний вітер? Звучало не дуже добре. Чіп перевіряв циферблати й натискав ногами на педалі. Його обличчя було наче маска.

Йому ніби вдавалось рівно втримувати літак. Я мовчала, подумки бажаючи, щоб нам пощастило.

Ми вже були, мабуть, метрів за шість над злітно-посадковою смугою, йдучи прямо. Аж раптом тармак просто взяв і сковзнув убік. Ось тільки-но він був під нами, а потім раз — і змістився, ніби хтось намагався виконати трюк зі скатертиною і невдало смикнув, натомість поставивши перед нами невеличкий гайок.

— Чорт! — лайнувся Чіп і ще ближче припав до штурвала.

Він укотре вивів нас у потрібну позицію, знову вирівнявши літак по осі злітно-посадкової смуги.

— Чіпе?

Та він саме розмовляв із радіовежею.

— «Сессна» Три Два Шість Танго Дельта Чарлі. Невдалий підхід, сильний бічний вітер.

Та потім пілотний сленг, схоже, підвів його, і Чіп перейшов на звичайну мову:

— Набираю висоту для нового підходу.

У навушниках — залп статичних перешкод:

— Вас зрозумів, «сессна» Три Два Шість Танго Дельта Чарлі, рушайте своїм курсом.

І тут земля знову втекла від нас. Двигун ревнув несподівано гучно, немов скажена газонокосарка. Ми шугнули в повітря і ще раз вийшли на схему зниження. На півдні — синє небо. На півночі — лілове. Ще один спалах блискавки.

— Цей бічний вітер через грозу? — запитала я.

Чіп не відповів. Крапля поту стекла в нього за вухом і всоталась у комір теніски.

За другим разом він почав маневр приземлення подалі від злітно-посадкової смуги, немов залишав собі місце для корекції курсу за потреби. І така доконечна потреба виникала. Двічі злітно-посадкова смуга під нами норovala крутнутися кудись убік, і двічі Чіп вручну вирівнював літак по її осі.

— Чудово! — сказала я, намагаючись його підбадьорити і відчайдушно сподіваючись, що він більше не злітатиме й не починатиме все спочатку. Думаю, що на той час це була найменша з-поміж моїх проблем, але я відчувала, що мене ось-ось знудить.

Найдужче кортіло торкнутися вже того бетону.

Мені здавалося, що то було найдовше зниження за всю історію повітроплавання. Чіп іще раз скоригував курс, і ми спускалися нижче й нижче. Я вже бачила бетон злітно-посадкової смуги, який привітно розстелявся внизу. Як же мені кортіло, щоб ми до нього доторкнулися!

А потім ми потрапили на ділянку злітно-посадкової смуги, яка проходила поблизу ангара для літаків. Завдяки своїм розмірам, чималій ширині, цей ангар утворював невеликий прихисток од вітру. Пролітаючи повз нього, ми були на висоті десь метрів зо три над злітно-посадковою смугою — дуже низько, — і, коли ми потрапили під його захист, я відчула, що вітер майже вщух. Усе немовби саме собою трохи вгамувалося. Навіть двигун гурчав тихіше. Чіп трохи послабив боротьбу з пристроями керування. Земля була так близько.

«Ми це зробили», — подумала я.

А відтак ми проминули захищену від вітру ділянку і за рогом ангара знову потрапили на відкритий простір, і цієї миті порив вітру завдав нам сконцентрованого лютого удару, який припав під крило з мого боку й штурхонував нас так, що ми зірвалися і полетіли перевертом через крило, або «колесом», як кажуть досвідчені льотчики.

Я пам'ятаю все, ніби в уповільненій зйомці. Пам'ятаю, як мене рвонуло з крісла і кинуло на пасок безпеки з такою силою, аж мені здалося, що я налетіла на дерев'яний стовп, — це коли моє крило задерлося вгору, а літак перекидався на кінчику другого. Пам'ятаю, що те крило шкребло по тармаку з нестерпним скреготом металу об бетон. Пам'ятаю, як Чіп перелякано кричав: «Тримайся!», — хоч я не уявляла, за що там можна було триматися. Пам'ятаю свій вереск, такий несамовитий, що, крім цього вереску, я більше нічого не відчувала. Чіп теж так кричав, і ми обоє зчепились нажаханими поглядами, у яких читалося щось на кшталт: *«Цього не може бути»*. Пам'ятаю, як якась мізерна частинка моєї свідомості ворухнулася від кумедного маленького філософського моменту посеред усього цього хаосу — вражена безглуздістю такого вереску, бо ясно ж було, як день, що ніхто нам допомогти не зможе, — перш ніж усвідомила більшу, значно виразнішу картину.

Це був момент нашої смерті.

Не було жодного опору тому, що відбувалось, і, звісно ж, ніхто з нас не міг тут нічого вдіяти. Ми являли собою безпорадність у чистому вигляді, і, коли я це усвідомила, мене вразило ще й те, що все, чого я прагнула, закінчилося, так і не розпочавшись. Чіп і я — і весілля на березі озера, якого в нас так і не буде; бігль, якого ми так і не візьмемо з притулку; зразкові діти, яких ми так і не народимо. Кажуть, що в таких випадках усе життя пролітає в тебе перед очима, але я бачила не те життя, що вже прожила. Це було життя, на яке я чекала. Прожити яке мені не випало жодного шансу.

Майбуття витікало в мене крізь пальці. Я намагалася втримати його, та марно. Раптом я відчула напад гніву, наче мене занурили в нього. У той момент я не думала ні про своїх батьків, ні про друзів, ані про те, як важко могло бути комусь через мою смерть. Я думала тільки про себе і про те, що я, хай йому грець, просто не можу повірити в те, що це останні миті мого життя.

Не можу сказати, скільки повних обертів ми зробили, поки нас несло злітно-посадковою смугою, немов загубленого кимось повітряного змія, та недарма це називалося «колесом». Крила являли собою спиці величезного колеса, а ми були віссю пекельної каруселі, що божевільно крутилася. У якийсь момент я втратила просторову орієнтацію, і вже здавалося, що ми не перевертаємося млинком, а хитаємось уперед-назад. Пам'ятаю, що всю свою енергію я зосередила на тому, щоб стримати блювоту, бо на те, щоб контролювати щось іще, годі було сподіватися.

Лишалось секунди три до того, як мене мало вивернути, наче у фільмі «Той, що виганяє диявола»², аж тут крило з боку пасажирки милосердно зламалось із моторошним кістяним *хрускотом*. Струмінь авіаційного пального гупнув у лобове скло, ніби ми були десь на автомийці, й ось нарешті ми гепнулися в канаву, врізавшись у неї моїм, пасажирським, боком, тоді як бік Чіпа задерся в небо.

Ми зупинились.

Усе затихло.

І тоді мене знудило на вікно піді мною.

¹ Етель Мерман (1908—1984) — американська акторка і співачка, одна з найзнаменитіших бродвейських виконавиць XX століття. (*Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інше.*)

² «Той, що виганяє диявола» (англ. «The Exorcist») — американський класичний художній фільм 1973 року, один з найрейтинговіших за всю історію кінематографа (режисер Вільям Фрідкін).

РОЗДІЛ 2

Через тисячу років я почула голос захеканого Чіпа:

— Маргарет? З тобою все гаразд?

— Мене знудило, — відповіла я, не зовсім розуміючи його поспіху.

— Маргарет, нам треба забиратися звідси. Через пальне. Ти не поранена?

— Та наче ні.

Чіп вовтузився, відчіплявся й відстібався, намагаючись при цьому відчинити свої дверцята, як люк. З його боку літак майже не пом'явся, не те що з мого. Дверцята застрягли на секунду, тож Чіпу довелося спертися на сидіння, щоб ударити їх, а потім вони, утішно клацнувши, легко відчинилися назовні і впали набік, відскочивши й рипнувши завісами.

Він вибрався нагору й нахилився до мене:

— Ну ж бо!

А я ще навіть не відстебнулась. Усе рухалось, як у сповільненій та інтервальній зйомці одночасно. Мої руки мені наче й не належали. Я спостерігала, як вони тягнуться до плечового паска, і тільки тоді зрозуміла, що він уже розстебнутий. Потім я заходилася розстібати поясний пасок і виявила, що його, як на зло, заклинило.

Та це все однаково не мало значення. Мій бік літака був зім'ятий. Я більше не *сиділа* в кріслі, а радше була затиснута, як у бутерброді, між кріслом і приладовою панеллю.

Я спробувала вивільнитись, але застрягла міцно. Спробувала витягти ноги, проте їх затисло і я не могла ними поворушити.

Чіп уже був назовні й заглядав досередини, ніби в люк.

— Давай! Маргарет! Хутчіш!

— Я не можу! — відповіла я. — Я застрягла!

Він простяг руку вниз, щоб я за неї вхопилася:

— Я витягну тебе.

— Не можу. Ноги затисло.

Чіп мовчав, може, секунду, може, годину — важко сказати. Потім заявив:

— Я йду по допомогу.

Уперше від перспективи залишитися на самоті мені стало лячно.

— Ні! Не кидай мене!

— Ця штука може вибухнути будь-якої миті!

— Я не хочу помирати на самоті!

— Нам потрібні пожежники!

— То виклич їх мобількою!

Через паніку голос Чіпа був високий і дивний:

— Я не знаю, де вона!

— Не йди, Чіпе! Не йди! Не йди! — Мій голос теж звучав дивно, ніби належав комусь іншому, хто мені не подобався, ба навіть не викликав співчуття. Якійсь верескливій, істеричній, жалюгідній жінці.

Чіп таки намірявся йти:

— Я маю викликати допомогу. Потерпи трохи. Я повернуся за дві хвилини.

І він пішов.

Я залилася сама, у понівеченому літаку, дихаючи повітрям, насиченим паливом. Це повітря було таке гідке, отруйне та їдке, що здавалось, ніби в мене плавляться легені.

— Дві хвилини, — шепотіла я, аж поки ці слова не перетворилися на нісенітницю. — Дві хвилини. Дві хвилини. Дві хвилини.

А потім так грюкнуло, що забряжчали прилади в панелі.

І пішов дощ.

Краплі шалено гатили по металевій обшивці літака. Дверцята з боку Чіпа й досі були широко розчахнуті, тож вода вільно лилася мені на голі плечі — холодна й підла.

Минуло вже понад дві хвилини, та я не могла сказати, скільки саме. Десять? Тридцять? Із сотню?

Мені було цікаво, той дощ на добре чи на погане? Відверне він пожежу чи напакостить іще більше? Я просто хотіла, щоб увесь світ завмер, поки я не виберуся звідси якнайдалі й не буду в повній безпеці. У канаві було темно, ніби дощ на додачу ще й загасив усе світло. Незабаром я почала тремтіти. Краплі дощу стукали по металу обшивки, немов каміння. Я чула якесь цокання. Чула власне дихання.

Цікаво, думала я, чи скоро канава наповниться водою і я помру, потонувши в авіатрощі?

Я весь час намагалася звільнитись із пастки. Та все дарма.

Я доволі часто почувалася самотньою в житті — як у гарному, так і в кепському сенсі, — але такої самотності, як тоді, не відчувала ніколи.

— Повертайся, — шепотіла я до Чіпа. — Повертайся. — Проте слова губились у шумі грози.

А відтак, серед усього цього, я почула звук, прекраснішого від якого не чула ні до, ні після.

Спершу далеко, потім ближче: сирену.

Пожежної команди.

Чіп так і не повернувся, але тепер у мене було щось краще. Як же я раділа, що торік купила отой календар про пожежників. Ніколи в житті я не витратила двадцять баксів із більшою користю.

І, немов почувши, що пожежники наближаються, дощ теж здрібнів і вже тільки мжичив.

Акустика в літаку була досить непогана. Коли сирену вимкнули, мені було чутно, як назовні пожежники, чоловік, може, з п'ять-шість, перемовлялись і перегукувались між собою командами. Я почула звуки, яких не змогла упізнати: брязкіт, рипіння, скручування. Один хлопець назвав іншого дурнем. Хвилина минала за хвилиною. Я не могла зрозуміти, чому мене й досі не витягають.

А згодом я почула новий звук — якийсь інший: *вуишиш*. Як ото, коли конфорка газової плити нарешті спрацьовує і запалюється.

До появи полум'я минуло пів секунди. Мені якраз вистачило, щоб на дещицю ближче припасти до землі й затулити обличчя руками.

А далі: шум, вітер, жар. Я опустила голову, бо тільки це й можна було зробити. Відчула, як спалах білого жару обпік мені шию, та раптом він зник. Через кілька секунд полум'я згасло. У кабіні було повно диму, стояв запах барбекю і шмаленого волосся.

Відтак почувся брязкіт і удари об метал, схожі на гонг. Далі пролунало гупання, чоловічі голоси, звук двигуна й зумерний сигнал. Затим — здавалося, минула частка секунди — дах літака (який, з огляду на те, як ми приземлилися, служив радше стінкою) видерли назовні. А біля мене тепер навколінки стояв пожежник у повному

спорядженні й масці. Позаду нього все було вкрите снігом. На кабіні я теж помітила сніг.

Пожежник зняв маску й виявився жінкою.

Це мене вразило. Жінка-пожежник! Вона назвала своє ім'я, але я взагалі не сприйняла її слова. Ще й досі, коли не спиться, я іноді намагаюся згадати, як же її звали. Карен? Лаура? Дженні?

— У нас живий пацієнт, — оголосила вона.

Мені здалося чи в її голосі я почула подив?

Вона колінкувала поряд зі мною, а двоє хлопців і далі ламали дах.

— Скажіть мені, що болить найбільше?

— Нічого не болить, — сказала я, коли вона нахилилася поміряти мій пульс.

Жінка із сумнівом дивилася на мене:

— Взагалі нічого?

— Я в порядку, — підтвердила я. — Просто застрягла.

Потім я спитала:

— А чому йде сніг?

— Це не сніг, — пояснила вона. — Це піна. Проти пожежі.

Піна! Проти пожежі! На якусь секунду я зовсім забула про пожежу! Тепер я відчула гострий біль у шиї та в руці.

— Насправді у мене може бути кілька опіків, — визнала я.

Пожежниця всміхнулася мені:

— Вам дуже поталанило. Пожежа почалася саме тоді, коли ми увімкнули шланги. Ми впорались із нею за якусь хвилину.

— Точно, поталанило, — погодилась я.

— До того ж, — не вгавала вона, водячи крихітним ліхтариком сюди-туди в мене перед очима, — долілиць у канаві — це найкраща схованка, коли навколо бурхає полум'я.

— Отже, подвійна удача, — сказала я.

— Жартуєте? Почетверена. Дивуюся, що ви не перетворились на вугільний брикет.

— Я теж, — погодилась я.

— Зараз ми покладемо вас на щит, — попередила жінка згодом, — щоб зафіксувати ваше тіло під час транспортування до лікарні.

— Думаю, зі мною справді все добре, — сказала я. — Просто мене затисло.

Та вона вже діставала кисневу маску й прилаштовувала її на моє обличчя.

— Зараз ми дамо вам трохи вітаміну О. Просто щоб вам краще дихалося.

Вітамін О. Дотепно.

— Та я точно в порядку.

— Про всяк випадок, — пояснила вона, підморгуючи. — Просто така процедура. Ви ж не хочете, щоб у мене були неприємності, правда?

Звісно, я не хотіла. Жінкам-пожежникам, мабуть, і так не солодко велося.

Отож я лежала собі без руху, вдихаючи прохолодний вітамін О, а вона дуже старанно, петля за петлею, прив'язувала мене до довгого щита. А ще вона надягла на мене фіксатор для шиї, хоч, як на мене, він був зовсім не потрібен. Останній крок, після того як мене зафіксували, виявився найдовшим: треба було відокремити зім'ятий ніс літака, щоб звільнити мої ноги. Щоб виконати це завдання, довелося задіяти зусилля трьох пожежників, які чудово розважились.

І все ж я була вдячна за їхню турботу. Ніхто не намагався полегшити собі роботу. Ні в кого не помітно було бажання працювати, аби час відбутися. Моя безіменна пожежниця не відходила від мене ні на мить, знову й знову просила поворушити пальцями ніг і щось щебетала, щоб мене заспокоїти. Вона розповідала, що якби це був великий реактивний літак, то їм довелося б викликати аварійно-рятувальний загін із важкою технікою, а «ці маленькі літачки наче з фольги зроблені».

Перед тим як мене витягли, я почула гуркіт вертольота.

— Це по вас, — сказала моя нова подруга.

— Та в мене справді все добре, — знову завела я своєї.

— Вам сподобається. Це цікаво.

— А де Чіп? — запитала я.

— Ваш хлопець?

— Наречений, — я вимовила це вперше.

— Він повернувся вантажівкою.

— Він поранений?

— Його оглядають, — повідомила вона. — Але я сказала б, що на ньому немає жодної подряпинки.

Нарешті мене витягли, поклали на ноші на коліщатах і покотили до «швидкої», де з мене зрізали ножицями весь одяг («Повітряна служба швидкої допомоги «Лайф Флайт» любить, коли вони голі») і поставили крапельницю з морфієм.

Гроза пішла собі далі, і небо геть зовсім очистилося від хмар. Я бачила вгорі міріади зірок і дякувала їм усім. Я дякувала їм за удачу, за пожежників, за сирени, за вогнезахисний засіб, за канави, за різакі для гвинтів, за гарно проведений час, за вітамін О, за надію, за дива і за те, що я не згоріла дощенту.

Парамедики працювали, не розгинаючись. Щоразу, як я запевняла їх, що почуваюся нормально, вони знизували плечима:

— Така процедура.

Ще одна процедура: шістдесят метрів до вертольота служби «Лайф Флайт» мені випало долати на «швидкій». А ще вони не дозволили Чіпу летіти зі мною, хоч місця було вдосталь.

— Я хочу, щоб ти був зі мною, — просила я його, коли мене покотили на ношах.

— Мені не можна, — сказав він.

— Усе одно, їдьмо!

— Я тебе там зустріну! — гукнув він нам услід, тримаючи руки по швах.

Якщо ми летітимемо, а Чіп їхатиме машиною, думала я, то йому слід поспішати. Однак він не квапився. Я кинула на нього останній погляд, коли ноші зі мною заштовхували у гелікоптер. Він був на тому самому місці, стояв, немов статуя.

Я не могла второпати, навіщо ця вся метушня. Через якусь дурницю.

Ну, гаразд, не через таку вже й дурницю. Зіткнення зі смертю. Справдження найгіршого жахіття. Катастрофа, злива, пожежа. Мене завжди труситиме при згадці про це.

Але ми вижили.

Коли мене нарешті завантажили, я була вже зовсім сонна. Може, це через переляк, думала я. А може, то була дія морфію? А може, забагато вітаміну О? Останнє, що я запам'ятала, провалюючись у сон, це мої переживання про те, чи не доведеться провести ніч у лікарні. Я сподівалася, що ні. Якби мені вдалося звільнитися раніше, то ми з Чіпом ще могли б устигнути на пізню вечерю.

Катастрофа чи не катастрофа, а нам було що святкувати.

РОЗДІЛ 3

Я прокинулась, коли в травматологічному відділенні все ходило ходором, та не це спершу прикувало до себе мою увагу. Спершу вся моя увага була прикута до того, що спину пекло вогнем. І щойно я відчула цей біль, то зрозуміла, що боліло весь час, починаючи ще з місця катастрофи.

Я знаю, що це звучить абсолютно по-дурному, та я *згадала* про цей біль тільки тоді, коли *помітила*, що мені боляче.

— У мене болить спина, — сказала я, ні до кого конкретно не звертаючись, та й хтозна, до кого я мала б *звертатися*, бо в полі мого зору хаотично метушилося чоловік із двадцять — вони то з'являлися, то зникали, дуже швидко перемовляючись між собою, так що в приміщенні стояв суцільний гул. У пам'яті, ніби від уколів крихітних голок, виникають звуки та образи з тієї кімнати — шуми й зображення, які я навіть не можу розташувати в правильному порядку. Цілеспрямовано пересуваються люди в блакитних хірургічних костюмах, їхні руки й тіла перебувають у русі, попискує обладнання. З люмінесцентного світильника вгорі ливма ллє неземне сліпуче світло, розмиваючи краї мого поля зору. Хтось міняє розчини в моїй крапельниці. Ще хтось просить катетер. Чуються слова «рентген» і «КТ-сканування».

Моїй шиї було незручно в тому комірці-фіксаторі, і я спитала в огрядного медбрата з привітним обличчям, чи не можна його зняти.

— Тільки після того, як ми з'ясуємо все про шийний відділ, — розлігся голос по кімнаті.

— Ще трошки, люба, — сказав медбрат.

Чи є в мене алергія на ліки? *Ні*. Чи були в мене раніше хвороби, про які вони мають знати? *Ні*. Чи я вагітна? *Господи, сподіваюся, що ні*.

— Здорова, як коняка, — підсумувала я.

Чоловік — нейрохірург, як я дізналася пізніше, — спеціально для мене пояснив, що вони хочуть виміряти мій тиск, а також перевірити мою чутливість за допомогою уколів шпилькою і що потім вони

збираються вводити мені стероїд для запобігання набряку, бо користь цього препарату переважає ризик виникнення ускладнень від нього.

— Гаразд, — погодилась я. Та тільки вже тоді, як він відійшов, мені спало на думку спитати: «Набряку чого?»

Я спитала про це вголос, але відповіді не дістала.

Після обстеження й КТ-сканування той нейрохірург знову навернувся мені на очі й почав молоти якісь дурниці:

— Ваші скани показують вибуховий перелом хребця L1. Ми вас прооперуємо, щоб видалити уламки. Ваші аналізи свідчать про певні ушкодження, але крижова кістка начебто ціла. Гарна новина: ваш клубово-поперековий м'яз, здається, функціонує, і на цей час ми вважаємо, що то неповне пошкодження. Звісно, ми знатимемо більше, коли дістанемося туди.

— Неповне пошкодження чого? — спромоглась я нарешті запитати.

Лікар моргнув з таким виглядом, ніби думав, що я вже знаю.

— Вашого спинного мозку.

Мені на мить забило подих.

— То це тому в мене болить спина?

Але він саме відвернувся, про щось запитуючи медсестру. Потім повернувся й сказав:

— Вам пощастило. Хребець L1 уцент розтрощився, але не зачепив мозок. Отож тепер нам просто треба проникнути туди для стабілізації та очистки.

— Тепер? — перепитала я.

Він кивнув.

— Зараз ми їдемо в операційну. І поки ви там будете, запросимо пластичного хірурга, щоб він оглянув ваше обличчя, шию й ділянку трапецієподібного м'яза — можливо, він почистить рану, де зможе. Та це буде наступна операція. Після того, як вас стабілізують. На все своя черга.

— А яка буде наступна операція?

— Пересадка шкіри. У місцях опіків.

Пересадка шкіри. У місцях опіків.

Хірург був готовий рушати.

— Маєте до мене якісь запитання?

Я хотіла кивнути, та не змогла. Так, у мене були до нього запитання. Тисяча, як мінімум. Я тільки не могла визначити, які саме.

Я спромоглася поставити тільки одне запитання:

— Чи не міг би хтось знайти мою маму?

Як правило, спогади мають хронологію. Навіть якщо якісь фрагменти події й загубилися, у тебе завжди є відчуття порядку, принаймні розуміння того, що *ось це призвело до цього*. Усі мої спогади від перебування у відділенні реанімації — це просто купа образів, звуків і відчуттів, безладно змішаних, як палички в дитячій забавці.

Кажуть, у реанімації втрачаєш відчуття часу. Це просто якийсь Лас-Вегас, тільки без стриптизерок і гральних автоматів. Почати з того, що тут немає жодного вікна. Удень і вночі без упину гудуть яскраві люмінесцентні лампи, світло іноді притлумлюють, але не дуже. Лікарі, медсестри, технічні працівники, пацієнти, фізіотерапевти, профпатологи, соціальні працівники, координатори медичних послуг, адміністратори, члени родини, та практично кожен, кому заманеться, товчуться тут кожну хвилину. Пищить і шипить обладнання. Котяться візки з комп'ютерами. Рипить взуття. Дзвонять телефони.

Усе це, як мінімум, геть-чисто руйнує твої циркадні ритми.

І тебе теж. Ти спиш, потім прокидаєшся. Світ розмитий від ліків і болю. Тебе можуть розбудити будь-якої миті: щоб дати ліки, щоб перевернути з метою уникнення пролежнів або просто тому, що хтось, будь-хто, має до тебе якесь запитання. Ти — пасивний, нашпигований ліками елемент якоїсь нетутешньої екосистеми, котра день і ніч вирує, щоб підтримувати в тобі життя. А ти настільки далекий від життя, що далі нікуди.

Хіба що не мертвий.

Від мами, яка приїхала разом із татом якраз тоді, коли мене повезли в операційну (і зустріла в приймальні Чіпа, у якого був «пригнічений — просто убитий» вигляд), я дізналася, що операція тривала зо дві години і що до моїх поперекових хребців обабіч прикрутили стержні для стабілізації хребта.

Наступного дня мій стан був достатньо стабільним, щоб повернутися в операційну для другої операції: пересадки шкіри на обпечених ділянках. Про це все я пізніше також довідалася від мами. Вона, як зразкова учениця, усе ретельно нотувала своїм охайним почерком, щоб

потім не тільки розповісти мені історію мого життя, а й збагатити мій словниковий запас купою нових слів.

Вона пояснила: мені в певному сенсі пощастило, що опіки так сильно болять. Опіки третього ступеню не болять, бо всі нервові закінчення згорають. Також вона розповіла, що в операційній нейрохірург і пластичний хірург улаштували мене на столі таким чином, щоб мати доступ до опіків, але при цьому зайве не нашкодити моєму хребту. А ще мама описала, як пластичний хірург зішкріб чорну, хрустку, спалену шкіру спеціальним «лезом Weck» (я уявила щось схоже на ніж для чищення моркви), а потім зрізав шкіру з двох донорських ділянок у мене під ключицями (з «надключичної» області), яка мала таку саму товщину, як і пошкоджена шкіра на моїй шиї, куди й пришили нову шкіру «шовним матеріалом пролен» навхресними швами, як на стьобаній ковдрі.

Упродовж семи днів я оклигувала в реанімації від обох операцій, і весь цей час у мене на шиї була пов'язка, прикріплена до аспіраційної трубки, яка відсмоктувала вологу з пересаджених клаптів шкіри, і невідомо було, чи вони приживуться. Мама поквапилася сфотографувати мене своїм айфоном, а потім вирішила, що це не зовсім доречно. Через багато тижнів вона показала мені те фото й аж тоді вже назовсім його видалила. У мене був такий вигляд, ніби на мене напала гігантська мурена-альбінос.

Ясно, що перший, про кого я спитала після обох операцій, був Чіп. Він приходив після першої (хоча я цього не пам'ятаю), а після другої пішов додому спати, і замість нього мені прислали мою маму.

Що я ще знаю, хоча й не пам'ятаю: у мене був «постійний катетер Фолея» із сечоприймачем, а мої кишки мала «вручну випорожнювати» санітарка, чийй роботі не позаздриш. Залишки мого волосся весь час плутались у бинтах, отож хтось те волосся обрізав — безцеремонно й без дозволу, — мабуть, коли я спала. За тиждень я випила більше ліків, аніж за все своє життя — величезні дози ацетомінафену, валіуму, ципро, нізатидину, оксиконтину, клонісу, маалоксу, а також чудової речовини (під назвою «Версед»), яка дарує тобі блаженне забуття. Відвідувачів пускали до мене хвилин на десять за раз. Я була переважно сама, оточена машинами та юрбами чужих людей.

Від одного знеболювального мене жахливо нудило. Це я пам'ятаю.

А ще я пам'ятаю миготіння облич. Ось мати схиляється наді мною з опухлим від сліз обличчям. Тато щосили стискає губи, щоб не розплакатись, і все показує мені великого пальця, ніби виголошує тост. Чіп так і стоїть у позі статуї біля ліжка, а здається, що він далеко-далеко. Найдивніші спогади в мене — про різноманітних фізіотерапевтів у темно-синіх медичних костюмах, які одно заходять і метушаться навколо мене, ворухать моїми ногами й стопами — згинають їх, витягають, повертають. А я бачу все, що вони роблять, але нічого ніяк не відчуваю.

Усе це було, немов якийсь довгий дивний сон. Із блюванням.

РОЗДІЛ 4

Тільки вибравшись із реанімації, я почала прокидатись. І, тільки почавши прокидатися, я стала розуміти, наскільки погані насправді справи.

Наприклад, того дня, коли мене перевели з реанімації, весь ранок пішов на те, щоб посадити мене в крісло-каталку. Прийшла медсестра на ім'я Ніна й заходилася повільно піднімати секцію ліжка, щоб я могла сісти. Я так довго перебувала в лежачому положенні, що тепер мій кров'яний тиск міг різко впасти, а це загрожувало непритомністю чи навіть серцевим нападом. Коли ти знерухомлений і непритомний, м'язову масу втрачаєш надивовижу швидко, і за тиждень я схудла на дев'ять кілограмів. Я була схожа на крихітну, хирляву бабусю.

Пам'ятаю, як я бентежилася, що Чіп злякається, побачивши мене, ба навіть трохи раділа, що його там не було. Уявляла, що ось мине кілька днів і я трохи оговтаюся.

Та це не заважало мені розпитувати про те, де ж він є.

— А де Чіп? — разів зо три спитала я маму, перш ніж вона відповіла.

— Він трохи нездужає сьогодні, люба, — сказала вона.

— Нездужає? — перепитала я.

— Напад ірландського грипу³, — додав тато.

— Кліфе! — Мати плеснула його по плечу.

Ніна могла б легко підняти мене й посадити в крісло, але це йшло врозріз із тутешньою стаціонарною реабілітацією. Суть її полягала в тому, щоб змусити тебе виконувати все самостійно — що просто неможливо — та ще й тоді, коли ти до цього не готовий. Отож я, ще навіть не вибравшись із реанімації, впродовж трьох годин дуюм за дуюмом опановувала урок.

— А ви не могли б мене просто підняти? — поцікавилась я.

— Я можу допомогти вам піднятися, — відповіла Ніна, надавши своєму «ні» легенького відтінку «так».

Мої батьки були поряд, стояли плечем до плеча, співчутливо мені киваючи. Кліф і Лінда. Я не раз бачила, як вони стоять пліч-о-пліч, але

ніколи на їхніх обличчях не було такої тривоги. Їм так кортіло підійти й допомогти мені, але Ніна заступила їм дорогу. Вона тримала дошку, по якій я мала пересунутись у своїй сорочці й лікарняних трусиках (і все ще з катетером, між іншим). Було дивом, що я взагалі сіла, з усіма тими трубками, пов'язками й запамороченням.

А що з моїми ногами? Я й досі їх не відчувала і не могла ними поворушити. Те, що безживно висіло нижче від колін, нагадувало мутовану японську локшину удон. Ніна звисила мої ноги через край ліжка, і я бачила, як вони теліпаються внизу.

— А як довго чекати, поки до ніг повернеться чутливість? — запитала я.

— Це запитання до лікаря, — відповіла Ніна.

На той час, коли я сиділа в кріслі, а Ніна, опустивши дві невеличкі підставки для ніг, прилаштувала на них мої ступні, я була така захекана, наче пробігла з кілометр.

— Молодчина! — вигукнув тато, коли я з цим упоралася, — так само він вигукував, коли я першою перетинала фінішну пряму на змаганнях із легкої атлетики.

Я не озирнулася.

Ніна взялася за ручки крісла й викотила мене в коридор, ідучи слідом. Ми «намотали» кілометри, мандруючи лабіринтом коридорів цієї будівлі, шукаючи мою нову палату — зовсім в іншому крилі, через два від цього. Палата була двомісна, але обидва ліжка стояли порожні, тобто я могла вибирати, якщо тільки мати вже цього не зробила, бо це був її фірмовий стиль. Вона питає, що ти хочеш робити, вислуховує твою відповідь, розповідає, чому з цього нічого не вийде, а потім змушує тебе робити те, що вона вже давно вирішила.

Я вибрала ліжко ближче до ванної кімнати, аж тут моя мати заявила, що читала в «Рідерз Дайджест», буцімто споглядання природи має «великий лікувальний ефект», і чи не здається мені, що було б краще лягти поближче до вікна?

Як завжди: я вибрала одне, а дістала інше.

Щоб укласти мене в нове ліжко, ми виконали у зворотному порядку всю оту тяганину з кріслом-каталкою. Це забрало годину, і під кінець я ледве дихала від безсилля й нудоти.

Батьки весь час скам'яніло стояли в ногах ліжка, спостерігаючи.

— То де ж таки Чіп? — спитала я.

— Прочумується від похмілля, — пояснив батько.

Цього разу мати залишила його слова без коментарів.

Я повернулася до Ніни.

— Коли вже з мене витягнуть оцей катетер? — спитала я, коли вона нарешті вкрила мене простирадлом і я сперлася на хрустку лікарняну подушку.

— Це наступне запитання до лікаря. — Мені здалося, що вона зловживає цією фразою.

Коли Ніна пішла, батько вирушив униз по каву, а мати заходилася прикрашати палату. Це була частина її роботи. Вони з батьком мали будівельний бізнес, і якщо тато зазвичай вирішував питання безпосередньо будівництва, то мама опікувалась дизайном. Отож за будь-яких обставин упорядковувати все навколо було її професійною та особистою відповідальністю.

Мати принесла з дому картату синьо-білу стьобану ковдру й вовняний плед. Цілий тиждень вона збирала листівки з побажаннями одужати від друзів і родичів, а тепер, прихопивши з дому скотч, збиралася розвішати їх по стінах. Вона накупила журналів і віялом розклала їх на приставному столику. А ще вона розшукала на горищі й принесла мою улюблену з дитинства м'яку іграшку (пухнастого кролика на ім'я Пухнастий Кролик). Переробивши всю працю, вона вместилася на стільці й почала критикувати декор палати.

— Не знаю, про що вони тільки думають із цим жахливим ліловим кольором на стінах. Сюди наче знудило вісімдесятими роками.

Я тільки-но пережила авіакатастрофу, тож це, звісно, була найвдаліша тема для обговорення. Ніщо так не бісило Лінду Якобсен, як поганий декор.

— Ліловий і сірий, — не вгавала мати. — Це щось токсичне. Тебе трують візуально.

— Не таке воно вже й кепське, — зауважила я, мовляв, «облиш». — Це ж лікарняна палата.

Та мати задерла підборіддя.

— Особа, яка декорувала цю лікарню, — заявила вона, як жінка, котра захищає свою гідність перед лицем невимовного жаху, — має сидіти у в'язниці.

Я глибоко зітхнула.

— Ти могла б відкрити штори, — запропонувала я нарешті.

Вона повернулась до вікна, ніби зовсім про нього забула.

— Так. Звичайно. — Мати тут-таки підхопилась, її підбори зацокотіли так само, як цокотіли все моє життя, і відсмикнула штору.

Не знаю, що кожна з нас хотіла там побачити, але вікно виходило на вентиляційну шахту критого гаража.

Мати повернулась до мене:

— Коли воно відкрите, ще гірше.

Ще б пак.

І тут різко розчинилися важкі палатні двері, зайшов лікар, якого я досі не бачила, рушив просто до мого ліжка, прихопив дорогою візок із комп'ютером і потяг його за собою.

— Які відчуття? — спитав він, нахилившись перевірити пов'язки в мене на шії.

Я не знала, як відповісти.

— Дивно. Сюрреалістично. Похмуро.

— Боляче? — конкретизував він.

О.

— Не впевнена.

— Це анестетики. Вони дезорієнтують. Але ми їх вам відміняємо, щоб завтра ви змогли ближче познайомитися зі своїм боєм.

— Я не впевнена, що хочу ближче познайомитися зі своїм боєм.

Це був недолугий, плаский жарт. Але лікар знизав плечима:

— Зрозуміло.

Він відступив до комп'ютера, провів по ньому своєю карткою і почав передивлятися мої діаграми.

— Гарна новина полягає в тому, — сказав лікар, — що все, пересажене нами, прижилося. Відторгнення пересаджених тканин не спостерігається.

О! То він мене оперував. Мабуть, ми перед тим таки зустрічалися.

— Ми взяли два цілі шкірні клапті з-під ваших ключиць. — Він показав на великі пов'язки, прикріплені там, і я, насправді, вперше їх

помітила. — Ви поносите ці пов'язки ще п'ять днів, а потім ми їх знімемо, і відкриті рани підсихатимуть на повітрі. Вони вкриються струпами й загояться. Звичайно, залишиться шрам, але коли шкіра наросте, то за допомогою мазей можна буде його позбутися. Років за десять ви його навіть не помітите.

Десять років! Добре, що в той момент я нічого не пила, бо так би все й виплюнула.

Лікар незворушно вів далі:

— Ми пересадили цілий шкіряний клапоть на передню частину шиї, а менші клапті — на ділянку трапецієподібного м'яза ззаду, відповідно рубців там буде більше. Під час пересадки окремих клаптів залишається строкатіший слід. Але ви зможете частково затуляти його волоссям. — Він усміхнувся: — Більше жодного кінського хвоста.

— А чому на пересаженій тканині немає пов'язки? — запитала я.

— Коли вона «приживається», ми залишаємо її підсихати на відкритому повітрі й просто накладаємо на неї мазь «Сільвадин». Таку тканину не треба накривати. Але вам доведеться досить довго ходити без рукава з того боку. Просто купіть кілька дешевих футболок і відріжте обшивку з горловини й лівий рукав. — Він гмикнув: — Як у Тарзана і Джейн.

Моїй матері було не сміху.

— А як щодо обличчя?

У мене очі полізли на лоба. *Обличчя?* Досі про «обличчя» мови не було.

Лікар глянув на маму так, наче аж тепер її помітив. Потім звернувся до мене:

— Чудово, що ваша мама тут.

— Начебто, — сказала я.

Мати додала театральним шепотом:

— Я навіть дивитися на неї не можу. — І тепер, коли вона це сказала, я помітила, що так воно і є.

— Усі опіки обличчя — другого ступеня, — сказав лікар. — Далі з'являться пухирі, струпи й люто свербітиме, але якщо вона їх не чухатиме, то шрами будуть мінімальні. Тижнів через три має загоїтись.

Мама жадала подробиць:

— Чи означає «шрами будуть мінімальні», що їх *не буде зовсім*?

Вона ставала занадто напосідливою.

— Я ніколи нічого не обіцяю, — відповів лікар, закінчивши роботу з комп'ютером і відкотивши його вбік. — Ми зробимо все можливе і сподіватимемося, що цього виявиться досить.

Коли він пішов, запала мертва тиша. У цій палаті, на відміну від реанімації, не було какофонії звуків, від якої гуло в голові. Самий лише білий шум од вентилятора та неприємне відлуння всього того, що мама тільки-но наговорила. Потім несподівано почулося її здушене ридання.

Я глянула на неї. Вона відвернулася до вікна, міцно обхопивши себе руками.

— Мамо, припини, — попросила я.

— У тебе все буде чудово, от побачиш, — сказала вона, немов сперечаючись.

— Опануй себе, мамо, будь ласка. — Я знову заплющила очі. Яка страшна втома.

— Ти була *сама довершеність*, — заговорила вона знову. — Тим-то Чіп і не приходить, він дуже пригнічений.

От уміє ж моя мама погіршити ситуацію. В усьому вона негайно бачить негатив. І без потурань. Якщо вже вона побачила той негатив, то всі теж мають бачити тільки його.

Тоді я сказала:

— Ти знаєш, я дуже стомилася.

Проте вона ще не закінчила:

— У тебе все життя було попереду.

Отакої. Називається: заспокоїла.

— Я читала статистику, — вела вона далі, — про те, як такі випадки впливають на стосунки.

— Мам...

— І знаєш, що? Жінки не кидають чоловіків, а от чоловіки жінок кидають.

— Мамо, Чіп не збирається мене кидати. — Сказати, що це було смішно, значить нічого не сказати.

— Ні, — твердо промовила вона. — Ні, не збирається. Бо ми поставимо тебе на ноги.

Цей вираз її обличчя був мені дуже знайомий.

— Не марно ж Господь дав мені всю цю силу, — дедалі більше розпалювалася вона. — Ти видужаєш, люба дівчинко. Ти будеш у нас, як новенька. У мене вже назбиралася ціла тека, товстеленна, мов цеглина, зі статтями про чудесні зцілення і про людей, які вщент розбили всі свої страшні діагнози.

То мій діагноз «страшний»? Щось утримало мене від запитання.

Мама обернулася і втупила погляд у ковдру біля моїх ніг.

— Ти виберешся з цієї халепи й усім їм покажеш, — заявила вона, на якусь мить нагадавши Скарлет О'Хара. — Ми знайдемо найкращих косметичних хірургів у світі. Ми прочешемо всю землю. Ми не заспокоїмось. Якщо нам з татом доведеться витратити все до останнього накопиченого цента — перевести в готівку наше страхування життя! продати будинок! — ми це зробимо.

Мені треба було лише промовчати. Дочекатися, поки знову западе тиша. Однак щось усередині мене прагнуло переконати її.

— Чіп нікуди не збирається йти, — ще раз спробувала я. — Він мене кохає.

— Колишню тебе — можливо, — промовила мама. — Але тепер? — Вона нахмурилася. — Та ми цього не допустимо. Вечорами я просиджую в мережі, шукаючи людей, яких спіткало подібне нещастя і які його здолали, тож тепер я точно знаю, що головне — це рішучість. Я читала про одну дівчину, яка на своєму дівич-вечорі пірнула в замілкий басейн і зламала шию. Вона мала померти, але боролася й зуміла вирватися з лабет смерті, тож тепер працює тренером із синхронного плавання. А інша жінка? Потрапила під вантажівку! У неї були потрошені всі кості, і не тільки. Зараз вона — інструктор з аеробіки в Сан-Бернардіно. Ще одна дівчина переходила вулицю, і її збив п'яний водій. Тепер вона — модель. Рекламує спідню білизну.

— Я розумію, мамо.

Та хіба ж її зупиниш?

— Що об'єднує всіх цих людей? Сміливість. Завзяття. Сила. А в тебе цього — хоч греблю гати, завжди вистачало. Ще й зверху чимало, бо в тебе ж є я.

Безумовно, це викликало захват. Розрадою було чути, що мама мене підтримує. До того ж вона казала правду — ця жінка була сильна, як віл. Але її слова пробудили в мені якісь непевні відчуття, що їх годі

було вловити, — суміш тривоги, натхнення й паніки, — і не скажеш, чого там було більше. З моєю матір'ю завжди так — ти ніколи не отримаєш того, що хочеш. Я хотіла сили, але без нагнітання страху. Я хотіла рішучості, але без контролю. Я хотіла запальної промови, але без моделі, що рекламує спідне.

А в цей момент найдужче мені кортіло просто заплющити очі.

На щастя, тут увійшов тато, несучи лоток із кавою. Він миттю вловив наш настрій і зрозумів, яка саме розмова точилася між нами.

— Ви тільки гляньте на цю кімнату! — вигукнув він, намагаючись змінити тему. — Ліндо, ти встигла почаклувати.

Утім, Лінда на те не зважала.

— Приходив лікар. Він каже: немає гарантії, що її обличчя повністю відновиться.

— Мені здається, він сказав, що шрами будуть мінімальні, — вставила я.

— Знаєш, що? — сказав тато, чудово розуміючи ситуацію. — Думаю, нашій дівчинці треба трохи відпочити.

Він жив із мамою тридцять років. Він був експертом із запобігання небезпеці.

— А як же кава? — запротестувала вона.

— Ми візьмемо її в машину.

Він підійшов до мене, подивився просто в моє обпечене обличчя, стиснув мою руку, і в його примружених очах заграла усмішка.

— Відпочинь трошки, серденько.

— Тату, — озвалась я.

— Так?

— *Де ж Чіп?* — Мати таки дійняла мене, я вже хвилювалася.

Тато лиш тихенько засміявся.

— Я впевнений, що він просто хоче проспатися, серденько. Нам усім не завадило б трохи відпочити. Це буде твоя перша спокійна ніч за весь цей час. — Він помітив, що я спохмурніла, і поплескав мене по руці. Він знав, про що я питала. — Іноді, коли тобі найбільше потрібно, щоб твій чоловік був великим і сильним, — саме тоді ми розпадаємося на шматки.

— Я ніколи не бачила, щоб ти розпадався на шматки, — сказала я.

Він скося глянув на маму.

— Я приберігаю це на потім.

Гаразд, подумала я, коли вони пішли. *Гаразд. Повноцінний нічний сон. Можу собі таке влаштувати.* Принаймні буде на що сподіватися, якщо нема нічого іншого. Спочинок. Відновлення сили. Приємний сон у тихій і темній кімнаті.

Фантазії — це одне, реальність — інше. Медсестри без кінця заходили й виходили, перевіряли монітори, випорожнювали сечоприймачі, перевертали мене. Я не вдягала спеціального корсета — наказ хірурга, — тому перевертати мене було досить важко. Тільки-но я заснула, до мене зайшов хірург, перевірів, як у мене справи. Не встигла я задрімати, аж тут мене розбудив соціальний працівник лікарні, щоб поцікавитись, як я почуваюся.

— Чудово. Добре, — сказала я.

— Депресія є?

— Депресія? — Я ще не зовсім прокинулась.

— У таких ситуаціях, як ваша, депресія — поширене явище. Тут не треба лякатися. Якщо треба, можемо призначити лікування.

— О. Ні.

— Суїцидальні думки?

— Гм, — промовила я, вдаючи, що думаю. — Поки що нема.

Мені таки було цікаво: де ж це Чіп?

Правду кажучи, я й досі нічого не відчувала, принаймні коли матері не було поруч. Так, наче мої емоції вимкнулися. Так, ніби я була тут присутня не повністю. Навколо мене й зі мною щось відбувалося, тут були біль, дискомфорт, виснаження, однаке скидалось на те, що я не так відчувала це все, як спостерігала. Я перебувала в кімнаті й, ніби стороння особа, знічев'я поглядала, як тут розгортаються події чийогось життя. Підозрюю, що навіть якби я й хотіла, то не змогла б осмислити ці епізоди і те, як вони пов'язані один з одним. Те, що відбувалось у мене перед очима, не було якимсь цілісним сюжетом. Я розглядала кожен момент нарізно від інших і не намагалася скласти воедино ці фрагменти мозаїки, щоб зрозуміти, що вони означали й до чого вели.

Мабуть, це був емоційний шок. Не сумніваюся, що він виконував певну захисну функцію: мій мозок просто відмовлявся сприймати те, з

чим, як він знав, не зможе впоратися. Та ось уже назбиралося чимало уривків моєї історії, а я й далі розглядала їх із цікавістю, але відокремлено. Наприклад: «О! У мене обгоріло обличчя? Отакої». Або: «Зараз я не володію ногами? Ну, що ж?» Або: «Мати їде до міста в мою лікарняну палату, просто як Ширлі Маклейн у фільмі «Слова ніжності»? Це вже якось краще».

І я зовсім не розуміла, що моє життя вже ніколи не буде таким, як раніше.

Аж поки не провалилась у сон.

Найгірше, що сон, після того як станеться якесь нещастя, насилає на тебе забуття. Воно благословенне — доки ти не прокинешся. Тієї ночі мені наснилося перше жахіття про ту катастрофу, й уві сні я була пілотом — у весільній сукні з вельюном — і на повній швидкості скеровувала літак просто в землю, що явно мало вбити нас обох, аж тут Чіп заволав: «Ручку на себе! Ручку на себе!» Та штурвал заклинило. Я прокинулась тієї миті, як ми мали врізатись у землю — важко дихаючи, із мокрим від сліз обличчям та думкою: «Слава Богу, слава Богу. Ми не розбилися».

Але ж ми *таки* розбилися.

Сон розтанув, і я залишилась у темряві наодинці з реальним життям — і це було значно гірше: серце панічно гупало, очі широко розплющені. Я втупилась у стелю, намагаючись глибоко дихати, але дихання було важке, давучке, у горлі дерло, і заспокоєння не надходило. Я не померла, запевняла я себе.

А раптом це ще гірше?

Тепер я спробувала скласти всі фрагменти, але не змогла. Моє звичне життя закінчилось, і цього було більше ніж достатньо, щоб цілу ніч не склепити повік. Я не знала, що лишилося, чого чекати чи на що сподіватися. Я лежала в тій пільмі, надсадно й перелякано дихаючи, а година без кінця-краю спливала за годиною. Я подумала була покликати медсестру, але що вона могла вдіяти? Мені треба було поговорити з кимось, але до кого я могла звернутися? Мозок гарячково метушився й звивався в пошуках якоїсь розради, та марно. І впродовж кількох безкінечних чорних годин найтемнішої пори тієї ночі я щосили боролася, щоб не потонути, коли осягнення пробило оболонку моєї свідомості й заповнило її по самісінькі вінця.

[3](#) Ірландський грип — похмілля.

РОЗДІЛ 5

О шостій ранку я все ще не спала, коли прийшла Ніна із санітаркою і технічним працівником, щоб перевернути мене.

На той час я була ще настільки не здатна самостійно рухатися, що пролежні й досі становили для мене серйозну загрозу. Прибульці повмикали все світло й розважали мене розмовами про рух на вулицях і про погоду, так, ніби у світі нічого не змінилося. Вони дали мені знеболювальне, замінили пов'язки на донорських ділянках і намастили опіки маззю «Сільвадин», накладаючи її шпателем. Вони були просто таки агресивно життєрадісні, перекидалися жартами між собою і зі мною. Ніні подобалося називати мене «пані», наприклад: «Агов, пані, як спалось?»

А я ще тільки думала, як би заснути.

— Від сьогодні у тебе починаються ПТ⁴ і ФТ⁵, — казала тимчасом Ніна. — У залі реабілітації.

— А яка між ними відмінність?

Вона саме клопоталася з моїми даними на комп'ютері:

— ПТ схожа на виконання повсякденних завдань, а ФТ — це типу силове тренування.

— А, — сказала я.

— ПТ у тебе вестиме Прія, а... ой-ой.

Я насторожилася:

— Що таке?

— Тут помилка.

— Яка помилка?

— Тобі призначили неправильну ФТ. Я поговорю з ними.

Я вже відкрила рота, щоб спитати: «Що означає неправильна ФТ?», — та не встигла й слова вимовити, як двері різко розчахнулись і в палату ввалився Чіп.

Ми витріщилися на нього. Його біляве волосся лисніло від жиру. Обличчя було вкрите щетиною. На тенісці, просто на животі,

виднілася коричнева пляма — *соєвий соус? вустерширський соус? кров?* — штани порвані. Шнурок на одному черевикові розв'язаний.

Він підійшов просто до мене й зарився своїм обличчям у моє в слинявому поцілунку, від якого тхнуло пивом. І брудом. І недосипанням.

Я затамувала віддих, поки він не закінчив, а тоді зрозуміла, що це був за момент: проста, чітка, універсальна відповідь на моє запитання, з яким я до всіх чіплялася.

Де був Чіп? У барі.

Я відштовхнула його:

— Ти п'яний?

Чіп закліпав, почувши це запитання:

— Думаю, так. Можливо.

— Зараз же шоста ранку.

Та він розглядав моє обличчя.

— Раніше ти була такою вродливою... а тепер ти схожа на піцу. — Він силувано розсміявся зі свого жарту, а ми з Ніною мовчки спостерігали, як він перегнувся навпіл і завмер на секунду в цій позі, а плечі його здригалися від здушеного сміху. Потім він випростався. — Та я все одно тебе поцілував! Бо ти, — тут він підняв уявний келих, ніби виголошуючи тост, — кохання всього мого життя.

Я глянула на Ніну, яка підняла брови, ніби питаючи, чи треба їй лишитися.

Я махнула рукою, мовляв, *нічого особливого*.

— Я зрозуміла. — Хай що він там збирався говорити, мені не хотілося, щоб вона це чула. Я й сама не хотіла цього слухати.

Перед тим як піти, Ніна присунула кнопку виклику медсестри ближче до моєї руки.

— Натисни, якщо я буду потрібна.

Я повернулась до Чіпа:

— Де ти був, Чіпе? Я тебе чекала.

Мені було гидко чути, як звучить мій голос. Я давно зрозуміла, що з хлопцями розпач не діє. Не можна просити їх любити тебе, чи бути з тобою поруч, чи чинити як годиться — і, звісно, не можна змусити їх робити щось із почуття провини. Вони або робитимуть це, або ні. Я

могла заприсягтися, що Чіп був таким хлопцем, який це *робив* би, принаймні до аварії.

І ось тепер я вже не була в цьому така впевнена.

— А ти знаєш, що я вийшов із цієї катастрофи без жодної подряпини?
— спитав Чіп. — Літак — ущент. Ти, — він коротко й гірко реготнув,
— ущент. А я? Хоч би тобі що. Мені навіть перев'язувати було нічого.

— Чіпе, що ти робиш?

У відповідь він скоціюрбився біля ліжка — буквально гепнувся навколішки на лікарняну підлогу, учепившись руками в поручні ліжка, — і зайшовся риданням.

Це було приголомшливе видовище. Я ніколи не бачила, щоб Чіп — та й узагалі якийсь хлопець — так плакав. Мій батько ніколи не плакав. Ну, бувало, на похоронах йому на очі набігали сльози, але він завжди повадився гідно, стоїчно — і близько не схоже на це. А тут — тремтіли плечі, усе тіло здригалось від ридань. Я просунула руку крізь стрижні ліжка й погладила Чіпове волосся.

— Гей, — промовила я, коли він почав заспокоюватися. — Може, ти підеш додому й трошки поспиш?

— Я не можу спати, — гнув своєї Чіп. — Я більше не сплю.

Я звернулася до нього ніжнішим голосом:

— Думаю, ти зміг би, якби спробував.

Він сахнувся, відштовхнувся від ліжка й стрімко пройшов до дальньої стіни.

— Не будь до мене такою доброю.

— Ти перехвилювався. Тобі треба трохи відпочити.

Тепер він наче сказився:

— Не вказуй мені, що мені треба!

— Чіпе, — обізвалась я. — То був нещасний випадок.

Однаке це тільки підкинуло хмизу до багаття. Він уп'явся в мене очима:

— Я зруйнував твоє життя.

— Ти цього не робив. Була така погода! Це був вітер!

— Ти *вітер* звинувачуєш?

А кого ж мені ще звинувачувати?

— Ти у ще більшому самообмані, ніж я думав. Ти себе бачила? Ти *обличчя* своє бачила?

Насправді не бачила. Мати накрила дзеркало у ванній наволочкою. Та я все одно не могла підвестися, щоб зазирнути в нього.

— Ти наче з фільму жахів! І все через мене! Це я накоїв!

Ото лихо. Гаразд.

— Лікар сказав, що шрами будуть мінімальні.

— Але ж не на шії. Там опіки *третього ступеня*. Вони ніколи не загояться без сліду. Вони до кінця твоїх днів будуть схожі на пластилін. І саме мені ти маєш цим завдячувати — мені, моєму его та моїй ненадійності...

Чіп запустив пальці у волосся. Обличчя в нього мало зеленавий відтінок, ніби хміль вдарив йому в голову.

— То був нещасний випадок, — наполягала я.

Він глянув просто на мене:

— Я зламав тобі спину. Ти ж це розумієш, так? Тобі ж сказали? Ти не хотіла сідати зі мною в той літак. Ти не хотіла цього робити ні за яку силу в світі, а я, якогось дідька, змусив тебе. Ти мені довірилась. І от тепер — через мене — ти *більше ніколи, ніколи*...

Мабуть, уперше за всю історію наших стосунків із Чіпом я не змогла відгадати його наступних слів:

— ...не зможеш ходити.

На якусь мить мені здалося, що я, мабуть, неправильно його почула.

І тут-таки я збагнула, що не помилилась.

Здавалося, що з палати відкачали весь кисень. Легені наче сплющились.

Я спробувала вдихнути, та в мене нічого не вийшло. Лише ледь помітне тріпотіння.

Побачивши моє обличчя, Чіп трохи охолов і придивився уважніше:

— Тобі що, й досі не сказали?

Мені голова пішла обертом, я все ще не могла перевести дух і тут відчула той солонуватий присмак, що з'являється в роті перед тим, як тебе має знудити.

Чіп відступив на крок:

— О, Господи! То тобі не сказали, що ти паралізована?

І слово «паралізована» я теж не зчитала наперед.

Що далі? Мене вивернуло. На всю підлогу, на поручні ліжка, на мою лікарняну сорочку, хоча мамина класична стьобана ковдра з дому

якимось дивом лишилася незайманою.

Аж тут, наче на замовлення, двері різко розчинились і ввійшов батько, несучи над головою, як офіціант тацю, коробку з французькими тістечками й оголошуючи:

— А в нас... — Та він ураз зупинився мов укопаний, побачивши нас, і закінчив пошепки: — ...круасани.

Чіп накинувся на нього:

— Ніхто їй не сказав?

Тато зорієнтувався, визирнув у коридор, гукнувши:

— Хтось може нам тут допомогти?

Потім кинув коробку на стілець і схилювався над ліжком, щоб подивитися, що зі мною. Я все ще звисала з поручнів на випадок повторного блювання. До того ж я ще й боялася зайве рухати спиною. Чи не ушкодила я її, схилювшись із ліжка? Чи не погіршила я блюванням свій стан? А раптом я випадково зробила себе ще *більше* паралізованою?

Батько вхопив рушника й простяг руку, щоб витерти мені обличчя.

Схоже, благородний гнів дозволяв Чіпові не брати участі в заходах з догляду хворої. Він стояв на безпечній віддалі в кінці палати.

— Вона *паралізована* — і ніхто їй не сказав? — знову посідався на батька Чіп, трохи ковтаючи слова.

— Не інакше, як ти щойно це зробив, — відрубав батько, заправляючи пасмо волосся мені за вухо.

— Вона має право знати, хіба ні?

— Звичайно, — відповів тато напруженим голосом, повернувшись, щоб подивитися на нього. — Але ж не так. Ми чекали слушного моменту.

— Це ж якого? — вимогливо запитав Чіп. — Біля індики на День Подяки чи різдвяного ранку?

— Ах ти ж самовдоволений, шмаркатий клоун...

Мій тато був кремезним чоловіком, зі статурою ведмедя, ще б пак — колишній морпіх, а Чіп радше належав до категорії сухорлявих чоловіків. Кожному було ясно, що мій тато, якби захотів, міг стерти Чіпа на порох, і мені раптом спало на думку, що, можливо, саме цього Чіп і домагався.

— Тату! — покликала я. — Він п'яний. Він усю ніч десь тинявся й пив. Просто відвези його додому.

— Я не можу тебе залишити.

— Я в порядку.

— Я не сказав би, що ти в порядку, серденько.

— Просто заberi його звідси, татусю. — Я не називала його «татусю» вже хтозна-відколи. — Будь ласка.

Тато глибоко зітхнув, тим часом у палату ввірвалася Ніна зі свіжою сорочкою й новими простирадлами. За нею ввійшов санітар, тягнучи возика зі шваброю, відрами і розпилювачем мийного засобу для підлоги.

Я чекала, поки Ніна клопоталася коло мене, поки вона мене перевдягала й укладала назад у ліжко. Я дивилась, як санітар мие підлогу, і мені було цікаво, чи помітив він оту пляму в кутку. Здавалося, що палата наповнилась імлистим, паморочливим туманом. Неначе реального світу було забагато і тому мій мозок заходився його розмивати. Звіддала долинав шум, розмови — я чула, як тато й Чіп бурчали та сичали один на одного, — а двері відчинялись і зачинялись, відчинялись і зачинялись, і здавалося, що цей момент розколювався на шматочки головоломки, розкидані на столі.

Ще довго після того, як Ніна мене впорядкувала, я намагалася лежати дуже тихо, боячись зайвий раз ворухнутися, щоб не наробити ще більшої шкоди. Коли я нарешті підвела голову, щоб розирнутися, то єдиний, хто й досі тут залишався — і досі стирчав у палаті, — була я сама.

А туман усе висів.

Ніколи не ходитиму. Що це, взагалі, означає? Звідки вони знають? Звідки в них така впевненість? Хто вони такі, щоб судити про решту мого життя? Хіба людське тіло не повне таємниць і чудес? Невже вони могли просто оголосити про мене щось таке, а мені потім живи з цим, як хочеш?

Звісно, що могли. Я, очевидно, зламала спину. А що трапляється з людьми, які ламають спину? Вони проводять решту свого життя в інвалідних візках. Торік я бачила про це документальний фільм — команда непереможних хлопців-підлітків, які розбилися на машинах

чи мотоциклах або пірнули на міліні — і опинилися прикутими до інвалідних візків до кінця життя. А потім вони організували команду-чемпіон з баскетболу на інвалідних візках. Такий собі наснажливий приклад, щоправда мене завжди нудило від баскетболу.

Паралізована. Змусити свій мозок усвідомити цю думку було те саме, що всмоктати кулю для боулінгу крізь соломинку для коктейлю.

Неможливо.

Не можливо.

А втім, Чіп прийняв це. І тато з ним не сперечався. Очевидно, це був уже усталений факт мого життя — усі це знали, крім мене. Звісно, на певному рівні, для мене це не стало громом із ясного неба. Уже понад тиждень я боролася зі своїми мертвими ногами, що безживно теліпались. Але ж рани загоюються. Усе *завжди* загоюється. У моєму житті було чимало ран, і всі вони рано чи пізно загоювалися. *Паралізована.* Я не могла цього досягнути. Як я кермуватиму машиною? Як варитиму їсти? Як митимусь у душі? Як ходитиму до вбиральні? Купуватиму продукти? Гулятиму з друзями? Працюватиму? Буду начальницею того, начальницею чого я мала бути? У мого мозку була коротка злука. Я відчувала, як він димить і як із нього сипляться іскри.

Я спробувала заспокоїтися вправами для дихання, та натомість раптом почався напад гіпервентиляції.

Саме тоді й наспів фізіотерапевт — коли я вдалася до чогось на взір самогіпнозу.

На ньому були блакитний медичний костюм і кросівки, коротко підстрижене волосся трохи стирчало спереду. Він увійшов і сказав:

— Я — Ієн Моффат. Ваш фізіотерапевт.

Правда, це не сприймалось як слова. Просто купа складів.

Він вставив свій бейджик у комп'ютер, швидко проглянув мою картку, потім додав:

— Отже. Ви — Маргарет.

І знову. Просто склади.

Коли я не відповіла, він легенько помахав долонею і промовив:

— Привіт!

Це я зрозуміла.

— Настав час для фізіотерапії, — повідомив він.

— Що? — перепитала я.

— Що «що»?

— Я вас не розумію, — відповіла я і трохи потрусила головою, ніби витрушувала воду з вух.

— Мене ніхто не розуміє. Я — шотландець.

Отакої. Тоді ясно. Ну, звісно, так і є. Я вже подумала, що в мене мозок вимкнувся, та річ була не в мені, а в ньому. Ієн був супершотландцем. Шотландцем настільки, що коли він говорив, то здавалося, ніби в нього повний рот кренделів.

— Ви звикнете до цього, — пообіцяв він. — Готові йти?

Я не була готова. Я не була готова йти. Я похитала головою.

— Не готові йти? — Фізіотерапевт утримав оте останнє *и* губами, і я мимоволі помітила, що в нього трохи кривуваті нижні зуби, але це його не псувало.

Я похитала головою.

— Тобто як? — запитав Ієн, без *к* на кінці.

Мій п'яний наречений тільки-но сказав мені, що я більше ніколи не зможу ходити.

— Ранок видався важкий.

— Ранки часто бувають важкими. Але ми таки маємо це зробити.

— Ні.

— Що «ні»? — Згодом я вирішила, що гіпертрофованими були не тільки приголосні, а й голосні також.

— Ні, — пояснила я, — я не можу саме зараз.

— Послухайте, — промовив Ієн, упершись руками в стегна й звузивши очі. — Щодня, щогодини, поки ви лежите в цьому ліжку, ваші м'язи атрофуються. Немає нічого гіршого для вас, аніж лежати цілий день нерухомо. Вам треба виходити. Хочете ви цього чи ні. Ви повинні йти зі мною в залу для фізіотерапії кожного дня, завжди — і не тому, що вам так схотілося чи у вас з'явилося натхнення, а тому, що коли ви туди *не ходитимете*, то поставите своє здоров'я під реальну загрозу.

Мені довелося докласти чималих зусиль, щоб видобути сенс із усіх отих складів. Здавалося, його слова дерлись одне одному на голову, вибудовуючи колони, замість правильно складатися в речення. А на сам урочистий кінець він щосили рикнув *р* у слові «загроза». Що

навело мене на роздуми, чи характерні для американців такі вислови в розмовній мові. Утім, суть я вловила.

— Дуже вам вдячна за таке натхненне напутнє слово, — сказала я. І додала: — Ні.

— Ви йдете.

— Ні, не йду.

— Ідете.

— Не йду.

Не знаю, до чого ми добалакалися б таким чином. Схоже, Ієн був не з тих, хто відступає, а я — зненацька — просто набивалася на суперечку.

Та саме тоді увійшла Ніна — остання перевірка перед закінченням зміни, — і я не знаю, чи підслуховувала вона під дверима, чи що, але, нітрохи не бентежачись, вона сказала:

— Ой, ця пацієнтка не починає до завтра. У карті була помилка друку.

Ієн переводив погляд із Ніни на мене й назад.

— Запитай Майлза, якщо хочеш. У неї є ще один день.

Він дивився на нас із підозрою, наче ми були у змові. Нарешті сказав:

— Тоді до завтра. — І вийшов.

— Ні, ні, ні, ні, ні, — озвалася Ніна, одночасно набираючи щось на комп'ютері. — Тобі не дадуть цього хлопця для ФТ. Я вже сказала, щоб тебе викреслили.

— Що? — запитала я. — Він що, поганий?

— Він не поганий, — відповіла медсестра, — але він не для тебе.

— Не для мене?

Вона не відривала погляду від монітора.

— Просто він не добрий. Непохитний. Безжальний. Бездумний. Комуś таке підходить. Утім, не тобі. Ми доберемо когось іншого. Тобі й так дісталось.

Іншим разом я, може, й розпитала б про нього докладніше. Та кого, насправді, цікавить цей безсердечний хлопець? Усім начхати.

— Ніно? — покликала я згодом.

Вона й далі щось друкувала.

— Що, люба?

— Мій п'яний наречений прийшов сьогодні вранці й сказав мені, що я більше ніколи не зможу ходити.

Ніна глянула на мене.

— Це правда? — запитала я.

З виразу її обличчя я бачила, що це була правда.

Та я чекала ще чогось — якихось підбадьорливих слів, якусь дрібку надії, що за неї я могла б ухопитися. Проте медсестра лише глибоко зітхнула й мовчала довше, ніж годилося б для гарної новини.

— Це...

І тут я зрозуміла, як саме вона закінчить речення, і сказала з нею в унісон:

— ...запитання до лікаря.

[4](#) ПТ — працетерапія.

[5](#) ФТ — фізіотерапія.

РОЗДІЛ 6

Так почався найдивніший день мого життя — принаймні один із них. Із п'ятірки найдивніших.

Те, чого мені найбільше хотілося цілий день, було саме тим, чого мені кортіло найменше.

Мені до зарізу треба було побути якийсь час на самоті, щоб обдумати новини, які щойно повідомив Чіп, і так само до зарізу мені не хотілося знову щось обдумувати або опинитися на самоті. Мені потрібне було дихання, викликане емоційним збуренням, але для цього я почувалася занадто скам'янілою. Так я й пробула весь день у стані гіпервентиляції, запаморочення й гіпоксії, коли душа благала повітря, а мозок забороняв ним дихати, та ще і в обіймах страху перед ніччю, коли неможливо втекти від найнестерпніших думок, які, не питаючи дозволу, самопихом лізуть у голову.

Батьки мене сполохали, коли з'явилися з обідом — їжа «текс-мекс» на винос із мого улюбленого ресторанчика — раніше, ніж я усвідомила, що взагалі минув якийсь час. Вони широко й запопадливо усміхалися, ніби фахітас могли мені якось зарадити.

До їжі я й не доторкнулася — мене дуже нудило від ліків, — але батькам подякувала. Не можна було навіть думати про їжу. Тато доповів про те, як відвіз Чіпа додому: під час поїздки того двічі вивернуло — «видно, такий сьогодні день», — раз у вікно, а вдруге на приладову панель. Його батьки вже чекали на своїй під'їзній доріжці, вони ж і доправили його додому, щоб він проспався.

— Бідолаха Чіп, — сказала мати. — Сподіваюся, вони запропонували заплатити за прибирання.

Бідолаха Чіп? То Чіп — це той, кого нам шкода?

— Він зле дає собі з цим раду, — сказав тато.

Мати гостро глянула на мене.

— Іноді мені здається, що люди більше турбуються про нього, ніж про тебе, — зауважила вона, ніби ми так собі просто балакали.

— Мені не потрібна людська турбота, — сказала я. Я сама про себе турбувалася. Цього було досить.

— Не треба було йому говорити тобі того, що він сказав сьогодні, — вів далі батько.

— Він сказав, що я схожа на піцу, — вставила я. — Це правда?

— Ні, серденько, — заперечив тато. Але мати відвела погляд.

— Я хотіла б подивитися, — мовила я, спіймавши материн погляд. — Можна мені скористатися твоїм люстерком?

Вона хитнула головою, тим добре знайомим мені рухом, що означав: *нізащо*.

— Ти ще не готова.

Гаразд. Може, вона й мала рацію. Може, на сьогодні мені й так було досить новин. Перейдімо до наступного запитання, до того, яке я не хотіла ставити. Я зволікала. Потім ледь зітхнула:

— А ще він сказав, що я паралізована, — видушила я нарешті.

Мати сіла трохи пряміше.

— Це правда?

Батько сумно ворухнув плечима:

— Просто скажімо: добре, що в тебе й досі є наша страховка.

Мати наполягала, щоб я залишалася на плані страхування для їхніх робітників, аж поки не влаштується моя кар'єра, незважаючи навіть на більші премії. Ми не раз про це сперечалися.

Я ненавиділа, коли виявлялося, що вона мала рацію.

— Що це означає? — запитала я, звертаючись до матері, яка була сміливіша.

Вона тяжко зітхнула.

— Судячи з того, що нам розповіли лікарі, усе покаже тільки час. Через шість тижнів загоїться кістка, зійде набряк у хребетному стовпі, і тоді ми побачимо, які пошкодження залишилися. А зараз саме набряк може блокувати нервові сигнали. Існує можливість того, що коли все загоїться, то блокувань не буде взагалі й відновляться всі нормальні функції.

Стоїчний вираз обох їхніх облич усе мені сказав.

— Можливо, — промовила я, — але малоймовірно.

— Так, не дуже ймовірно, — підтвердив тато. — Якісь нейрореакції твого організму вселяють у лікаря більший оптимізм, якісь — менший. А ще він каже, що при таких травмах трапляються справжні дива. Ось

ти думаєш, каже він, що ця людина ніколи більше й кроку не ступить, а вона за якийсь час уже долає марафонські дистанції.

— Або рекламує спідню білизну, — додала я голосом робота.

— Саме так, — кивнула мати, наче це було хтозна-яке досягнення.

— Отож ми чекаємо, — пояснював батько. — Робимо все, що велять лікарі, і чекаємо.

Мати й досі не могла дивитися на мене більше як дві секунди поспіль.

— Головне, — підпряглася вона, втупившись у свій салат-тако, — це ставлення.

Я примружилася, мовляв: *та ну?*

— А мені здалося, головне — це набряк і пошкодження нервів.

Вона наполягала на своєму:

— Ти маєш вірити в те, що видужаєш. Мусиш тяжко працювати й нізащо не здаватися. Сьогодні вранці я зустріла в дворі матір Чіпа й пообіцяла їй, що до літа ти будеш як новенька.

Ми з татом витріщилися на неї.

— Ну що ти таке кажеш, — промовив він.

Мати сіла ще пряміше.

— Якраз сьогодні вранці я бачила відео про молодого гонщика ВХМ...

— Гонщика ВМХ, — в унісон виправили ми з татом.

— ...який просто не дозволив, щоб травма спинного мозку вибила його із сідла. Він зламав собі шию, Маргарет! — Вона здійняла руку й поплескала собі по шиї, все ще відводячи погляд від мого обличчя. — Йому казали, що він ніколи не зможе самостійно їсти! А тепер він їздить на своєму велосипеді від узбережжя до узбережжя, збираючи гроші на благодійність, і хоче записати кантрі-альбом.

— Це дуже надихає, — сказав тато. — Але річ не тільки в перемозі духа над тілом, Ліндо. Якщо ти зламаєш ногу, то не зможеш просто словесно переконати себе, що вона не зламана.

— Утім, людське тіло *таки* зцілюється, — заперечила мама, тицьнувши в тата пальцем.

— Так, тільки спинний мозок — це дещо інше, — терпляче пояснював тато. — Пам'ятаєш, що розповів лікар? Коли ці нерви пошкоджуються, вони більше не відновлюються.

— Ну, не розумію, чому б і ні.

Тато глянув на мене. Ми обоє непомітно похитали головами.

— Але вони не конче пошкоджені, — наголосив тато спеціально для мене. — Вони можуть бути просто здавлені. Твоє завдання — гарно відпочивати, пити ліки і робити все, що тобі тут скажуть. Іще п'ять із половиною тижнів.

— П'ять із половиною тижнів? — перепитала я.

— Це те, що покриває страховка, — сказав він. — Один тиждень у реанімації, а потім п'ять із половиною тижнів у лікарні.

— Яка жахлива точність.

— Так.

— А що відбудеться після п'яти з половиною тижнів?

Тато знизав плечима.

— Вони припиняють платити. Ти переїжджаєш додому й починаєш проходити амбулаторну терапію в тренажерній залі.

— Переїжджаю додому? Куди додому?

Тато усміхнувся:

— Будь-куди. Куди схочеш.

Я засвоїла. Я перебуватиму тут іще п'ять із половиною тижнів.

— Найголовніше, — вів далі тато, — з максимальною користю використати той час, який у тебе тут буде. Поживемо й побачимо, що з того вийде. Це все, що ми можемо вдіяти.

— І виробити правильне ставлення! — додала мама так, наче він забув найважливіше. — І вірити на двісті відсотків, що ти зможеш це подолати.

Мама ходила до мене додому й принесла мій ноутбук, роман, який я саме тоді читала, кілька пар махрових шкарпеток, мою блакитну наволочку з шевронним принтом і якісь екстравагантні, із самих ремінців, босоніжки на високих підборах, які, на її думку, мали мене «підбадьорити», та, звісно ж, викликали протилежний ефект.

Я не хотіла ні користуватися своїм ноутбуком, ні читати той роман, ані навіть дивитися на ті босоніжки. Я не хотіла бачити нічого з минулого життя.

— Твій мобільний телефон був знищений під час катастрофи, — повідомила далі мама, — разом з усіма іншими речами (усе згоріло

доценту), тож я зайшла в магазин і взяла тобі заміну. Там до цього поставились із великим розумінням.

Вона передала мені телефон, а татові простягла зарядний шнур, щоб тато його підключив. Ми спостерігали, як тато намагається впіймати штекер.

— А ще так і не знайшли перстень, — додала вона згодом.

— Який перстень? — запитала я.

Тут мати вперше за весь день пильно на мене подивилася.

— Твій заручний перстень! — сказала вона з виразом обличчя: *ти що!* Потім додала: — Поки ти була в операційній, Чіп сповістив нам радісну новину.

Радісна новина. Я глянула на свою голу руку. Я взагалі забула, що там був якийсь перстень.

— О!

— Мабуть, він загубився під час катастрофи.

Я кивнула:

— Він був завеликий.

— Дуже погано, — сказала мама, схилившись над сумкою і виймаючи інші речі. — Це був перстень його бабусі. Втрата непоправна.

Вона витягла кілька фотографій у рамках. Прихопила вона дві з трьох, які я тримала на своєму туалетному столику: на одній ми з Чіпом у поході в Скелястих горах, на другій я з батьками того дня, коли ми здійснили швидкісний спуск по тросу. На третій світлині з туалетного столика були ми з Кітті в дитинстві, у костюмах ковбоїв з капелюхами й банданами, тоді, коли я її обожнювала. Цю фотографію мама не взяла.

Мама й моя сестра не знаходили спільної мови.

Тобто вони взагалі не ладнали між собою.

Тобто я підозрювала, що мама й була причиною того, чому Кітті ігнорувала нас аж три роки.

Фактично мама останньою серед нас бачилася з Кітті, перш ніж та пішла з дому й не повернулася. Три роки тому батьки влаштували вечірку на честь Четвертого липня. Кітті багато пила того вечора, утім, як і завжди, поводитися галасливо, бешкетувала й створювала проблеми. І в якийсь момент вона наче випадково штовхнула маму в

басейн. Кітті так реготала з цього видовища, що просто впала в один із шезлонгів і там залишилась, аж поки мама не вибралась із басейну сходами, забризкавши водою внутрішній дворик, і потягла Кітті в будинок на горішній поверх, щоб висловити їй усе, що вона про неї думала.

Коли вони пішли, я перебрала на себе мамині обов'язки господині, весь час поглядаючи, чи вони вже не йдуть. Та коли мама повернулася, зовсім суха й повністю перевдягнена, Кітті з нею не було.

— А де Кіт? — запитала я, та вона мені не відповіла.

По суті, вона так мені нічого й не розповіла. До цього дня я не мала уявлення, про що вони сперечалися того вечора. Я знала лише те, що нічого доброго в тому не було. Наступного дня Кітті надіслала мені електронного листа, у якому повідомляла, що їде в Нью-Йорк, щоб «відпочити» від нашої сім'ї.

Я умовляла її повернутися додому й розповісти мені про те, що сталося, та вона не схотіла. Я умовляла її повідомити мені, де вона, але вона не схотіла. Я не думала, що вона справді покинула нас, проте так воно й сталося.

Я не думала, що це триватиме так довго, але так воно й вийшло.

Кітті пішла й не повернулася. Вона трималася від нас подалі. Мама ніколи не намагалася зв'язатися з нею, а я намагалась, і тато намагався, хоч на електронні листи не було відповіді, а текстові й голосові повідомлення залишались без уваги.

Спочатку ця вся ситуація мене бентежила. Я знала, що насправді мама й Кіт ніколи між собою не мирились. А ще я знала, що мама до Кіт завжди ставилася суворіше, ніж до мене. Але просто зникнути? Нехтувати кожним? Не приїжджати ні на День Подяки, ні на Різдво? Ні на дні народження? Це вже було занадто.

Півтора року марних спроб остудили моє завзяття. Я більше не терзала себе здогадками про те, чим усі ми могли завинити перед нею і відштовхнути, я просто відчувала образу за те, що сестра пішла. Не можна добиватися й добиватися чогось до безкінечності, терпець має колись урватися. Із часом сам факт того, що хтось на тебе злиться, може викликати в тебе аналогічну реакцію. Що довше Кіт нас уникала, то міцнішу оборонну позицію я посідала і, сама того не помічаючи,

перекочувала в союз із матір'ю, постійно обурюючись на сестру за те, що вона зникла, навіть не пояснивши причини.

Наразі лише мій любий тато все ще сподівався, що вона таки озветься.

— А фото з Кітті немає? — запитала я не так через подив, як для того, щоб нагадати про нашу відданість і принагідно трохи зміцнити нашу солідарність.

Мама закотила очі, що теж сприяло солідарності:

— Я тебе благаю.

Утім, згадка про Кітті таки породила запитання.

— Хто-небудь телефонував їй із цього приводу? — спитала я.

— Ні, — рішуче відповіла мати, а батько одночасно сказав:

— Так.

Ми з матір'ю подивилися на нього.

— Ти зателефонував?

Тато кивнув.

— Я надіслав їй електронного листа з темою: «НАДЗВИЧАЙНІ СІМЕЙНІ ОБСТАВИНИ».

— Дивно, що вона відповіла, — відвернулася мама.

— Утім, — сказав тато, — вона таки це зробила. А потім стрибнула на літак і примчала додому.

— То вона *тут*? — запитала мама.

Тато кивнув.

— Вона кілька разів приходила до реанімаційного відділення. — Потім глипнув на маму. — Коли тебе не було.

Я похитала головою:

— Щось я не пам'ятаю, щоб я її бачила.

— Тебе тоді дуже накачали ліками.

Мати зиркнула на батька так, як у випадках, коли він мав необережність особливо сильно проштрафитися.

— Ми не *платили* за той квиток на літак, еге ж?

Тато не звернув на неї уваги.

— Кітті хоче тебе провідати, — звернувся він до мене, — але боїться засмутити тебе чи створити якісь проблеми. Я можу їй сказати, щоб вона приходила?

Судячи з батькового виразу обличчя, він явно сподівався, що я відповім «гаразд». Але я відчула, що заперечно хитаю головою. Мене гнітило оте велике, тривале, застаріле протистояння з нею. Мені несила було з цим стикатися. На мене й так чимало навалилося. Нестерпною мені здавалася сама думка про те, щоб знову зустрітися з Кітті.

— Гаразд, — кивнув тато. — Я розумію. Я перекажу їй, що ти ще не готова.

— Просто скажи їй, хай повертається до Нью-Йорка, — обізвалась я. — Я ще не скоро буду готова.

У матері на обличчі було написано, що вона залюбки репетувала б на тата, але стримується заради дітей. Я не заздрила йому, уявляючи, як він вестиме машину додому.

— Дякую за весь той клопіт із доставкою моїх речей, — звернулась я до матері, щоб трохи її підбадьорити.

— Та який то клопіт, — відповіла вона, здвигнувши плечима так, щоб мені було очевидно, що *так*, іще й який клопіт, але ж вона така самовіддана мати.

Мало того, вона збиралася пізніше поїхати ще раз і привезти свої складані стільці, «щоб тут було де розміститися компанії».

— Жодної компанії, — відрубала я. — Не хочу ніяких відвідувачів.

Батьки презирнулись. Одна справа — відсторонитися від сестри, але щоб *узагалі без відвідувачів?*

— Принаймні кілька найближчих друзів? — запропонував тато тоном «*будь розсудливою*».

— Ніяких друзів. Нікого.

— Люба, — сказала мати. — Телефон просто розривається від дзвінків. Стіл у передпокої завалений листівками. Люди хочуть тебе бачити.

Тут би мені й поміркувати прихильно, як то мило з боку людей — думати про мене. Та я просто сказала:

— Мені якось байдуже.

— Ми ж не можемо забарикадувати лікарню, — промовила мати.

А тато запропонував:

— Ми могли б попередити медсестер. Пояснити, що вона ще не готова.

Мати нахмурилась.

— Але вся література говорить про те, що їм не можна дозволяти ізолюватися.

О, Господи. Вона читала «літературу». Усе було гірше, ніж я думала.

— Просто мені треба трохи часу, — пояснила я, намагаючись утримати її на своєму боці.

Точніше й не скажеш. Якби мені випало складати перелік речей, які я хотіла б побачити просто зараз, то давні друзі, які б мене жаліли, осуджували чи пліткували про мене, опинилися б на його останньому місці.

Я не хотіла, щоб хтось іще думав про те, про що думала я. Я не бажала, щоб хтось іще був утаємничений у специфічні жахи моєї нової ситуації. Я не воліла бути темою чийхось телефонних теревенів, вечірок чи зміни статусів. Я була тут не для того, щоб інші люди знаходили спільну мову довкола цього.

Я хотіла б їх бачити — *можливо* — тоді, коли я сама виявлю таке бажання.

Після цього в матері залишилася тільки тема оздоблення палати. Остаточно капітулювавши перед політикою «жодного відвідувача», вона втягла нас із батьком у дискусію щодо того, чи дозволить їй лікарня принести кілька торшерів. Вона сказала, що на черзі в неї господарчий магазин «Спальня, ванна і не тільки», де вона хоче купити натяжний карниз для штор і якісь кращі віконні драпіровки. Може, диванну подушку.

Це в моєї матері був такий спосіб любити людей: через декор. Вона спопеляла поглядом лілово-сірий візерунок на нинішніх шторах так, наче вони й справді могли нам якось зашкодити.

— Ну хіба тобі не кортить плакати від такої тканини?

Я хитнула головою:

— Гадаю, що не від тканини.

— Ця тканина, — вела вона далі, осудливо тицяючи в неї пальцем, — це злочин проти людства.

Ми з татом знали, що краще не сперечатися. Якби моя мати правила світом, то всі в'язниці були б напхом напхані самими лише громадянами з несмаком.

Коли батьки пішли — забравши ті нещасні вранішні круасани, щоб подарувати їх медсестрам на посту після того, як я категорично відмовилась їх їсти, — я вирішила хоч на секунду заплющити очі, але заснула як убита. Ніколи б не подумала, що бути прикутою до ліжка — це так виснажливо.

Я спала, аж поки не прийшла моя нова працетерапевтка Прія і не попросила мене поворушити пальцями ніг. А ще вона хотіла попрацювати над пересаджуванням із ліжка в інвалідне крісло, пояснюючи, що чим швидше я зможу самотійно пересідати в крісло, тим швидше зможу добиратися до ванної кімнати, а чим швидше я зможу *це* зробити, тим швидше ми зможемо зняти мій катетер, щоб подивитися, чи не зможу я, з Божою поміччю, дзюрити самотійно.

Ми потренувалися ще й додатково, просто так, про всяк випадок.

А я все чекала на Чіпа. Цілий день, щоразу, як двері широко розчинялись, я сподівалася, що то він — хоча б із квітами, розсипаючи вибачення і підбадьорливі слова. Проте він так і не з'явився. Може, він і досі був удома у своїх батьків, очунюючи після всього пережитого. Нехай собі спить на здоров'я.

Уся ця ділова метушня зовні здавалася на диво бадьорою. В усіх фахівців, з якими я спілкувалася, була приємна манера поведінки типу «звичайний будень», проте я неабияк підозрювала, що вони придурювались. Я так точно придурювалася. Я зберігала спокій, добре поводитися, пила свої ліки — та насправді я прокинулася у дистопічному світі, настільки вивернутому, що навіть усі кольори були в мінорному тоні, наче реальність підмінили якоюсь похмурою, вибляклою старою фотографією.

Такий вигляд усе мало і так само сприймалося.

Майбутнього я собі не уявляла, а про минуле не могла... не хотіла навіть думати. А «минулим» я вважала те, що було десять днів тому. Моє минуле ще навіть не встигло зблякнути: його відрубали від мене — усю історію того, ким я була, що я робила, усе, на що я наважувалася сподіватись, — усе здиміло.

Того вечора я так стомилася, що сподівалася безпробудно проспати всю ніч. Виснаження — друг печалі. Моя втома досягла вже тієї міри, коли сон, не залишаючи тобі вибору, просто бере тебе в обійми й

затягає у своє ніжне море. Саме тоді, коли я підкорилася його волі й уже заплющувала очі, двері знову відчинились.

І це була моя сестра Кітті. З валізою.

РОЗДІЛ 7

Кітті м'ялася біля дверей.

— Привіт, Мегс, — промовила вона.

Коли я не відповіла, вона піднесла руку й легенько помахала.

— Я знаю, ти не хотіла, щоб я приходила, — сказала вона. — Та я все одно прийшла. Як бачиш.

Я просто дивилася.

Вона не заходила. Чекала дозволу, якого я не готова була надати.

Три роки. Три роки листів і телефонних дзвінків без відповіді. Три роки порожнечі, й ось вона тут.

Кітті нічим не нагадувала ту сестру, яку я бачила востаннє. Тепер у неї було коротке колюче волосся, освітлене до яскраво-жовтого кольору, замість каштанового до плечей, такого знайомого мені раніше. По краях обох її вух нанизані були маленькі сережки-кільця. Макіяжу не було, за винятком яскраво-червоної помади. У носі стриміло кільце, як у корови.

Та я, звісно, одразу її впізнала. Навіть після всіх цих років.

— Чудове кільце в носі, — сказала я.

— То... я можу зайти? — запитала вона.

— Не знаю, — відповіла я. Я не була впевнена, що згодна на це.

— На одну хвилиночку, — пообіцяла Кітті.

— Я жахливо стомилася.

— Я просто хотіла привітатися.

У тому, як вона стояла, відчувалась якась нервова енергія, наче Кітті ледве трималася на краю плаского даху височенного будинку, а не товклась у дверях моєї палати.

Я відчувала ту саму енергію — щось трохи схоже на те, коли зсудомлює живіт. Іще й на додачу купа всякого різного зненацька й разом — подив, невпевненість, роздратування. Вона ж могла *зателефонувати*, правда ж? Вона могла принаймні попередити мене про свій прихід. І чи справді мені зараз потрібен оцей її дивний таємний наліт? У неї були три роки, щоб зв'язатися зі мною, так ні ж, сестричка підстерегла момент, коли я в буквальному сенсі слова не

могла від неї втекти. Мені здавалося, що це якось занадто. У мене виникло інстинктивне бажання випроводити її геть.

Та я не могла цього зробити.

Якась частина мене хотіла, щоб Кітті залишилася. Більша частина, ніж я собі думала.

— Гаразд, — сказала я, пильно вдивляючись у її обличчя, коли Кітті підходила ближче.

Підступивши до мого ліжка, вона поставила валізу на підлогу.

— Привіт, — промовила вона.

— Тато казав, що ти в місті.

Вона кивнула.

— Ти з ним бачилася? — запитала я.

Кітті знову кивнула.

— А з мамою?

Вона похитала головою.

— А побачишся? Перш ніж поїдеш назад?

Вона ледь помітно усміхнулася:

— Набираюся духу.

Я не знала, що казати. Насправді я навіть не уявляла, з чого почати. Бачити Кітті було дивно і водночас не дивно зовсім. Так, вона була тут. Вона була моєю старшою сестрою. А втім, здавалося, що ти дивишся на післяобраз, який ожив.

— У тебе вже кращий вигляд, — сказала вона.

— Мама так не вважає.

— Вона іноді буває таким стервом.

Кітті не помилялася.

— Це точно, — сказала я.

— І брехлом, — додала Кітті.

Я спохмурніла:

— Відносно *цього* не впевнена.

Кіт вирішила змінити тему:

— Як у тебе справи?

— Не думаю, що у світі знайдуться слова, щоб відповісти на це запитання.

Вона знизала плечима, мовляв, *усе ясно*, і спробувала зайти з іншого боку:

— Як ти почуваєшся?
— Фізично? Чи емоційно?
— І те, й те.

Але нічим таким я не хотіла з нею ділитися. Щоб розмовляти на ці делікатні теми, потрібна близькість, яку вона давно втратила.

— А що то за валіза? — поцікавилась я.

— Я думала, що вечорами зможу залишатися тут. Із тобою. Ну ти знаєш: коли мами не буде поряд.

Я глянула на крісло. Його можна було розкладати, роблячи ліжко, але я не уявляла як.

Я похитала головою:

— Ні.
— Що «ні»?
— Ти не повинна тут залишатися.
— Не хочеш мого товариства?
— Твого — ні.

Кітті злегка нахмурилася.

— Ти на мене сердишся?

Я відвела погляд:

— Просто дуже дивно тебе бачити. Моє життя зараз і так доволі дивне.

— Я хочу допомогти.

— Так, але ти не допомагаєш. Ти тільки робиш гірше.

Вона не відповіла. Схоже, це не спадало їй на думку.

— А хочеш знати, у кого я жила? — запитала Кітті весело, хіба що не *защобетала*, і, перш ніж я встигла сказати «ні», заговорила далі: — У Товстуну Бенджаміна. Із середньої школи. Пам'ятаєш його?

Це був класичний трюк Кітті: придурюватися, що все добре, поки всі не забудуть, що це не так. Вона намагалася замилити мені очі.

Я не відповіла.

— Пам'ятаєш, як він підвозив мене додому в тому старому «джетта» з вибитими задніми вікнами, заклеєними пакетами для сміття?

— Ти так і називала того хлопця — «Товстун Бенджамін»?
— Його всі так називають.
— Якось не дуже гарно.

— Та він не переймається. Він милий товстун. До речі, я йому дуже подобалась, але ніколи не звертала на нього уваги, бо він був такий пухкий і в нього була ота дурнувата стрижка маллет⁶. Хоча зараз він зовсім і не гладунчик — радше такий, «натоптуваний». Він тепер симпатяга! Просто красень! А може, то мої стандарти знизились. Так чи інакше, а я живу в нього, на дивані-ліжку, але можу сказати, що він усе ще небайдужий до мене, і не сумніваюся, що скінчиться тим, що невдовзі я з ним спатиму, якщо не піду звідти.

Я не зустрічалася з Кітті поглядом. То це й була її відповідь на запитання, чому вона тут опинилася? Отож вона не випадково послала до біса хлопця на ім'я Товстун Бенджамін?

Вона знизала плечима:

— Мені хотілося б натомість залишитися тут.

— Не проси мене знову.

— Я не прошу! Я просто сказала, що *мені хотілося б*.

— Не можна мати все, чого хочеться.

— Я просто думаю, що це була б погана ідея — спати з ним.

— То *не спи*.

Вона здвигнула плечима:

— Я почуваюся жахливо, коли кажу «ні».

Я зустріла її погляд.

— Ну що ж, — сказала я. — А я — ні.

Не збиралася ж Кітті несподівано з'явитися в моєму житті через три роки й чіплятися до мене з розмовами про *хлопців* і таке інше. Не могла ж вона отак просто об'явитися, сподіваючись потрапити в те саме наївне місце, де ми колись розійшлися.

— Хай там як, — додала я, — а я дуже стомилась, отож...

— Це нічого, — не здавалась Кіт, «не помічаючи» натяку. — Я принесла кілька журналів.

Я похитала головою:

— Тобі треба йти.

Вона підступила ближче:

— Я справді хотіла б залишитися.

Та я знову похитала головою. А потім відвернулась, аж поки Кітті не здалася й не пішла.

[6](#) Маллет (англ. *mullet* — кефаль) — тип зачіски (стрижки). Волосся пострижене коротко спереду й по боках, а ззаду залишається довгим.

РОЗДІЛ 8

Наступного ранку я дізналася дещо нове про свою лікарняну палату: в ній була чудова акустика.

Це сталося після закінчення всіх ранкових ритуалів: обтирання тіла вологою губкою, чищення зубів у підкладне судно, приймання ліків, заміни катетера, випорожнення кишківника, сніданку з вівсяної каші й желе і ПТ з Прією: трьох виснажливих серій переміщення з та в інвалідне крісло, а також двох невдалих спроб поворушити пальцями ніг.

Двері моєї палати сусідили з постом медсестри. Я вперше помітила, що чую голоси людей, які розмовляють про ліки й призначення лікаря. Мені було чути, як хтось щось набирає на клавіатурі. Хтось побіг у кав'ярню «Старбакс». Якийсь санітар рипнувся підбивати клинці до однієї з медсестер, але одразу дістав відкоша.

Потім я почула голос Ніни, трохи гучніший за інші.

— Мені треба обговорити з вами цей графік.

Чоловік із трохи гугнявим голосом відповів:

— Гаразд, кажіть.

— Ви призначили цій пацієнтці Ієна.

— Так.

— Я зробила кілька записів у картці про те, що їй треба призначити когось іншого.

— Я бачив ті записи.

— І ви їх просто зігнорували?

— Послухайте, Ієн зараз абсолютно вільний.

— Так. Але для цього є причина.

— Ви хочете сказати, що в Ієна не досить компетенції для роботи з цією пацієнткою?

— Я хочу сказати, що він не підходить для неї. І, я думаю, ви це знаєте. Цікаво, а може, ви сподіваєтеся, що він зганьбить себе прилюдно?

— Про що це ви, Ніно?

— Саме про те, про що ви подумали, Майлзе.

Дідько. Цей хлопчина Майлз — просто козел.

— Ви вважаєте, що я намагаюся підставити Ієна? Ви думаєте, що я хочу пожертвувати здоров'ям цієї пацієнтки, щоб показати всім, як він сам себе нищить?

— Так.

— Та годі, мені цього й робити не треба. Цей чоловік — бомба з годинниковим механізмом. Він сам себе знищить, із власної волі.

Ніна не здавалась:

— Але не з моєю пацієнткою. Вона просто на межі. Вона тільки-но *заручилася*. Вона втратила все. Ви маєте дати їй у пару когось доброго, хто її підбадьорюватиме, — Ейпріл, ба навіть Роба.

— Я не перероблятиму графік заради однієї пацієнтки.

Голос Ніни забринів:

— Їй потрібен хтось інший.

— Усі інші зайняті.

— То поміняйте когось.

Та Майлз (мабуть, якийсь начальник) явно не любив, коли йому вказували, що робити. У тиші, що запала, мені було чути, як він наїжачився:

— Не вам вирішувати. Це я вирішуватиму. А якщо ви створюватимете мені проблеми, обіцяю, що я створю проблеми вам. Графік залишається без змін.

Потім він, мабуть, пішов, бо після кількасекундної тиші медсестри, а з ними й Ніна, почали перемивати йому кісточки, раз у раз докидаючи таких слівцець, як «заздрісний», «диктатор» та «Наполеончик». Може, я навіть і посміялася б, якби тепер щось могло здатися мені смішним. Якби не було ясно як Божий день, що пацієнтка, про яку йшлося, ота, що тільки-но *втратила все, що їй було дороге*, то була я.

Саме тоді я почула на посту шотландський акцент:

— Я намагався помінятися, якщо тобі від цього полегшає. Вчора я розмовляв із Майлзом.

— Ти погано намагався.

— Він ніколи не дає мені того, що я хочу.

— Ти ніколи раніше не дозволяв йому отак попихати собою.

— А він ніколи раніше не був начальником.

Голос Ніни був дуже серйозний:

— Тобі слід ставитися до неї поблажливіше, Ієне.

Голос Ієна також був серйозний:

— Поблажливість не додасть сили.

Через дві секунди двері в мою палату різко розчахнулися.

— Час ФТ, Меггі Якобсен, — проголосив Ієн, уникаючи мого погляду.

Він підкотив інвалідне крісло ближче до ліжка.

— Маргарет, — сказала я.

Він не відповів, і я додала:

— Моє ім'я Маргарет.

— Ти не схожа на Маргарет, — відповів Ієн. Він був надзвичайно серйозний.

— Насправді це ж не вам вирішувати, так?

— Гаразд, Меггі. Як скажеш.

Він схопив дошку для переміщення, опустив ліжко й бильце крісла і прилаштував дошку так, що вона перетворилася на місток між ними.

Потім він повернувся й рушив до дверей.

Зачекайте, *що таке?* Куди це він іде? Я його розізлила тими розмовами про Меггі? Він що, і правда бомба з годинниковим механізмом? Він дійсно на межі самознищення?

— Ви що, не допоможете мені?

Він зупинився, але не обернувся.

— Ні. Натиснеш кнопку виклику, коли будеш готова.

І я залишилася сама: тільки я, дошка й крісло. Та ще трубка катетера, яка виходила з-за пояса штанів і була приклеєна збоку до стегна.

Це була проблема, я мала визнати.

Я знайшла пристрій управління ліжком і перевела його в сидяче положення. Потім пересунула зад поближче до дошки для переміщення. Мої штани для йоги були трохи розкльошені внизу, й одна холоша зачепилася за бильце ліжка, але я зуміла її відчепити. Сівши на край ліжка, збираючись переміститися на дошку, де піді мною мала бути лише тверда, як камінь, лікарняна підлога, я вперше після катастрофи відчула страх. Фактично вперше після катастрофи я відчула *щось*. Я завмерла, захекавшись, і замислилась, чому моїм першим відчуттям не міг бути сміх. Або радість.

Я присунулася трохи ближче до краю, перенісши вагу всього тіла на долоні. Так, м'язи тіла атрофувались, але все ще функціонували, проте

тягар моїх ніг порушив рівновагу. Я трохи хитнулася, потім нахилилась уперед, аж поки не відновила рівновагу. До крісла булодесь сантиметрів із тридцять, але з таким самим успіхом це могло бути й футбольне поле. Не спускаючи очей з тієї відстані, я проповзла ще кілька сантиметрів, втратила рівновагу, нахилилась уперед. Потім знову і знову. Через якийсь час я помітила, що на штанях у районі стегон розпливлися дві мокрі плями, і тоді я зрозуміла: коли мені здавалося, начебто я просто *концентрувалася*, насправді я плакала. І, можливо, впродовж якогось часу.

Посередині дошки я вирішила перепочити.

Саме тоді повернувся Ієн.

— Господи, ти ще й досі не закінчила? Я вже встиг випити чашку кави й прочитати газету.

Якби це був хтось інший, було б нормально. Якби ми були друзями, якби я знала, що він на моєму боці, якби ми були в гарних стосунках, — він міг би підсміюватися з мене. А так він був просто злим незнайомцем.

Я підвела голову і, коли він побачив моє обличчя — звісно ж, розпухле й залите сльозами, — помітила, як на мить він завагався і жорстко стримав себе, а потім різко підійшов до мене та підтримав за плечі.

— Я тебе тримаю, — сказав він. — Давай далі.

З Ієном усе пішло набагато швидше, і, перш ніж отямитись, я вже пленталася за ним, котячись коридором до тренажерної зали. Я намагалася згадати випадок, коли була б разом з якоюсь людиною і почувалася настільки самотньою. Фізіотерапевт не розмовляв. Не дивився на мене.

Можна було подумати, що він прогулюється сам-один.

Ієн трохи стояв, щоб відчинити й притримати двері, що я сприйняла за чемний жест, аж допоки він не заговорив.

— Ні, — сказав він, коли я проїжджала повз нього. — У тебе геть зовсім неправильна техніка.

Він говорив роздратовано, ніби ми тисячу разів у цьому вправлялися.

— Ну, — відповіла я, — я не уявляла, що *існує* якась техніка, і взагалі сьогодні я роблю це вперше, отож...

— Тобі ніхто не показував, як користуватися цим кріслом?

Я похитала головою.

— Це вступний курс працетерапії.

— Певно, ми й досі виконуємо обов'язковий мінімум. — Іще одна жалюгідна потуга на жарт.

Ієн не усміхнувся. Нахилився, зазирнув мені в очі й стиснув мої біцепси. Потім таким голосом, ніби збирався повідомити якусь надважливу й таємну інформацію, прорік:

— Руки — це не ноги.

Я красномовно глянула на нього, мовляв, *та ну?*

— Я про те, — вів він далі, без тіні веселоців, — що вони не витримують такого навантаження, як ноги. Стеж за тим, щоб не перенапружувати їх.

— Не думаю, що в мене є вибір.

— Загалом ні, — погодився Ієн. — А зокрема — так. Отже, техніка їзди на інвалідному кріслі. — Він накрив мою руку своєю — я відчула, що вона значно тепліша, — і поклав її на обід колеса. — Замість десяти маленьких поштовхів ти маєш зробити один сильний поштовх, а далі їхати за інерцією.

Ієн потяг мою руку вниз уздовж задньої частини колеса і моєю-таки рукою обхопив приводний обід. Потім він перемістив його вгору й уперед, щоб відштовхнутись, і я поїхала коридором із такою швидкістю, що аж злякалась, тому схопила обід, щоб зупинитись, і трохи натерла руку.

Іззаду підбіг Ієн.

— Тобі знадобляться якісь рукавички, — тільки й сказав він.

Потім ми розглянули повороти, обертання на місці та їзду на самих задніх колесах, хоча на практиці засвоєне не перевіряли.

— Чи так уже треба вміти їздити на самих задніх колесах? — поцікавилась я.

— Так, — відповів Ієн, не пояснивши чому.

— Чому? — Я вирішила таки дізнатися.

— Бо ти маєш знати, як керувати колесами.

— Навіщо?

— Бо мусиш бути готова впоратися на будь-якій місцевості.

— Наприклад, коли я рвону по бездоріжжю в Гранд-Каньйоні?

— Радше тоді, коли тобі трапляться сходи. Або вибоїни. Або бордюр.
— Він відвернувся. — Якщо хочеш кудись поїхати, ти повинна знати, як це зробити.

— Я не хочу нікуди їхати, — зауважила я.

— Захочеш, — відповів Ієн, віддаляючись. Увесь такий високий, спортивний і міцний. Було щось майже образливе в тій його чудовій формі й у тому, як його медичний костюм, починаючи від пояса, спокусливо драпірувався на тому, що будь-яка жінка, котра все ще має пульс, мусила б визнати за ідеальний чоловічий зад. Ієн був утіленням бездоганної чоловічої краси. Я, звісно, не рівнялася до нього, але від самого перебування поряд із такою монументальною міццю почувалася ще слабшою і миршавішою. Я відвела погляд.

Хай там як, але через цей невеличкий урок зі вступного курсу їзди на інвалідному кріслі ми прибули в тренажерну залу з кількахвилинним запізненням і з таким самим невеличким запізненням зареєструвалися, що, схоже, роздратовало Ієна.

— Тепер ми запізнилися, — сказав він, записуючи час на годиннику, наче то була моя провина.

Ніби це мало значення.

Поки Ієн збирав якесь причандалля, я роззирнулась. Якби я була в змозі щось оцінювати, я оцінила б цю тренажерну залу. Яких тільки спортивних снарядів, кольорів та ігор тут не було! Тут був баскетбольний гральний автомат, гра «кидання кілець» і два пінбольні автомати: «Зоряні війни» та «Вартові Галактики». Тут були ваги, як і має бути в тренажерній залі, повно дзеркал, а також бруси для ходьби, вертикалізатор і повний лямковий страхувальний пояс. А ще тут була дошка для розвитку дрібної моторики із замками, засувками й викрутками, а також гра «кидання пластикових мішечків». Тут були тренувальний сходовий проліт, мінібатут і ряд лежачих велосипедів. Тут був навіть цілий автомобіль, веселого блакитного кольору, з одним опущеним кінцем — певно, щоб люди тренувалися заходити й виходити, здогадалась я. І на довершення: справжня акустична система, звідки невтомно лилася суміш лайт-року «Іглз»⁷ та мелодій Вана Моррісона⁸.

Колишня я ледве утрималася б від бажання трохи тут погарцювати, але нинішня я сиділа нерухомо, як лантух із борошном.

Ієн написав моє ім'я на великій білій дошці з відділеннями для кожного пацієнта, куди були вписані «цілі» і де рясніли смайлики й невеличкі обнадійливі вислови. Чекаючи, я роздивлялась інших тренерів — усі як один були незмінно веселі та оптимістичні. Вони голосно сміялися, давали пацієнтам п'ять і зверталися до них словами на зразок «чемпіоне». Вони заохочували. Вони підбадьорювали. Вони підспівували музиці.

Один хлопець із пучком волосся на голові, котрого, як я потім дізналася, звали Роб, працював із восьмидесятирічною пані на ходунках, і хоч не скажеш, що він із нею фліртував, але він точно приділяв їй достатньо уваги, так що вона вся аж наче розквітла. Тренерка Ейпріл грала в баскетбольну гру зі своїм пацієнтом, чоловіком років сорока з гаком, на інвалідному візку, і давала йому п'ять після кожного кинутого м'яча. Усе це було схоже на фітнес-оздоровчу вечірку. Люди навколо мене рухалися, розмовляли, випробовували себе. І хоч пацієнти були радше сумні, фізіотерапевти невтомно випромінювали радість.

Усі, крім мого фізіотерапевта.

Я подивилася на Ієна, на його набурмосене обличчя, на його тверде підборіддя. Він був такий серйозний, такий роздратований, настільки являв собою протилежність до поняття «життєрадісний», що над його головою аж наче виднівся напис кривими карлЮчками, як на карикатурі: «Злюка».

Недарма в нього порожній графік, подумала я.

— Знову запізнення, Ієне, — почула я згодом. Гугнявий голос. Той самий, який я чула, коли він розмовляв із Ніною.

Я підвела голову, щоб уперше гарненько роздивитися Майлза, який прямував до нас. У нього виявилось хвилясте, коротко обстрижене руде волосся, що конкурувало з кольором рудої толстовки — котру він надів на медичний костюм і застібнув на блискавку, — і вузькі маленькі карі очі з неприємним поглядом. Вигляд у нього був такий самий, як і голос.

Ієн не відповів.

— Не хотілося б записувати тебе в журнал, — вів далі Майлз, мало не спопеляючи Ієна поглядом. — Але правила є правила.

Ієн загрозово мовчав, відвівши очі.

— Просто стеж за годинником і приходь учасно.

Аж тут я, хоч зовсім і не збиралась вступатися за Ієна, саме це й зробила.

— Він допомагав мені освоювати техніку їзди на інвалідному кріслі в коридорі, — сказала я.

Це вийшло якось само собою.

Майлз перевів погляд на мене:

— Це не фізіотерапія. Це — працетерапія.

— Але він виправляв мою техніку.

— То не його робота, — сказав Майлз. — Еге ж, чемпіоне? Не твоя робота.

Ієн лише зціплював щелепи.

Майлз не вгавав:

— Я не хотів би, щоб люди думали, що ти не знаєш, у чому полягає твоя робота.

Я знову втрутилася в суперечку, та Ієн промовисто глянув на мене.

Майлз провокував його:

— Я б не хотів, щоб люди думали, що ти не маєш права тут бути.

Ієн змовчав. Потім знову мовчав.

— Чудова розмова, — зауважив Майлз іще за хвилину, плескаючи Ієна по плечу.

Він повернувся, показуючи на мене через усю кімнату, і зарепетував:

— Якщо вам будуть потрібні ще якісь поради, пропоную зайти до мене. Я тут зовсім поряд, у наріжному кабінеті.

Я побачила, як Ієн стискає руку в кулак, а потім розтискає.

Майлз, тицьнувши пальцем в Ієна, промовив псевдопіднесеним тоном:

— Іди, сотвори кілька див.

Цей дядько що, *набивається*, щоб йому врізали? Навіть *мені* захотілося йому зацідити.

— Вибачте, — промовила я, коли ми дісталися дальнього кінця залу.

— Я намагалася вам допомогти.

— Не допомагай мені, — сказав Ієн, труснувши головою. — Більше не роби цього.

І пішов.

Він зупинився на другому кінці зали біля кушетки і роздратовано виявив, що я не приїхала слідом за ним. Він жестом зробив мені знак «іди сюди», і я покотилася в його бік.

Коли я доїхала до нього, Ієн вручив мені дошку для переміщення і сказав:

— Ти знаєш, що робити.

Досі я не опускала підлокітник самотійно, і мені знадобилася хвилина, щоб знайти заціпку. Весь цей час Ієн пильно дивився у вікно, вряди-годи нетерпляче зітхаючи.

— Могли б мені допомогти, якщо так поспішаєте.

— Я тут не для того, щоб робити щось за тебе. Ти тут для того, щоб робити це самотійно.

— Я не прошу вас робити за мене. Я просто сказала, що ви могли б допомогти.

— Це те саме.

Я могла уявити, як хтось із інших тренерів говорить таке жартівливим тоном, але Ієн був так само налаштований жартувати, як, приміром, потривожений узимку ведмідь. Він був мовчазний, напружений, а тепер — після зустрічі з тим Майлзом — аж пахів ворожістю. Я розуміла, що це не я була причиною, але весь час я являла собою додатковий дразливий чинник. Його тіло випромінювало злість — це було видно з його обличчя, з ходи і з того, як прямо Ієн тримався — наче олов'яний солдатик, — а мені просто дуже не пощастило саме зараз опинитися в його товаристві.

Саме тоді, коли я про це міркувала, Роб, той тренер із хвостиком на голові, радісно вигукнув, коли його пацієнтка зробила щось неймовірне й обнадійливе. А тоді всі в кімнаті зупинились і заплодували.

Усі, крім Ієна.

— Рухаймося далі, — скомандував він, підганяючи мене до кушетки.

Я під'їхала, опустила підлокітник і нарешті переповзла по дошці на кушетку, але Ієнове норовливе, нетерпляче й роздратоване небажання допомогти не полегшило мені справи. І не пришвидшило.

Коли я закінчила, то вже ледве дихала.

Перш ніж я відхекалась, Ієн нахилився наді мною і поклав спиною на кушетку, обережно ставлячись до моїх опіків, щоб провести серію вправ для оцінки мого початкового стану — тобто що я можу і чого не можу зараз робити. Спочатку він це робив, нічого не пояснюючи, і на якусь мить мені здалося, що він хоче мене підняти. Я нахилилась уперед одночасно з ним і примудрилася тицьнутись обличчям у місце між його шиєю та ключицею. За секунду, перш ніж відсахнутись, я відчула колючу, неголену, м'язисту шию й солонуватий запах льняної тканини.

Це міг би бути смішний, трохи ніяковий момент, із якого можна було й посміятися, але Ієн вирішив зробити його принизливим. Коли я глянула на нього, він видавався надзвичайно роздратованим.

— Лягай, — скомандував він, показуючи на кушетку, так, наче він уже всоте мені це казав.

Мене охопило збентеження.

— Гаразд, — сказала я.

Ми оцінили мій стан. Чи можу я самотійно сідати? (Насилу. З гучним кректанням.) Чи можу я повертатися з боку на бік? (Так. Незграбно, але можу.) Чи можу я лягти на спину й підняти коліна? (Так, можу. Але мої стегна були слабкими й трусились, як від землетрусу.) Чи можу я сісти на краєчок кушетки й випростати ноги? (Ні. Навіть близько не можу.) Чи можу я лягти на живіт і підняти позаду ноги? (Не дуже високо.) Чи можу я витягти, зігнути пальці чи поворушити ними? (Ні, ні й ні.) Під кінець у нас вималювалася загальна картина. Усе, що над колінами, схоже, працювало, хоч і не завжди добре. Нижче від колін — зовсім інша річ.

Було таке відчуття, що це все тягнеться година за годиною, і насамкінець я зовсім захекалась і вся тремтіла. Я знала, що мої ноги не дуже гарно діяли, але після детальної класифікації їхніх складників — а під «класифікацією складників» маю на увазі аналіз роботи кожного окремого м'яза для забезпечення функціонування моїх ніг і ступень — я чіткіше це усвідомила. У якомусь сенсі я й не хотіла достеменно знати, що можу, а чого не можу. Здавалося, що дослідження цієї нової, класифікованої версії мого тіла лише надавало йому достовірності, якої воно не вартувало.

Та якщо Ієн і усвідомлював жалюгідність мого стану, його це, схоже, не хвилювало. Він термосив мене без упину, перевіряючи все: щиколотки, пальці ніг, стегна, суглоби стегон. Він промацав кожен міліметр моїх ніг, штрикаючи маленькою шпилькою, і я бачила, як він раз од разу писав у своїй картці слово «нерівномірно».

Він зробив список усіх м'язів, які не діяли. Перелік виявився набагато довшим, аніж я сподівалася, хоча, правду кажучи, сам список м'язів ніг був значно довшим, ніж я очікувала. До Ієнового списку «не працюють» входило кілька м'язів ніг, латинські назви яких починалися зі слова *biceps*, стосовно чого я зауважила, що це тільки зайве заплутує, оскільки слово «біцепс» змушувало вважати їх м'язами рук, а з руками в мене було все гаразд. Ієн не звернув на моє белькотіння жоднісінької уваги і складав свій перелік далі, доки той набув такого вигляду:

biceps femoris
biceps semitendinosus
biceps semimembranosus
tibialis — anterior and posterior
peroneus longus
gastrocnemius
soleus
flexor digitorum longus

Я подумувала над тим, що не завадило б дізнатися, що то за м'язи, та що довшим ставав список, то менше мені здавалося, що я дійсно хочу це знати.

Це було фізично виснажливо й емоційно пригнічувало, але насправді найгіршим у всьому цьому, на мою гадку, була *відсутність спілкування*.

Я балакуха з діда-прадіда. Моя мама може допікати тобі розмовами про штори і про те, кого послати до Гвантанамо їх вибирати, але ж вона з тобою таки спілкується. Тато може втихомирювати маму, але ж він застосовує для цього слова. Не пригадаю, щоб за все своє життя я провела стільки часу наодинці з якоюсь людською істотою й вимовила

таку мізерну кількість слів, як оце з Ієном. З усіх слів, якими ми з ним обмінялися за весь післяобід, годі було скласти одне повне речення.

Це мене непокоїло. Дуже глибоко.

Та я була занадто втомлена, деморалізована, приголомшена, збентежена й оніміла, щоб щось із цим удіяти. Це Ієн мав підтримувати розмову, чорт забирай. Усі інші тренери — а в мене було доволі часу, щоб дійти такого висновку, — виконували всю значну й рутинну роботу з організації комунікації, даруючи своїм пацієнтам утіху від спілкування за їхньої пасивної участі та даючи їм змогу зосередитися на виконанні завдань.

А з Ієном я дістала протилежне до втіхи від спілкування. Я відчувала огиду через ніякову мовчанку. А також розчарування від порівняння й розуміння того, що в мене — найгірший тренер у залі.

Мовчазний, похмурий і безжальний. Ми закінчили заняття тоді, коли всі жваві люди давно вже пішли із зали, а моє тіло немов перетворилося на желе. Я не сумнівалася, що Ієн допоможе мені повернутися в крісло, та він лише кинув мені дошку й уп'явся очима у вікно.

Побачивши це, я глибоко зітхнула.

Я не просила про допомогу, бо знала, що не матиму її.

Мені довелося поправити трубку катетера, яка відклеїлась, а потім я боком заковзала сідницями по дошці.

Але я втомилася дужче, ніж собі уявляла, бо коли я майже дісталася крісла й перенесла свою вагу на тягову руку, лікоть підігнувся і мене занесло вперед.

Я точно гепнулася б на підлогу, та тільки-но відчула, що падаю, мене впіймав Ієн. Я могла б закластися на сотню доларів, що вся його увага була прикута до вікна зали, та, мабуть, він дивився бічним зором, бо не встигла я второпати, що відбувається, як мене підхопили його міцні руки й посадили в крісло.

— Дякую, — промовила я, перш ніж згадала, що саме через нього мало не впала.

Перш ніж випростатися, він зазирнув мені в обличчя, чи не вперше зустрівшись зі мною поглядом.

— Я тебе зовсім замучив, — сказав він.

— У багатьох сенсах. — Я помітила, що в нього блакитні очі. Темно-блакитні, майже сині.

— Ти добряче сьогодні попрацювала.

І хоч я злилася, було на диво приємно почути таке визнання. *А ти, подумала я, витріщався у вікно.*

Ієн ще якусь мить роздивлявся моє обличчя, відтак підвівся й сказав:

— Час повернути тебе до палати.

Я бачила, що після закінчення занять інші фізіотерапевти штовхали крісла своїх підопічних — особливо літніх і втомлених, — отож чомусь вирішила, що Ієн зробить те саме.

Аякже. Розігнався.

Він разом зі своїм бездоганим задом просто рушив до виходу, і мені не залишалось нічого іншого, як поповзти за ним у своєму кріслі.

Біля дверей Ієн зупинився коло білої магнітної дошки зі списком пацієнтів. Під моїм прізвищем виднівся порожній квадрат. У квадратах інших пацієнтів виднілися зірочки, смайлики й сердечка, але в моєму квадраті Ієн просто намалював чорним маркером «Х».

Десь так, приблизно, я й почувалася.

⁷ «Eagles» (з англ. «Орли») — славнозвісний американський рок-гурт 1970-х років. Виконував мелодійний гітарний кантрі-рок і софт-рок.

⁸ Ван Моррісон — відомий північно-ірландський автор-виконавець 1960—1970-х років. Виконував суміш фолк-музики з американськими стилями — блюзом, соулом, джазом та госпелом.

РОЗДІЛ 9

Коли ми повернулись у палату, медсестра, яку я ніколи не бачила, вилаяла нас:

— Ієне, вона мала повернутися сорок п'ять хвилин тому.

Он як? Я глянула на Ієна, звузивши очі, та він удав, що не помічає мене.

— Не хотіла закінчувати, — пояснив він. — Вона просто якась машина.

— Маргарет мені зараз потрібна.

— Вона вся твоя.

Саме тоді задзвонив новий мобільний телефон, який принесла мати. Я ніколи не чула його рінгтон — такий гучний і різкий, — він заскочив нас зненацька. Ієн узяв його з приставного столика й передав мені.

— Алло? — сказала я.

Молодий чоловічий голос:

— Маргарет Якобсен?

— Так?

— Нейл Путнам із відділу кадрів «Сімтекс».

Моя нова робота! О Боже, я зовсім про неї забула. Чи маю я пояснити, що сталося? Вони вже знають? Та співбесіда, либонь, відбулася років сто тому в чийомусь іншому житті.

— Я пам'ятаю, — промовила я після паузи. Нейл Путнам — це той хлопець, який повідомив мені, що неофіційно мене вже прийнято на роботу. — Як поживаєте?

— У мене все чудово. — Його голос був занадто бадьорий, та я спочатку не звернула на це уваги. — Знаєте, — знов озвався він, ніби тільки-но про щось згадав. — Мене попросили зателефонувати вам і переказати, що хлопці нагорі ухвалили офіційне рішення про цю посаду.

Я затамувала подих. Це була неймовірна проблема. Мені двадцять вісім, я щойно закінчила бізнес-школу і влаштувалася на роботу своєї мрії, про яку люди з моїм браком досвіду навіть думати не сміли. Це справді була пропозиція всього життя, й ось тепер, коли я навіть

дзюрити самотійно не могла, скидалося на те, що я навряд чи скористаюся з цієї рідкісної можливості. От що мені робити, якщо вони захочуть, щоб я вийшла працювати наступного тижня?

Ніколи в житті я не відступала, зіткнувшись із викликом. Героїчна частина моєї натури нічого іншого не уявляла, хіба що вскочити в ділову лахманину від «Енн Тейлор»⁹ і прожогом мчати в їхній адміністративний комплекс, щойно звідти скомандують «уперед!». Але моїй набагато розсудливішій частині — частині, з якої, так би мовити, стирчав катетер, навіть на думку не спало б полишити цю палату, а тим паче забивати голову «стратегічною й високорівневою взаємодією з логістичною системою».

Я сподівалася тільки на відтермінування. Може, мені поталанило б домовитися про перенесення початку роботи на пізніше, десь на літо. Скільки часу мені знадобиться, щоб повернутися до норми? Може, два місяці? Чотири? Та коли я вже зібралася висловити свої пропозиції, Нейл Путнам сказав:

— Вони хочуть узяти іншого кандидата.

— Вибачте?

— У нього більше досвіду.

— Але ж ви сказали, що я вже дістала цю посаду!

— Неофіційно. А потім нагодився кращий кандидат.

Я заплющила очі.

— Вам надіслали офіційного листа, але ми хотіли вас попередити заздалегідь.

— Розумію, — нарешті вимовила я. — Звичайно. — Може, вони вже щось чули про катастрофу? Чи знають вони, у якому становищі я опинилася?

— Ми бажаємо вам удачі й сподіваємось, що ви скоро одужаєте.

Видно, вони таки дізналися.

Я натисла «відбій» і важко видихнула одне-єдине слово:

— Чоооооооорт.

Підвівши голову, побачила, що на мене дивляться Ієн і нова медсестра.

— Мене щойно звільнили, — пояснила я. — Тобто не насправді. Усе було неофіційно. Та якраз напередодні катастрофи мені сказали, що

посада — моя. Кращої роботи просто не буває. Я мріяла зануритись у неї з головою.

— Вони не можуть так учинити! — вигукнула медсестра з такою непідробною симпатією, наче ми були давніми подругами.

— Ще й як можуть, — сказав Ієн. — Так улаштовано світ. — І ніякого співчуття. Сухий, як крейда.

— От біда, — промовила медсестра й узяла мене за руку, щоб потиснути її. І тільки коли вона доторкнулася до мене, я відчула, які в мене самої холодні руки. — Мені шкода, що ти отримала погані новини.

Я здвигнула плечима.

— Усе гаразд, — сказала я, і певною мірою так воно й було. Принаймні мені полегшало. Непосильний виклик, який мені не треба приймати.

Останнім часом мені й так вистачало непосильних викликів.

Та загалом ніякого гаразду не було. Так, я хотіла здобути ту роботу, але так само я мала в ній потребу. Я купила шикарну квартиру з прицілом на своє блискуче майбуття. Мені треба було сплачувати кредит на навчання, кредит на автомобіль, погасити заборгованість за кредитною картою. До того ж я не уявляла, у яку копійку влетять медичні рахунки в цій ситуації.

Від думки про майбутнє всередині мене, ніби піщана буря, зануртувала паніка. Щойно відвалився ще один шматок мого минулого життя.

Аж ось яка дивна річ стосовно всіх цих емоцій, кипуча суміш яких тієї миті наповнювала мене по вінця: я інтенсивно їх переживала і водночас майже зовсім їх не відчувала. Не уявляю, як це працює, та присягаюся, що це правда. Я потерпала від неймовірної паніки, водночас відчуючи повне заціпеніння. Я питала себе, чи буду здатна ще колись на нормальні відчуття, і тут таки ловила себе на бажанні, щоб це сталося ще дуже-дуже не скоро.

Куди кинь, то все клин.

А Ієн уже повернувся до роботи.

— Отож, — сказав він, хитнувшись трохи назад, — підсумуймо. Сьогодні ми переважно склали карту всього твого тіла і протягом наступних тижнів зміцнимо те, що працює, намагаючись розбудити те,

що не працює. — Він говорив, утупившись у свою теку, ніби ця тема загалом і я зокрема набридли йому до сказу. — З травмами спинного мозку пов'язано багато таємничого, і не завжди можна передбачити, у кого буде поліпшення, а в кого — ні. Твої недоліки містяться на рівні колінних чашечок і нижче, тож саме на цій ділянці ми й зосередимось. У тебе є запитання?

Чекаючи на мою відповідь, він дивився у вікно.

Я похитала головою.

— Тоді я прийду завтра, — сказав він, повертаючись. — І наступного разу, — кинув він через плече, — ти маєш старатися.

Ми з медсестрою дивились йому вслід. Думаю, він мене добряче роздратував, але я так стомилася, що не було сили злитися. Насправді, коли Іен пішов, я відчула, як уся енергія, що в мене ще залишалася, зі свистом вилетіла з тіла, немов зітхання. День добіг кінця. А мені тільки й лишалось, що повернутися в ліжку. А там я вже могла заплющити очі й поринути в небуття.

Та коли я обернулася, шукаючи дошку для переміщення, у дверях з'явилась інша фігура.

Кітті.

Знову.

— Здається, я вже сказала тобі «ні», — нагадала я.

— То було давно, — відповіла Кітті.

— Це було *вчора*.

— Я сподівалася, що ти передумала.

— Ні.

— Коли я вчора повернулася додому, Товстун Бенджамін зізнався мені, що й досі зберігає мою резинку для волосся, яку я носила в середній школі. А потім спробував запхати свого язика мені у вуха.

Я дивилась їй просто в очі.

— Маю зараз купу проблем, — відрубала я. — І Товстун Бенджамін з язиком у *твоєму* вусі точно не одна з них.

У Кітті був ображений вигляд.

— Я не прошу тебе розв'язувати мої проблеми.

— Саме це ти й робиш. Як завжди. — Більше цього не буде. Я нічого такого не сказала, але сестра втратила право просити мене про це.

— Не цього разу, — наполягала Кітті. — Я тут, щоб допомогти *тобі*.

— Я вже сказала тобі, що ти не зможеш.

Вона моргнула.

Тож я повторила:

— Будь-яка твоя присутність тут може лише нашкодити.

— А що, як я принесу тобі кексиків?

— Ні.

— А що, як я принесу тобі бульварних романів і китайських рулетиків із твого улюбленого тайського ресторанчика?

— Ні.

— Не жени мене просто так, під гарячу руку, — попросила Кітті. — Поговорімо. Відверто й щиро.

Вона хитрувала, та мені не хотілося грати в ці ігри.

— Я серйозно, — повторила я. — Вимітайся звідси. Йди додому. Ще краще — повертайся в Нью-Йорк. Ти щось таке, з чим я зараз не можу впоратися.

— Не можеш чи не хочеш?

— І те й те.

Кіт пішла, але прийшла знову наступного вечора, саме коли я закінчувала вечеряти. З печивом.

Я вигнала її.

Вона прийшла після вечері вже наступного вечора з макарунами, і я знову вигнала її.

А потім, увечері наступного дня, коли після вечері Кітті не з'явилась, я помітила, що це мене розчарувало. Я сподівалася побачити її. Ба більше: сама думка про те, щоб її побачити, уже не здавалася мені дивною й такою, що порушувала рівновагу. Кіт так і стояла в мене перед очима зі своїм божевільним волоссям і татуюванням, убрана в балетну пачку чи в щось так само навіжене. Уже не кажучи про кексики, тістечка, пончики чи що там іще вона приносила.

Я боялася, що вона послала мене подалі, і шкодувала, що була з нею такою холодною.

Коли Кітті нарешті з'явилася, в руках у неї був пречудовий, ідеальний шоколадний кекс із моєї улюбленої пекарні, до якої треба було їхати через усе місто хвилин із двадцять.

— Ти мене підкупуєш? — поцікавилась я, коли вона мені його простягла.

— Я демонструю, — пояснила сестра, — що я тут не тому, що хочу уникнути надання сексуальних послуг Товстунові Бенджаміну в обмін на проживання. Я тут для того, щоб докласти всіх зусиль і зробити твій день трошки кращим. Починаючи з кексів.

Я подивилась на кекс. Я його взяла.

— А ще я хочу попросити вибачення за те, що ігнорувала тебе цілих три роки.

— Добре, — промовила я, відкусивши шматочок і притиснувши гладеньку глазур до піднебіння. А потім, ковтнувши, дозволила: — Залишайся.

— Правда?

Я відкусила ще один шматочок і сповна ним насолодилась, а відтак промовила голосніше, для більшої ваги:

— Утім, якщо твоя присутність піде мені на шкоду, тебе тут не буде.

— Усе буде гаразд, — пообіцяла Кіт.

— Наприклад, — сказала я, кинувши перший виклик, — зараз час лягати спати.

Кіт зиркнула на стінний годинник.

— Ще ж навіть дев'ятої нема.

Кекс несподівано закінчився. Із цим ми розібрались.

— Еге ж, — безапеляційно підтвердила я, наче весь світ о такій порі вже давно спав. — Стелись — і на бочок.

Я дивилась, як вона розіклала крісло й застелила його простирадлом із шафи. Кіт принесла свої подушку та ковдру — обидві картаті, що створило атмосферу ночівлі просто неба. Я дивилась, як вона стелиться, а мої очі тим часом самі собою злипалися. Пам'ятаю, як я ще подумала, що так стомилася, що більше ніколи не прокинусь. І ще пам'ятаю, що дивувалася, невже Кіт збирається спати з отим дурнуватим кільцем у носі.

Я прокинулася за кілька годин від шепоту Кітті біля мого ліжка:

— Гей. Агов! Прокинься!

Я розплющила очі в бляклих сутінках. Наді мною схилилася Кітті в піжамі з малюнком робота R2D2¹⁰. Я важко дихала.

— Що таке? — спитала я.

— Тобі наснилося жахіття.

Вона не помилилась.

— Я тонула, — розповідала я. — Я застрягла в літаку, під водою.

— Я так і зрозуміла, що то було щось погане.

Я міцно заплющила очі й завмерла на секунду, щоб перевести дух.

Моє волосся — те, що від нього залишилося, — було мокре від поту, я тремтіла. Кітті принесла з ванної білу махрову серветку й приклала мені до лоба. Потім, не кажучи ні слова, вона пірнула до мене в ліжку, намагаючись не зачепити мою шию. Кітті була худорлява й чудово помістилася. Вона згорнулася клубочком на своєму боці ліжка та погладила моє волосся.

— У тебе бедлам на голові, — прошепотіла вона.

— Вогонь спалив усе волосся, — пояснила я.

— Це навіть добре, — сказала вона, — бо знаєш, що я поробляю відтоді, як ти мене бачила востаннє?

— Розкажи мені.

— Стрижу волосся.

Я нахмурилася:

— Ти перукарка?

— *Перукар-стиліст*. Я знаменита. У мене в інстаграмі сорок шість тисяч підписників.

— Ти знаменита?

Кітті кивнула.

— А ще я роблю татуювання. У мене є одна місчинка, називається «Салон краси в Брукліні». І ми також робимо пірсинг.

— Ти сама робиш татуювання?

— Еге ж. Татуювання і стрижки. Я — амфібія. А знаєш, що ще? Я сплю з хазяїном. А може, він спить зі мною... Хоч як крути — комплексне обслуговування.

Хазяїна звали Ітан, але у нього були закручені догори вуса, кінчики яких він нафабрював, отож усі називали його просто Наш Вусань.

Навіть Кітті.

Вона тихенько розповідала мені про нього, поки я чекала, щоб моє тіло заспокоїлось і перестало тремтіти: про його мотоцикл, і про його кулінарні таланти, і про його улюблені книжки.

Нарешті, давши їй наговоритися, я спитала:

— А ти завжди вживаєш прізвисько? Ну, ти кажеш: «Гей, Наш Вусаню! Іди сюди!» Або: «Що на обід, Наш Вусаню?»

Вона замислилась.

— Узагалі, звертаючись до нього, ми називаємо його «Сань», ніби то його ім'я. А коли говоримо про нього між собою, то називаємо його «Наш Вусань», ніби це його титул.

— А як він називає тебе?

— Я не можу цього повторити, — сказала вона. — Це непристойно.

Коли я бачила Кіт востаннє, вона підробляла секретаркою. Вона вбиралася в туфлі-човники й незграбний сірий костюм, який не хотіла підганяти.

— Ти справді дуже змінилася, — сказала я.

— На краще.

— Можливо. Хіба що оте кільце в носі.

— Тобі не подобається?

— Маєш вигляд, як у «корови на ім'я Елсі»¹¹.

— Зате сексуально.

Моя сестра, перукар-стиліст із кільцем у носі.

— Ти можеш дати лад моєму волоссю?

— Звичайно. Я зроблю тобі чудову коротеньку стрижку «під хлопчика». Вона тобі личитиме дужче, ніж та, що була раніше.

Звісно, що ні. Утім, я не мала сили сперечатися.

— А пам'ятаєш, — спитала Кітті, — як я підстригла ту дівчинку в літньому таборі так, що довела її до сліз?

— То вийшла справді стильна стрижка боб.

— Хоча я відчикрижила сантиметрів тридцять.

Я пам'ятала.

— Вона зателефонувала батькам, щоб вони приїхали й забрали її додому.

— Треба надіслати їй подарунковий сертифікат. Тепер я кого хоч
можу зробити красивим. — Вона легенько штовхнула мене ліктем у
бік. — Навіть тебе.

Я знала, що Кітті сказала це жартома. Але заплющила очі.

— Я пожартувала, — обізвалася вона, коли я затихла.

Я сказала:

— Мама навіть дивитися на мене не може.

— То не через тебе. Це через неї.

— У мене обгоріло *обличчя*.

Кітті пирхнула:

— Це сонячний опік. Вигляд точно такий, як після сонячного опіку.
За винятком пухирів. Нічого страшного. Я завтра тобі покажу.

Дивно було слухати нашу розмову. Здавалося, що я її підслуховую. З
одного боку, ми розмовляли, як завжди: запитання-відповідь, кпини. У
нас завжди був один стиль спілкування — грайливий і жартівливий.
Зараз цей стиль не зовсім пасував до ситуації, але іншого в нас не було.
Тож так ми й гомоніли. Але розмова текла в мінорному тоні, здаючись
пригаслою, сірою версією самої себе.

Так само тепер сприймалося все, що я казала, робила чи думала.

Пласке, безбарвне, спотворене.

— Кітті! — згодом озвалась я.

— Що?

— Побудь сьогодні зі мною вночі, гаразд? Я не хочу залишатися на
самоті.

— Так я ж тут.

— Ні, я маю на увазі просто тут. У ліжку.

— Гаразд.

— Більше не хочу жахіть у сні, — пояснила я.

— Я за тобою пригляну.

— Дякую.

Ми вгамувались і вже зібралися спати, але наостанок я мала ще дещо
сказати:

— До речі, ти не маєш права тут пити. Це моя вимога.

— Пити? — перепитала вона.

— Бо коли ти вип'єш, то казишся, а з мене вже досить драм...

— Я не п'ю вже три роки, — сказала Кіт. — Тато відправив мене на реабілітацію.

Це точно була приголомшлива новина, але моє зацікавлене серце не могло відчувати її вповні.

— Чудово, — тільки й промовила я. — Я не знала.

— Так, він вирішив, що краще тримати це в таємниці.

— То ти через це поїхала?

— Почасти.

— І ти так довго не верталась, бо... Чому?.. Ти була занадто вразливою?

— І тому теж. Якось я розповім тобі всю історію. Проте не зараз. Бо тоді тобі точно насняться жахіття.

І то правда.

— То... ти зовсім покинула пити?

— Зовсім. Це було жахливо, але я впоралася.

— Співчуваю.

— Все гаразд. У кожного своя боротьба. Я тепер краще почуваюся, правда.

— А мама знає?

— Уявлення не маю.

— Ти маєш їй сказати.

— І не збираюся.

— Це допомогло б вам помиритись.

— У тому-то й річ, — відповіла Кітті. — Я не впевнена, що хочу з нею миритися.

Вона давала відповіді на запитання, які давно мене катували, та замість роз'яснювати ці відповіді викликали ще більше нових запитань. Що сталося тієї ночі, коли вона штовхнула нашу маму в басейн? Чого вони взагалі завелись? І хто на кого нападав? І що, в біса, могло змусити Кітті, яка завжди обожнювала увагу, так надовго нас відщуратися? Мені кортіло це знати, та водночас не хотілося. Це мало бути щось величезне, а я сумнівалася, що в той момент могла витримати навіть щось незначне.

Роздуми про Кітті хоч якось мене відволікали, і з огляду на ту глибоку пустку, що на неї перетворилося моє життя, якісь сторонні думки вже сприймалися як полегшення.

Аж поки Кітті не повернула мене до реальності.

— Чи можу я розповісти тобі дещо втішне про твою ситуацію? — спитала вона за хвилину.

— Ні.

Звісно, то не було конкретне запитання. Це був такий собі вступ.

— Точно? Ти не хочеш, щоб тебе втішали?

— Ні.

Вона на це не купилася.

— Усі прагнуть утіхи.

Як можна було їй пояснити, що вона не могла сказати геть нічого такого, що здатне мене втішити? Навіть спроба зробити це могла все зіпсувати. Не було позитивного боку. Не було надії. Не було розради.

Та вона ніяк не могла цього втямити.

— Не втішай мене. Не кажи ні слова. Просто лягай спати, поки я тебе знову не прогнала.

— Добре, — сказала Кіт.

Ось так ми удвох і лежали всю ніч у ліжку: Кіт терпляче мене втішала, тоді як я відкидала саме уявлення про таку думку.

Поки Кітті просто вдихала й видихала поряд зі мною в притаманному їй ліниво-мінливо-сонному ритмі, усе було чудово. Я більше не вірила втішанням, і я точно знала, що мені ніколи не покращає. Та коли вона отак лежала біля мене? І я була не сама? Ну, *гірше* мені від цього не стало. А це щось та значило.

[9](#) «Енн Тейлор» — відомий бренд ділового одягу в США.

[10](#) Робот R2D2 — персонаж знаменитого американського фільму «Зоряні війни».

[11](#) Корова на ім'я Елсі — славнозвісний рекламний образ, логотип американської молочної компанії «Борден» із 1936 року.

РОЗДІЛ 10

Коли я прокинулася вранці, Кітті вже пішла. Вона так акуратно склала й прибрала крісло-ліжко, наче її там зовсім і не було. На секунду я злякалася, чи не пішла вона зовсім, а потім помітила в кутку її охайно складені речі. Мабуть, вона пішла так рано, щоб убезпечити себе від зіткнення з мамою.

І я почала ще один день, зовсім сама — і все було, як завжди, аж до самого кінця, коли Ієн допровадив мене назад із чергового ніякового, мовчазного й непривітного сеансу фізіотерапії і ми побачили, що в палаті на мене чекає медсестра, яку я ніколи раніше не бачила.

Вона зустріла мій погляд із широкою усмішкою:

— Як ти ставишся до гарних новин?

Я глянула на Ієна, який ледь помітно здвигнув плечима.

Я вагалась:

— Я... тільки за.

Усмішка медсестри поширшала:

— Бо в мене для тебе є гарна новина.

Я чекала.

— Гаразд. — Не думаю, що мені вдалося зобразити радість, на що вона, очевидно, розраховувала. — Мабуть, буде ліпше, якщо ви мені скажете.

Вона вказала просто на мою промежину:

— Ми збираємося витягти цей катетер.

Не було жодної гарантії, що катетер не повернеться. Нейрохірург помітив «збереження чутливості крижового відділу» на ділянці геніталій та оптимістично припустив, що в мене наявні на достатньому рівні як відчуття потреби помочитися, так і м'язовий контроль для того, щоб це сталося, але гарантій не було.

Треба було спробувати, щоб переконатися.

Медсестра постелила на ліжко гігроскопічну прокладку перед тим, як допомогти мені туди вкlastись, а потім без зайвих церемоній витягла

катетер. Після цього я за її допомогою вбралася в нічну сорочку з відкритою спиною, «для полегшення доступу».

— Коли ти відчуєш потяг і потребу помочитися, — напучувала вона, — не барися. Натискай кнопку виклику. Сама не пересаджуйся.

— Добре.

— І не чекай до того моменту, коли ось-ось луснеш!

— Не буду.

Вона скоро повернеться подивитись, як у мене справи. Питання було в тому, чи відчую я той потяг. А якщо я його відчую й зумію дістатися ванної, не обмочившись, то чи знатиме моя уретра, що робити?

Можу точно сказати, що ніколи належним чином не цінувала просту й елегантну геніальність сечовидільної системи. А тепер вона стала значною дійовою особою в історії мого життя. Як правило, пацієнти з такими травмами, як у мене, решту життя проводять із катетерами, стикаючись із усіма супутніми приниженнями й незручностями, не кажучи вже про постійне інфікування через трубки. Я піймала себе на тому, що вболіваю за свій сечовий міхур, щосили бажаючи, щоб він усіх нас вразив.

Медсестра пішла, а я лежала серед тиші своєї палати, прислухаючись до розмов за дверима, стривожено чекаючи на появу цього чудового, старого відчуття необхідності попісяти — силкуючись пригадати, яким воно, взагалі, було, — підбадьорюючи свою хоробру маленьку уретру, щоб вона могла прийняти цей виклик і перемогти.

Аж поки не провалилась у сон.

Я спала, доки не прийшла Кітті з готовою китайською їжею.

Вона штовхнула мене, питаючи:

— Гей, ти спиш?

Я затулила очі долонею:

— Не буди мене, коли я сплю, Кіт!

— Я принесла вечерю, — заявила вона, ніби якесь їдло могло слугувати виправданням, і почала діставати контейнери.

Остаточно прокинувшись, я щось помітила:

— О, Боже! Мені треба подзюрити! Я можу це відчувати!

Кіт подивилась на мене, як на божевільну:

— Ура?

Я тицьнула на дошку для переміщення:

— Нам треба доправити мене до ванної.

Коротко кажучи: я зробила це. *Ми* зробили це — моя уретра і я — як по маслу.

Крім того моменту, коли я підняла голову й побачила, що Кіт намагається сфотографувати мене на унітазі.

— Кіт! Якого дідька? Не фотографуй, як я мочуся!

— Для інстаграму! — відповіла вона, наче це зовсім інша річ. — Це — репортажна фотографія!

Вона завжди була така навісна? Та ми тільки-тільки почали розмовляти.

— Вимкни зараз же!

— Я жартую, — сказала Кіт. — Але всі мої прихильники вболівають за тебе.

— Це правило номер два, — наполягала я. — Жодної фотографії — ніколи.

— Навіть селфі?

— Моя палата, мої правила. Ніяких утішань. Ніяких фотографій. І ніяких триклятих селфі.

— Чудово.

— Чудово. А тепер допоможи мені повернутися в крісло.

Ми допхали мене до ліжка, і, тільки-но я опинилась під ковдрою, Кіт розіклала китайську їжу, як на бенкеті, — смажені пельмені, і яєчні рулетики, і курятина з кунжутом. Усе, що я любила в дитинстві.

Я знала, що в неї на думці:

— Це ж не їжа для *втішання*, так?

Кіт звузила очі:

— Це лише те, що мені сподобалося. Ти не можеш мене звинувачувати, якщо вважаєш це за втішання.

— Я звинувачуватиму тебе, якщо захочу, — сказала я, але трохи їй усміхнулась. Усмішка вийшла кволенька, ніби ті м'язи також атрофувалися.

Кіт наколола паличкою шматочок курятини.

— Ти хоч трохи рада, що я тут?

Звісно, я була рада. Значно більше, ніж собі зізнавалася.

— Коли ти не фотографуєш мене на тому чортовому унітазі.

Я не могла багато їсти, зате Кіт могла. Вона прикінчила всі яєчні рулетики й усі смажені пельмені, висьорбала соус та облизала пальці. Відтак, прибравши, оголосила:

— Тепер: стрижка!

Я зморщила носа:

— Я так утомилася.

— Ти ж тільки-но дрімала!

— Еге ж. Покуняла перед сном.

— Ні! — запротестувала Кіт. — Я запланувала для нас цілу дівчачу ніч.

Вона почала витягати з сумки й складати на приставний столик: коробку шоколадних цукерок, набір для фарбування нігтів із накладками у вигляді смайликів, пакет попкорну, настільну гру «Слова» і кілька фривольних любовних романів. А ще — оберемок довгих комп'ютерних шнурів.

— Ти запланувала цілу вечірку.

Вона кивнула:

— Справжнє гульбище.

— Дякую, що хоч розбудила мене заздалегідь.

Вона кивнула, не вловивши сарказму:

— Я можу під'єднати свій комп'ютер до телевізора. У мене тут записаний «Бріолін»¹².

Я мимоволі усміхнулася. Ми любили «Бріолін» у дитинстві. Ми запускали саундтрек і гарцювали по хаті, залазячи на меблі й співаючи дуети.

Хоча сестра завжди відводила мені роль Денні.

Кіт стояла й тицяла пальцем у повітря, зображуючи Траволту на стадіоні.

Я не реагувала.

— Ну ж бо. Я дозволю тобі бути Сенді.

Замало й запізно.

— Я не хочу бути Сенді.

— Ні, хочеш.

— У мене немає настрою співати.

— У тебе завжди є настрій співати.

— Більше ні.

Вона глянула на мене, звузивши очі:

— Коли ти співала востаннє?

— Не знаю.

— Я читала в одній статті, що коли в тебе є талант, а ти так і не знайдеш йому застосування, то твоє життя може стиснутись і колапсувати, мов чорна діра.

Я глянула на неї:

— Надто пізно.

— Це найгнітючіше з того, що я коли-небудь від тебе чула.

— Тільки тому, що це правда. — Кіт нападала, і мені не лишалося нічого іншого, як відбиватися.

— Ні, це не так.

Усе це починало мене бісити. Якби я сказала, що моє життя було чорною дірою, то воно було б просто чорне дірище.

— Ми наразі згоди не дійдемо.

Я легко читала те, що було написано в Кітті на обличчі. Вона вважала мене впертою.

Що довше вона на мене дивилася, то сильніше напружувалося моє тіло, готуючись до захисту. *Справді?* Вона збиралася стояти там на своїх здорових ногах і обурюватись моїм не досить радісним настроєм?

— Схоже, у нас тут відбувається повна зміна ролей, — сказала врешті Кіт.

Я почекала й злегка підняла брову, мовляв, *та невже?*

— Мабуть, — вела сестра далі розмовним тоном, ніби ми теревенили про погоду. — Вперше я той, хто намагається покращити ситуацію, а ти — той, хто намагається її погіршити.

Аж тут я зненацька розлютилася.

— Мені не треба *намагатися* погіршити ситуацію, — видушила я, відчувши, як горло напружилось і стало шорстке, наче наждак. — Ситуація вже погіршилася.

— Завжди може бути гірше, ніж було, — заявила Кіт.

Моя відповідь була як рефлекс — кричальний рефлекс:

— Не для мене!

Мене завжди вражало, з якою неймовірною швидкістю рідні люди можуть перейти в стан люті. Так наче вони збирали все, на що сердилися, зростаючи, і складали в переповнену шафу для емоцій, і ось у такі моменти, як зараз, достатньо якихось двох секунд, щоб розчахнути дверцята й спустити лавину.

— Ти повинна старатися! — наполягала Кіт таким тоном, наче вона вже всоте це казала.

— Я стараюсь!

— Ні, не стараєшся!

Ось у цьому й полягає проблема з сестрами. Ось у цьому й полягає проблема з родиною. Не встигла я ледь прочинити двері до свого життя, як вона просто вдерлася досередини та убарложилася, наче в себе вдома, — фотографуючи мене й оцінюючи силу мого опору. Ми ще навіть до пуття не помирились, а Кіт уже заходилася командувати мною.

Не встигла я про це подумати, як вона знову взялася до свого.

— Тобі, — заявила вона, вказуючи просто на мене, — треба співати.

У мені полум'ям спалахнула лють. Настільки реально, що я відчула себе немов у вогні.

— Я не хочу співати! — зарепетувала я.

Здавалося, що вся лють, яку я в собі тамувала — на Чіпа, на матір, на людей у цій лікарні, які змушували мене робити неможливе, — потроху збиралась, ніби якийсь легкозаймистий газ. А Кіт просто чиркнула сірником.

Я гамселила кулаками по ліжку.

— Я не збираюся співати! — Мій голос був занадто гучний, як на той момент, а втім, не досить гучний. — Як ти можеш змушувати мене співати! Ти що, справді думаєш, що це так легко? Ти гадаєш, що можна отак прийти з якимись цяцьками й пісеньками і все виправити? Кінчай налагоджувати стосунки! Дай мені, в біса, передихнути.

Кіт моргнула. Потім закліпала частіше. Я подумала, що вона зараз заплаче або вибіжить із палати, але вона лише кивнула.

Запала довга мовчанка, і я трохи охолола.

— Гаразд, — через якийсь час тихо промовила Кіт. — Гаразд, нехай буде так.

Я глибоко й повільно зітхнула.

— Тобі не треба співати, — вела далі Кіт, знизуючи плечима й дивлячись на мене новими очима.

Я відповіла їй в тон:

— Так, чорт забирай, не треба.

— Я тебе почула, — сказала вона. — Більше не чіплятимусь. — І раптом сайнула поглядом з-під вій: — То можу я хоч стрижку зробити?

Десь через годину підлога була засипана волоссям. Я пересіла в інвалідне крісло, щоб не довелося потім спати у «волохатому» ліжку, і скоро навколо коліс утворився килимок з обрізків волосся.

Кітті все мусувалась і мусувалась, і все це зайняло значно більше часу, ніж треба, бо в гру вступив її вроджений нахил до перфекціонізму. Нарешті Кітті оголосила про перемогу і вручила мені маленьке люстерце. Я почала його піднімати, та потім завагалася.

— Ану, глянь! — наполягла вона.

Я наморщила носа.

— Не хочеш подивитися?

Я дуже хотіла подивитися на стрижку, але не знала, як це зробити, щоб заразом не побачити й свого обличчя.

— Знаєш що? — сказала я, труснувши головою. — Я задоволена. Я впевнена, що все чудово.

— Ти боїшся, що в тебе жахливий вигляд? Це не так.

Так, я боялася, що в мене жахливий вигляд. Ще б пак! Коли рідна мати не може навіть глянути на тебе, то ти точно якесь чудовисько. Та було ще дещо. Коли я знатиму, який зараз маю вигляд, то він так і стоятиме в мене перед очима. Є речі, які неможливо «розбачити».

Як тоді, коли тітка підвела мене до відкритої труни з бабусею, щоб «попрощатись», а я глянула вниз і побачила забальзамовану, сплющену, абсолютно неправильну версію обличчя, яке я так давно знала й любила. Потім ще довго, коли я думала про бабусю, пам'ять підсовувала мені те чуже обличчя. Вона стерла образ, який я хотіла зберегти.

Я не хотіла глипнути в дзеркало й побачити, що мене більше немає.

Здавалося, Кіт прочитала мої думки.

— У тебе той самий вигляд, що й завжди. Трохи обгоріла на сонці, кілька підсохлих пухирців на підборідді... — Вона доторкнулась до

свого підборіддя. — І з найкрутішою в твоєму житті стрижкою — *ласкаво прошу*. Але й досі та сама ти.

Я трохи нахилила люстерко.

— Не бійся, — наполягала сестра.

Однак я боялась. У мене похололи руки. *Не роздумуй*, наказала я собі. Настав час побачити своє майбуття, хай який вигляд воно матиме. Я затамувала подих, підняла люстерко і почала, сантиметр за сантиметром, нахилити його, аж поки все моє обличчя не глянуло на мене.

Моє звичайне обличчя. Трохи грубіше, але знайоме, як старий друг.

— Бачиш? — спитала Кіт. — Ти все ще красуня.

З моїх грудей вирвалося переривчасте зітхання:

— Мені не треба, щоб я була красунею. Я просто хочу, щоб мене можна було впізнати.

— Ти така і є, — запевнила Кіт. — Тільки трохи елегантніша.

Я ніколи не носила чубчика, а в цій стрижці спереду волосся спадало мені на чоло, а ззаду було коротке й стирчало пір'ячком. Пустотливо. У мене завжди було довге волосся — правду кажучи, я боялась, що ось підстрижусь, а мені не сподобається й доведеться хтозна-скільки чекати, щоб повернутися до свого давнього образу. До того ж мати вважала, що коротке волосся у дівчат — це потворно.

Утім, моя стрижка не була потворною.

Тепер Кіт широко усміхалася.

— Ну, хіба ж не красуня? — допитувалася вона. — Це стрижка, на яку ти чекала все своє життя!

— Огиди вона в мене не викликає, — сказала я.

— Тобі сподобається. Ну ж бо.

Далі я ще повільніше нахилила люстерце, щоб побачити шию. Те, що обличчя виявилось кращим, аніж я сподівалась, уселяло надію, що те саме буде й з рештою.

Одначе пересаджені клапті виявилися *гіршими*.

Бік шиї, від щелепи до ключиці, втратив свою первісну подобу. Він був багрянний, схожий на гусячу шкіру, і рябий, як ковбаса пепероні. У цьому було щось від Франкенштейна. Обличчя, якщо я його не чухатиму, загоїться. Але трансплантовані клапті шкіри, навіть коли приживуться, завжди матимуть «пластиліновий» вигляд, як дуже

тактовно висловився Чіп. Я завжди буду людиною, на яку уникатимуть дивитися люди в супермаркеті. Я завжди буду людиною, через яку інші почуватимуться незручно.

Тепер нове почуття прохромало мій морок: несприйняття.

Я знала, що означає ненавидіти частини власного тіла, — та і яка жінка цього не знає? Ти «ненавидиш» отой маленький кавалок жиру під коліном, або той гострий мізинчик, який вирізняється на тлі інших, або той кривий зуб. Що завгодно твоє, котре вперто лишається неповноцінним попри всі твої спроби зробити себе абсолютно бездоганною, стає легкою здобиччю для ворожості.

А тут було щось інше. Здавалось, у цих клаптах не було навіть нічого людського.

Здавалось, якесь нетутешнє створіння вляглося мені на шию. Старе незадоволення собою колишньою розтануло перед лицем того, що я відчувала, дивлячись на своє плече. Раніше я «ненавиділа» свої в'ялі частини тіла, вважала їх «огидними», та досі я навіть не розуміла значення цих слів. Вигляд трансплантатів — зморщених, липких і лискучих від мазі «Сільвадин» — був таким інтуїтивно нищівним, що мені здушило нижню частину горла, як перед блюванням.

Довелося відвести погляд.

Це було відчуття, якого я боялась, але воно виявилось ще гіршим, аніж я собі з острахом уявляла. Так, наче частина колишньої мене, такої чистої, вразливої і приголомшливо невинної, померла. Одна річ теоретично розмірковувати про це — знаємо, що ми не вічні, — та зовсім інша — побачити, як це сталося. Частина мене була *знищена*. Я міцно заплющила очі й відчула, як мене накрила хвиля каяття. І чому я раніше не цінувала той вигин своєї шиї, чи гладенькість її шкіри, чи візерунок її блідих веснянок? І що я собі думала того вечора, надягаючи таку відкриту сукню? Чому я не була обережнішою? Чому я, будши власницею такої коштовної речі — свого тіла! — так тупо сприймала це як належне?

— Таким могло бути твоє *обличчя*, — сказала Кіт, зазираючи мені через плече примруженими очима. — Тобі пощастило.

Знову *пощастило*.

— Саме про це мені всі постійно й торочать, — відповіла я.

Ми так і не подивилися «Бріолін» того вечора. Стрижки й того, що сталося після неї, було для мене більше ніж достатньо. Я таки дозволила Кітті налаштувати мій комп'ютер, щоб я могла переглянути електронну пошту. Та потім я знову його вимкнула, побачивши, що Чіп виклав у Фейсбук — кращого місця не знайшов — моє фото з реанімації, на якому я мала жахливий вигляд, із проханням молитися за мене.

— «Після трагічного нещасного випадку, — писав він, — кохання мого життя бореться за виживання в реанімації».

— Трагічного нещасного випадку? — перепитала Кіт, коли я їй оте показала. — *Він сам* — трагічний нещасний випадок.

Він опублікував те фото у своїй хроніці й затегав мене. А ще зробив посилання на випуск новин і на статтю в газеті.

Зрозуміло, що люди були стривожені. Щойно з'являвся новий коментар, Фейсбук надсилав мені повідомлення електронною поштою, тож моя поштова скринька була переповнена. Люди «молилися» й надсилали мені смайлики із сердечками, поцілунками та янголятками. У коментарях вони писали, яка я чудова, і підбадьорювали мене. Але кількість коментарів — коли б не під сотню — мене приголомшила.

Я роздивлялася фотографію, чудуючись, навіщо Чіп запостив перед людські очі таку неможливу інформацію з натуралістичними подробицями. На своїй сторінці новин у Фейсбуці я не хотіла бачити навіть фото чийогось педикюру, не те що здатні шокувати світлини шлангів, відсмоктувальних трубок і жахливих страждань. Про що він думав? Що він намагався довести? У якому страшному сні я мріяла про те, щоб фотографію, на якій я схожа на м'ясний рулет, виставили на широкий загал? Я сама ледве на духу, щоб зазирнути в дзеркало, й, очевидно, останньою дізналась, який саме вигляд маю. Колишній бойфренд навіть надіслав мені «гіфки» цуценят і кошенят, які лизькали одне одного.

Он, мабуть, звідки Нейл Путнам із «Сімтекс» дізнався про мою ситуацію. Схоже, усе трикляте місто вже в курсі.

— Ноги моєї більше не буде у Фейсбуці, — сказала я.

— І правильно, — погодилася Кіт. — Фейсбук для бабусьок. Краще підпишися на мене в інстаграмі.

Згодом, коли ми трохи вгамувались і Кіт задихала повільно й дрімотно, мені довелося її розбудити.

— Кіт, — прошепотіла я. Потім, не діставши відповіді, трохи голосніше: — Кіт!

Вона здригнулась і сіла.

— Чудова новина! — сказала я все ще пошепки.

— Яка?

— Мені треба «по-великому».

Вона трохи нахилилась уперед:

— Це чудова новина?

— Допоможи мені вилізти з ліжка.

— А хіба ти не ходила перед сном?

Я клацнула пальцями, мовляв, *ходімо*.

— То було «по-маленькому».

— Ти ж знаєш, що це означає, еге ж? — спитала я, коли ми перештовхували мене по дошці в крісло.

Кіт дивилась одним розплющеним оком:

— І що це означає?

— Це означає, що я можу пісяти й какати самотійно.

— Це означає, що тобі кращає? — запитала вона.

— Ну, мені не гіршає.

— Я можу викласти *це* в інстаграм? — спитала вона, коли ми всадовили мене на унітаз.

— Іще раз вимовиш слово «інстаграм» — і полетиш до Брукліна першим же літаком.

— Затямила, — сказала Кіт.

Вона довго чекала мене за дверима, гуглячи у своєму телефоні всілякі нісенітниці, щоб якось згаяти час.

— А тобі відомо, що Бен Франклін винайшов катетер 1752 року, коли його брат Джон потерпав від каменів у сечовому міхурі?

— Вперше чую.

— А тобі відомо, що сечу можна використовувати у виробництві пороху?

— Це може знадобитися.

— А тобі відомо, що сімдесят три відсотки людей із травмами спинного мозку більше ніколи не випорожнюються нормально?

— Не кажи мені такого! Це вганяє в депресію.

— Тільки не тебе.

— Звідки ти все оте береш?

— PeeTrivia.com. ПроПісюльки крапка ком.

Я не поспішала. Кіт натякала кілька разів, що не проти повернутися в ліжку, але я нізащо не хотіла квапитись із таким дивом.

[12](#) «Бріолін» (англ. «Grease») — культовий американський молодіжний музичний фільм режисера Рендала Клайзера (1978). В одній з головних ролей знявся Джон Траволта.

РОЗДІЛ 11

Наступного дня під час обіду не минуло й шістдесяти секунд нашої радості з нагоди повернення моїх навичок самостійно користуватися туалетом, як мати назвала тему «неапетитною» і знову занепокоїлася моїми стосунками з Чіпом.

— Він приходив тебе навідати? — хотіла вона знати.

Мій сендвіч БСП¹³ раптом утратив смак.

— Ми можемо зараз про це не говорити?

— Я тут покопалася в комп'ютері... — оголосила вона.

Я глянула на тата.

— Починається, — сказав він.

Мати вела далі:

— ...і мені здається, що він може тебе боятися.

— *Боятися* мене?

— Того, що ти уособлюєш. Того, що ти стала символом його слабкості й дурості.

— Я стала?

— Ну, а яке тут ще може бути пояснення?

— Я зараз не можу братися до психоаналізу Чіпа. — Мені ледве ставало сили, щоб просто пережити черговий день.

— Ну, хтось же має це робити.

— Схоже, у тебе досить непогано виходить.

Мама відклала сендвіч — жест, який означав, що ми переходимо до справи. Вона заговорила, та потім схаменулась і повернулася до тата:

— Знаєш, що, любий? Цей сендвіч якийсь не дуже смачний.

Тато подивився на сендвіч.

— Мені не хотілося б просити, але чи ти не проти з'їздити й узяти мені натомість салат «Цезар»?

Тато встиг відкусити перший шматок від свого сендвіча. Якусь мить він переводив погляд із сендвіча на маму й назад.

— Ти хочеш, щоб я знову поїхав у закусочну?

Мати кивнула й указала головою на мене:

— А ми тим часом побалакаємо між нами, дівчатами.

Батько глипнув на мене. Потім кивнув, підвівся, тримаючи сендвіч в одній руці, а паркувальний талон — у другій, і вийшов із палати.

Коли двері зачинились, мама нахилилась ближче до мене й стишила голос:

— Учора ввечері я прочитала статтю під назвою «Сексуальна активність після травми спинного мозку».

— Мамо! Не читай таке!

— Бо якщо в Чіпа такий самий ентузіазм, як і в його батька чи в будь-якого чоловіка, то це буде для нього важливо.

Я поморщилася:

— Будь ласка, не треба зі мною обговорювати «ентузіазм» Джима Данбара.

— Ми з Евелін найкращі подруги хтозна-відколи, люба. Я знаю *все*.

Я замотала головою:

— Ні. Будь ласка. Ні.

— Чудова новина полягає в тому, — не вгавала мама, — що хоч чоловіки в твоїй ситуації часто втрачають сексуальні здібності, то жінки зазвичай — ні. А це означає, що коли ти навіть не зможеш ходити — а ти, звичайно ж, зможеш, — ти все одно будеш здатна виходити на цю арену.

Що було гірше: розмовляти з матір'ю про сексуальну активність Чіпового батька чи про мою? Годі описати словами, як мені не хотілося обговорювати «цю арену». Та хіба матір можна було спинити?

Вона правила далі:

— Ти можеш мати дітей і все інше, як заведено. Насправді єдина проблема більшості жінок у твоїй ситуації — це знайти когось, хто захотів би...

Мати затнулася.

— Когось, хто б захотів що? — спитала я.

Та вона знову заходила коло свого сендвіча, загортаючи його так, наче збиралася залишити на потім.

— Захотів *що*?

Мати почала знову, вже обережніше:

— Зазвичай рівень сексуальної активності у жінок знижується, але не через травму. Це відбувається тому, що ніхто...

Вона урвала себе, наче не могла цього вимовити.

— Це відбувається тому, що ніхто більше не хоче їх трахати?

Мати заплющила очі.

— Ти ж знаєш, що я ненавиджу такий стиль.

Якби я могла вийти, то зробила б це.

Натомість, не маючи вибору, я бухнулася головою в подушку:

— Це і є те надихуще повідомлення, з яким ти сьогодні прийшла?

Матері таки вистачило самовладання, щоб трохи присмирніти. Вона склала серветку й розгладила її в себе на нозі.

— Просто я прочитала цю статтю і мені здалося, що ти мушиш ознайомитися з такою інформацією.

— Навіщо? — спитала я. — Що я маю з нею робити? Ще більше сподіватися на диво? Начхати на закони людської фізіології?

— Я намагаюся допомогти, — наполягала вона.

— Налякавши мене до чортиків?

— Річ у тім, — промовила мати, — що ми маємо діяти на випередження. Ми повинні протистояти цьому з високо піднятою головою. Усе лікування й одужання, яке на тебе чекає, відбувається за перші шість-вісім тижнів після катастрофи — а два тижні вже минули.

— Ти хочеш сказати, що я байдикую?

— Я кажу, що тобі треба вмикати голову.

У матиного божевілля завжди була якась викривлена логіка. Тепер я це зрозуміла. Вона не *випадково* бовкнула про мою перспективу залишитися на все життя сексуально непривабливою. Вона зробила це навмисне. Так вона намагалася мене вмотивувати. Змусити мене зосередитися. Підшпигнути якусь невбивану частинку моєї душі, яка знавісніє і просто стане на прю.

Найгірше, що це працювало.

Саме так вона мене мотивувала все життя: страхом перед найгіршим сценарієм. Вона намагалася налякати мене і цим змусити до дії. Вона намагалася створити «переможний момент Роккі»¹⁴, вжаривши саундтрек і задуривши мені голову мотиваційними кадрами з тренуваннями.

Чи думала я, що зможу підкорити свій спинний мозок? Певно, що ні. Невже можна перемогти за допомогою самої лише сили волі? Звісно ж,

що ні. Хіба можна вловити, де кінчається рішучість і починається відмова? Немоżliво.

Проте хіба у мене був вибір? Звичайно, мати грала в брудну гру. Звісно, вона діяла, як терористка. Утім, наміри вона мала найкращі й не так уже й помилялась. Я не воліла провести решту життя в інвалідному візку. Я не хотіла відмовлятися від усього, на що сподівалась. Я не хотіла втратити Чіпа.

Стоп — а чи так це насправді? Колишня я не хотіла втрачати колишнього Чіпа. Але тепер, роздумуючи над усім цим, я не відчувала чіткої ясності щодо того, як нинішня я ставиться до нинішнього Чіпа. Хоч там як кортіло матері, а те, що я реально відчувала до Чіпа, суперечило її гіперболі. Послухати її, то якщо я не опаную себе, то просто втрачу всіх хлопців, та й край.

Це був один з її улюблених прийомів. Якщо одна маленька чайна ложечка крижаного жаху могла спопелити туман нерішучості й надихнути мене на подвиг, то що тут поганого?

Мати відчула мої вагання аж із другого кінця кімнати. Як на жінку, настільки глуху до почуттів інших людей, вона була навдивовижу прониклива. Вона поклала в сумку свій недоїдений обід, підійшла до ліжка й узяла мене за руку.

— Люба, я знаю, ти пережила тяжкий удар.

Я чекала.

— Це був удар для нас усіх.

Я чекала далі.

— Навіть для Чіпа.

Ось воно.

— Я турбуюся щодо нього. Схоже, він... — Мати роззиралася по палаті, добираючи потрібне слово. — Похитнувся.

— Як це — похитнувся?

— Я думаю, він іде хибним шляхом. Його мати скаржиться, що віндесь пиячить, приходить додому під ранок, не миється.

Чіп завжди мився. Тричі на день приймав душ.

Мати стисла мою руку:

— Між вами двома було щось особливе.

— Згодна.

— Хіба ти не хочеш це повернути?

— А хіба я це втратила?

— Ні, — запевнила вона так палко, аж наче проспівала. — Звісно, що ні. Але... він відвідує тебе?

— Іноді, — сказала я. *Взагалі-то ні.*

— Я просто хочу сказати, що вже час оговтатись і все виправити.

Чому все мало лягати на мої плечі? Чому це не стосувалося Чіпа: оговтатись і почати мене відвідувати?

— Під «оговтатися», — поцікавилась я, — ти маєш на увазі «знову ходити»?

Мати вдала, ніби така гадка ніколи не заходила їй у голову:

— Ну, а хіба це було б не ідеально? Хіба не варто спробувати?

Варто спробувати? Я відчула, як усе попливло перед очима. А що, на її думку, я тут *роблю*? Граю в комп'ютерні ігри й цмлюю пиво? Я *пробую*. Щоранку я прокидаюсь і, згадавши про крах свого життя, пробую. Лець вдихнувши, я пробую. Щодня, кожну мить життя, будучи при пам'яті, я пробую.

Я набрала повні груди повітря й затримала віддих. Згодом промовила:

— Я рада вже тільки тому, що можу срати в унітаз.

Мати витріщила очі. Та не встигла вона відповісти, як у двері постукали.

— Заходьте! — вигукнули ми з матір'ю одночасно, зчепившись поглядами.

Двері різко розчахнулися. На порозі стояла Кітті. Розлючена.

Мати не бачила Кітті три роки. Не бачила ні нового, білявого, колючого волосся, ні татуювань, ані пірсингу. Я навіть думаю, що вона не одразу її впізнала.

Та, впізнавши, наче скам'яніла.

Кітті, не спускаючи з неї погляду, рішуче увійшла й зупинилася по другий бік мого ліжка. Вона трохи захекалася. Знизу мені було видно, як вони вп'ялися одна в одну очима.

Коли мама нарешті заговорила, голос у неї був низький:

— Я гадала, що ти буваєш тут тільки ввечері.

— Я хотіла тебе побачити, — сказала Кітті.

Мати підняла брову:

— Не можу в це повірити.

— Мені треба дещо сказати.

— Я думала, ми вже про все поговорили.

— Я — ні.

Цими словами Кітті збудила мою цікавість — але не материну.

— Якщо ти помітила, — промовила мати, — саме зараз я дуже зайнята.

— Я хочу, щоб ти розповіла Маргарет, чому я пішла з дому.

Мати спопеляла Кіт поглядом.

— Ні.

— Вона має право знати.

— Я не згодна.

— Вона сердиться на мене за те, що я пішла. На *мене*!

— Я не можу вказувати їй, що відчувати.

— Але ти можеш розповісти їй, чому я мусила піти.

Отак вони завжди розмовляли — Кіт зухвало тиснула, поки мати не починала огризатися. Цього разу довго чекати не довелось. Мати нахилилася ближче, вона майже сичала:

— Може, з неї вже досить?

Мені від такого тону негайно заціпило б рота. Проте Кіт завжди була сміливішою.

— Не певна, що ти про неї так дбаєш. Здається мені, що про себе.

— Це просто смішно, — сказала мати, відвівши погляд.

Тієї миті я зрозуміла: хай про що вони сперечалися, правда була на боці Кіт.

— Розкажи їй, — наполягала Кіт. — Розкажи негайно. Це вже й так занадто затяглося.

— І не подумаю.

— Розкажи їй, інакше я сама розповім.

Мати дико зблиснула очима. Вона не сподівалася, що цей момент настане так швидко, ні з того ні з сього, просто як сніг на голову: раптом звідкись вигулькує Кітті й пристає з ножем до горла з отими несподіваними вимогами. Тільки-но мати намагалася маніпулювати мною, перебуваючи в надійній, зручній для себе позиції, аж тут раз — і ось уже Кіт маніпулює нею. Я бачила, як гарячково працює материн мозок, силкуючись знайти спосіб зупинити її.

Кіт повернулася до мене:

— Тієї ночі, коли я пішла з дому, це було тому, що ми з мамою побилися.

— Припини, — сказала мати, напружившись усім тілом.

— Я пам'ятаю, — сказала я Кіт. — Ти штовхнула її в басейн.

— Я штовхнула її в басейн, бо вона не відповіла на запитання.

— Припини! — повторила мати, невідступно стежачи за Кіт. — Чим я можу тебе настрахати? Ніколи більше з тобою не розмовляти?

— Ти й так уже зі мною не розмовляєш. Не впевнена, що ти взагалі це коли-небудь робила.

Та мати досі шукала якоїсь гострої відсічі:

— Викину тебе із заповіту. Не дам бабусинового рубінового персня!

— Я не хочу бути у твоєму заповіті, — відповіла Кіт. — Я не хочу ніякого персня. Я хочу, щоб моя єдина сестра, — і тут її голос злетів аж до вереску, — розуміла, що тут, у біса, коїться!

Мати заморгала.

Кіт повернулася до мене:

— Пам'ятаєш, коли я працювала в тієї спеціалістки з генеалогії?

Я похитала головою:

— Щось не дуже.

— У неї ще був бізнес: допомагати людям знаходити своїх предків і відстежувати їхні сімейні історії.

Я примружилася:

— Ну, нехай. Щось таке.

Я не розуміла, до чого тут це все.

— Вона вмовила мене зробити аналіз ДНК. У неї була гуртова знижка з однією поштовою компанією. Вона відправляла купу зразків, і в неї виявився зайвий комплект, отож я й погодилася. Здуру.

Я насумрилась.

— Я цього не пам'ятаю.

— Я тобі не розповідала, — пояснила Кіт. — І нікому не розповідала. Та й навіщо? Що такого цікавого могло бути в тих результатах?

Це правда. Ми могли напам'ять перелічити свої різноманітні національні корені, так само як це можуть зробити чимало американців. У мами родичі були з багатьох місць: ірландці, англійці, німці, канадці, французи, ба навіть, подекували, якісь гурони. А в батька, навпаки, усі родичі були норвежцями. Його норвезькі предки

іммігрували до всенорвезького міста в штаті Міннесота, де норвежці впродовж багатьох поколінь одружувалися виключно з норвежцями, аж поки якось батько мого тата не переїхав зі своєю сім'єю в штат Техас і не зламав цю традицію.

— Угу, — мугикнула я. — То ти, значить, відправила свою кров?

— Насправді слину.

Запала коротка мовчанка.

Кіт глянула на матір.

Мати подивилася на Кіт.

— Ти про щось дізналася? — нарешті спитала я.

— Так, — відповіла Кіт.

Мати похитала головою, дивлячись на Кіт:

— Не треба цього робити.

— Ні, треба! Бо ти не зробиш!

Мати роззиралася по палаті виряченими божевільними очима — такою я її зроду не бачила, — немов шукаючи способу зупинити те, що відбувалося. Та, перше не закривши Кіт рота, вона обмаль могла вдіяти.

— Хай чим це закінчиться, — попередила її мати, — відповідальність на тобі.

— О, — промовила Кіт, примруживши очі, — думаю, дещиця є й на тобі.

І вираз матиного обличчя, і постава — усе було суцільним благанням.

Вона похитала головою, мовляв, *не треба*.

Кіт нахилила голову, мовляв, *ти не залишаєш мені вибору*.

І тоді мама глибоко зітхнула і, не мовивши більше ні слова, вийшла з палати, клацаючи підборами, забувши свій гаманець і сендвіч.

Коли вона пішла, я глянула на Кіт.

— Може, тобі не варто мені розповідати, — зауважила я. — Може, зійдімося на тому, що в тебе були свої підстави, а я пообіцяю більше не сердитися.

— Ти мусиш знати.

Я похитала головою:

— Не впевнена в цьому.

Але вона закивала:

— Давно пора.

Я зітхнула.

— Коли результати прийшли, то викликали подив.

Я уявити не могла, як щось настільки випадкове могло призвести до такого страшного розриву між мамою і Кіт.

— Подив стосовно чого?

— Ти ж знаєш, як тато пишається своєю норвезькою ідентичністю?

— Ще б пак, — підтвердила я. Про це дізнавався кожен через п'ять хвилин після знайомства з моїм татом.

— Отож, — заговорила Кіт, хапнувши ротом повітря. — У тій лабораторії розподілили результати по окремих регіонах.

— Ясно, — сказала я.

Кіт вела далі:

— Мої результати підтвердили все те, чого ми очікували від мами: Англія, Ірландія, Західна Європа — точнісінько те, що ми вже знаємо. Проте в мене виявилися також Італія і Греція.

Вона чекала на мою реакцію.

Я здвигнула плечима:

— І що?

— Угадай, чого в мене немає? *Нічого скандинавського.*

Я пирхнула від самої думки: у Кітті Якобсен немає нічого скандинавського.

Але вона просто схрестила руки на грудях, чекаючи, поки до мене дійде:

— У моїй етнічній спадковості немає геть нічого скандинавського.

Тепер я спохмурніла. Похитала головою.

— Цього не може бути.

— А ти поміркуй, — сказала Кіт.

Я не могла про таке думати. Мій мозок відмовлявся.

— Якщо тато повністю чи принаймні значною мірою норвежець, — почала Кіт, — а в моєму генетичному профілі немає *нічого* норвезького... — Вона чекала.

Я похитала головою:

— Це божевілля. Якась помилка.

Очі Кіт були дуже серйозні:

— Це не помилка.

— Вони, мабуть, переплутали зразки! — припустила я.

— Я теж так подумала, — сказала Кіт. — Тому ми відправили ще один зразок. Результати такі самі.

— Цього не може бути. Це божевілля.

— Тоді я прямо запитала про це у мами. На вечірці з нагоди Четвертого липня, три роки тому.

Наша розмова почала нагадувати стару роздубану шахтарську вагонетку на спуску з гори.

— І що сказала мама? — поцікавилась я.

— Чого вона мені тільки *не* наговорила! Вона сказала, що я божевільна, що я помиляюся, що я зіпсована й егоїстична. Вона веліла мені не пхати носа куди не слід, бо це не моя справа. Вона сказала, щоб я і думати забула про цю тему, а результати викинула в смітник. Вона заявила, що я зруйнувала її життя. А потім вона приліпила на обличчя широку фальшиву усмішку «степфордської дружини»¹⁵ й пішла на задвір'я далі правити своїм балом коло басейну.

Я глянула на Кіт.

— Тієї миті я вже точно знала. Наш тато — це не мій батько.

¹³ БСП — класичний американський сендвіч, назва якого складається з перших літер його інгредієнтів: бекону, салату й помідорів.

¹⁴ Ідеться про персонажа легендарного американського фільму 1970-х «Роккі Бальбоа».

¹⁵ Ідеться про зловісно-ідеальних жінок-роботів із відомої американської чорної комедії «Степфордські дружини» (2004).

РОЗДІЛ 12

Я потерла очі.

— Цього не може бути.

— Я тобі точно кажу, — запевнила мене Кіт. — Так і є. Якщо вже я зрозуміла, то *зрозуміла напевне*.

Розповідала вона терпляче, ніби зовсім і не хотіла мене переконувати. Ніби факти самі мали привести мене до істини, а їй залишалось просто почекати.

— Е, ні! — запротестувала я. Це було неможливо. — У тебе його усмішка! Таке саме почуття гумору! А ще ви обоє любите ходити під вітрилами! І «Матрицю»! І попкорн! — *Справу закрито!*

Кіт глянула на мене:

— Попкорн люблять усі. Генетика тут ні до чого.

— Тут має бути помилка.

— Мама була злюча того вечора. Вона заперечувала все, але з такою люттю, що я знала: правда за мною. Опісля я, звісно, вижлуктала цілий блендер маргарити, бо тоді це було для мене звичною справою, а потім штовхнула її в басейн — не найкращий момент мого життя. Коли мати вилізла, мокра-мокрісінька, я пішла за нею і не відчепилась, поки вона не розповіла мені всю правду.

Я довго чекала, перш ніж спитати:

— Що то була за правда?

Кіт глянула мені просто в очі:

— Я була помилкою.

Я не відвела погляду.

Вона вела далі:

— Я була «нешасним випадком». Із кимось, хто не був татом.

З моїх легень вийшло все повітря. Я почувалася проколотою шиною.

Коли в грудях запекло, я глибоко зітхнула.

— А тато знає?

Кіт похитала головою.

Я спробувала скласти все докупи. Мама знала, звичайно. Кіт знала, аж цілих три роки. Тепер і я знала. Знали усі, крім тата.

Довге мовчання. Урешті я сказала:

— Ось чому ти поїхала.

Кіт кивнула:

— Я їй сказала, що вона має вибирати. Або вона розповідає правду, або я йду з дому.

— Це важкий вибір, — промовила я.

Кіт уп'ялася в мене очима:

— Ти стаєш на її бік?

— Я просто кажу, що це важко.

— Тільки не для Лінди, — відповіла Кіт. — Вона випхала мене геть за якихось п'ять секунд. — Я побачила, як на котрусь мить обличчя сестри обм'якло, а потім вона розправила плечі, аж трохи повищала, і сказала: — Начхати!

— Лише уяви, — промовила я, — усі ці роки мама зберігала свою таємницю.

Кіт кивнула.

— Либонь, вона неабияк боялася, що правда може вплинути назовні.

— Тому вона й хотіла, щоб я пішла, — зазначила сестра. — Я була доказом.

— А хто був той чоловік? — запитала я.

Кіт похитала головою:

— Вона не сказала.

— Ти хочеш розповісти татові?

— Нізащо!

— Але ж мені ти розповіла.

— Я розповіла тобі, бо хотіла, щоб ти зрозуміла.

Тут було про що подумати. Мені голова йшла обертом.

— А чому ти так довго чекала?

Кіт зітхнула:

— Я все сподівалася, що вона тобі розкаже, але вона цього не зробила. Я все думала, що вона зробить перший крок і вибачиться переді мною, але вона цього не зробила. Спочатку в мене були важливіші справи. Мені треба було пройти реабілітацію і пережити той перший рік тверезості. Потім я заходилася навколо салону краси, і час ніби пролетів. Та насправді я була дуже, дуже-предуже зла. Я гадала, що більше ніколи не захочу нікого з вас бачити.

— Але ж я нічого тобі не заподіяла!

— Так, — погодилася Кіт. — Утім, ти виявилася справжньою татовою дочкою, а я — ні. Я знаю, це звучить безглуздо, але в мене було таке відчуття, ніби ти в мене його вкрала.

— Таж я цього *не робила*!

— Мій мозок знав це, — сказала Кіт. — А от серце — то зовсім інша історія.

Я спробувала поставити себе на місце Кіт:

— Ти просто була зла на всіх.

— На *всіх*. На *все*. У мене вся душа виверталася навспак. І найбільше через те, що мені завжди здавалося, ніби вона тебе дужче любить. Як виявилось, я мала рацію.

— Вона мене *не* любить дужче, — заперечила я, але тепер засумнівалась, і, напевно, вже не вперше.

Кіт знизала плечима:

— Гаразд. Її не переробити. Але ж я й тебе не хотіла втрачати.

— То катастрофа змусила тебе сумувати за мною?

— Катастрофа змусила мене припинити гаяти час.

— І ти приїхала додому, щоб побачитися зі мною.

— А потім я просто не могла пояснити. Я відчувала, що це не моя таємниця. Я хотіла дати матері шанс принаймні щось сказати.

— А чому сьогодні? — поцікавилась я.

Це було законне запитання. Вона вже два тижні тут пробула. Чому саме сьогодні треба було влаштовувати такий шторм?

— Сьогодні вранці в «Старбаксі» я зіткнулась із Пайпер МакАллен. Пам'ятаєш її?

Я похитала головою.

Кіт знизала плечима:

— Паскудна дівиця з мого класу, а тепер напиндючена матуся двох дітей. Вона мені розповіла, що тут усі плещуть язиками, нібито я з'їхала з глузду і мене запроторили в божевільню. І вона видає мені оце просто в лоб! У «Старбаксі»! Мабуть, уже весь світ знає, що я злетіла з катушок. І це було для мене останньою краплею. Я відчула, що з *мене досить*. Пора розставити всі крапки над «і». Я покинула своє лате на стійці й дременула сюди.

Я вже хотіла запропонувати Кіт піти пошукати маму — зрештою, вона забула тут свій гаманець, а без нього вона далеко не дійде, — аж тут у двері постукали. Вони рвичко розчинились, і на порозі з'явився наш тато.

Щойно я його побачила, у мене потепліло на серці. Він був маминим другом у середній школі. Вони одружилися влітку після закінчення школи, а через кілька місяців народилася Кіт. Тато збирався вступати до коледжу в Каліфорнії, та натомість пішов служити в морську піхоту. Мама, звичайно, взагалі відмовилася від коледжу.

Ніхто з них не дістав сповна того, на що сподівався.

Це були давно відомі мені факти, але вони являли собою тільки частину історії. Що подумав би тато зараз, якби про все дізнався? Чи змінилося б його ставлення до своєї родини? До Кіт? До мами? Чи покинув би він нас, якби знав? Я не могла уявити нашу сім'ю без нього. Він був у ній найкращим.

І в той момент я подумки заприсяглася, що ніколи нічого йому не скажу.

— Гей, дівчата, — сказав тато, увійшовши в палату. — А гляньте-но, що я знайшов!

Із-за його спини, хто б міг подумати, вийшов Чіп.

Вигляд у Чіпа був жахливий, саме такий, як його живописала мати.

І все ж, тільки побачивши його обличчя, я відчула приплив радості. Це було щось подібне до рефлексу Павлова. Бачиш Чіпа — відчуваєш трепет. Байдуже, хочеш ти цього чи ні. Однаково, жахливий у нього вигляд чи ні. Заслугує він на це чи ні. Це було таке собі усвідомлення, і воно нагадало мені те, що тільки-но сказала Кіт. Мій мозок знав одне, а от серце — то зовсім інша історія.

До того ж мати весь обід залякувала мене до нестями.

Чіп зам'явся у дверях, відчуваючи, що вони чомусь завадили.

У нього був такий вигляд, ніби він спав одягнений. Він був неголений. У руці він тримав манільський конверт із бульбашками. Чіп вітально махнув у бік Кіт і тут-таки перейшов до справи.

Він підступив трохи ближче до ліжка, прикипівши до мене поглядом, а ми всі дивилися на нього.

— Я щойно отримав оцей пакет із ФАА¹⁶. — Чіп підняв його вище.
— Вони завершили розслідувати авіатрощу. «Помилка пілота». — Він опустил голову й хрипло засміявся. — Ми й самі могли їм це сказати.

— А я думала, що це була «безглузда трагедія», — сказала я, і Чіп заморгав.

— Що в тебе в пакеті, синку? — запитав тато.

Чіп зазирнув усередину. Повернувся до теми:

— Зараз прибирають усі уламки, а за літак я заплачу з власної кишені. Але ось що там знайшли.

Він витяг із конверта бабусин заручний перстень і показав нам, щоб ми всі його роздивилися. Він був, м'яко кажучи, трохи обшмалений.

— То його знайшли, — сказала я.

— Вони дізналися про нашу історію з інтерв'ю, тому здогадалися, що це.

Я не знала, що відповісти. Чіпа загалом дивно було бачити, а такого — й поготів. Він завжди, завжди був педантично охайний, упевнений в собі, а що вже доглянутий — достоту чоловіча модель. А цей розхристаний хлопець немов являв собою його антипод.

Не встигла я про це подумати, як мені сяйнула здогадка, що він так само може гадати про мене. Тепер, коли я була «нетрахабельна», як вважала моя мама.

— Агов, — помітив він. — Ти підстриглася.

Я доторкнулася до колючої потилиці:

— Так.

Чіп здвигнув плечима:

— Не переживай. Воно відросте.

— Чіпе, — поцікавилась я, — а що ти тут робиш?

Він знову здвигнув плечима:

— Ось, приніс тобі перстень.

Я шоковано спостерігала, як він став на одне коліно, ледве тримаючи рівновагу, а відтак простяг мені каблучку, наче маленьке хлоп'я, яке зображує короля Артура.

— Маргарет... — із драматичним надривом почав він, аж раптом осікся. — О, чорт! Яке в тебе друге ім'я?

— Розмарі, — підказав тато десь «із-за лаштунків».

Чіп почав знову:

— Маргарет Розмарі Якобсен, у нас видався жахливий місяць. Я розчаровував тебе так часто, що не годен навіть полічити. Утім, я думаю, що цей перстень може символізувати для нас новий початок. Я присягаю, що буду найкращим чоловіком. Я знаю, що можу бути найкращим чоловіком. Тому питаю тебе, у присутності твого тата й твоєї божевільної сестри, попри все те, що сталося між нами, — чи ти вийдеш за мене заміж?

Я знала, якою має бути моя відповідь. Але я цього не сказала.

Я довгенько роздивлялася цього зовсім іншого Чіпа. Так, мамі вдалося розбурхати деякі мої комплекси та майже переконати мене, що навряд чи я дістану кращу пропозицію, ніж оця й просто зараз, від такої непевної, пожмаканої й п'яненької подоби чоловіка моєї мрії. Якби мама була тут, вона б уже сичала, щоб я казала «так» і брала його на налігач просто зараз, тепленького.

Проте я не могла цього зробити.

Чи хотіла я за нього заміж?

Я хотіла за нього заміж цілу вічність — так довго, що вже й собі не уявляла, як цього можна *не* хотіти. Частина мене й досі цього прагла з не меншою силою — а то й сильніше. Одначе друга моя частина мала величезні сумніви.

Чіп дивився на мене. Чекав. *Ну?*

А відповідь могла бути такою простою. Та тільки нічого простого більше не існувало. Якщо й узагалі колись було.

— Я так не думаю, Чіпе.

Його шекспірівський пафос щез, і він зірвався на ноги:

— Ні?

— Ти сам сказав, що місяць видався жахливий.

— Я намагаюсь усе виправити.

— Розумію, але я не впевнена, що це щось змінить.

Обличчя Чіпа враз змарніло. Інакше й не скажеш.

— Я невимовно шкодую про те, що сталося того вечора. Я зовсім не хотів, щоб так вийшло. Я віддав би геть усе — все, що завгодно, — щоб помінятися з тобою місцями.

— Мова не про аварію, — сказала я.

— А про що тоді?

— Скільки разів ти до мене сюди приходив? — запитала я. Я справді не знала.

У нього був розгублений вигляд:

— Не можу точно сказати.

— Три, — підказав тато, — якщо рахувати із сьогоднішнім.

Я подивилася на Чіпа:

— Три рази за два тижні. Ти вважаєш, цього досить?

— Просто... — У Чіпа перехопило горло. — Це тому, що кожного разу, як я тебе бачу — всю обгорілу й спотворену, — я почуваюся таким винуватим, розуміючи, що це все через мене та що я зруйнував твоє життя. У мене таке враження, ніби я задихаюся.

«Та невже?» — подумала я.

— Гаразд, — сказала я. — По-перше, присуду ще немає: зруйноване моє життя чи ні. І, по-друге, йди ти до біса. Ти мусив приходити, хай там що. Мені байдуже, чи відчуваєш ти свою провину. Ти мав тут бути кожнісіньку хвилину кожного дня. Ти мусив тут засинати й прокидатись, і купувати мені м'які іграшки в магазині подарунків, і приносити готову китайську їжу. Кітті була мені тут кращим другом, аніж ти.

Кітті глипнула на тата.

Чіп не підводив очей:

— Вибач мені.

— Отож ти розумієш, чому ідея вийти за тебе заміж, ідея «у хворобі та здоров'ї», не має зараз для мене великого сенсу.

Чіп кивав, утопивши очі в підлогу.

— І не про аварію йдеться, — казала я. — А про все те, що було після неї.

— Але ж вони не скасовуються? — запитав він, підвівши голову. — Заручини не *скасовуються*?

— А вони, хай їм грець, і не починалися.

— А можна їх тоді просто *відкласти*?

Я відчула на собі погляд усіх шести очей у палаті. Я воліла покарати Чіпа. Я прагнула сказати йому, що заручини скасовано — на сто відсотків. Я хотіла довести до відома кожного, що не дозволю, на додачу до каліцтва, ще й плюнути собі в душу.

Натомість я зітхнула:

— Їх можна відкласти.

Чіп засяяв, широко усміхнувшись:

— Це вже щось. Це мене надихатиме.

Він не мав права на усмішку саме зараз. Але я не могла сказати «ні», і ми обоє знали це. Я не була готова відмовитися від Чіпа. Так, він не пройшов перевірку кохання. Та я не могла — не хотіла — визнати, що це була єдина вирішальна перевірка.

— А ти носитимеш перстень? — тиснув Чіп.

Чи хотіла я носити той обгорілий, погнутий перстень? Насправді ні. Це вже було дуже близько до прощення. Та я таки дозволила Чіпу надягти його мені на палець. Я занадто втомилася, щоб опиратися цьому. Ба більше, відпустити своє минуле й майбутнє заразом було понад мою силу.

Натягнувши каблучку мені на пальця, Чіп полегшено засміявся й заплакав водночас, і цієї миті на мене війнуло кислим запахом перегару.

— Перстень трохи погнувся, — сказав він.

— Зате тепер він майже допіру.

— Можна тебе поцілувати? — запитав Чіп.

Я кивнула, але уникала його погляду. Я радше відчула, ніж побачила, як він нахилився. Я лежала непорушно, приготувавшись до зіткнення. Коли його губи доторкнулися до моїх, я щосили спробувала відчутти хоч щось. І це мені таки вдалося, хоч і було не тим, що я раніше відчувала після поцілунків. Це був ніби спомин про те, яким життя було колись. І цей спомин викликав щемкий смуток про втрачене без вороття.

[16](#) FAA — Федеральна авіаційна адміністрація США.

РОЗДІЛ 13

Під час поцілунку Кітті з татом вийшли, природно припустивши, що ми з Чіпом хочемо побути на самоті.

Щиро кажучи, мені дужче кортіло поговорити з Кітті. А ще — обійняти тата, пожалівши його за рани, про які він навіть не здогадувався. І з'ясувати, куди, в біса, поділася мама.

Та Чіп усе не відводив свого обличчя від мого.

Через його цілування у мене аж засвербіли опіки. Я заховала руки під коври, щоб випадково не почухатись.

Поки я чекала, щоб він закінчив, увійшов Ієн.

— Час на цьомки закінчився, дітки, — сказав він.

Чіп відсахнувся від мене, і ми разом повернулися до Ієна.

Ієн завжди мав роздратований вигляд, але сьогодні він був іще роздратованішим.

— Пора зайнятися твоїм лікуванням, Меггі Якобсен. Може, твій друг допоможе тобі пересісти, поки я вип'ю кави?

Я похитала головою, мовляв, *у жодному разі*.

— У нього не було практики, — заперечила я.

Ієн підняв брови та відказав:

— Та діло нехитре.

Чіп повернувся до мене і спитав:

— Що він каже?

— Він шотландець, — пояснила я. — Він хоче, щоб ти допоміг мені пересісти в інвалідне крісло. Він говорить, що тут немає нічого складного.

Чіп нахмурився, ніби це була ще одна перевірка, яку він неодмінно мав провалити.

— Може, ви мені показали б, — попросив він Ієна.

Ієн насупився:

— Ти хочеш, щоб я тобі показав?

Чіп кивнув, і, як завжди, я чудово прочитала все з його обличчя. Він розраховував на те, що, засвоюючи урок, не муситиме робити це сам.

Ієн здвигнув плечима:

— Це не китайська грамота, хлопче, але якщо тобі потрібен урок, то давай. Хоча б заради Меггі.

Чіп глянув на мене:

— Він щойно назвав тебе Меггі?

Я стенула плечима:

— Йому важко вимовляти Маргарет. — Я повернулась до Ієна: — Мені не потрібна допомога.

Ієн заперечливо похитав головою.

— Потрібна.

— Це не те, що ви казали раніше.

— Раніше я давав тобі урок.

— Що? — спитала я. — Про те, що ви — типу гімнук?

Ієн закліпав, і я нічого не змогла прочитати з виразу його обличчя.

— Урок про те, що ти *можеш* це робити самостійно, — пояснив він. Потім він глянув на Чіпа: — Але це не означає, що ти маєш це робити.

Чіп глянув на мене.

— Я його взагалі не розумію. Це наче якийсь дефект мовлення.

Ієн не зводив з мене очей:

— Думай, що кажеш, хлопчику.

У двері постукали, і почувся татів голос:

— Уже всі націлувалися?

— Так! — дуєтом гаркнули ми з Чіпом.

У палату ввійшов тато, за ним, із приголомшеним виглядом, пленталася мама.

— Подивіться, кого я знайшов! Біля автомата з цукерками!

— А де Кіт? — спитала я.

— Їй треба було піти, — пояснив тато. А потім додав театральним шепотом: — У неї побачення з Товстуном Бенджаміном.

На кілька кроків позаду тата, бліда, немов у воду опущена, йшла мати, стискаючи в руці запечатану шоколадку «Герші». Я спробувала застосувати ментальну телепатію, подумки передаючи обіцянку «*я ніколи йому не скажу*» просто в її мозок. Та не думаю, що це спрацювало.

Тато був веселий, наскільки було можна, і перебував у блаженному невіданні, але від цього тільки додавалося суму. Він обійняв маму однією рукою і легенько притис до себе. А потім сказав Ієну:

— Я теж хотів би подивитися, як треба робити пересаджування.

— То ви чули цю розмову? — спитала я.

— Звичайно, — сказав тато. — З коридора все можна почути. Саме так ми дізналися, що ви з коханим уже націлувалися.

— А навіщо ж ти тоді питав?

Він підняв брови, мовляв: *отакої!*

— Щоб вас подразнити.

Ієн кашлянув. Потім він потягся позад мене, щоб дістати дошку для переміщення та опустити ліжко.

На секунду я затримала погляд на Чіпові. Поряд з Ієном він раптом і справді став схожий на *хлопчика*. Мені він завжди уявлявся «елегантним» або «спортивним», а на тлі Ієна він якось миршавів.

— Уся штука пересаджування, — розповідав між тим Ієн, — у тому, щоб Меггі виконувала його максимально самостійно. Але треба бути поряд. Коли хтось, кого ти любиш, бореться, — додав він, — з'являється спокуса надати йому надмірну допомогу. Пам'ятайте, що боротьба робить Меггі сильною.

Я подивилася на Ієна. Мені могло загрожувати чимало, але «надмірна допомога» точно не загрожувала.

Ієн не дивився на мене. Він дивився просто на Чіпа.

— Найважливіше, — повторив він, — бути поряд.

Закінчивши свердлити Чіпа очима, він поплескав по дошці й зробив мені знак пальцем, мовляв, *іди сюди*.

Я відкинула ковдри, і всі тут-таки вздріли — бо я була вдягнена в сорочку для проєкту «користуюся горщиком» — мої голі ноги.

Чіп бачив ті ноги тисячу разів, пестив їх, цілував, навіть якось голив, вправляючись у створенні еротичної інтриги, що в теорії працювало набагато краще, ніж на практиці. Одначе це були не ті ноги, які він знав. Навіть за той короткий час, який я тут провела, вони так атрофувалися, що нагадували ноженята щойно народженого теляти — кволі, м'які й розкарякуваті.

Від їхнього вигляду мене охопив сором. Я їх ненавиділа. Мені хотілося віддухопелити їх кулаками, відгамселити до кривавого місива на матраці.

Ієн і оком не змигнув.

— Тобі знадобляться якісь штани для тренажерної зали, дівчино, — сказав він.

Я показала мамі на шафу, і вона знайшла в спортивній сумці пару штанів, а також мій останній чистий бюстгальтер — яскраво-рожевий з тигровими смугами. А ще вона прихопила одну з футболок, яку ми розрізали на плечі.

Ієн обережно допоміг мені надіти спортивні штани, підтяг їх вище і, коли вже треба було підсунути їх під мій зад і натягти на стегна, нахилився, щоб я могла обхопити його руками за шию. Я підтяглась якраз настільки, що вловила його надзвичайно смачний запах. Трохи імбирний. Солодкий, сповнений неповторного аромату найп'яніших прянощів із мікроскопічною ноткою солонуватої маскулінності.

Я навіть не можу цього висловити. Це як коли в ресторані приносять тацю з десертами і ти вмиєш розумієш — просто знаєш, — чого саме ти хочеш: оцей. Просто тут! Така в мене була реакція на його запах. Оцей.

Утім, тепер ми були на етапі одягання верхньої половини мого тіла, тому мати попросила чоловіків вийти з кімнати.

— Навіть я? — запитав Чіп.

— Особливо ти, — відрубала я.

Через кілька хвилин, коли чоловіки дістали сигнал «відбій повітряної тривоги», я вже була вбрана в стилі фільму «Танець-спалах», причому лямка бюстгальтера на обпеченому боці була зав'язана під рукою. Звичайна людина в такому вбранні мала б провокаційний вигляд. У мене ж вигляд був жалюгідний. Мати пообіцяла наступного дня принести мені щось нормальне.

Ієн розпочав урок, але я навіть не слухала. Я була надто зайнята, намагаючись іще раз уловити отой його запах.

Пізніше, у спортзалі, лежачи на маті, коли Ієн працював з моїми ногами, я сказала:

— Вибачте, що я назвала вас гімнюком.

Ієн не дивився на мене.

— Ти назвала мене «типу гімнюк». А це зовсім інше.

— Навряд чи.

З нормальною людиною із цього могла б зав'язатися хоч якась розмова, але Ієн більше не вимовив ані слова. Поки ми працювали, спочатку над одним моїм боком, потім над другим, відтак піднімали моє тіло в положення сидючи, я спостерігала, як інші фізіотерапевти розмовляють, підбадьорюють, граються зі своїми пацієнтами, і нічого не могла вдіяти: я почувалася трохи упослідженою.

Кожна спроба заговорити сходила нанівець, немов напівзгасла іскра.

— Ви одружені?

— Ні.

Я чекала ще на якісь слова.

Тиша.

Ніякова пауза.

Знову я:

— А діти є?

Його щелепи стислися:

— Ні.

Пауза.

Я:

— А хобі? Те, що ви робите для розваги?

Знову пауза, така тривала, аж я подумала, що він узагалі не збирається відповідати. Приблизно такий любитель до розмов, як я собі й уявляла. Нарешті:

— Тріатлон.

— Ви займаєтесь тріатлоном. Для розваги.

— Для виклику.

— А є що-небудь, коло чого ви заходжуєтесь задля розваги?

— Виклики — *це і є* розвага.

Загалом я сказала б, що зі мною він розмовляв з таким самим ентузіазмом, як і з Майлзом. Утім, чорт забирай, я не була Майлзом. Я не підпускала шпильок, як той. Не провокувала його. Не діймала.

Хоча, хтозна, може, й діймала, почасти.

Тоді я не розуміла, але та Ієнова відлюдкуватість могла піти мені на користь. От є такі люди — не всі, деякі: коли вони тікають, то цим збуджують у тебе бажання погнатися за ними. Таким був Ієн: настільки занурений у себе, що мене просто розпирало від цікавості.

Я спробувала знову:

— Між іншим, дякую за урок з пересаджування.

Нічого.

— Мої рідні зараз трохи очманілі, — зробила я ще одну спробу.

Та хоч би кивнув. Він масажував мої щиколотки й не підводив голови.

Гаразд, спробуймо ось так:

— А ви знали, що можна пити власну сечу?

Від несподіванки він різко підвів голову, здивоване обличчя на якісь півсекунди спалахнуло усмішкою, і голова знову опустилася.

— Цього не знав, ні, — сказав він, повертаючись до роботи.

Однак тепер я знала, що усмішка існує. Мені хотілося побачити ще одну.

— Нею фарбують деякі твідові пальта.

Жодної реакції.

— Римляни чистили нею зуби, щоб вони були білі.

Не діставши відповіді, я глянула на Ієнове обличчя збоку, щоб побачити, чи не стримував він усмішку. Стримував.

Ієн надягнув мені на щиколотки петлі з величезних гумових стрічок для протидії. Потім перекинув мене на живіт і наказав натягати їх ногами, поки я не торкнуся п'ятами сидниць. Очевидно, це мало зміцнювати мої підколінні сухожилля, які все ще діяли.

— Ви хочете, щоб я доторкнулася п'ятами до сидниць?

— Просто спробуй.

— То я справді маю доторкнутися?

— Ні.

— Ви хочете сказати, що спроба важливіша, ніж досягнення?

— Без сумніву.

Знову залягла довга мовчанка, поки я марно намагалась дотягтися п'ятами до сидниць.

— Ви не великий любитель побалакати, еге ж? — сказала я.

— Не тоді, коли працюю.

— Інші люди, схоже, здатні робити і те й друге.

— Я не інші люди.

— Певно, що ні.

— Ми тут для того, щоб зробити тебе сильнішою. Ніяких жартів не може бути.

Саме тоді група інших фізіотерапевтів вибухнула сміхом від слів когось із пацієнтів.

Я зустріла Ієнів погляд.

— Гаразд.

Проте я не могла цього так залишити. Мені завжди було незатишно від мовчання. Мені несила було витримати масаж, манікюр чи навіть гінекологічний огляд, щоб весь час не теревенити. Я не могла перебувати в присутності іншої людини, особливо тієї, яку я погано знала, і не розмовляти, хотілося цього моєму співбесідникові чи ні. Я спостерігала, як інші фізіотерапевти турботливо говорять зі своїми пацієнтами. Якби в мене був хтось із них, я могла б залишатися пасивнішою, і розмова текла б собі самопливом, але вимушене товариство короля тиші розбурхало в мені всю «хімію» маніакальної потреби базікати, і я просто молола язиком, наче з ланцюга зірвалася.

Мабуть, я вирішила, що краще абищо, ніж нічого.

Отож ось цей монолог, виголошений до стелі, коли я лежала на спині, а Ієн змушував мене відштовхуватися ногами від різних предметів:

— А ви знаєте, що я заручилась того самого дня, коли дістала цю травму? Та, мабуть, знаєте. Схоже, всі знають. Медсестри весь час це обговорюють. Мені чути їхні розмови в коридорі. Вони мене так жаліють. Їм страшно навіть уявити, що то означає: бути на моєму місці. І це дуже смішно, бо я теж не можу цього уявити. Найкращий день твого життя виявляється його найгіршим днем. Як це може вплинути на шлюб? Якщо він загалом відбудеться. Якщо твій колись чарівний принц не перетвориться на пропащого алкоголіка й не згине десь у канаві. Й ось тепер я ношу цей перстень, а я навіть не хочу цього робити. А може, й хочу. Я не знаю, хто я. Раніше я вправлялася в бігу. Я бігала три різні марафони. Я не посідала переможних місць абоощо, але я знала, як змусити себе працювати, і я знала, що таке самовідданість. Коли ставало важко, я виходила на пробіжку. Бувало, бігала під дощем або о четвертій ранку. А що мені робити тепер? Виходити на *прокатку*? Я не можу рухатись. Я насилу дихаю. А потім я думаю: хто я така, щоб нарікати? Є дівчата, яких продають у рабство. Є діти, яких б'ють. Пів світу, коли не більше, відчувається гірше, ніж я. Я то примхлива й плаксива, то пишаюсь тим, що пережила щось, непідвладне людській уяві. І не знаходжу жодного проміжку між цими

двома станами. Я знаю тільки, що моє звичне життя минуло. Усе стало іншим. Навіть смак їжі тепер інакший. Голоси звучать по-іншому. Я ненавиджу те, що любила. Ненавиджу те, що ненавиділа. Я не хочу нікого бачити, не хочу ні з ким розмовляти. У моєму телефоні десь із п'ятдесят повідомлень. Я ненавиджу себе, я ненавиджу всіх. Я думаю про смерть. Мабуть, так було б простіше. Та потім мені вже не хочеться помирати. Але й жити мені теж не хочеться. Мама каже, що єдиний спосіб видужати — це вірити в те, що ти видужаєш, — бути таким захланним маніяком, що навіть закони природи не зможуть тебе зупинити. А потім я дивлюсь на оцю локшину замість ніг, і в мене опускаються руки. Це те саме, що запевняти мене, буцімто небо зелене. Небо не зелене, розумієте? І я не можу вдавати, що це так. Я знаю тільки те, що я взагалі нічого не відчуваю, навіть надії.

Десь посеред свого монологу я заплющила очі. Коли я набалакалась і замовкла, то відчула, що Ієн дав спокій моїм ногам і більше не торкався мене. Він що, кудись пішов? Вийшов попиту кави? У нього закінчився робочий день? Я знала, що він не слухав, але думка про те, що його навіть не було поряд, здавалася дошкульною.

Я розплющила очі й побачила, що він саме підвівся й схилявся наді мною, щоб узяти мене за руки.

— Сідай, — сказав він, не дивлячись на мене, з таким виглядом, аж одразу ставало ясно, що я лише чергова докучлива повинність його робочого дня.

Я взялася за його руки, але він не підняв мене. Просто тримав їх, доки я переповзала в положення сидячи.

Коли я вже впевнено сиділа, Ієн мене відпустив.

Потім нахилився до мене і вперше за весь день зазирнув мені в очі.

Він дивився просто мені в зіниці, поки не заволодів усією моєю увагою. А тоді промовив:

— Ходитимеш ти знову чи ні, хочу сказати тобі те, що я точно знаю.

Я моргнула:

— Що це?

Він набрав повні груди повітря:

— *Борися* — це єдине, що тебе вилікує. Це все, що тобі треба робити. Просто борись.

І до кінця дня Ієн не вимовив більше жодного слова.

РОЗДІЛ 14

Згодом мені стало соромно за це.

Я йому *допекла* своїм скиглінням. Ієн явно не любив розмовляти і, звісно ж, не набивався вислуховувати мою жалісливу історію. Весь час він був украй беземоційний, а потім іще рішучіше заходився ховатися за непроникним обличчям.

Його слова «*Борися* — це єдине, що тебе вилікує» міцно запали мені в голову.

Так чи інакше, а наступного ранку я прокинулась із непереборним бажанням пробувати.

Того дня, після всіх ранкових процедур, я провела «тиху годину» — під час якої зазвичай витріщалась у порожнечу, — вивчаючи травми спинного мозку. Не тільки моя мати вміла читати статті. Я почала з благодійного Фонду Крістофера Ріва й «прочесала» всю інформацію — про очікування, лікування, стратегії, обладнання, одяг та експериментальні методи. Я вивчила такі терміни, як «аксональне проростання» та «нейрогенез», запам'ятала назви й кількість усіх хребців. Я простудіювала анатомічні схеми хребта й тіла. Я гуглила такі фрази, як «травма спинного мозку» й «чудесне зцілення», а потім прочитала всі статті, що їх познаходила мати, ба навіть більше. Я вирішила окрилитися. Я склала списки причин для надії. Я змусила себе подивитися на небо й побачити зелений колір.

У такі моменти — траплялися вони пізнього полудня, коли мої м'язи сіпалися від усіх тих вправ, які Ієн змушував мене виконувати, чи в передсвітанкову пору, коли я прокидалась і не могла більше заснути, — на якусь мізерну мить я знову почувалася сама собою. Бо саме так я завжди протистояла всім викликам долі — з бездоганною організацією і максимальною зосередженістю. На моє прохання Кіт купила мені картки для нотаток, теки-реєстратори й нову пачку кулькових ручок. Я попросила тата налаштувати принтер і заходилася роздруковувати статті, розкладаючи їх по різних теках і позначаючи різнокольоровими маркерами.

Мати правильно сказала: нема коли лити сльози. Усе, що я читала, підтверджувало її слова. Мені випав унікальний шанс на одужання, безглуздо було сподіватися на щось більше. Я згаяла два свої тижні на ступор, страховка могла покрити ще тільки чотири з половиною. Отож у мене був місяць. Місяць на те, щоб спробувати все можливе, усе, до чого я могла дотягтися своїм розумом, щоб повернути собі власне життя.

У якійсь статті я прочитала, що треба поговорити зі своїм тілом і розповісти йому, чого ти хочеш, отож я так і вчинила. В іншій статті радили масажувати кінцівки, щоб викликати реакцію нервової системи, і це я теж робила. Ще десь писали, що треба скласти список реальних цілей і викреслювати кожную досягнуту, так я й чинила.

- ворушити пальцями ніг
- тягти носки від себе
- згинати пальці ніг
- описувати ступнями кола в щиколотках
- зміцнювати литкові м'язи й підйом стопи
- зміцнювати м'язи тулуба
- розгинати ноги в колінному суглобі
- ступити крок
- самотійно стояти 5 хвилин
- знову ходити — як королева!

З усього переліку в мене більш-менш виходило одне: я могла стояти з випрямленими колінами протягом двох хвилин, та й то тримаючись за поручень або за людину. А втім, здатність випрямляти коліна — це вам не абищо. Багато людей не могли й цього зробити.

Проте з-поміж усіх порад, які мені трапились, та серед усіх ментальних хитрощів, до яких я вдавалася, моєю найулюбленішою стала стаття, де пропонували знову й знову візуалізувати свою кінцеву мету. Хочете знати, яка в мене була кінцева мета? Одного весняного прохолодного дня самотійно викотитися на кріслі-возику з лікарні, щоб назавжди повернутися додому, і тут-таки зіткнутися з Чіпом.

У цій візуалізації я вдягнена в улюблені джинси й сіро-блакитну сорочку з коміром, який закриває всі мої шрами, а Чіп іде мені

назустріч, щоб забрати мене, але, побачивши, оstownпiвaє, бо вигляд маю значно кращий, аніж він сподiвaвся. Без лікарняного освiтлення й лiлових стiн, iз променями сонця на шкiрi вперше за стiльки часу, я пломенiю небувалим сaйвом. Аж раптом він бачить у мені не iнвалiда, якого всi жалiють, а справжню мене. I в цей момент, коли він завмирає, заскочений цим видовищем, я вiдштовхуюсь i пiдводжусь, а потiм ступаю до нього один крок, другий, а він такий ошелешений, що йому аж дух забиває.

Й ось він. Грандiозний фiнал. Я — знову та сама колишня я, але набагато краща. Бо я всiх приголомшила. Я зробила неможливе. Я повернулась iз пекла — мудрiша, сильнiша та шалено вдячна за всi мої звичайнi блага.

Чiп спалахує до мене жаданням, яке швидко переростає у вiдчайдушне кохання, аж ось вона — найкраща частина: у цiй фантазiї, ототожнюючи себе з Чiпом, я також переживаю його почуття. I це величезна полегша, бо все, що в мене зараз викликає оце моє скалiчене, нi на що не здатне тiло, — це презирство. Хоча нi, «презирство» — це не те слово. Має бути щось сильнiше. Це — розчарування. Це — огида. Це — *ненависть*.

А що ж у вiзуалiзацiї? Усе це зникло. Замiсть злостi — захват. Я так чiтко бачу це на Чiповому обличчi, що й сама вiдчуваю те саме, i це просто блаженство. Це пiдносить мене до небес i непереборно тягне переживати таку мить знову й знову. Чiп вражений моєю снагою, рiшучiстю й силою. Й ось я опиняюсь у його руках, він цiлує мене, а я переможно долаю ще один виклик. Навiть моє волосся стало таким, як ранiше, ба навiть кращим, бо *чому б i нi*.

I то не була самозакоханiсть, запевняла мене стаття. Це була терапiя.

Я мусила бачити те, чого хочу. Я мусила *хотiти* те, чого хочу. Я повинна була створити образ бажаного, який став би для мене маяком. Що довше я уреальнювала в своїй уявi цей образ, то бiльшoї сили він набирав. Отож я з повним правом тужила запоем за своїм колишнiм життям, бо, як стверджувала теорiя, що сильнiше я за ним тужитиму, то бiльшу мiць «начаклую», щоб його повернути.

Чи не було виявом антифемiнiзму те, що я помiстила цей образ бажаного в безпосереднiй близькостi до Чiпа?

Можливо.

Це можна доводити як завгодно. Думаю, можна вважати це за фантазію на взір «урятована принцом», хоча, правду кажучи, Чіп мене не рятував. Він тільки те й робив, що благоговійно умлівав від захоплення мною. Все інше робила я сама. Чи не зауважив би тут мій університетський викладач із фемінології, що мій здобуток міг бути важливим, значущим чи емоційно резонансним лише після оцінки його чоловіком? Гаразд. Нехай так. Може, такий метод лікування ще колись досліджуватиметься. Проте в мене залишалося якихось чотири з половиною тижні, а саме ця візуалізація виявилася неймовірно потужною. І я стягала всі можливі сили.

Зосередженість давала мені відчуття контролю над ситуацією. Вона очистила мені голову. Мабуть, найгіршим із того, чим ознаменувалися ті два тижні перебування в лікарні, були моя дезорієнтація, моя пасивність і моя безпорадність.

Якось увечері Кіт принесла цілий оберемок статей про благотворний вплив співу на здоров'я і гепнула його на приставний столик.

— Я весь день просиділа в інтернеті, — заявила вона, — досліджуючи, чому ти маєш співати.

Я подивилась на її оберемок.

— Кіт, я не збираюся співати.

Вона підняла його верхню третину:

— Тут детально описані емоційні переваги співу.

— Мені нецікаво.

Вона підняла його другу третину:

— Тут ідеться про соціальні переваги.

Я похитала головою:

— До дупи.

— А ось тут, — вона підняла останню третину, мол смолоскип у руках статуї Свободи, — усе про користь співу для здоров'я.

Я зітхнула.

Кіт загинала пальці:

— Спів сприяє вивільненню окситоцину, дофаміну й ендорфінів. Він зменшує тривожність і депресію. Він послаблює стрес і допомагає регулювати ендокринну систему. Завдяки йому кров дужче насичується киснем, сон покращується. Він стимулює вироблення

антитіл і зміцнює імунну систему. А ще... — вона наблизилася до грандіозного фіналу.

— Тільки не кажи, що він робить тебе щасливим.

— Він робить тебе щасливим.

Я відкинулася на подушку:

— Я не хочу бути щасливою.

— Чудово. Не будь щасливою. Та все одно співай. Бо це корисно для твого здоров'я, хоч з якого боку глянь.

— Це зменшує запалення в спинному мозку?

— Ще ніхто не довів, що не зменшує.

Я мала віддати їй належне. Кіт підготувалася до мого опору. Ця дівчина затялася, хоч ріж: або вона змусить мене співати, або помре. Вона докладно описувала кожне дослідження. Вона розповідала мені наснажливі історії. Вона бомбардувала мене статистикою і прикладами. У дослідженні, яке проводили в Данії — чи, може, то була Голландія, — спостерігали за трьомастами хворими на рак, половина яких почала тричі на тиждень співати в хорах, на відміну від другої половини — контрольної групи. У «співаків» із більшою ймовірністю наставала довга ремісія, крім того, очікувана тривалість життя у них зросла на шість місяців порівняно з «неспіваками».

Коли я запротестувала, Кіт промовила:

— Знаю-знаю. У тебе немає настрою співати. Проте знаєш що? Схоже, ти гадаєш, що можеш співати тільки тоді, коли ти *вже* щаслива. А от я думаю, що щасливою тебе *робить* спів, і наука, виявляється, мене підтримує. До того ж один-два ендорфінчики тебе не вб'ють.

— Послухай, просто я не думаю, що зможу ще колись бути щасливою.

— Ну, а я гадаю, що зможеш.

— Чого ти причепилася до мене з тими співами?

— Бо ти любиш співати.

Це я *колись* любила співати.

— Я люблю співати не більше, ніж усі інші.

— Брехня. Це — мамині слова.

Я глянула на сестру скося, як на божевільну.

— Мама про спів і слова не сказала.

— Авжеж. Так само як не підтримувала й не цінувала. Чи бодай визнала твій талант.

— Я не талановита співачка. Я просто звичайна людина.

Кіт кивнула:

— З ідеальним слухом.

— Та немає в мене ідеального слуху.

— Ти можеш *будь-що* гармонізувати. Що завгодно! Думаєш, усі на це здатні?

Я знизала плечима.

— Ні. *Ніхто* на це не здатен, — правила своє Кіт.

— Чи не дивовижа!

— Отож-бо й воно, що такі дивовижа. Ти не повинна цього занедбувати. То що, ти починаєш співати чи розпочати мені?

Утім, Кіт навіть не чекала на відповідь. Вона робила все дуже швидко, щоб я не змогла їй завадити, і, коли в неї вичерпалися всі аргументи, вона, без жодного переходу, вхопила свій телефон, де в неї на черзі вже стояла пісня «Let It Be», і натисла кнопку «Запуск».

Вона знала, що я не зможу встояти проти цієї пісні.

Вона заспівала сама, а я дивилася на неї, міцно стиснувши губи й схрестивши руки на грудях. Тоді вона почала навмисне перекручувати слова, співаючи щось штибу: «І коли люди з роздітими серцями...»

— Розбитими серцями! — Я не втрималася, щоб її не виправити.

Сестра не вгавала:

— «Хоч вони і можуть бути обділені...»

— «Розділені!» — вигукнула я. — Вони не *обділені*. Це пісня *не* про обділених.

Проте Кіт розходилась не на жарт. Вона понівечила решту пісні, вимовляючи «шелест» замість «шепіт», «гарно» замість «хмарно» і «крутити» замість «світити», а я раз за разом її виправляла. Нарешті ми добралися до кінця.

— Ти ж знаєш, що я натисла «Повтор», еге ж?

Отож, коли пісня розпочалася знову, тими глибокими й проникливими фортепіанними акордами, які ми пам'ятали ще з татових старих записів, я відкинулася на подушку, втупилась у стелю і дала собі волю. Я дуже любила цю пісню. Ці мелодії «Бітлз» були

бальзамом для душі. «Вони ж мене не вб'ють, якщо я їх трошки пригублю», — подумала я.

— Чудово, — сказала я, — але цього разу співай правильно.

— Як скажеш.

І ми заспівали.

І так, я трошки гармонізувала.

Чи зробило це мене щасливою? Я сказала б, що воно не зробило мене нещасною.

Коли пісня закінчилася, ми заспівали її ще раз.

РОЗДІЛ 15

А потім ми повернулись у звичну колію.

Офіційно першим пунктом мого порядку денного щоранку була спроба поворушити пальцями ніг — що мені ніяк не вдавалось. А далі йшло: обтирання губкою, перев'язка, нанесення мазі «Сільвадин», ПТ із Прією, яка була дуже задоволена моїм прогресом у пересіданні з крісла-візка і на нього, у чищенні зубів, у відвіданні вбиральні, у взуванні й зав'язуванні кросівок, у надяганні та скиданні шкарпеток і влізанні в спортивні штани. Я вже досить хвацько долала навчальну смугу перешкод у сусідньому з тренажерною залю приміщенні. Я вправно, не перекидаючись, маневрувала в тісних поворотах і на бруківці, а Прія вже подумувала про взяття останнього рубежу — бордюрів і сходів. А далі ми мали вирушити на ПТ-кухню, щоб для практики спекти порцію печива.

А ще вона наполягла, щоб я навчилася плести.

— Плести? — перепитала я.

— Непогано мати якесь хобі, — пояснила Прія.

— А я можу сама вибрати хобі?

Вона похитала головою:

— Ні.

Опівдні я зазвичай обідала з батьками, і вони оптимістично кивали з розсіяними обличчями, коли я частувала їх черговою порцією виловлених з інтернету натхнених історій про таких, як я, людей.

А потім приходила черга ФТ з Іеном, який і далі майстерно вів свою гру «мовчу, як риба об лід». Майже щодня ми працювали в тренажерній залі з велосипедом і на маті, використовуючи також інші засоби, наприклад паралельні бруси й гімнастичні кільця. Кілька разів він навіть поміщав мене у вертикалізатор, тобто я, затягнута в упряж, висіла на металевій рамі над біговою доріжкою. Я штовхала стегна вперед, а Іен ставив на доріжку мої ступні й переставляв їх, імітуючи рухи під час ходьби.

Ідея полягала в тому, що спинний мозок, ба навіть самі м'язи, мають власну пам'ять. Теоретично ходьба — це настільки фундаментальний

вид людської діяльності, що не потребує управління з боку мозку. Тож, подібно до рефлексу, нервові імпульси для ходіння можуть самі себе переспрямовувати й зовсім оминати мозок — за наявності достатнього збудження.

Поліпшення, безумовно, було. Колінні суглоби в мене значно зміцніли, і тепер я могла їх фіксувати. Уся верхня частина мого тулуба стала сильнішою, а втрачена м'язова маса поверталася.

Та насправді, хоч вище від колін усе прогресувало, нижче усе німувало.

Навіть попри все оте моє читання, планування, маркування й цілеспрямування. Навіть попри сні мало не щоночі про прогулянки лісом, морським узбережжям чи просто вздовж порожньої парковки — сні настільки переконливі, що іноді я замислювалась, чи не є насправді реальним моє життя в снах і навпаки, — поліпшення були несуттєвими.

Принаймні нижче від колін.

Якось мені здалося, що я поворушила великим пальцем, але більше ніхто цього не бачив. Іншого разу, на велосипеді, я відчула, ніби відштовхнулася подушечкою стопи, та коли я спробувала повторити це, то тільки поволокла ногу.

Мати принесла публікації, які запевняли, що такі плато — це нормальне явище, оскільки тіло пристосовувалося до попередніх успіхів. Отож «плато — це нормально» стало моєю внутрішньою мантрою.

Головною темою наших із Кітті вечірніх розмов був Ієн. Вона весь час вимагала детальних звітів про цього Буркотуна¹⁷ і суворо наказала мені фіксувати всі його приховані усмішки, зронені слова й «моменти людяності». Ми згаяли стільки часу, намагаючись піддати Ієна психоаналізу, що зрештою мусили вигадати собі для цього якесь хитре підґрунтя, мовляв, нам корисно проводити глибокі психологічні дослідження. Мабуть, міркували ми, розмови жінок про чоловіків являють собою такий собі компенсаторний механізм. Спосіб відвертати увагу від реальних проблем свого життя.

Ще б пак, набагато цікавіше пліткувати про Ієна, ніж перейматися власною долею.

Може, нам слід було перемивати кісточки Чіпу? Та на той час мене в ньому мало що приваблювало.

Попри всі свої обіцянки після повторних заручин він спромігся лише на три коротенькі візити за три довгі дні, та ще й стояв увесь час, немов нетерпеливився, щоб його відпустили. Кожен його прихід дивно збігався з найневдалішими моментами: то санітарка якраз обтирала мене губкою, то Прія саме в той час улаштовувала мені тренування з надівання-знімання спортивних штанів, то я саме тоді їхала на кріслі в уборальню. Він вистоював обов'язкові тридцять хвилин, знову й знову перевіряючи повідомлення в телефоні, а потім сухо цілував мене та виходив. Увесь день я перебувала в якомусь напівчеканні, стежачи боковим зором за дверима і сподіваючись, що ось зараз він увійде, та коли він таки приходив, я ловила себе на тому, що майже одразу в мене виникало бажання, щоб він скоріше пішов.

Я зовсім заплуталась, якщо не сказати більше.

Ієн — це було щось зовсім інше. Він здавався якимсь загадковим вигаданим персонажем. Чіп зі своїми вадами був надто пересічним.

Після тривалих дискусій Кітті розробила про Ієна докладну теорію, мовляв, усередині нього, як у пастці, мордується веселий чоловік і намагається вирватись на волю, дряпаючи Ієна по ребрах. Вона назвала цю теорію «Красуня й чудовисько», запевняючи, що в минулому з ним сталося якесь жахливе нещастя. Я ж дотримувалася іншої думки, обстоюючи власну теорію, що його покинули без догляду в якомусь Богом забутому шотландському сиротинці, через що він і пропустив той критичний період розвитку, коли формуються соціальні навички й людське співчуття.

— Хіба він сирота? — здивувалася Кітті.

— Уявлення не маю, — здвигнула я плечима.

Хай що там ховалось у минулому Ієна, його товариство виявилось для мене на диво корисним.

Насправді решту дня я обмаль розмовляла, зосібна з кимось із персоналу лікарні, але коли з'являвся Ієн, отоді вже я за одним духом вивалювала все: кожную думку, теорію, спостереження, мрію чи погляд, які нагромадились у мене відучора. З одного боку, таким чином я приборкувала свій страх перед браком спілкування, а з другого — жартувати з Ієна було суцільним задоволенням. Усе одно що

намагатися спровокувати охоронця Букінгемського палацу. Відсутність реакції Ієна викликала азарт і бажання таки його розговорити. Я застосовувала шок. Я намагалася здивувати. Я спробувала всі відомі мені жарти. Його непронижне обличчя під'юджувало мене більше й більше. Він не відповідав, але слухав. Минали дні, і я ловила себе на тому, що перед зустріччю з ним гарячково вишукую в гуглі смішні й чудернацькі штучки, щоб мати гарний запас «убивчого» матеріалу.

— А вам відомо, — пробувала ошелешити я, — що у восьминогів три серця? — І, не діставши відповіді, хапала новий «снаряд»: — А ви знали, що в Японії існують підводні поштові скриньки? — Коли запитання повисало в повітрі, я накривала «противника» залпом: — А ви чули про хлопця, якого цілий рік довелося годувати внутрішньовенно і він втратив усі свої смакові рецептори через те, що так довго їх не використовував? Вони зникли. А його язик став гладеньким, як дельфін.

То був єдиний час за весь день, коли я почувалася собою колишньою. То був єдиний час, коли туман розвіювався. Ця гра була така захоплива, що я про все забувала — настільки, наскільки це можна, коли пробуєш і хибиш, ідучи з кінця в кінець між паралельними брусами.

То мала б бути моя найгірша пора дня, бо я завалювала іспит за іспитом. Проте в якомусь сенсі це був для мене найкращий час.

Того ж таки тижня зняли пов'язки з донорських ділянок у мене під ключицями, і тепер до жахливого видовища, на яке перетворилося моє тіло, додалися два криваво-червоні рубці, схожі на товсті кавалки бекону. Принаймні обличчя в мене мало кращий вигляд. Кілька пухирів на підборідді вкрилися струпами. Струпи були помітнішими від пухирів, але я, звісно, не збивалася з правильного шляху, і решта мого обличчя більше не мала слідів від опіків. Свербіло воно страшенно, як і обіцяв лікар, але я жодного разу не почухалася.

Кітті так само з'являлася надвечір із найрізноманітнішими наїдками з обох наших улюблених ресторанів, а також іще з якогось, про котрий я навіть і не чула, намагаючись скуштувати страви всіх можливих кухонь: індійської, тайської, «текс-мекс» (техасько-мексиканської), італійської, каджунської, японської, в'єтнамської. Вона заповзялася дивувати й радувати мене.

А ще Кітті підхопила ідею Прії стосовно плетіння, напологши, щоб я плела шарф, доки ми передивлялися всі її улюблені мюзикли: «Південь Тихого океану», «Ті, що співають під дощем», «Зустрінь мене в Сент-Луїсі». Я вже навіть не протестувала проти співів. Я слухняно підспівувала кожній пісні, спочатку тихо, а під кінець і зовсім перетворювалася на славетну Джуді Гарленд.

Шарф, який мене змусили плести, був жахливий. Я думала, що обираю колір «темно-синій, як грозове небо», а він виявився просто тупо сірим. І був схожий на слимака-мутанта з пухлинами.

— Зробимо для нього кілька помпонів, — запропонувала Кіт. — Жодної проблеми.

Річ у тім, що деякі складники моєї особистості поверталися до мене досить швидко.

Я й досі вважала, що найкращий спосіб розв'язатися — це погомоніти з людьми. Коли поряд був хтось, із ким можна було поговорити, я зосереджувалась на розмові, сипала жартами, кепкувала й теревенила з кожним, хто потрапляв у поле мого зору. В такі моменти я почувалась якщо не *добре*, то, принаймні, краще, ніж зазвичай.

Утім, не раз бували й інші моменти — тихі, сумні, туманні — коли я почувалася зовсім кепсько. І я не хочу їх омінати. Насправді таких моментів була переважна більшість. За всім, що відбувалося, — за кожним заняттям з фізіотерапії, чи обтиранням губкою, чи переглядом старої комедії «Тітонька Мейм», — прозирано просте тло: усе то були мої відчайдушні спроби «високо тримати голову». Варто було мені лишитися на самоті, чи побачити по телевізору щось, що нагадувало мені колишнє життя, чи прокинутись уранці й згадати, де я, як миттю навалювалася сірість, котра нікуди й не тікала. І це було правилом, а не винятком.

Якось по обіді, у період затишшя між фізіотерапією й вечерею, який я вважала за священний час солодкої дрімоти, до мене прийшов несподіваний відвідувач. Мама Чіпа, Евелін.

Вона увійшла саме тоді, коли я спала, і грюкала стільцем для гостей доти, доки я не розплющила очей.

— О, — сказала вона, — ти хіба спала?

Наче вона цього не знала.

— Так.

— Тебе ніби дивує мій прихід.

Ще б пак! Я від самого початку не зустрічалася ні з ким, за винятком дуже вузького кола близьких. Навмисне.

— У мене режим: «Без відвідувачів».

— Я сказала їм, що є твоєю свекрухою. Майбутньою.

— Схоже, це спрацювало.

Востаннє вона бачила мене в реанімації.

— Маєш набагато кращий вигляд.

Слова її були добрі, але озирала вона мене критичним поглядом. Від того, як Евелін мене вивчала, усе моє обличчя засвербіло. А вона вела далі:

— Якби не оті струпи в тебе на шиї і... о, Боже! — Вона побіжно глянула на мої шкірні трансплантати й відвела погляд, намагаючись набратися духу.

— Тобі що, поголили голову? — згодом спитала Евелін, упевнена, що відповідь буде «так».

— Ні, — сказала я. — Це така коротка стрижка.

— Я впевнена, що скоро волосся знову відросте.

— Я збираюсь мати цю стрижку. Вона мені подобається.

— О, ні! — відповіла Евелін. І додала: — Вона якась чоловіча.

— Як на мене, вона крута.

— Я впевнена, що ти передумаєш, коли знову станеш такою, як раніше.

Мати Чіпа була дуже схожа на мою матір. Надто зібрана. Надто зосереджена на зовнішньому боці речей (не на тому, які почуття вони викликають). Надто жорстка до себе й до інших, але досить поблажлива, щоб говорити про це у світській бесіді.

А проте іноді ця пиха кумедно давала збій.

Я знала Евелін достатньо давно, щоб здогадуватися про те, що в неї на думці. Вони з моєю матір'ю разом грали в теніс, разом робили педикюр, між ними панувала справжня дружба, якою вони дуже дорожили. Вони десять років жили по сусідству, і я не пам'ятаю, щоб за цей час між ними виникло хоч якесь непорозуміння. Це був дивовижний збіг, що дві такі жінки виявилися сусідками. Вони поділяли однакові погляди практично з усіх питань, а головною суттю

кожної їхньої розмови була підтримка світогляду одна одної. Буває ж таке.

Звісно, вони вболівали за нас із Чіпом. Певна річ, вони хотіли, щоб усі ми були однією великою щасливою родиною.

Ось чому я нічого не запідозрила, коли вона спохмурніла, підтягла стільця трохи ближче й промовила:

— Я хочу поговорити з тобою про Чіпа.

Було кумедно чути його ім'я. Він знову почав приймати душ, що я помітила під час його останнього візиту, і це вже був прогрес. А ще він надіслав кілька квіткових композицій, і, хоч я розпорядилася відправити всі квіти в те крило, де було дитяче відділення, деякі потрапили до мене.

Матері подобалося переставляти їх сюди-туди на підвіконні.

Чіп докладав зусиль. Я мала це визнати.

— Схоже, йому вже краще, — сказала я Евелін. — По-моєму, він знову приймає душ.

— Так, — погодилася вона. — І він більше не пиячить ночами по барах.

— Поступ, — зауважила я.

— Але, — сказала вона, взявши й стиснувши мою руку, — Не думаю, що він щасливий.

Щасливий? А що, був такий варіант? Я мала на увазі лише «розсудливий».

— Ось чому я тут, — вела Евелін далі. — Я хвилююся за нього.

— Я хвилююся за всіх нас, — промовила я.

Однак вона явно хотіла щось сказати і вже підбиралася до цього:

— Те, що сталося, його розчавило. Просто роздерло на шматки. Кожен візит сюди вимагав від нього надзвичайних зусиль. Щоразу, як він дивився на твоє бідолашне обличчя, його накривала хвиля провини.

— Ви хочете, щоб я поспівчувала Чіпу?

У її голосі забриніли нотки обурення:

— Йому теж було важко, Маргарет.

— Не сумніваюся, що важко. Як мінімум, його печінці.

— Не всі ж такі сильні, як ти.

— Я *не* сильна. Я просто в пастці. Моє тіло й далі дихає всупереч моїй волі.

Евелін це не сподобалося:

— Не драматизуй.

Я відкинулася на подушку й заплющила очі. Й на отаке я змарнувала свій сон!

Евелін скористалася моментом, щоб повернутись до потрібної їй теми.

— Ми обговорили все з батьком Чіпа і хочемо попросити тебе про послугу.

Я розплющила очі:

— Про послугу?

— Ти ж знаєш, який Чіп вірний. Знаєш, наскільки важливо для нього чинити правильно. Ти знаєш, що він ніколи й нізащо не дозволив би собі скасувати ваші заручини.

— Я навіть не впевнена, що ми фактично заручені, — сказала я. Ми точно домовились?

— У тебе на пальці діамант моєї матері вагою два карати. Думаю, це щось таки означає.

— Якщо ви так вважаєте.

— Я просто не розумію, які в тебе сподівання... з огляду на твою ситуацію.

До чого це вона веде?

— На мою ситуацію, яку *спричинив Чіп*?

— Ти ж не хочеш, щоб він одружився з тобою з почуття провини, правда ж?

— Що ви таке говорите?

Евелін трохи відхилилася:

— Він у величезній скруті!

— А ми всі — ні, чорт забирай?

— Пильнуй свою мову, будь ласка.

— Ви зараз що, знущаєтеся з мене?

Вона на мить примружилася:

— Ми робимо все, що нам до снаги.

— Деякі з нас краще, ніж інші. — У мене плуталися думки. — Зачекайте... це Чіп вас сюди відрядив? Він що, прислав *свою матір*,

щоб порвати зі мною?

— Він не знає, що я тут.

— Отож ви просто вирішили, що вас це *якимось боком* стосується?

— Стосується, бо це моя дитина.

— Він *не* дитина!

Жінка сіла трохи пряміше.

— Шлюб — початок спільного життя — має надійно ґрунтуватися на... — Здавалося, вона добирає потрібне слово. — Жаданні.

Жадання? Ми що, зараз про секс говоримо?

— На жаданні?

— Серед усього іншого.

Мені в грудях закипала якась дивна ядуча лють. Евелін *не* просто прийшла в цю палату, щоб мерзенно повідомити мені, що її син більше не хоче мене трахати.

— О, у нього цього жадання скільки завгодно, — запевнила я її.

Вона справді хотіла в це влізти? У цьому вона хотіла попорпатися? Чудово. Зараз попорпаємось. Я можу цілий день порпатись у цьому.

— Чіп мав жадання в будиночку на полі для гольфу в клубі, — сказала я. — І в його дитячій спальні. І на садовій лавці біля ваших чудернацьких статуй херувимів. І у вашій джакузі в головній ванній, коли ви були у відпустці. Ба навіть у кухонній комірчині під час різдвяної вечері. Ваша дитина — це жеребець, хтивий до нутра кісток. У нього цього жадання хоч греблю гати. Думаю, він знайде спосіб, як ним управляти.

Я хотіла, щоб мені полегшало від того, як я на неї нападала, але не полегшало.

Евелін була незворушна, як камінь.

— Що було, те загуло, — нарешті промовила вона. — Усе змінилось.

— Авжеж, чорт забирай, змінилося.

Вона відвернулася, почувши це слово, — *знову*.

— Ми з батьком Чіпа відчуваємо, що він зараз шукає щось іще. Щось таке, чого він не може знайти в тобі.

Я схрестила руки на грудях:

— Он як.

Евелін споважніла:

— Він каже, що хоче бути з тобою, але ж ми чітко бачимо його дії.

— Які дії?

Вона стулила рота, ніби я поставила абсолютно недоречне запитання. Наче це не вона збурила все оте «болото».

— То ви мені не скажете? — наполягала я. — Про які дії йдеться?

Схоже, Евелін зрозуміла, що бовкнула зайвого.

Я рвонулась уперед.

— Скажіть мені, — вимагала я загрозливим голосом.

Вона відвернулась.

І тоді ми обидві помітили якусь фігуру в дверях.

Чіп.

Шкода, що я не могла тієї-таки миті шмальнути його по фізіономії.

— Ти відрядив свою *матір*, щоб порвати зі мною?

Чіп глянув на свою маму:

— Що ти робиш?

— Намагаюся тобі допомогти. — У неї раптом затремтів голос. — Ми з батьком дуже хвилюємось. — Евелін торкнулася рукою обличчя, і я зрозуміла, що вона витирає сльози. Враз упало в око, яка вона тендітна, і я навіть пошкодувала, що так часто згадувала «чортів».

Син не може гніватися на матір, яка плаче. Його голос злагіднів:

— Мамо, ти не зможеш мені допомогти. Не допомагай мені, гаразд?

Він підійшов до неї, допоміг підвестись і вивів з палати. При цьому він підніс руку, роблячи мені знак, мовляв, *зачекай п'ять хвилин*.

Я збагнула, що він хотів провести її до лікарняної парковки й відправити додому.

Щойно вони вийшли, я відчула, що дихаю уривчасто, а в грудях пече, ніби та уявна кислота пропалила там жахливу дірку. Кілька хвилин я умовляла себе: добре принаймні, що я взагалі *щось* відчуваю, — а потім таки мала визнати, що то дурня. Чому так виходило, що єдині емоції, здатні пробитися крізь мій туман, були найгірші з-поміж найгірших?

Коли Чіп повернувся, я помітила, що він — чи не вперше після аварії — схожий на себе колишнього. Це був той Чіп, у якого я закохалася. Це був Чіп, який умів тримати себе в руках і був готовий упевнено очолити всіх і все. Вигляд він мав бездоганний. Він підстригся. На ньому були чиста сорочка-поло й випрасувані штани-хакі. Він чистив зуби, можливо, навіть зубною ниткою.

Це було чудово — знову його побачити. Ніби справжній Чіп десь був увесь цей час, а тепер нарешті повернувся, і все те напруження й спротив, які я відчувала до того нового Чіпа, розвіялися, тільки-но я знову побачила його колишнього.

— То ми заручені? — тихо спитала я. — Ми вже про все домовилися? Він обдарував мене своєю знаменитою усмішкою Чіпа Данбара.

— Ти ж знаєш, що так, принаймні з мого боку. — Він фліртував зі мною! — Твоя позиція трохи туманна. Але ж ти й досі носиш перстень.

— Твоя мати думає, що ти мене більше не «жадаєш», — сказала я, зробивши повітряні «лапки».

Він пирхнув сміхом, а потім сів на стілець, який щойно звільнила його мати, і так знайомо взяв мене за руку.

— Жадаю. Господи, й досі жадаю... з такою силою...

Я відчула, як видихаю, навіть не усвідомлюючи, що весь цей час стримувала віддих. Я відчула слабеньку надію, що все, зрештою, буде в нас добре. Аж поки він не договорив:

— Тебе колишню.

Що?

— Я думаю про неї весь час. — Чіп притиснувся лобом до моєї долоні, його плечі здригалися. — Я так за нею сумую, — приглушено пробурмотів він.

— Ти за нею сумуєш? Вона нікуди не поділася, — промовила я, навіть не приховуючи подиву. — Вона просто перед тобою.

Невже Чіп плакав?

— Я сумую за її волоссям, — вів він далі. — І за тим, як вона ходила на підборах. І за тим, як джинси облягали її стегна.

Це було просто підло.

— Ти усвідомлюєш, що говориш про мене в третій особі? — запитала я.

— Вибач, — сказав він.

— Твоя мати вважає, що ти завівся з тими заручинами з почуття провини, — говорила я далі. — Вона гадає, що ти більше не хочеш одружуватися зі мною, але тепер, коли ти, так би мовити, *паралізував мене*, ти відчуваєш, що повинен це зробити.

— Ні. — Він похитав головою, підводячи її. — Я й досі хочу одружитися з тобою. Я волію цього понад усе.

— З нею? Із дівчиною, за якою ти сумуєш? Чи зі мною? — Наче ми не були однією особою. — Зі мною колишньою чи зі мною нинішньою?

— З будь-якою тобою, до котрої я зможу доторкнутися.

Це викликало в мене усмішку — кволеньку. Мені хотілося повернути те сонячне відчуття.

— То ти все ще хочеш зі мною одружитися?

— У мене навіть слів таких немає, щоб описати, як палко я цього хочу.

Це було приємно почути. Не брехатиму.

Чіп сів прямо й відпустив мою руку, щоб витерти собі обличчя. Він глибоко зітхнув, ніби ось-ось збирався щось крикнути, і на секунду затримався. Коли слова нарешті пролунали, весь той крик зійшов на шепіт:

— Я хочу одружитися з тобою, Маргарет. Але думаю, що не зможу.

Я завмерла.

Він опустил очі.

— Гадаю, — промовив він, — зрештою ти мені цього не дозволиш.

І тоді, немов справдилось якесь передчуття, я вмить здогадалася, *що* він збирався мені сказати. Тепер я точно знала, про які «дії» говорила його мати. От і знову я на кілька кроків випередила Чіпа.

І тепер переді мною постав вибір.

Я могла зараз же закінчити розмову й дати йому зіскочити з гачка, так і не почувши того, що він збирався сказати. Якби я так вчинила, це все тяглося б далі. Ми якось продиралися б крізь оте болото, намагаючись порозумітись. Я могла б списати все сказане чи зроблене нами на «трагедію», пробачити й зосередитись на своїх мізерних шансах.

Такий шлях легко було обрати. Це було надзвичайно спокусливо.

Утім, я цього не зробила.

— Чіпе, що сталося?

Він утупився в покривало й похитав головою.

— Чіпе, — повторила я з притиском. — Скажи мені.

Він навіть не ворухнувся.

— Скажи мені!

І тоді він мені сказав. Але спершу заплющив очі.

— Я де з ким переспав.

Я не помилилась. Я знала, що саме до цього він веде. Проте ці слова, буди вимовлені, означали кінець. Вони нас роз'єднали. От і все. Він зробив вибір, але я теж зробила вибір. Мою душу збурих цілий вихор почуттів, та єдине, що я запам'ятала, — це самотність.

— Із ким?

— Це не має значення.

— Це має значення, хай тобі грець.

Чіп підвівся — занадто швидко — і перекинув стілець. Той упав на підлогу. Він не став піднімати, а просто перейшов і став у ногах ліжка.

— З Тарою, — нарешті зізнався він.

— Твоя давня подружка Тара? Та, яку ти називав Рюмсою?

Він кивнув.

— Вона ж тобі навіть не подобалася!

— Так і є.

Я навіть не знала, з чого почати.

— Чіпе! — Я радше видихнула, ніж промовила це.

— Тара побачила у Фейсбуку мій пост про тебе і зв'язалася зі мною. Вона навідувала мене. Приносила суп.

— Вона приносила *суп*?

Чіп здвигнув плечима.

— Я нічого не їв. Вона турбувалася. І так воно якось одне до одного склалося.

— Не розповідай мені. — Я мало не задихалася: я не хотіла цього знати.

Однак тепер його вже годі було спинити.

— Якось увечері Тара прийшла і побачила, що я плачу...

— Мабуть, я маю тебе пожаліти?

— ...а я просто ніяк не міг опанувати себе. І тоді вона просто якось так охопила мене руками...

— Зупинись.

— ...і наче заколисувала мене...

— Чіпе, заткнись!

— ...і я незчувся, як ми почали цілуватися...

— Зупинись! Я серйозно, чорт! Досить! — Я навіть не уявляла, як репетувала.

Аж тут двері в палату розчинились і увійшов Ієн.

Він якусь мить дивився на Чіпа, а відтак повернувся до мене:

— Усе гаразд?

— Не пішов би ти звідси до біса, чоловіче, — сказав Чіп. — Ми розмовляємо.

Ієн пильно дивився на мене.

— Я не тебе питаю, придурку.

Я глипнула на Ієна. Він заляк, ледве стримуючи напругу. Раптом я зрозуміла, що батько мав рацію: звукопровідність між моєю палатою і коридором працювала в обидва боки. Я чудово чула, що відбувається в коридорі, а там не гірше було чути все, що коїться тут.

Ієн просто став свідком усієї цієї принизливої, життєвбивчої розмови. Принаймні, значної її частини.

— Я можу щось для тебе зробити? — запитав мене Ієн таким ніжним голосом, якого я від нього жодного разу не чула. — Дати тобі склянку води? Віддухопелити цього мудака?

Я ледь усміхнулась, але Ієн помітив.

Я похитала головою.

— Будь ласка, ми можемо закінчити нашу розмову? — запитав Чіп, хоч я не тямилу, кого він питаю, мене чи Ієна.

— Меггі? — спитав Ієн, так і не відвівши від мене погляду. — Ти хочеш і далі провадити цю розмову?

Я знову похитала головою.

— Думаю, ми закінчили.

— Ось так, придурку. Іди геть.

Та Чіп не був готовий іти.

— Маргарет...

Ієн миттю опинився біля нього, вивищуючись над ним на добрих п'ятнадцять сантиметрів.

— Ти її почув? Геть звідси.

Чіп підняв руки й позадкував.

— Гаразд. — Він відступив на кілька кроків, не обертаючись, видно, обдумуючи якісь варіанти, а потім, так і не знайшовши жодного, повернувся, щоб іти.

І в цей момент я гукнула:

— Чіпе! Зачекай!

Він обернувся, а я стягла з пальця заручний перстень його бабусі й щосили пошпурила в нього.

Він ухилився, тож я схибила.

Перстень відскочив од стіни й закотився під сусіднє порожнє ліжко, отож Чіпу довелося стати рачки й заповзти туди по каблучку. Цього приниження вистачило, щоб надати мені дрібку втіхи.

Але тільки дрібку.

Щойно він вийшов, туман загус.

Я наче задихалася на відкритому повітрі.

Я часто й важко дихала, хапаючи повітря, виштовхуючи його і знову засмоктуючи. На секунду я осліпла. Палата не потонула в темряві — вона вся побіліла. Перед очима все пливло, поки не розчинилося зовсім.

Окрім голосу Ієна. Ієн і досі був тут.

— Повільніше, — казав він десь біля мого вуха. — Не поспішай. Видихаючи, рахуй до чотирьох. Ось так. Тепер рахуй до чотирьох, вдихаючи. Добре.

Дихання в мене сповільнялося, світ повернувся, і я відчула на лобі руку Ієна, яка погладжувала моє волосся. Я розплющила очі й побачила його обличчя, всього-на-всього за кілька сантиметрів од мого.

— З тобою все добре, — сказав він. — Усе гаразд.

— Ієне, — промовила я, коли до мене повернулася здатність говорити. — Мені треба, щоб ти зробив мені послугу.

— Усе, що завгодно, — запевнив він. — Звісно.

— Мені справді, справді треба, — сказала я, — щоб ти забрав мене звідси до бісової матері.

[17](#) Оскар Буркотун — ляльковий персонаж дитячої передачі «Вулиця Сезам», почварамізантроп зеленого кольору.

РОЗДІЛ 16

Ієн підвівся та зміряв мене поглядом. Потім нахилився, щоб зняти з мене ковдри.

— Правильно, — сказав він. — Перебирайся на край ліжка.

Я звисила ноги, а він зігнувся переді мною і підперся.

— Залазь.

— Що? *На* тебе? Верхи на спині?

Він кивнув.

— Уяви, що я кінь.

— Мабуть, клайдсдейл-вагозов.

— Ворушися, дівчино. Ну ж бо. Стисни стегнами.

Радувало те, що я могла це зробити. Стегна працювали просто чудово. Чого не скажеш про все те, що нижче від колін. Я нахилилась уперед, аж поки не лягла грудьми Ієнові на спину, а тоді вигнулась і закинула ноги йому на талію. Руками обійняла його за шию.

— Тільки не задушним захватом. Берися нижче, за ключиці. — Він пересунув мої руки вниз і підвівся. — Так добре?

Верхи на спині. Коли востаннє зі мною таке було?

— Так.

— Ми не торкаємося твоїх донорських ділянок? Не зачіпаємо імплантати?

— Усе гаразд. Треба так частіше кататися.

Він стяг з ліжка ковдру, вхопив подушку, а потім ми рвонули повз сестринський пост, і всі, хто там був, кидали свою роботу й витріщалися на нас. На повному ходу, навіть не пригальмувавши, Ієн схопив зі столу приймальні пакет печива «Мілано».

Він рухався швидко, величезними кроками. Він і справді був клайдсдейлом-вагозов. Він не йшов, він біг сягнистим маховим кроком. За останні тижні я не долала жодної відстані з такою швидкістю, і попри все в животі мені стало лоскітно від жаху. Я відчувала, як ізсередини рветься сміх, але не випускала його на волю.

Так Ієн доправив нас до ліфта, і ми піднялись на горішній поверх, а там вийшли й попрямували в кінець коридору просто до дверей з

ручкою, на яких виднівся напис: «ВИХОДУ НЕМАЄ — СПРАЦЮЄ СИРЕНА».

— Гей, виходу немає, — попередила я, коли ми мчали простісінько на ті двері. — Гей, спрацює сирена!

Одначе ми таки ввірвались у ті двері. Сирена мовчала.

— Вона вимкнена, — пояснив Ієн, коли за нами грюкнули двері. — Сюди медсестри бігають курити.

Й ось ми вийшли назовні. Мені перехопило дух. Це був чистий, аж хрусткий, ясний березневий вечір з ніколи не баченим мною неймовірним помаранчево-ліловим заходом. Принаймні так мені здалося. Від такого видовища будь-кому могло забити дух, але я реально не була надворі з ночі аварії. Скільки ж відтоді минуло часу? Добігав кінця мій другий тиждень у стаціонарному відділенні, а перед тим я тиждень пробула в реанімації. Отож цілих три тижні я не бачила неба, не відчувала вітру, не дихала свіжим повітрям. Не дивно, що мене охоплювало таке божевілля.

Ієн провів нас через увесь дах у дальній кінець, звідки було видно будівлю Капітолію штату Техас. Усе ще тримаючи мене на спині, він розстелив ковдру, кинув туди подушку й печиво. Потім опустився на руки й коліна, позадкував до ковдри, як самоскид, і нахилився так, щоб я зісковзнула навколінці. Від цього всього я відчула лише легке запаморочення, перекотилась на бік і переповзла на середину ковдри. Ієн приніс подушку й підклав її мені так, щоб я могла лежати на спині й дивитись на небо, не шкодячи пересадженій шкірі.

Небо. Мене обвівав вітер, закидав волосся назад. Мені було трохи холодно, та то не страшно. Зате я чітко відчувала свої межі — де кінчаюсь я і триває решта світу. «Я досі жива», — подумала я тоді. На тому даху це спало мені на думку вперше.

Я була жива.

Наступної секунди я відчула, що Ієн вкрив мене своїм флісовим светром, а далі плюхнувся поряд зі мною і влігся горілиць. Потім він підняв печенину так, щоб вона потрапила в поле мого зору, а я простягла руку й ухопила її.

Ніхто не говорив, і вперше — можливо, за все моє життя — це було добре. Ми слухали вітер, приглушені звуки машин десятками поверхами нижче, і хрускіт печива, яке жували. Ми дивилися, як темніло небо,

коли сонце ховалося за обрій. Стільки життя просто перетирається на порох буднів... Стільки моментів існує просто для того, щоб перемістити тебе до наступних... Але цей момент сам по собі був місцем призначення.

Чи почувалась я тоді щасливою? Не зовсім. Коли ти відчуваєшся щасливим чи радісним, уся твоя душа сповнюється саявом, а моє серце було надто зацікавлене для саява.

Якщо вважати людські емоції за музику, то мої емоції нагадували оркестр без диригента. Я чула безліч різних звуків, але не знала до пуття, як їх прочитати чи поєднати, щоб зрозуміти. Ясно було одне: інструменти мого тіла грали — шкіра відчувала подих вітру, легені вбирали свіже повітря, очі милувалися безмежним прекрасним небом. І виходила музика — гарна музика, — навіть якщо це була незнайома мені мелодія.

Зважаючи на ситуацію, дивно було, що тоді я могла переживати таку гаму позитивних почуттів, і можу запевнити, що тривало це недовго. Мій мозок досі пам'ятав, що все моє майбуття зруйноване, що зізнання Чіпа означало щось більше, ніж завершення наших стосунків: воно означало кінець мого життя, яким я його собі уявляла.

Утім, фізичне задоволення від перебування надворі вперше за такий неймовірно довгий час було надто реальне. Пізніше постануть наслідки — моменти гніву, порожнечі й скорботи за всім, що я втратила, — коли я намагатимуся зрозуміти, як і чому Чіп вчинив так. Але не тепер. Не сьогодні. Ієн зробив мені неймовірний подарунок — невеликий перепочинок від усього цього. Ні з чим не зрівнянне інстинктивне відчуття наповненості життям.

Якийсь час серед цієї тиші були тільки ми й вітер — і ось несподівано на небі висипали зорі.

Аж тут я здивовано почула голос Ієна мало не біля самого свого вуха:
— Тепер Майлз мене точно вижене.

Я повернула голову. Ось він. Починає розмову. Хто б міг подумати?
— Вижене? Справді?

Він задивився кудись у небесну далечінь, поклавши руку під голову, і його поза була така природна, така невимушена, така *дружня*, що аж острах брав.

— А може, й ні. Зрештою, сам він цього не бачив, а медсестри, може, й не продадуть.

— А хіба фізіотерапевти періодично не виводять пацієнтів надвір?

— Певна річ. На навчальні екскурсії. Групами. А не по одному на дах.

— А що, на його думку, ти збираєшся тут зі мною робити?

Після цього запитання запала фірмова Ієнова мовчанка, та замість їжачитись від ніяковості я непомітно для себе замріялася про те, що Ієн міг би зі мною зробити, просто в цей самий момент. Що довше тривала мовчанка, то яскравіші картини поставали в моїй уяві. Він був лише за кілька сантиметрів од мене. Він міг дуже просто перекотитися на бік і притулитися своїм обличчям до мого. Він міг дуже просто простягти одну з отих своїх великих рук і провести нею по моєму боці. Ця думка не виходила мені з голови. Я вже майже реально відчувала, як це відбувається: вага його долоні, шорсткість щетини на його підборідді, тепло його рота.

Я вже зовсім розчинилась у фантазії з поцілунком Ієна, але його голос висмикнув мене назад у реальність:

— Є чимало способів неджентльменського поводження, які я міг би застосувати до тебе на цьому даху, — заявив він нарешті. — Не сумніваюся, що Майлз звинуватив би мене в них усіх.

Було якось дивно й трохи ніяково визнавати, що в мене цілком спонтанно виникла яскрава, нерозділена, скороминуща, надзвичайно сексуальна фантазія про мого фізіотерапевта — менше ніж через годину після того, як я жбурнула заручний перстень у свого колишнього нареченого. Та це варте уваги. Бо за ті кілька секунд дещо сталося. Я дістала хвилю певних, дуже потужних, дуже екстатичних, дуже *тілесних* відчуттів у відповідь на ту «цілувальну» фантазію.

А це означало — і то була чудова новина, — що я здатна це все відчувати.

Чи треба казати, що час у лікарні важко було назвати найеротичнішою пригодою мого життя? У моїй шкалі турбот того місяця майбутнє сексуальне життя посідало сміховинно низьке місце. Напевно, якби в мене був вибір між майбутнім з можливістю ходити і майбутнім із сексом, я вибрала б можливість ходити. Одначе такого вибору я не мала. Проте, оскільки всі мої «тамтешні» відчуття були, як

мені постійно казали, «нестійкими», я знала, що можу назавжди втратити цю частину свого життя. Хоча, якби я врешті й надумала це перевірити, навряд чи я зважилася б це зробити. Якось частина мене не хотіла цього знати. *Не шукай проблем на свою голову.*

А тепер, зовсім несподівано, завдяки цьому даху я переконалася.

Моє тіло здатне реагувати на відчуття. З ентузіазмом.

Правда, моє тіло зреагувало так на чоловіка, який частіше за все навіть не хотів перебувати зі мною в одній кімнаті, але я не збиралася порпатись у деталях. Це була чудова новина, чорт забирай, хай через яку дурницю я її отримала! *Я можу це відчувати!* Одна з найбільших насолод у житті досі була в моєму меню!

Чи відчула я радість із цієї нагоди? Ні. Такого поняття, як «радість», для мене більше не існувало. Не впевнена також, що я могла зазнати «щастя». «Приємно» — це все, на що я була тоді здатна. Мені було *приємно* дізнатися таку новину. Ба навіть більше: мені полегшало. Я відчула полегшу, на яку, сама того не підозрюючи, чекала.

Згасли останні спалахи заходу. Тепер ми споглядали глибоке чорно-синє нічне небо, всіяне зорями. Потім я спробувала сісти, але трохи заточилася, та Ієн нагодився вчасно. Він теж сів і, обійнявши мене, втримав у сидячому положенні.

— Усе гаразд? — запитав він.

— У-гу.

— Тебе не нудить?

Зовсім не так усе зрозумів.

— Я в порядку.

— Хочеш повернутись?

Обернувшись, я зустрілась із ним очима:

— *Я більше не хочу повертатися.*

Він злегка здвигнув плечима:

— Добре.

— Розкажи мені про свого жалюгідного начальника, — попросила я, коли ми милувалися сяйвом міського обрію. — Що, врешті, відбувається?

— Тільки якщо ти надягнеш мій светр.

— Усе нормально, — сказала я.

— Вдягай-но.

— Ти диви, командир який, — сказала я. Але вдяглась, і тут-таки мене огорнула хвиля того чудового Ієнового запаху. Він був настільки принадний, що я ледве втрималася, щоб не заритись обличчям у світло і не вдихнути щосили. Проте я знайшла вихід. Я вдала, що заклонило блискавку. Потім я глянула на Ієна, ніби підтверджуючи, що чекаю, коли він заговорить.

Він мовчав, і я нагадала:

— Отже, ти думаєш, що він тебе вижене за те, що ти мене сюди привів.

— Майлз точно вигнав би мене за те, що я тебе сюди привів.

— Хоч я навіть не настільки тобі подобаюся.

Приблизно так іноді кажуть дівчата, плекаючи хоч би й мізерну надію на те, що хлопець заперечуватиме.

Ієн не заперечував. Він не відривав погляду від обр'ю.

— Ні, ти не настільки мені подобаєшся.

— Значить, ти в безпеці.

Він обернувся:

— Я зовсім не в безпеці.

— А яке Майлзу до тебе діло?

— Це довга історія.

Вітер бавився пасмом мого волосся і все задував його мені в обличчя. Я намагалася заправити його за вухо, але пасмо було надто коротке.

— А в мене, власне, нічого й не залишилось, окрім часу.

Ієн зітхнув.

— Я тут уже працював раніше. Саме тому я й перебрався сюди з Техасу — щоб знайти роботу в цій лікарні. Я почав працювати замолоду й дослужився до менеджера фізіотерапевтичної зали. Майлз прийшов майже одночасно зі мною, але, на відміну від нього, мене просували по службі далі й далі.

— Чому?

— Бо він ідіот, схиблений на правилах, і дрібний тиран.

— Схоже на те.

— Сталося так, що в ту залу на роботу прийшла жінка-фізіотерапевт. Її звали Кайла. Ми якось одразу знайшли спільну мову й почали зустрічатись.

Я не хотіла на нього тиснути, але не встояла:

— А яка вона була?

Ієн злегка здвигнув плечима:

— Вродлива. Бойова. Терпіти не могла дурості. Вона була такою класною. — Він казав усе це захоплено.

Я бачила, що він думає про неї. Трохи почекавши, я спитала:

— А до чого тут Майлз?

Ієн глибоко зітхнув:

— Майлзові вона теж подобалася. Він казав, що перший її помітив, а я вкрав її.

— А це так і було?

— Може, він і помітив її перший, — знизав плечима Ієн. — Проте їй він ніколи не подобався. Я не міг украсти те, що йому ніколи не належало.

— Звісно, що ні.

— Одначе цей факт не мав — і досі не має — значення для Майлза. Вона йому сподобалась і квіт, усе інше не має значення.

— То ось чому він тебе ненавидить?

Ієн кивнув:

— Тому він мене й ненавидить. Я зруйнував його життя, і тепер він вирішив зруйнувати моє.

— Таж вона з ним не зустрічалася!

— Він вважає, і дуже серйозно, що міг би її завоювати.

— Але ви з нею більше не разом? — запитала я для підтвердження.

— Ні.

— Ви розлучилися?

Здавалось, Ієнові перехопило дух.

— У певному сенсі.

— То що йому не так?

— Я багато про це міркував. Думаю, Майлз із тих, кому потрібен ворог. Він має боротися з якимсь ворогом, щоб почуватися героєм.

— Але ж він *не* герой!

Ієн глянув на мене й злегка здвигнув плечима.

— А я, мабуть, таки злодій.

Я чекала.

— Я не дуже добре до нього ставився. Я навіть зловтішався, коли завоював її. Шкода, що не можу повернутися й цього змінити. З мого

боку це було недобре.

— Ясно, — сказала я. — Та тільки Майлз така людина, яка сама напрошується на зловтіху.

— Можливо, — погодився Ієн. — Утім, я мав бути мудрішим.

На це я нічого не відповіла. Про каяття я знала все.

Ієн вів далі:

— Ми з Кайлою зустрічалися вже рік, коли в мене з'явилась ідея: піти з лікарні й розпочати власну справу. Я хотів організувати реабілітаційну тренажерну залу для людей, які вже проминули критичний етап, але все ще хотіли працювати, щоб мати кращі результати, — для людей, лікування яких страховка вже не покривала. Існує чимало досліджень про стимуляцію нервової системи, про переналаштування головного та спинного мозку для поновлення й поліпшення їхнього спілкування з тілом. Результатами цих досліджень я й хотів скористатися.

— Блискуча ідея.

— Отож вона пішла зі мною. Ми взяли позики, знайшли місце, розробили бізнес-план, надрукували логотипи на футболках і вгнали туди все, що мали.

Він глянув на мене:

— Я переманив найкращих працівників з лікарні, умовив їх піти до мене. Я запалив їх ідеєю про те, яка грандіозна робота на нас чекає, які попереду чудові перспективи. Ми могли змінити життя людей. Ми могли змінити саме уявлення про відновлення.

— А Майлз?

— Його не запрошували.

— Бо він придурок.

Ієн кивнув:

— Він справді токсичний, хоч із якого боку глянь. Тупий, мстивий і сварливий. Не з тих, кого хочеться мати поряд. Я не хотів із ним працювати. Я тримав увесь план у таємниці від нього, але він якось пронюхав і почав набиватися до мене. Я постійно йому відмовляв. Коли він зажадав пояснень щодо того, чому я не хочу його приймати, я виклав йому все прямим текстом.

— Ти сказав йому, що він, мовляв, не годиться на цю роботу?

— Я сказав йому, що він йолоп і що всі його ненавидять.

— Зрозуміло. Пряміше нікуди.

— Потім ми всі пішли і майже нікого не лишилося. Тоді його й стали просувати по службі.

— І тепер Майлз — начальник.

— Що мене влаштовувало, аж поки...

Я глянула на нього:

— Аж поки що?

— Аж поки все не накрилося мідним тазом. І тоді я опинився без грошей і без роботи. Потім тут звільнилося місце. Отож, таким макаром, у якомусь колі пекла, я почав на нього працювати.

— Бізнес розвалився?

Ієн кивнув.

— Як? Чому? У тебе ж були такі чудові люди! І така грандіозна ідея!

Він нахилив голову, і я зрозуміла, що в цю тему ми заглиблюватися не будемо.

— Із багатьох причин.

Я довго на нього дивилася, але більше Ієн нічого не сказав.

Зрештою він повернувся до Майлза:

— Він має зуб на мене з першого дня, як я повернувся, — лише за кілька тижнів перед тим, як ти тут з'явилась. Йому нетерпеливись мене вигнати.

— І для тебе мука працювати з ним.

Ієн кивнув.

— Він зі шкіри пнеться, щоб насолити мені ще більше. Якщо я не робитиму все за інструкцією, мене звільнять. Однак в мене ніколи не виходило працювати за інструкцією.

— А ти не можеш знайти інше місце роботи?

Ієн стенув плечима:

— Більше ніде немає вакансій.

— Може, у якомусь іншому місті? — запропонувала я і враз зненавиділа цю думку.

— Мені не хотілося шукати в інших містах. Та, схоже, варто спробувати.

Раптом я помітила, що притулилася плечем до його плеча. Я відхилилась, але вийшло різко. Почасти щоб приховати це, я спитала:

— Отож ти не завжди був таким буркотуном?

Слабка усмішка:

— Ні.

— І ти часто жартував?

— Авжеж.

— І слухав старий добрий рок?

— Так було необхідно для роботи.

— Думаю, це добре, що ти був такий сердитий на мене.

— Це я ще був не такий сердитий, як мав би.

Я подивилася на нього:

— Чому?

Він відвів погляд:

— Думаю, через щось у твоїх очах.

Мені довелося запитати:

— А що з ними таке?

— Скажімо так: від того, що я злюся на Майлза, мені стає легше. Від того, що я злюся на тебе, мені стає гірше.

Я не знала, що на це сказати, тож вирішила скромно промовчати.

— Дякую, що розповів мені про свої проблеми, — мовила я згодом.

— Це було не дуже професійно з мого боку.

— Значення професіоналізму перебільшене.

Ієн повернувся й уважно подивився на мене, ніби я щойно прорекла бозна-яку істину. Потім промовив:

— Нам треба повертатись.

Я похитала головою.

Але він кивнув:

— Уже пізно. Тобі слід відпочити.

Раптом мені на очі набігли сльози. Я витерла їх об його светр.

— Я не хочу повертатись.

Ієн допоміг мені стати навколішки, щоб я могла залізти йому на спину.

— Я запропонував би тобі печива, але ми його все з'їли.

— Пообіцяй мені, що ми знову сюди повернемося, — попросила я, сидячи на ньому верхи.

— Обіцяю.

— Незабаром.

— Незабаром, — сказав Ієн, і коли він підвівся разом зі мною, то від усього цього — від вітру, від відчуття його спини, на яку я сперлася грудьми, від бездонного неба над нами — мені так запаморочилося в голові, що аж довелося заплющити очі.

РОЗДІЛ 17

Після зізнання Чіпа я пережила період, так би мовити, втрати ілюзій. Коли я повернулась із даху до палати, уже ніщо більше не відволікало мене від реалій мого життя — від кожної жахливої реалії — і все якось утратило для мене всілякий сенс.

У підсумку: моя мотивація до фізіотерапії, як і до всього іншого, була вкрай низькою.

Тієї миті хоч-не-хоч, а довелося визнати, що все дороге мені було зруйноване, знищене або саме собою розвалилося. Навіть мої особисті цілі. Бо ота єдина наснажлива фантазія про те, як я йду до Чіпа, котрою я розганяла бридкий туман, розлетілася на друзки, щойно я почула про Тару з її супом.

Я більше ніколи не підійду до Чіпа.

Я більше ніколи не ходитиму. Все, край.

Якщо чесно, то в певному сенсі зійти з дистанції навіть приємно. Одразу спадає напруження. Постійно плекати надію — дуже виснажливо.

У моєму житті завжди були конкретні цілі. Я добре вчилась, отож могла вступити в гарний коледж. У коледжі я добряче гарувала, отож могла вступити до гарної бізнес-школи. У бізнес-школі я теж не пасла задніх, отож могла знайти гарну роботу, заробляти чималі гроші, бути лідером у діловому світі, пробити кілька «скляних стель» і стати гордістю своїх батьків. Звісно, я хотіла не тільки цього. Я не була такою вже поверховою. Я хотіла кохання, і друзів, і дітей, і веселощів. Я хотіла бути доброю людиною і допомагати розбудовувати світ. Але я все життя провела, досягаючи конкретної мети.

За що я тепер страждала? Чого я тепер домагалася? Щоб мої ноги хоч трохи рухалися? Щоб *не* занести інфекцію в шкірні трансплантати? Щоб повернути собі хоч приблизну подобу тієї людини, якою я була раніше? Щоб якось перебути день і не схибнутися к бісу? На досягнення таких цілей я не могла себе мотивувати.

Так чи інакше, присутність Чіпа в цій відновлювальній фантазії була головною скріпою, на якій усе трималося. Без нього вся конструкція

розвалилася.

Мати згодувала мені хибну надію, а я так її і ковтнула цілком, наче пташеня з роззявленим дзьобом. Я ні про що не допитувалась, бо не хотіла, але між рішучістю й оманюю, як відомо, дуже тонка межа.

Деякі речі справді неможливі.

Моєму дідусеві в дитинстві поцілили в око з пневматичної рушниці. Око він утратив, отож решту життя прожив зі скляним оком, яке щоночі виймав і — їй-богу, не брешу — клав у склянку з водою на приліжковому столику. Ми з Кітті частенько прокрадалися туди, поки він спав, і цупили те око зі склянки. А відтак, підігруючи нам, дідусь шкандибав униз снідати, у халаті й піжамі, затуливши долонями обличчя, і бідкався:

— Хтось украв моє око!

Ми хихотіли, поки він його шукав, але він ніколи на нас не скаржився. Та попри всі бажання, рішучість чи заперечення скляне око на живе перетворитися не могло.

Досі я не дозволяла собі про це думати.

А тепер усе, що я робила, — це просто дихала, і навіть це здавалося мені зайвим. Один вдих, потім іще один, і так далі. У якісь дні дихати було легше, в інші — важче. Але ж не забуваймо: попереду в мене не було нічого — анічогісінько — чого я мала би прагнути.

Наприклад, наступного дня після нашої чудової ночі на даху прийшов Ієн для занять фізіотерапією, але я просто відмовилась рухатися.

Певна річ, він увесь був такий діловий. Де й поділося тепло минулої ночі. Ієн зайшов так різко й офіційно, наче це не він тяг мене коридорами на своїй спині, не він змушував мене надягти свого светра, не він розповідав мені про свої помилки. Судячи з виразу його обличчя, я могла бути ким завгодно — хтось із шеренги інвалідних візків. Хоча я й сама себе так уявляла.

Він тримав наготові дошку для переміщення, але я не підводилась. Я просто дивилась у вікно.

— Гаразд. Ходімо, — наполягав Ієн.

Я нічого не сказала. Навіть голови не повернула.

Він підійшов ближче, щоб зазирнути мені в обличчя й перевірити, чи я, бува, не сплю.

— Меггі, — покликав він. — Пора.

Я не намагалася бути грубою. Просто здавалося, що відповідь забере дуже багато енергії.

— Ходімо, — не вгавав Ієн.

Утім, я просто дихала.

— То ти йдеш? Це така дяка за те, що я витяг тебе з в'язниці?

Я заціпеніло уп'ялась очима у вікно і тут почула свій голос:

— Я просто не бачу сенсу.

— Тобі не треба бачити сенс. Тобі треба просто піти зі мною.

— Не сьогодні.

— Меггі, — понизив голос Ієн. — Ти можеш на мене подивитися?

Я не могла. Я залипла в тому погляді, а решта відсунулася кудись дуже далеко.

Ієн схилився обличчям до мене, але мої очі не перефокусувалися. Він був просто зображенням якоїсь розмитої голови.

— Ти маєш дбати про себе. Не дай йому перемогти.

— Кому? — запитала я, досі не перевівши на нього погляд.

— Тому придурку, який розбив твоє серце.

Та я не була впевнена, що в мене досі є серце. Здавалося, воно згоріло в катастрофі. А я просто лежала крижем. Вдих, видих. Потім знову: вдих, видих.

— Ти відмовляєшся від фізіотерапії?

А мені й на думку не спадало, що можна відмовитись. Я не відривала очей від вікна.

— Так. Думаю, що відмовлюся.

Наступного дня я знову відмовилась. І наступного дня теж.

Ієн повідомив про мене головному лікареві, а той, своєю чергою, — соціальному працівникові й штатному психологу, а також моїм батькам. Моя родина занепокоїлась. Фахівці дійшли висновку, що в моїй ситуації «доза депресії» була нормальною, навіть корисною, але мої батьки, ба навіть Кітті, із цим не погодилися.

Це неабияк збаламутило екосистему моєї родини. Я завжди була працьовитою, бадьорою, цілеспрямованою відмінницею-перфекціоністкою, а Кітті завжди була джерелом усіх наших проблем.

Так просто.

Що означало — для будь-кого з нас — перетворення *мене* на проблему?

Це штовхнуло їх на розпачливі кроки. Згодом я дізналася, що попри всі незгоди між Кітті й мамою — яких зараз лише побільшало — сестра й батьки влаштовували таємні зустрічі протягом сорока восьми годин після зізнання Чіпа, щоб вирішити, як повернути мене на шлях істинний.

Вони підійшли до справи по-діловому — збиралися разом з доброю метою, зосереджувалися на нагальній проблемі, зустрічались у кав'ярні-книгарні «Барнз і Нобль», а потім порпались у книжках із самовдосконалення, розшукуючи якесь натхнення читво, щоб спрямувати мене в потрібне річище. Кітті з матір'ю мовчки погодилися відсунути вбік усе, що сталося між ними, і врешті викинули сотню доларів на книжки з назвами штибу «Чому я? Щоденний посібник для повернення до нормального життя» і «Радість страждання».

Тато запропонував, щоб саме Кітті принесла мені книжки, бо її я з меншою ймовірністю сприйняла б як ворога.

— Я не ворог! — запротестувала мати. Одначе залишилась у меншості.

Потім Кітті визнала, що цей проєкт певним чином пішов їм на користь.

І справді, навіщо було ятрити всі конфлікти й чвари? Усе те вони «законсервували», зате це дозволило їм перейти до невідкладнішої проблеми у вигляді мене.

— То ви хоч попросили одна в одної вибачення? — запитала я, коли Кітті розкрила їхні плани.

— Вибачення? За що?

— Ну, ти за те, що розповіла мені про найбільшу мамину таємницю без її згоди. А мама, взагалі, за все твоє дитинство.

Кітті похитала головою:

— Не було вибачень. Ти хоч раз чула, щоб мама перепрошувала?

Це точно. Вибачення було їй невласиве.

Звісно, я відмовилася читати ті мотиваційні книжки. Рідні мали б це передбачити. Коли Кітті спробувала вголос прочитати деякі уривки, я заткнула вуха й зарепетувала в стилі соул-співачки Арети Франклін. Отож пізно ввечері, точніше, після 21:00, коли я заснула, Кітті сама заходилась їх читати, присвічуючи собі ліхтариком.

Якщо я не хочу допомогти собі сама, Бог свідок, вона зробить це за мене.

Дефіцит часу — ось що їх усіх лякало. У мене залишилося три з половиною тижні, до того як вікно можливостей для позитивної динаміки з брязкотом захряпнеться назавжди, а з огляду на мою депресію позитивна динаміка забуксувала.

Насправді всі мої поліпшення забуксували ще до Чіпового зізнання. Цілий тиждень до нього минув загалом без поліпшень. Просто після розриву ми всі це помітили. Раніше, коли ще вірила у свою казку, я вважала цю втрату швидкості за звичайне плато — період налаштування на шляху до разючого успіху.

Тепер же я дивилася на це сповільнення як на частину іншої історії: на початок кінця.

Я нікому цього не казала, але мені здавалося, що це й так зрозуміло.

І тоді батьки вирішили, що мені потрібен «наставник».

Мати закинула цю вудку під час обіду. Ми їли в'єтнамський салат із локшиною з їхнього улюбленого ресторану, і татові так смакувало, що він аж прицмокував.

— Отже, — з невинним виглядом промовила мати, тримаючи виделку з намотаною на неї локшиною, — ти починаєш свої три останні тижні тут...

— З половиною, — додала я.

— Коли страховка закінчиться, — сказав тато, — ти поїдеш додому й житимеш із нами.

Я пирхнула:

— Я *не* поїду додому й *не* житиму з вами.

Батьки презирнулися. Тато лагідно запитав:

— А де ж ти житимеш, серденько?

— У себе вдома, — відповіла я, мовляв, *а де ж іще*.

Тато обережно вів далі:

— Твій дім на четвертому поверсі. Зі сходами.

Я заплющила очі:

— Я житиму на першому поверсі.

Тепер він майже шепотів:

— На першому поверсі немає ванної. І кухні.

Звичайно, я це знала.

— Що-небудь придумаю.

Усім було очевидно, що не придумаю. Що я мала робити — лізти сходами рачки? Хоча це, може, і спрацювало б.

— Дурниця, — заявила мати своїм найавторитарнішим голосом. — Ти не зможеш утримувати ту квартиру. Я вже поговорила з ріелтером. Він каже, що зараз ідеальний час для продажу. Ти зможеш добре заробити. — І додала: — А ще йому сподобалося твоє оздоблення.

І це я чула від жінки, яка розпатякала всім сусідам, що до літа я буду як новенька.

— Я не переїду до вас, — оголосила я. — Я не дитина!

— Це лише тимчасово, — сказав тато, як завжди, підсолоджуючи пігулку.

Але я тицьнула пальцем у матір:

— Не говори з ріелтером! Не продавай мою квартиру! Ти сказала, що я буду як новенька!

З одного боку, це було так по-дитячому — гніватися на неї за своє нещастя, як часом роблять маленькі діти, перш ніж зрозуміють, що в багатьох випадках батьки такі само безсилі.

Проте це було проголошення незалежності. Усе життя я зверталася до матері по інструкції стосовно того, що робити, куди йти і як довести щось до ладу. Мати втовкла в голову мені, лікарям і, мабуть, усім нашим сусідам, що я «здолаю» той параліч.

Вона завжди тлумачила моє життя. Хоча, чесно кажучи, я їй завжди це дозволяла.

Та, можливо, тепер це вже її не стосувалося.

Запала задушлива тиша, у якій усі ми відчували певне зрушення в моєму мисленні, щось схоже на ледь чутний землетрусний гуркіт, спричинений тектонікою плит. Навіть якщо ми й не знали, що воно таке.

Зіткнувшись у моїй особі з поведінкою «а-ля Кітті», мати покинула свою затію.

Вона підняла руки, здаючись.

— Чудово. Ми не будемо продавати твоє кондо.

— Звичайно, не будемо. Якщо ти не хочеш, — сказав тато.

— Я не хочу. — Звідки вони взяли, що захочу? Я й так багато чим поступилася, хіба ні?

— Річ у тім, — промовила мама, повертаючись до справи, — що твій час тут закінчується.

— Я в курсі, — сказала я, уперто не торкаючись свого обіду.

— Отож ми й думаємо, — бадьоро додав тато, — чому б просто зараз не зробити все можливе, щоб прискорити одужання й відновлення?

Я досить довго переводила погляд з батька на матір, а потім майже прогарчала низьким голосом:

— Увесь час я тільки коло того й заходжуюся, що «роблю все можливе». Не минає й п'яти хвилин, щоб я не «прискорювала одужання й відновлення».

Мама нахилилася й почала:

— Я, мабуть, забула тобі сказати, що недавно прочитала найнатхненнішу історію. Про дівчину, колишню балерину, яка потрапила в таку саму, як у тебе, ситуацію. Тиждень за тижнем вона важко працювала, і все марно. Аж ось одного ранку, ні з того ні з сього, великий палець на її правій нозі ворухнувся. Потім, наступного ранку, ворухнувся великий палець лівої ноги. Уранці наступного дня вона змогла зігнути коліна. А під кінець місяця вона вже виконувала *па-де-буре*!

Я непомітно спробувала ворухнути пальцями.

Нічого.

Я навіть не була впевнена, що пам'ятаю, як це робиться.

Я думала, що ненавиджу ці натхненні історії, але то було не зовсім так. Вони викликали в мене *відразу*.

— До чого ти хилиш?

Мама кліпнула:

— Ми вважаємо, що тобі потрібен наставник.

Наставник? Я осудливо глянула на тата.

— Що це? — запитала я. — SAT¹⁸?

— Хтось, хто допоможе тобі більше тренуватися, — пояснив тато.

— Це ні про що не говорить, — сказала я.

Тато знизав плечима:

— Ну, персональний тренер, якщо хочеш.

— Хтось, хто фізично допоможе тобі зробити більше, ніж абсолютний мінімум, якого вимагає страховка.

Я сприйняла цей «абсолютний мінімум» як глибоку образу. Так могла сказати тільки людина, що жоднісінького уявлення не мала, як це — коли абсолютний мінімум стає твоїм особистим граничним максимумом.

Мама вела далі:

— Ми просто хочемо переконатися, що ти робиш усе, поки ще можеш.

— *Я роблю все, що можу!* — відрубала я.

Мати глянула на мене, мовляв, *говори, говори*.

— Я бачила, як ти готувалася до випускних іспитів, до SAT і до GMAT¹⁹. Я знаю, що ти здатна на більше.

— Ти навіть не уявляєш, на що я здатна, — я почула свій дуже тихий голос.

Тут втрутився тато:

— Думаю, мама просто намагається сказати, що ми хочемо допомогти. Наскільки можемо.

Не про це мама намагалася сказати. Раптом я дуже чітко це побачила. Вона хотіла допомогти, але тільки так, як вона вже вирішила. Моя мати завжди готова була допомогти — тільки за умови, якщо ти робиш саме те, що вона хоче.

Усе життя прислухатися до кожної материної поради, які телеграфними стрічками прошивали мою голову. Усе життя не піддавати сумніву її базові стандарти й працювати, як віл, щоб їм відповідати, і всотувати їх безмовно. Цієї миті, можливо, вперше в житті, мені спало на думку: вона не наймудріша. І не в усьому розбирається. Я виконувала всі її інструкції буквально, і подивіться, куди це мене привело: ось тут, прикута до ліжка, я вислуховую історії про балерин. Мати схотіла, щоб я поглиблено вивчала математику? Я вивчала математику поглиблено. Вона захотіла, щоб я спеціалізувалася на управлінні бізнесом? Я спеціалізувалася на управлінні бізнесом. Мати жадала, щоб я здобула ступінь MBA²⁰? Я маю ступінь MBA. Найкраща в класі. Завжди. Щоразу. Як дурепа.

Тепер я сиділа, силкуючись відшукати в пам'яті хоч раз — один-єдиний разочок, — коли я відмовилася б від її «допомоги» й чинила на власний розсуд. А Кітті, між іншим, завжди так чинила — відкидала материні поради, — через що роки її підліткового віку залишили жахливе враження в усіх членів нашої родини. Та чи зробило це жахливим *життя* Кітті? Так, вона не раз переживала важкі часи, у неї була божевільна зачіска, забагато пірсингу, бунтівне життя — але це завжди була Кітті, власною персоною. Вона знала, хто вона така. Вона робила те, що їй подобалось. А ким була я? Чим таким особливим я вирізнялася, крім того, що вилизувала квартиру, доглядала себе і бездоганно складала іспити? Що я любила? Що мене надихало?

Я не мала про це уявлення.

— Ні, — почула я тоді свій голос.

Мати глипала на мене.

— Тобто ні, дякую. Мені не потрібен наставник.

— Я не впевнена, що ти відчуваєш тут брак часу, — зауважила мати.

— Думаю, що відчуваю.

— Рівно за три тижні твоє вікно можливостей із грюкотом зачиниться.

— Ну, може, не з *грюкотом*, — виправив тато.

Але мама була роздратована:

— Ти що, не хочеш, щоб тобі стало краще?

— Не можу повірити, що ти мене про це питаєш.

— Бо зараз не схоже, щоб ти цього хотіла.

Я глянула на тата, шукаючи допомоги.

Він втрутився:

— Може, нам просто варто переосмислити поняття «краще»?

— Поняття «краще» не потребує переосмислення, — відрубала мама.

— Воно є тим, чим воно є. «Краще» означає «краще».

— Хіба що, — сказала я, — ти застосовуєш його до мене. Тоді «краще» означає «видужати». Як ти пообіцяла всім сусідам.

Мати не здавалась:

— А ти не хочеш одужати?

— Це недоречно запитання.

Вона підняла одну брову так, як завжди робила, коли мала ось-ось перемогти:

— Це зараз єдине доречне запитання.

Звісно, вона мала рацію. Існували реальні фізичні проблеми, які я мусила вчасно розв'язати, і зараз був не найкращий час усе кинути. Аж тут я раптом зрозуміла — чи не вперше в житті, — що мої батьки, керуючи моїми діями, не так допомагали, як заважали зрозуміти, що насправді треба було робити. Це був лише натяк на відчуття, але тепер я збагнула, що це моя, і тільки моя, робота — старатисьь.

— Я більше не хочу про це говорити, — почула я власний голос.

— Чудово, — сказала мати. — Зробімо перерву.

Я похитала головою:

— Аж ніяк. Крапка. Я не збираюся це з вами обговорювати. — Я помітила, що мій голос схожий на материн, коли вона заявляла, що справу закрито. — Якщо ви хочете щодня приходити обідати й навідувати мене, чудово. Утім, тема про моє одужання під заборонаю.

Мати глянула на тата.

— Якщо ви спробуєте заговорити про це, — вела я далі, — я верещатиму доти, доки ви не вийдете з палати. — У колишньому житті я і сама могла б вийти, але тепер не мала такої змоги. — А якщо це не спрацює... — я додала те, що мати ненавиділа найдужче: — Я співатиму попсу.

Я просто відчула, як вона здригнулася.

— Чудово, — сказала мати.

— Я маю сама з усім розібратися, — пояснила я трохи лагідніше і подивилася на тата. — Ви не зможете зробити цього замість мене. Я мушу зробити це сама.

Я бачила, як у материній голові зринали сотні заперечень. Найчастіше таке: «А що, як вона зробить це сама і зробить *неправильно?*» І мати мала рацію. Я й сама сумнівалася. Чи був це справді найкращий момент, щоб випасти з її гнізда? Чи не зависокі ставки? Чи не краще було розпочати з того, що ми їстимемо на обід, а відтак потроху переходити до складніших матерій? Та я залишила ці запитання без відповідей. Уперше в житті мені було байдуже. Це було сильніше за мене.

Нарешті активізувалися моє скалічене тіло й душа, яка втратила надію.

- 18 SAT — «тест на перевірку академічних здібностей»; стандартизований тест для прийому до вищих навчальних закладів США.
- 19 GMAT — вступні іспити; стандартизований тест для оцінки здатності успішно навчатися в бізнес-школах.
- 20 MBA — ступінь «магістр ділового адміністрування».

РОЗДІЛ 18

Те, що я дала відсіч матері, мене надзвичайно окрилило. У житті, настільки позбавленому контролю, як моє на той час, будь-яка дрібниця сприймалася, наче велика подія.

Коли Ієн прийшов на заняття з фізіотерапії, я охоче пішла з ним. Він мовчав, я теж, але, коли ми послідовно долали розтяжки, велотренажер і машину, яку я називала «Суперстегна», я виконувала все, що він просив, з якоюсь новою рішучістю.

Ніхто з нас не говорив, і атмосфера була абсолютно іншою. Замість безтямно теревенити, щоб заповнити паузу, я зосереджувалася на черговому завданні. А він, замість витріщатись у вікно, спостерігав за моєю роботою і навіть — хто міг би подумати — допомагав мені.

— Добре, — сказав Ієн, коли ваги машини рушили вгору. — Оце воно.

— Ти мене *підбадьорюєш*? — запитала я, не обертаючись.

І скоріше відчула, ніж побачила, як він легенько всміхнувся.

— Ні.

Навіть Майлз не міг нам завадити. Він кілька разів пройшов повз нас, щоб зробити кілька зауважень стосовно моєї роботи, а потім присікався до Ієна за неуважність. Він також причепився до медичного костюма Ієна, мовляв, однострій не регламентованого синього кольору, — хоча він був трохи світліший, аніж костюм самого Майлза. А іншим разом Майлз підійшов тільки для того, щоб дорікнути Ієнові, що той «пропустив ранкову нараду персоналу».

Ієн не дивився на нього.

— Мені не сказали про цю нараду.

Майлз зиркнув на нього з виглядом: *я тебе благаю*.

— Навіть не сумніваюся, що тебе попередили. Увесь персонал отримав повідомлення електронною поштою.

— Я не отримував.

— Ти хочеш сказати, що кожен член нашої команди отримав це повідомлення, а ти ні?

— Виходить, так.

— Я так думаю, що тобі, либонь, просто не подобаються ці наради.

— Я *ненавиджу* наради, — сказав Ієн, стаючи на повний зріст і дивлячись на Майлза згори вниз. — Особливо дурні наради, які в усіх забирають час. Але я ніколи їх не пропускаю, якщо тільки хтось не видаляє мою адресу зі списку одержувачів.

Я спостерегла, як на фізіономії Майлза спалахнуло: *попався!*. Та потім він схаменувся.

— Тепер я проводжу перекличку, — сказав він. — Отож тобі краще бути присутнім наступного разу. Вчасно.

— Залюбки, — сказав Ієн, відвертаючись.

— Він справді видалив твоє ім'я зі списку адрес електронної пошти?
— пошепки спитала я, коли Майлз пішов.

— Без коментарів.

— А як же ти потрапиш на наступну нараду, якщо він тобі не скаже про неї?

Його погляд зустрівся з моїм:

— Я вже попередив свою мережу шпигунів.

Після фізіотерапії я була така втомлена, що ледве перебралася назад у ліжко.

Я запала в дрімоту, що радше нагадувала кому, а коли прокинулася — саме тоді, як Кітті зазвичай являлась на вечерю, — відчула страшенний голод. А ще я збиралася докладно розповісти сестрі про те, як дала відсіч мамі й відривалася на фізіотерапії, щоб потім провести психоаналіз того, як ці дві події можуть бути пов'язані.

Та коли двері відчинилися, до палати завітала не Кітті.

Це був Ієн.

Моя перша думка: він звільняється. Це я його дістала або Майлз.

Він підійшов до самого ліжка й стояв там, явно почуваючись трохи ніяково.

Я вирішила випередити події.

— Прошу вибачення за те, що останнім часом була такою нестерпною, — випалила я.

— Нестерпна твоя ситуація, — сказав Ієн. — Не ти.

Це було мило з його боку.

— Думаю, ти чудово справляєшся, — додав він.

— Серйозно?

Він кивнув.

— Ти дуже старанно сьогодні працювала.

— Правда?

— Ти відчуваєш розбіжність?

Це запитання привело до усвідомлення. Чи не вперше в житті я робила щось важке не з огляду на те, яку вагу це матиме для когось іншого, а з огляду на те, яке значення це матиме для мене.

Це було дивне, нове відчуття, але воно здавалося маленьким поштовхом у правильному напрямку.

— Це було по-іншому, — погодилась я. — Але не знаю чому.

— Ти дуже сильна, Меггі, — сказав Ієн. З таким серйозним обличчям. Мало не *скорботним*. — Набагато сильніша, ніж ти собі думаєш.

— Сподіваюся. Мені це знадобиться.

— І я вважаю, що ми можемо зробити більше.

Куди це він хилить?

— Гаразд.

— Саме тому я тут.

— Ти маєш на увазі, просто ось зараз?

— Твій батько найняв мене для додаткових занять вечорами.

Тато найняв *Ієна* тренером? Хіба не я тільки-но цьому опиралася?

— Я ж сказала йому, що мені не потрібен тренер.

— Він мене про це попереджав.

Я похитала головою.

— Річ у тім, що я допіру пережила реально тріумфальний момент разом із батьками, коли переконала їх припинити керувати моїм життям, а потім зробила величезний крок уперед до того — ну, ти розумієш, — щоб бути самою собою і робити власний вибір, ізсередини. І та суперрішучість, яку ти спостерігав сьогодні в залі, була заявкою на існування моєї власної, давно втраченої сили. Отож якщо я зараз поступлюсь і дозволю їм відіграти все назад, то вийде так, що я здалася після того, як виграла битву.

Навряд чи Ієн міг це все зрозуміти.

Проте він кивнув:

— Я розумію.

— Правда?

— Я цілком згоден, що ти маєш, — він заговорив повільніше, щоб відтворити сказане мною, — «заявити про свою власну силу».

Ієн не збирався сперечатися зі мною.

— Дякую, — сказала я.

— Утім, є одне «але», — додав він.

— Яке «але»?

— Виграти битву — це чудово, але я хочу, щоб ти виграла війну.

— Що це означає?

— Це означає, що твої батьки мають рацію.

Я глянула на нього, мовляв, *та ну?*

— Це не дуже допомагає.

— Ти *могла б* виграти від додаткової допомоги. Є ціла купа того, що ми могли б робити поза межами стандартної фізіотерапії.

— Наприклад?

— Та що завгодно. Плавання. Йога. Катання верхи на конях. Масаж. Рефлексотерапія. Холод і тепло. Акупунктура. Усе, що схочемо. У тренажерній залі ми обмежені переліком, схваленим страховою компанією. Цей перелік непоганий. Але він, звичайно ж, не охоплює всього.

Чому Ієн зараз тут? Чому він погодився на пропозицію мого тата? З якого дива він мав щодня затримуватись у цій лікарні хоч на секунду?

— Ти хочеш сказати, що ми відчайдушні?

Він похитав головою.

— Не відчайдушні, — заперечив Ієн. — *А креативні.*

Я запитально дивилася на нього. Я була втомлена й голодна, налаштувалася на закінчення дня і сердилась на тата за те, що він став на мамин бік.

— Навіщо ти це робиш? — запитала я. — Я знаю свого тата. Гроші тут ні до чого.

— Саме це ми й робили у моїй спортзалі, — сказав він. — Якраз оце я люблю найдужче — креативність, виклик, нестандартне мислення.

Чи хотіла я дати Ієну шанс робити те, що він хоче? Звичайно. Утім, після того як я нарешті відчула насолоду від того, що це означає — робити щось для себе, я не бажала відступати й погоджуватися на додаткові заняття фізіотерапією тільки для того, щоб Ієн міг мати більше задоволення від роботи.

Аж поки він не промовив цих слів:

— До того ж я міг би забирати тебе звідси.

— Що ти маєш на увазі під словом «звідси»?

Він знизав плечима:

— Якщо в тебе буде сеанс іпотерапії, ми точно не зможемо проводити його в цій будівлі.

— Ти хочеш сказати, що міг би мене звідси забирати?

— З лікувальною метою — так.

— Часто?

— Якщо в тебе буде на це енергія.

— А в тебе не виникне проблем із Майлзом?

— У мене й так проблеми з Майлзом.

І вуаля! Ось і внутрішня мотивація! Необхідність робити щось для того, щоб ошчасливити батьків чи забезпечити Ієнові радість від роботи, могла б розмити мої нові чітко окреслені кордони, але ніякого розмиття не було в тому, щоб злиняти звідси к бісу.

— Переконав, — сказала я. — Я згодна.

Ієн приховав усмішку:

— Чудово, — промовив він. — Ходімо.

— Я не можу зараз піти, — озвалась я. — Сестра несе вечерю.

— А, — сказав він. — Гаразд. Я почекаю.

— А ти не голодний? Хочеш їсти?

— Залежить від того, що у вас є.

— Думаю, щось італійське.

І тут, немов на підтвердження, увійшла Кітті з пакетом ресторану «Наполі».

— Хто це? — запитала вона, пролетівши повз Ієна.

Дуже дивно, що вона ніколи його не зустрічала. Правда, його зміни були вдень, а вона приходила на ніч.

— Кітті, це Ієн, мій фізіотерапевт. Ієн, це Кітті, моя сестра.

— Твоя сестра, заблудла вівця, — уточнила Кітті, а потім глянула на Ієна. — Ти не казала мені, що він потрясний. — Вона простягла руку для привітання. — Можеш називати мене Кітті Кет.

— Не фліртуй з моїм фізіотерапевтом, — попередила я.

— Судячи з його вигляду, він може мене запросто відшити, — сказала Кітті. Потім звернулась до Ієна: — Хочеш пити? — Вона витягла з

сумки банку солодкої кока-коли. Я глянула на неї, мовляв, *не можу повірити, що ти п'єш таку бурду*, а вона здвигнула плечима, мовляв, *хто з нас без гріха*.

— Ні, але дякую, — відповів Ієн.

Кіт повернулася до мене, як дитина, що тільки-но помітила цукерку, і прошепотіла:

— Він і справді шотландець.

Я кивнула.

— Ням.

— *Не фліртуй з моїм фізіотерапевтом!*

— Альо? *Він шотландець*. Усі правила скасовуються.

— Тато найняв його, щоб він навчив мене ходити. Проти мого бажання. — Згадавши про це, я спробувала поворушити пальцями ніг. Марно.

Ієн сказав:

— Я справді думаю, що можу тобі допомогти.

— Тоді, — заявила я, — ти вже постарайся. Мати хоче, щоб я знову була ідеальною, на менше вона не згодна.

— Амінь, — проголосила Кітті.

Проте Ієн дивився на мене:

— Ти була раніше ідеальною?

Я здвигнула плечима.

— Із шкіри пнулася, — сказала я одночасно з Кітті, яка випалила:

— Так.

— Схоже, на мене чекає велика робота, — сказав Ієн.

— Ти навіть не уявляєш яка, — ввернула Кітті.

— А що ти робила задля розваги? — спитав Ієн, дивлячись на мене.

Я теж глипнула на нього:

— Весь час гарувала без просвітку.

— Як на мене, це не схоже на розвагу.

— Що ти можеш про це знати, тріатлонова душе?

— Я веселий, — запротестував Ієн.

— Ти антипод веселощів, — промовила я.

— Побачимо, що ти скажеш після сьогоднішнього вечора. — Він трохи підняв брови, немов застерігаючи: *увага*.

Я підозріливо примружилась:

— А що має статися сьогоднішнього вечора?

— Я беру тебе на плавання.

На секунду мені відібрало мову.

— Тут є басейн?

— Лікувальний басейн, — кивнув він. — У підвалі.

Я роззирнулася по кімнаті.

— У мене немає купальника.

— А от і є, — проспівала Кітті. — Мама тобі запакувала.

Ієн кивнув мені:

— Схоже, що таки є.

— Але можна й просто голяка, — запропонувала Кітті.

Раптом я згадала про свої донорські ділянки. А також про опіки третього ступеня на шиї.

— Чекай! А мені можна плавати? — Я показала на всю ділянку ключиць, шиї й підборіддя. — З оцим?

Ієн тільки злегка здвигнув плечима:

— Ходімо, й дізнаємося.

За годину я вже була в купальнику, який просто терпіти не могла й давно не надягала — старомодний, роздільний, у горошок, — і сиділа на краю басейну, звисивши свої ноги-спагеті. Раніше я робила це тисячі разів, але тепер усе було по-іншому. З одного боку, чутливість нижче від колін була нерівномірною, тому я місцями відчувала холодну воду, а деінде ні. З другого — я не могла теліпати ногами, тож вони просто звисали з краю, як мокрі рушники.

Лікувальний басейн був порожній о дев'ятій тридцять вечора і так смердів хлоркою, що, здавалося, ти нюхаєш відкриту пляшку відбілювача. Флуоресцентне світло створювало атмосферу публічної лазні. У мене було чітке відчуття, що ми тут не мали бути.

Я чекала, поки Ієн перевдягнеться, і мені було цікаво, невже він тримає на роботі плавки для таких несподіваних сеансів плавання, як сьогодні.

Виявилося, що ні. Він з'явився просто в звичайних бавовняних шортах карго. Без сорочки. Вигляд його голих плечей і торса вражав так, що мені просто відібрало мову.

— Ти ось так і плаватимеш? — запитала я.

— Можу голяка, якщо хочеш.

— Ти зараз жартуєш?

— Я ніколи не жартую, — сказав Ієн. Потім з розгону шубовснув у воду в дальньому кінці басейну. Виринувши, потрусив волоссям, як пес, і поплив до мене вільним стилем.

Коли він наблизився, я виставила руки вперед.

— Не намочи мене.

— Ні-ні, — заспокоїв він. — Минуть тижні, поки заживуть твої донорські ділянки. Запитай у лікаря, але думаю, що з такою пересадкою ти зможеш купатися не раніше, ніж через рік.

— Через рік? — Такого мені не казали.

— Утім, це не означає, що ти не можеш перебувати у воді, якщо будеш обережною.

— Я буду обережною, гонщику Гарматне Ядро. Аби *ти* був обережним.

Ієн нахмурився, мабуть не зрозумівши мого тонкого американського натяку на татів улюблений фільм із Бертом Рейнолдсом, а потім знову заговорив:

— Надзвичайно чудова властивість води в тому, що вона робить усе легшим.

— А що ми робитимемо?

— Будемо ходити, — сказав він, наче це було найлегшим у світі.

Раптом у мене з'явилась підозра, що він збирається штовхнути мене у воду.

— Обережно!

Він помітив панічний вираз мого обличчя.

— Послухай, це мілкий край. Тут тобі води — по пояс.

— Я не можу стояти.

— У воді в тебе вийде.

— А якщо я впаду?

— Я тебе спіймаю.

— А якщо *не* спіймаєш?

Ієн підняв брову:

— Якщо в мене раптом станеться серцевий напад і я помру, коли ми будемо посеред басейну, то можу тебе й не спіймати. У такому разі пливи на спині до бортика басейну й щосили репетуй, поки хтось тобі

не допоможе. Оскільки ти в лікарні, тобі швидко нададуть медичну допомогу, а оскільки в тобі вже повно антибіотиків, ти навряд чи підхопиш інфекцію, але якщо таки підхопиш, то знову ж таки — ти вже в лікарні.

— А як же ти?

— А я вже мертвий. Просто залиш мене в басейні.

Я стримала усмішку:

— Це може шокувати інших пацієнтів.

— Тоді викинь на смітник. Байдуже.

Я глибоко вдихнула й зібралася рушати. Ієн підійшов ближче, щоб покласти долоні мені на ребра з обох боків, якраз під верхньою частиною мого роздільного купальника, і від цього мене охопило запаморочливе очікування, як ото коли хтось підходить, щоб полоскотати тебе.

Я зі свистом втягнула повітря.

Ієн прибрав долоні.

— Що таке?

Не буду ж я йому пояснювати, наскільки чуттєвим було очікування його долонь на моєму тілі. Це треба запам'ятати.

— Я боюся лоскоту, — пояснила я.

Він кивнув, мовляв, *зрозумів*, і ми рушили далі.

— Я тебе тримаю, — сказав він. І раптом змінився. Це був Ієн з даху. Це був не той хлопець із тренажерної зали з карикатурним написом про гнів над головою. Це був не той хлопець, який відповідав на мої запитання односкладовими відмовками, бурчанням і абсолютною тишею. Це був хлопець, який щойно вступив у жарт, а може, й два! Він дивився мені в очі, оточив увагою і запевняв, що я можу йому довіряти.

— А *ти* боїшся лоскоту?

Він глянув на мене:

— А я *схожий* на того, хто боїться лоскоту?

Мені страх як хотілось перевірити, та я боялася ненароком упасти в воду.

— Хто ти? — запитала я тоді, пильно дивлячись на нього.

Ієн насумрився, наче то було безглузде запитання:

— Я — той хлопець, який збирається провести тебе по басейну.

Він легеньким ривком притяг мене до себе, і я зірвалася з бортика, але, замість граційно сковзнути вниз, заверещала й міцно вхопила його за шию, що дуже нагадувало чіпкі обійми.

Я не збиралася цього робити. Я просто хотіла булькнути у воду, як завжди.

Та тепер було не як завжди. Я відчувала незахищеність опіків, не вірила, що у воді мої ноги запрацюють краще, ніж без води. Ієну я також не до кінця довіряла. Як наслідок: страхополошна версія «рішучого кроку», яка завершилася тим, що я вчепилась у його шию, а обличчям зарилась у згин його плеча, мокрого після стрибка «бомбочкою».

— Надто швидко? — спитав він.

Я кивнула йому в шию, насолоджуючись відчуттям його шкіри.

— Відсунься трошки. Бо це вже не терапія. Це — обійми.

— Обійми також можуть бути терапією.

— Не такою, за яку твій батько збирається мені платити.

— Він заплатив би, якби я його попросила.

— Ти можеш це зробити. Вдихни.

Так я і вчинила. Потім відсунулась назад, поки між нами вже було сантиметрів із п'ятнадцять, і поставила ноги в потрібне положення, відчуючи їх якимись чужорідними об'єктами. Ієн тримав долоні в мене на ребрах, а я спиралась на його плечі. Так ми й стояли, по пояс у воді. Аж тут я відчула це вперше — майже як електричний імпульс: крихітну іскорку радості.

Ієн побачив. Він побачив, що я це відчула. Дивитися було нікуди, тільки просто йому в обличчя, і він прочитав мене менше ніж за хвилину.

Я не могла стримати усмішки.

Ієн усміхнувся у відповідь. Справжньою усмішкою. Таку я в нього бачила вперше. І я відчула ще один електричний імпульс.

— Ти стоїш, — сказав він.

— Ти усміхаєшся, — обізвалась я.

— Я — ні, — відповів він. Та від цього його усмішка стала ще ширшою. Він закинув голову назад і звелів: — Зосередься! Зосередься! — собі, наскільки я зрозуміла.

На якусь мить, коли я помітила усе оте переплетення м'язів і жил під щетиною на його горлі, я зовсім забула про те, хто я, і чого ми тут, і яку неможливу річ ми намагаємося зробити. На секунду він став просто хлопцем у басейні в мокрих шортах карго, а я була просто дівчиною, яку він тримав.

Однак тільки на секунду.

Потім Ієн опустив очі й посерйознішав.

— Гаразд, — сказав він. — Тепер я ступлю крок назад, а ти ступиш крок уперед.

Як же давно це було... Я похитала головою:

— Я не пам'ятаю як.

— Не думай. Твоє тіло саме пам'ятає. Ти знаєш, як підняти коліно. А вода допоможе піднятися ступні.

Коли Ієн відступив на крок, я винесла коліно вперед. Ступня, яку штовхала течія, перемістилась слідом. Я опустила ногу.

— Я зробила це! — прошепотіла я.

— Добре. Тепер давай другою.

Я так і вчинила.

Усе повільно, але так чудово було відчувати, як працює ця стара, знайома схема. Одна нога, потім друга, з боку в бік, у тому стародавньому русі людини. Це було блаженство й одночасно — глибока печаль. Цього було *якраз достатньо*, щоб нагадати мені про те, що я хотіла згадати: ким я була і що я втратила. Мабуть, саме це й викликало в мене сльози, бо, коли ми дісталися протилежного боку, обличчя моє було холодне від сліз.

Проте я всміхалася. Плакала й усміхалась одночасно. Сумна й щаслива, як колись. Не заціпеніла, це точно.

— Ми таки зробили це! — вигукнула я. А потім, оскільки нічого цікавішого, схоже, не могло бути, я вигукнула знову: — Ми таки зробили це!

— Так. Ми зробили.

— Я хочу дати тобі п'ять, але боюся відпустити.

— Не треба давати п'ять. Ми повертаємося до протилежного боку.

Здавалося, що я могла б усю ніч так ходити, але Ієн сказав, що то ейфорія. Він запевнив мене, що я й так працювала більше, ніж усвідомлювала.

— Річ у тім, — зауважила я, коли ми брели через басейн, — що я не впевнена, ніби мою ступню вперед штовхають м'язи. Думаю, що ступня, мабуть, просто пливе в течії позаду коліна.

— Це нормально. Є така теорія, що чим більше твоє тіло виконує ці рухи, тим краще запам'ятовує, що треба робити. А коли ти імітуєш ці рухи, у твоєму тілі прокидаються спогади. Принаймні, на це надія.

— Дякую, що не дав мені впасти.

— Ми ще не вибралися звідси.

— Дякую, що ти був зі мною такий добрий сьогодні.

На це Ієн не відповів і знову запав у мовчанку.

РОЗДІЛ 19

Якось увечері до нас зазирнула волонтерка, саме тоді, коли прибула Кітті з бараниною по-марокканськи. Волонтерка була жвава, мала великі очі, у руках тримала невеличку теку-планшет. Вона набирала волонтерів на ярмарок рукоділля в дитячому відділенні, і я вже відкрила рота, щоб викишкати її геть, аж тут Кітті спитала:

— А яке рукоділля?

— О, будь-яке, — сказала волонтерка. — Наскельний живопис, плетіння на пальцях, браслети дружби, ракети з повітряних кульок, ліплення з воску, піщані свічки. А також: усе, що завгодно, з іграшковими очима.

Кітті глянула на мене:

— У них у дитячому відділенні набагато веселіше, ніж у нас тут.

— Може, ви хочете записатися? — запитала волонтерка.

— Так, — голосно сказала Кітті, одночасно з моїм «ні».

Волонтерка подивилась на неї:

— Чудово.

— А можна нам записатися на плетіння? — поцікавилась Кітті. — Моя сестра плете слимака.

— О-о-о, приносьте, — зраділа волонтерка. — Дітям сподобається.

Кітті сіпнула бровою та промовила до мене тихенько:

— Може, нам вдасться поцупити кілька іграшкових баньок.

Коли волонтерка пішла, я сказала:

— Я не йду.

— Ні, ти йдеш. Ти щойно записалася.

— Це *ти* записалась.

— А що ще ти маєш робити?

— Припини мене підбадьорювати. Ти ж знаєш, що мені від цього тільки гірше.

— Ти й так почувашся гірше.

— Авжеж, але ти змушуєш мене почуватися винною в цьому.

— Ось глянь, яку натхненну цитату я виловила в інстаграмі: «Твоя боротьба — це джерело твоєї сили».

— Іще раз вимовиш слово «інстаграм», і я спалю цю будівлю дощенту.

— Чудово, та тільки хоч куди глянь, усі як на одну дуду грають — цінуй те, що в тебе є, і не плач за тим, чого нема.

— Ти з мене насміхаєшся чи що?

Кіт завагалася:

— Гаразд, це було трохи не туди.

Я закотила очі до стелі.

— Уже чотири тижні! Чотири тижні відтоді, як я втратила все, чого так прагла. Можу я хоч п'ять хвилин пооговтуватися?

— Так! Звичайно! А тим часом ми ще встигнемо навчити купу ушпиталених дітей плести слимака.

— Чорт забирай, припини спроби мене полагодити!

У дверях з'явився Ієн, але це нас не зупинило.

Кітті викинула руку вперед, вказуючи на нього:

— Ось хай Ієн спробує тебе полагодити!

Я глянула на нього:

— Це його робота — ремонтувати мене.

— І що?

— А те, що робота — це зовсім інше.

— Це краще?

Він був поряд, усе чув, але мене вже годі було спинити, я будь-що заповзялася висловити свою думку.

— Так! Бо мене якихось три тижні, і я більше ніколи його не побачу. Він не думатиме про мене, він не турбуватиметься про мене і вже точно не витрачатиме решту життя на те, щоб підбадьорювати мене. Йому такий тягар спаде з плечей, коли я виїду в ці двері доживати своє трагічне життя, і тоді він буде вільний.

Я розігналась і далі просторікувати, але Ієн підійшов ближче.

— Неправда.

Ми з Кітті повернулись до нього.

— Що неправда? — запитала я.

— Я думатиму про тебе, коли ти поїдеш. Відчуваю, що часто про тебе думатиму.

Іще щось? Ні. Небагатослівний чоловік.

Ми витріщилися на нього, і цього виявилось досить, щоб зупинити бій на досягнутих позиціях.

— Хочеш баранини по-марокканськи? — за хвилюку спитала Кітті, здираючи кришку з контейнера і простягаючи йому.

Ієн відмовився.

— Меггі плете слимака, — не вгавала Кіт. — Хочеш подивитися?

Вона змусила його усміхнутися. Мені подобалось, коли він це робив.

— Залюбки подивлюся, — сказав він.

— Гей, — шарпнула я Кіт, — не смій...

— Цить. — Кіт підняла палець. — Для шарфа це жахливо. Для плетеного слимака — божественно. Просто вважай це слимаком і пишайся. — Вона вручила Ієну моє твориво.

Він секунду потримав його, подивився на мене, на Кіт, а потім сказав:

— Це чудовий плетений слимак.

Кіт звернулася до мене:

— Шотландською все звучить сексуально?

А потім знову до Ієна:

— Якби ти був дитиною на ярмарку рукоділля, невже тобі не сподобалося б?

Він запитально подивився на нас:

— Ярмарок рукоділля?

— Еге ж, його влаштовують для тутешніх дітей, але Роздратована Вереда не хоче поволонтерити.

Я сердито зиркнула на Кітті.

Та я мала віддати їй належне. Схоже, Ієнові подобалось, коли Кіт мене дражила. Він примружив очі, від чого його обличчя ніби потепліло. А потім, нагадуючи звичайного, співчутливого лікаря, насмішкувато похитав головою й промовив:

— А тепер ви нагадуєте мені мою матір.

Ми з Кіт вражено нахмурилися:

— Твою матір?

— Вона завжди казала: «Якщо ти не знаєш, що зробити для себе, зроби щось для когось іншого».

На ярмарок ми пішли. Хіба в нас був вибір? Жодній з нас не стало духу не послухатися матері Ієна.

Ярмарок виявився найвеселішою подією за весь час мого ув'язнення.

Там, в оточенні найрізноманітніших дітей, мені краще відпочивалося, ніж деінде за всі ці тижні. У тренажерній залі вся моя увага була прикута до того, як можна виправити те, що в мені зламалось. Я майже постійно перебувала у лікарняній палаті. Однак в цій кімнаті відпочинку в дитячому відділенні були тільки яскраві кольори, і надувні кульки, і плетені тваринки, і співи хором, і розмальовані обличчя. Шум? Так. Хаос? Цілковитий. Та коли я сиділа разом із Кіт на майданчику для плетіння пальцями, навчаючи цього дітей, якщо вони підходили, і базікаючи з нею в перервах, я почувалася набагато спокійнішою.

— Це твої люди, — промовила Кітті.

— Здається, вони мене приймають, — сказала я.

— А ти вправніша, ніж я думала, — сказала Кіт згодом, розглядаючи довгу змію, яку я саме плела.

— Я вправніша, ніж я гадала, — уточнила я, здвигнувши плечима.

І саме тут, серед оцього хаосу й утихомирення, Кіт вирішила розповісти мені про дві новини.

По-перше, вона забронювала квиток на літак назад до Нью-Йорка. Вона вирушатиме вранці того дня, коли мене випишуть з лікарні.

— Ти не поїдеш зі мною додому?

Сестра подивилася на мене, як на божевільну:

— Ні.

— Навіть на кілька годин? Щоб допомогти мені влаштуватися?

— Ні. Це був найдешевший рейс, і я його взяла.

— Я не можу повірити, що ти мене залишаєш.

— До цього ще два тижні.

— Два з половиною, — виправила я.

— За лікарняним часом це наче десять років.

— Тепер я зі страхом цього чекатиму.

— Я зробила все, заради чого сюди приїхала, — озвалася Кіт згодом.

— Прояснила ситуацію з тобою. Посварилась із мамою. З'їздила в еротичну подорож із Товстуном Бенджаміном.

— Ти приїхала сюди заради останнього?

Вона примружилася:

— Думаю, Товстун Бенджамін виявився несподіванкою.

— А з мамою ти *прояснила* ситуацію? — запитала я.

— Так само, як і завжди, — відповіла вона.

— Бо, схоже, ми так і не поговорили про... — я не знала, як це назвати, — *твою інформацію* відтоді, як усе сталося.

Кіт знизала плечима.

— Ми всі були трохи заклопотані.

Це правда, ми були заклопотані. Та це був також класичний прийом родини Якобсен у реагуванні на великі, землетрусні новини: вдавати, що їх немає.

Мабуть, можна було й делікатніше поставити запитання, але я так і бовкнула:

— А ти не хочеш дізнатися, хто твій справжній батько?

Кіт замовкла. Таких відвертих слів ми ще ніколи не говорили одна одній.

— Наш тато — *ось хто* мій справжній тато.

Я діткнула її почуття?

— Само собою зрозуміло, — виправилась я. — Я просто мала на увазі: твій *біологічний* батько.

Кіт замислилась.

— Я думала про це. Мені цікаво. Але поки тато нічого не знає, то якось нечесно копатись у цьому.

— А тато ніколи не знатиме.

На тому ми й домовилися.

По-друге, Кіт вирішила влаштувати вечірку з нагоди її останньої ночі в лікарні. У тренажерній залі.

— Тобі ніколи не дозволять цього зробити, — сказала я.

— Уночі тут зачинено. Ніхто не дізнається.

Вечірка планувалась на честь Дня святого Валентина, хоча й мала відбутися першого квітня.

— Підтекст такий, — сказала Кіт, нетерпляче сіпнувши рукою. — Кохання може прийти будь-коли.

— А ти знаєш, що то буде День дурнів?

— Окрім тебе, ніхто б цього й не помітив.

— А ти в курсі того, що зі мною сталося на останній День святого Валентина? — запитала я.

— Так, — відповіла вона.

Звісно, вона знала. Ми всі це знали. Одначе я нагадала:

— Я потрапила в авіатрощу.

— Ще б пак. Я знаю. Даю тобі шанс почати все заново.

Я похитала головою:

— Ні.

Проте в Кіт уже засвітилися очі.

— Я все зроблю сама. Тобі нічого не треба буде робити. Я домовлюсь із медсестрами, почеплю декорації. У мене так і стоїть усе перед очима! Скрізь маленькі шоколадні сердечка, пунш, який ми назвемо «любовне зілля», а Товстун Бенджамін принесе шоколадний фонтан, поцуплений з якогось бенкету. Транспаранти, караоке з піснями лише про кохання, а ще я візьму той старий дзеркальний дискобол, що висів у моїй спальні за часів середньої школи. Я люблю такі штуки! Дозволь мені зробити щось для тебе. Гаразд?

Мабуть, причина в тому, що цей дитячий ярмарок ремесел несподівано вийшов таким чудовим, бо я глибоко зітхнула, і не встигли ще мої плечі опуститись, як Кіт зрозуміла, що виграла.

Вона переможно піднесла руки.

— Кого ж ти хоч запросиш? — запитала я. А потім суворо попередила: — Нікого з Фейсбуку. Жодної нормальної людини, гаразд?

— Та просто пацієнтів. Народ із твого поверху. А ще медсестер. Ну, і різних гарних людей. Плюс Товстун Бенджаміна, звісно.

— Навіщо тобі ця морока? — запитала я. — Просто поїли б тако та подивилися б телевизор.

— Мені треба піти з помпою, — пояснила Кіт. — І знаєш, що? Тобі також.

Ось тоді мене й осяяло:

— То ти вже давно це запланувала, еге ж?

Вона вигнула брови:

— Це мав бути сюрприз, але ж ти знаєш, що я не вмію зберігати таємниці.

— От же ж хитра лисиця!

— Тобі точно дах зірве, — запевнила Кітті, — коли ти питимеш просто з шоколадного фонтана.

РОЗДІЛ 20

Наступного вечора Кітті принесла разючу звістку: мені дали відпустку.

Тримаючи коробку спанакопіти²¹, вона оголосила із сяйним виглядом:

— Неймовірна новина!

Я плела нового слимака.

— Яка?

— Ми приготували тобі чудовезний подарунок на день народження. Я не одразу згадала. А й правда, у неділю мали бути мої народини.

— Я забула про свій день народження, — сказала я.

— Ти навіть не уявляєш, який це прекрасний подарунок.

— Моє обличчя стало таким, як раніше?

Кіт нахмурилась, відтак примружилася.

— Не зовсім, — визнала вона. — Але до того йде.

— Що ж тоді?

Кіт випросталась і аж провищала:

— Ми збираємося винести тобі мозок.

— «Ми» — це хто?

— Мама і я.

— Це ж відколи ви з мамою стали «ми»?

Обличчя Кітті потемніло:

— Це нетривке й мовчазне перемир'я, за принципом «не питай-не кажи».

Я насумрилась. Хіба таке може бути?

— Не варто недооцінювати здатність Лінди розставляти пріоритети, — зауважила Кіт. — І мою теж.

— То ви ні про що не говорите?

— Ні про що, крім тебе.

— Гаразд.

— Утім, вона не витримує мого зовнішнього вигляду.

— Ще б пак!

— Особливо тату.

Я глипнула на Кіт. *Ще б пак.*

— Насправді це була її ідея. Уся ця штука.

— Яка штука?

Кіт вдала, що сурмить, і промовила:

— Оголошується найпрекрасніша у світі новина про день народження! — урочисто промовила вона. — Ми даруємо тобі вечір розваг.

— Вечір розваг?

Кіт знову заговорила нормальним голосом:

— Мама подумала, що ти схочеш з'їсти спагеті й пиріг удома.

Наша традиційна вечерея на день народження. Спагеті й пиріг. Згадка про це викликала в мене сум.

— Я не хочу їхати додому.

— Я знаю. — Кітті мала задоволений вигляд. — Я її попереджала! І тато мене підтримував.

— То я не повинна їхати до мами?

— Ні. Краще.

— А куди?

Кіт зробила кілька рухів шимі:

— На озеро.

— На озеро? На наше озеро?

Вона заплескала в долоні.

Проте нічого доброго в тому не було.

— Я не можу їхати на озеро, — сказала я. Це була стара рибальська хатина дідуся й бабусі. Сільська — м'яко кажучи. Навряд чи призначена для інвалідного візка.

— Можеш! Там усе облаштовано!

— Та мене звідси не випустять.

— Мама їх умовила. Усе офіційно. Я не казала тобі, поки все не було погоджено. Ми проведемо суботню ніч на озері. Це означає, що ти покинешся на свій день народин *не* в лікарні.

— Але... — Я не знала, що й думати. Кіт старалася, щоб я зраділа, а мені просто здавалося, що це жахлива, страшна й виснажлива ідея.

— Ми все передбачили. Мама пробула там цілий тиждень, прибирала так, що там усе аж блищить. Свіжі простирадла, немає пилуки і таке

інше. Плюс тонна продуктів на кухні.

— Мама теж їде?

— Ні! У тому ж і вся річ! Я сказала: «Мамо, Маргарет молода людина! Вона хоче провести свій день народження з молоддю!» А тато мене підтримав.

— То з ким же я святкуватиму?

— Зі мною!

Що далі, то гірше.

— Кіт, ти не можеш подбати про мене. Ти ледве про себе можеш подбати.

— Грубо. І не відповідає дійсності. До того ж я *можу* подбати про тебе, бо я попросила твого хлопця поїхати з нами, і він виконуватиме всю важку роботу.

Мого хлопця?

— Кого... *Чіна*?

Жодного разу не бачила його й нічого про нього не чула з того вечора, коли ми розлучилися. Здавалося, що його ніколи й не було.

Кіт похитала головою:

— Ні. Твого *шотландського* хлопця.

Я прикрила рот долонею:

— Ти цього не робила.

— Я це зробила!

— Ти його попросила?

Вона кивнула.

— І він погодився?

— Можливо, я дала йому зрозуміти, що можу тебе випадково вбити.

Я відкинулася на подушку:

— Ні.

— Хай там як, а саме це і є твій справжній подарунок. Тепер у тебе може бути заборонений секс із твоїм таємним коханим. — Кіт нахмурилась і нахилилась, прошепотівши: — Твоя вагіна все ще працює, еге ж?

Я затулила очі рукою.

— Який таємний коханий? Який заборонений секс? Кіт, отямся!

— Ти думаєш, я вчора народилася? Гадаєш, я не відчуваю цього сексуального напруження? Сексуальне напруження — це моя рідна

мова!

— Кіт, глянь на мене. Подивися на моє життя.

— І що?

— Це не середня школа. Я вже місяць захлинаюсь у лайні абсолютного спустошення.

— Тим більше в тебе підстав трохи повеселитися.

— Я ненавиджу веселитись. Я більше не вірю в радість.

— Віриш, коли ти з Іеном.

— Ми цього не робитимемо.

— Усе вже влаштовано. Він бере вихідний день і таке інше.

— Отож я, ти і мій тренер із фізіотерапії поїдемо на озеро на день моїх народин?

Кіт кивнула.

— І Товстун Бенджамін також. Для мого власного невеличкого забороненого сексу.

— А як же Наш Вусань?

— Ми не обтяжені обмеженнями.

Я виросла, проводячи вихідні й кожне літо у цій маленькій рибальській хатинці, бігаючи по подвір'ю, донесхочу купаючись, вилазячи з води тільки пообідати й повечеряти, досліджуючи озеро на човнику з веслами. Тут минуло все моє дитинство, і я, звісно, навіть уявити собі не могла, що це все ось так закінчиться. Тепер, коли моє життя так змінилося, боляче було навіть дивитися на якісь звичайні речі, крамницю там чи кінотеатр. А що ж тоді казати про місце, пов'язане з таким щастям? Місце, вщерть занесене спогадами про моє інше життя? Місце, де майбутнє сяяло найпривабливіше?

Сама лише думка про це краяла мені серце.

Однак усе вже влаштовано. І я таки хотіла вибратися звідси. Я дуже любила те озеро. Хатинка розташовувалася метрів за тридцять від берега, тож, прокинувшись, перше, що ти бачив, — це сяйво ранкового сонця на воді. Як мені кортіло на це подивитися... Мене нестримно тягло в це прекрасне місце.

Кіт вела далі:

— Ми їстимемо табірну їжу й робитимемо смори [22](#).

Я мала таке відчуття, ніби шлунок напхот напханий рінню. Поїхати мені хотілося так само сильно, як і *не* поїхати.

Утім, я не знала, як відмовитись. Усе вже закрутилося. До того ж Кіт не помилялась: я вірила в радість, коли поруч був Ієн.

Відтоді як Ієн став моїм тренером-наставником, ми з ним перетворилися на злагоджену команду майстрів — віртуозів реабілітації. Я постійно була вмотивована й зосереджена, а Ієн нарешті збагнув, що люди почуваються краще, якщо їх підбадьорювати. Ми щодня працювали в спортзалі, а потім, після вечері, знову тренувалися.

Тільки йому я розповіла про свої ранкові спроби поворушити пальцями ніг, що вже стало для мене справжнім ритуалом. Кожен ранок починався з того, що я зверталася до своїх пальців з мотиваційною промовою, після чого силкувалася послати їм імпульс.

— А що ти їм кажеш? — поцікавився він.

— Моїм пальцям?

Ієн кивнув:

— У тих мотиваційних промовах.

Тільки в ім'я медичної науки я сказала правду:

— Я їм кажу: «Ну ж бо, хлоп'ята. Ви набагато дужчі, ніж собі думаєте».

— А що вони відповідають?

Я глянула на нього:

— А вони кажуть: «Так само, як і ти, пані».

Іноді я дуже втомлювалася, і тоді Ієн просто зависав у нашій кімнаті, обережно розробляючи мені ноги нижче від колін за допомогою текстуротерапії, розтягання чи масажу, і розмовляв набагато вільніше, ніж зазвичай у тренажерній залі. У спортзалі, де його постійно пантрував Майлз, Ієн був винятково діловий. Може, він уже й менше хмурився, але досі дивився спідлоба.

Утім, після роботи Ієн ставав зовсім іншою людиною.

По-перше, він із захватом ставився до нашої роботи. У тренажерній залі він працював якимось без душі, ніби дотримувався певних формальностей, а ось на додаткових заняттях просто оживав, був енергійним і винахідливим. Якщо я не була надто втомлена, ми йшли в басейн, куди він приносив цілу армаду розважальних «плавзасобів»

для поліпшення настрою: дошки для серфінгу, аквапалиці та надувні однороги. Іншим разом він приходив разом зі своїм знайомим голкотерапевтом і влаштовував сеанс акупунктури просто в нашій палаті, а Кітті тим часом їла курку в кунжуті й спостерігала. Вряди-годи він приводив рефлексолога, який також розумівся на ароматерапії. А якось навіть притяг мануальну терапевтку, що викликало в мене паніку, бо страшно було навіть від того, що вона може *торкнутися* моєї спини, а вже щось там «костоправити» — і поготів. Але вона просто застосувала портативний ультразвуковий апарат для стимуляції моїх литок і ступнів.

Чи допомагало це? Хтозна. Проте *не шкодило*.

Тренажерна зала була роботою, а додаткові заняття стали грою.

Кілька вечорів ми аж до самого сну грали в «Спробуй влучити» за межами спортивної зали. Коли ми вперше зіграли, я перемогла Ієна на тринадцять очок, і він не був у захваті від цього. А потім я вигравала в нього щоразу. Я сиділа перед баскетбольним кошиком, Ієн подавав мені м'ячі, а я раз за разом, раз за разом попадала точно в кільце, аж поки не зупинявся таймер. Далі була черга Ієна. Інколи він влучав у кошик, іноді ні. Не сумніваюся, що він добре грав. Одначе в мене виходило просто чудово. Я жодного разу не схибила. І це доводило Ієна до сказу, особливо тому, що раніше я ніколи не грала в гру «Спробуй влучити».

Уперше прийшовши на додаткові заняття, Ієн весь час стояв, як солдат за командою «Вільно!», чекаючи, поки ми з Кіт поїмо. Та він швидко здався, і скоро вже вони з Кіт сиділи на стільцях для відвідувачів обабіч від мене, ліжко опускали до рівня столу й розкладали на ньому вечерю, розставляючи контейнери у мене між щиколотками або на колінах.

Можливо, завдяки їжі, чи легким стосункам між мною і Кіт, чи відсутності Майлза поблизу, Ієн часто перетворювався на зовсім іншу людину. На добродушного, усміхненого, *симпатичного* хлопця. Що більше ми бачили такого хлопця, то дужче хотіли його бачити. Це обернулося на гру.

Ми з Кіт постійно напосідалися на Ієна, докладаючи всіх зусиль, щоб він усміхнувся, зашарівся чи розреготався, а найкраще, щоб це вийшло в нього одночасно. А найлегшим способом досягти цього було

спантеличити його й змусити зніжковіти. Чого ми тільки не робили: ми лаялись, обговорювали найжахливіші «дівчачі» штучки, присікалися до нього, щоб він навчив нас шотландських лайливих слів. Виявилося, що їх існує чимало і всі вони просто чудові. І слова — «тріпло», «вар'ят», «бевзь», «йолоп», «дурбецало», «сіромаха», «бовдур», і фрази — «стули пельку», «дупа, як лантух із пранням» і «твоя срака стирчить у вікні» (тобто «ти мелеш дурниці»). А що вже казати про «ййце», тобто «тестикулу», яке могло приліплятися чи не до кожного слова, додаючи йому «перчинки»: «ййце»+«торба»= калитка = мудак, «ййце»+«пика» = товстомордий, «ййце»+«щелепи» = дві калитки в роті = дурень яйцеголовий, або яйцепикий, або ж яйцежуй. Навіть слова, що йменували звичайні речі, теж були прекрасні: «силка» = пахва, «заковика» = вбиральня, «налиганий» = п'яний, «ухоркатися» = захекатися.

Ієн здивував нас обурливою новиною про те, що у Великій Британії шотландський діалект не обожнюють повсюдно, як у США.

— Вони просто заздять, — сказала Кіт.

— То, може, нам тоді не треба кпитися з твого акценту? — запитала я. Одна річ насміхатися з акценту, який невразливо крутий, і зовсім інша — знущатися з акценту упослідженого.

— Ви можете глузувати з шотландського діалекту, — сказав він, — якщо я можу насміхатися з тегаської говірки.

Ми з Кіт перезирнулись.

— А ти *можеш* посміятися з тегаської говірки?

Ієн вказав на мене:

— Ти кажеш «беркицьнутись» замість «перекинутися». Ти ж знаєш, що нема такого слова, правда?

— Є таке слово, — сказала я.

Ієн похитав головою:

— Тільки в Тегасі.

Ми захоплено намагалися скопіювати його акцент, але в нас нічого не виходило. Натомість ми пропонували йому повторити американські слова, переважно географічні назви, які походять із мови корінних американців, що їх Кіт науглила в телефоні, приміром: річка Калусахатчі, озеро Танджіпахоа, струмок Квіттапахіла-Крік. Від його спроб повторити це вона реготала до нестями, а мене це просто

зачаровувало. Я вбирала очима те, як його губи формують ці звуки, як вони втягаються, випинаються, утворюючи оте класичне шотландське *о*. Часом я забувала сміятись. А інколи це мене загіпнотизовувало.

Ієн виявився на диво охочим до пустощів. Ми виманювали його зі шкаралупи стоїка, але процес накривав нас самих. Іноді ми так реготали за вечерею, що просто не могли їсти. Це був якийсь дурний, нестримний сміх, яким дорослі майже ніколи не сміються, — усе не просто смішило, а викликало *істеричний* регіт, навіть те, що ну ніяк не може бути смішним: шум пересунутого стільця, вегетаріанський пельмень, якого хтось впустив на підлогу, медсестра, котра зазирнула до кімнати на шум.

Дивно, що в тих обставинах, у той темний період свого життя я була здатна так реготати. Та згодом мені спало на думку, що смуток дивним дивом перетворює, загострює й гіпертрофує почуття. Переживши тяжкі часи, ви рано чи пізно захочете добряче висміятися. Пам'ятаю, як я ще була мала, батько та його брат, у день похорон своєї матері, коли ми машиною їхали на кладовище, кпилися з усіх родичів і страшенно реготали. Вони сиділи спереду, а ми з Кіт і мамою — на задньому сидінні, тож я бачила, як ті двоє дорослих чоловіків, залишившись без матері, тільки-но назавжди втративши людину, яку вони по-справжньому любили, не просто посміювались, а *вили* від сміху.

Мені тоді було років десять.

— Що ви робите? — суворо спитала я у тата. — Як можете сміятися?

— Серденько, — сказав тато, — якщо ми не будемо сміятися, нам доведеться плакати.

Ось яким був цей сміх. Він нас повністю поглинув. Від нього нам боліли обличчя. І це сталося не всупереч смутку, а через нього.

Кіт була сміливішою за мене. Вона попросила Ієна прийти якось на роботу в кілті.

— Пройдись у кілті по цій будівлі, — запропонувала вона, — і я дам тобі десять тисяч доларів.

— У неї немає десяти тисяч доларів, — шепнула я Ієнові.

Той усміхнувся:

— А в мене немає кілта, отож ми квити.

Зазвичай це ми з Кіт провокували Ієна, але якось увечері, коли ми їли суші, він узяв паличками кульку васабі завбільшки з чайну ложку, підняв, щоб ми бачили, і сказав:

— Закладімося, що я це з'їм?

Я подивилася на нього, як на божевільного.

— Усю порцію? — Від однієї десятої тієї кульки васабі йому пішла б пара з вух.

Ієн кивнув.

— Ні, — сказала Кіт. — Я не закладатимуся. Навіть я не така навіжена.

— А я закладуся, — ляпнула я, і, перш ніж встигла забрати слово назад, Ієн вкинув ту кульку собі до рота, ковтнув і переможно здійняв руки.

Ми з Кітті витріщилися на нього.

— Не так уже й кепсько, — промовив Ієн, але не встиг він іще договорити, як по його щоках потекли сльози, обличчя почервоніло, і він запихкав і засичав, мов дикий кіт.

Він ухопив свою пляшку води й випив її одним махом. Потім Ієн схопив мою воду й вихилив її всю. І воду Кіт також.

— Фууууу! — видихнув він, мало не бігаючи по кімнаті. — Дідько, ох і пече!

— Лайся по-шотландському! — загукали ми.

Але тепер він підстрибував на місці:

— Не найкраща моя ідея.

— Скажи: «яйцеротий»! — запропонувала Кіт.

— Скажи, що ти тупий дудук! — підпряглась я.

— Дундук, — виправив він, зігнувшись навпіл і ледве дихаючи. Потім він почав битися головою об ліжку в ногах. Відтак, помітивши, що тече слина, він ухопив серветку «Клінекс», якою я перед ним розмахувала.

Загалом, Ієнові знадобилося з півгодини, щоб відхекатися, і тоді він зволив заговорити шотландською.

— Я таки справжнє дурбецало, — підсумував Ієн. — І про що я тільки думав?

— Ти думав про те, — випалила я, навіть не збираючись приховувати симпатію в голосі, — щоб розвеселити нас!

Це було так, наче ми уклали негласний пакт про те, що вибираємо веселий бік життя.

— І це підкріплено наукою, — проголосила Кітті, Королева Гуглінгу, коли я зауважила, наскільки сама лише думка про вечерю з нею та Ієном осолоджує вечори моїх сумних діб. — Під час очікування нагороди збуджується та сама ділянка мозку, що й тоді, коли ми отримуємо нагороду, — заявила вона. — Ось наскільки тупий цей мозок. Він навіть не бачить відмінності.

Упродовж решти часу щодня не було нічого — просто нічогісінько — веселого.

Утім, саме передчуття вечері стало для мене чималим приводом на щось сподіватися.

[21](#) Спанакопіта — грецький пиріг зі шпинатною начинкою.

[22](#) Смори — сендвічі зі смаженим на багатті зефіром маршмелоу, шоколадом і крекерами; традиційний американський десерт, який їдять у дитячих таборах, зазвичай коло вечірнього багаття.

РОЗДІЛ 21

Ранок моєї відпустки був звичайним ранком — вмивання, прибирання, марні спроби поворушити пальцями, — і батьки, як завжди, прийшли на обід. А потім замість вирушати до тренажерної зали я перебралась у крісло-візок, і батьки повезли мене разом із невеликою дорожньою сумкою вниз, де вже чекала Кіт у батьковому седані.

Дивно, але мені було якось тривожно залишати лікарню.

Я могла б сказати, що поїздка викликала в мене радість, піднесення, екстаз. Натомість мене бив нервовий дроз. Я не довіряла Кіт, яка кермувала великою батьковою машиною. Я не довіряла ідіотам-водіям, котрі, перетинаючи перехрестя, набирали повідомлення в телефонах. Я не довіряла величезному, гидкому, хаотичному світу поза межами своєї контрольованої маленької лікарняної біосфери.

Навіть в автівці я не могла розслабитись. Якби я була кицькою з пазурями, то всіма ними вчепилася б у приладову панель. Кожен поворот, кожен червоний світлофор, кожен поштовх гальм змушував мене тремтіти зі страху.

— Тобі треба заспокоїтися, — сказала Кіт.

Я кивнула.

— Точно. Слушна порада. Заспокоїтися.

Та я уявлення не мала, як це зробити. Як можна отак *узяти й заспокоїтися?*

Коли ми нарешті добулися додому, напруження перемістилося з шиї в голову. Мені паморочилась і боліла голова, тож Кіт заявила, що мені треба подрімати.

Певна річ, до будинку неможливо було заїхати на інвалідному візку. Ну, а чого раптом можна було б? Спільними зусиллями ми пересадили мене в крісло-візок і поїхали гравійною доріжкою, та потім мали зупинитися, щоб вирішити, як завезти мене в будинок.

— Я знала, що це погана ідея, — озвалась я.

— Цить, — наказала Кіт. — Якщо нічого не вийде, твій шотландець зможе занести тебе, коли добереться сюди. — Вона потупала за ріг

перевірити пропускну здатність задніх дверей, гукаючи на ходу: — Хіба це було б так уже зле?

— Іди вже, — огризнулась я, заплющуючи очі.

Я тільки дістала підтвердження свого передчуття, що повернутися сюди буде важко. Усе було таке саме, як і тоді, коли бабуся з дідусем купили цю місцину в шістдесятих. Передні двері й досі рипіли та грюкали. Ховрашина нора біля заднього ганку нікуди не поділася. Посаджені бабусею груші так само лопотіли на вітрі.

Змінилася лише я.

Це прохромало мене таким гірким болем, що я мусила нахилитись і опустити голову між коліна.

— Не треба було сюди їхати, — почувала я свій шепіт.

Мене ось-ось мало знудити. Я вже відчувала під язиком отой солонуватий присмак, який з'являється перед тим, як це має статися.

І тоді я почувала шурхіт шин на гравійній доріжці.

Я підвела голову й побачила коричневий старий «Форд Бронко». А в ньому — Ієна. А потім хрягнули дверцята. І він рушив до мене по траві, зі спортивною сумкою на плечі. У джинсах, подумати тільки, замість лікарняного костюма. І в коричневих шкіряних черевиках замість кросівок. І в картатій фланелевій сорочці.

Я забула, що мене мало знудити.

— Тобі личить це місце, — сказав Ієн, підійшовши ближче.

— Правда? Бо мене мало не знудило.

— Машина замучила?

— Мабуть, серце замучило.

— Тобі стало сумно через те, що ти знову сюди приїхала?

Я кивнула.

— Але, сподіваюсь, і радісно також?

Я похитала головою.

— Ще ні. Проте я рада тебе бачити.

— А чому ти тут сама?

— Кітті намагається придумати, як затягти мене в будинок.

Ієн кивнув.

— Тут я можу допомогти. — Він, не роздумуючи, кинув сумку, став навколінки, повернувся й одночасно позадкував до мене. — Поїхали, — мовив він, труснувши головою, мовляв: залазь.

Так я й учинила. Ієн підчепив мене руками під коліна, а я обхопила його стегнами, тримаючись за його плечі. На якусь мить мене огорнув його п'яний запах, і ми рушили, обходячи будинок і шукаючи Кіт.

Ієн зупинився на секунду, побачивши озеро — синє, яскраве й більше, ніж я пам'ятала. Галявина спускалася до нього, і з того місця, де ми стояли, відкривався прекрасний краєвид.

— Це твоє озеро? — запитав Ієн.

— Це наше озеро, — сказала я і тернулася щокою об його шию.

— Візьмеш мене туди? — запитав Ієн.

— Звичайно.

Аж тут із-за рогу вийшла Кіт.

— Нам просто доведеться почекати, поки...

Раптом вона побачила нас і придивилася до Ієна, у фланелевій сорочці й джинсах.

— Парубок-крем'язень із реклами паперових рушників.

Після цього я не хотіла повертатися. Не те щоб поява Ієна все налагодила — ні. Хоча таки трохи все поліпшила. У моєму серці досі бриніла скорботна музика, та здавалося, що приїзд Ієна додав якусь ледь чутну контрмелодію. Вона не перебила сумну музику, але змінила її.

Мені треба було до вбиральні — нам усім потрібно було після дороги, — тож, коли Кіт відчинила двері, Ієн доправив мене до ванної й посадовив одягнену на унітаз.

— Тобі допомогти? — запитав він.

Якби мені навіть і була потрібна допомога, я нізащо її не попросила б.

— Я впораюся, — промовила я.

На озері інвалідний візок виявився відсотків на п'ятдесят непридатним. Земля була надто поросла травою і засипана гравієм, отож візок не міг вільно котитись, а дверні отвори в хаті були завузькі. Та знайшовся й позитив: Ієн часто носив мене на руках.

Зрештою, надходив мій день народження.

Стояла свіжа, аж до хрускоту, сонячна днина, і моїм наступним завданням було сидіти в садовому кріслі й ніжитися на осонні біля води, поки Кіт та Ієн розпаковували речі. Мені не можна було

підставляти сонцю місця опіків, тож сестра принесла мені парасольку в рожевий горошок. Я обережно встановила її так, щоб вона затіняла мені плечі, зате все інше — пальці, ноги, праву руку — максимально виставила під сонце. Коли востаннє я відчувала на шкірі сонячні промені? Я заплющила очі й поринула в насолоду цього відчуття. Дув прохолодний вітерець, але мені було тепло.

Попри все, що сталося, і все те, що ще чекало попереду, цей момент у цьому місці був надзвичайно чудовий.

Хтозна, скільки я так просиділа, та під ту пору, коли я почула, як до мене наближається шурхіт кроків по гравійній доріжці, головний біль уже минувся.

Підійшов Ієн.

— Кіт хоче, щоб я повиносив човни, — сказав він, не стишуючи кроків.

Я кивнула й повернулася в обійми сонця, але очей не заплющувала.

Ієн відімкнув сарай для човнів і почав виносити їх один по одному на берег: шлюпку, два каяки, два вейкборди²³, старий незграбний весловий човен для риболовлі, а також каное, яке дідусь розмалював у стилі індіанців племені черокі. Ієн усе ходив сюди й туди. Це зачаровувало.

Згодом до мене приєдналася Кітті і, ще не встигнувши сісти, промовила:

— Ти тільки подивися — це ж просто красень мужчина.

— Він не «мужчина», а фізіотерапевт.

Кіт навіть бровою не повела:

— Не сумніваюся, що й те, й друге.

— А де *твій* мужчина? — поцікавилась я.

— Який саме? — запитала Кіт, лукаво глянувши на мене.

— Натоптуваний-але-симпатяга, — відказала я.

Вона зробила, із принципу, ображений вигляд. Навіть трохи оборонний:

— Він у дорозі.

Ми побачили, що Ієн вишикував у лінію останній човен і рушив до нас. Мабуть, тягати човни — нелегка робота, бо він, ідучи, скинув

фланелеву сорочку, зіжмакав і витер нею потилицю, залишившись у самій білій футболці.

Кіт тихенько присвиснула.

— Кіт! — сказала я. — Не треба його об'єктивувати!

— Це не моя провина, — відмахнулася вона. — Я цього не контролюю.

Підійшовши до нас, Ієн кинув сорочку на траву.

Він дивився на мене:

— Не хочеш показати мені озеро?

— Хочу, — занадто швидко відповіла я.

— Насправді вона хоче подрімати, — вставила Кіт.

Я штурхонула Кіт:

— Не хочу!

— Я був подумав про каяк, — сказав Ієн, — та боюся, щоб він не перекинувся.

А я, до того ж, боялася за свою шию. Вода в цьому озері точно не хлорувалася так, як у лікувальному басейні.

— Каное — це чудово, — погодилась я.

— А мені можна з вами? — запитала Кіт.

— Ні, — відповіли ми в один голос.

Ієн відніс мене разом із парасолькою в горошок до крайки води, де я чекала на траві, поки він знесе у воду розмальоване каное. Потім він знову підняв мене й забрів у воду, у джинсах та в усьому іншому, і обережно посадовив мене в човен.

Каное гойднулося, коли Ієн заліз у нього, і мене на мить охопив страх. Рятувального жилета — такої штуки, яка намотується на шию, як подушка в літаку, — я не вбирала змалечку. Звісно, я нічого не могла надіти на шию — я й досі вдягала футболки з відрізаним рукавом, — отож просто незграбно обмоталася жилетом попід руками і міцно його зав'язала.

— Мабуть, я смішна, — промовила я.

Ієн похитав головою:

— Ти... — він урвався на кілька інтригуй-душу секунд і додав: — ... винахідлива.

— Мені весь час про це говорять, — відповіла я, надягаючи сонцезахисні окуляри й думаючи, що ж він збирався сказати насправді.

Сезон на озері ще не розпочався. Здавалося, що все воно належить тільки нам.

— Куди? — спитав Ієн, і я вказала на дальній кінець.

Я була абсолютно не проти помовчати. Хлюпало по воді весло, хвильки бились об човен, плюскотіли, шепотів щось вітер. Я настільки добре знала це місце — воно було з тієї самої матерії, що і я сама, — аж могла подумки переноситися сюди, перебуваючи деінде.

Утім, насправді бути тут, посеред озера, відчувати все так реально — лише від усвідомлення цього вже перехоплювало дух.

Я скерувала Ієна до столітнього будинку, який був зведений тут першим, і розповіла йому всі відомі мені історії про тутешніх привидів. Далі ми проминули недобудований особняк десятилітньої давності — його почав мурувати якийсь хлопець із гедж-фонду, та так і закинув.

— Тут теж привидів вистачає, — зауважила я.

Потім ми пропливли місце, де щороку в липні відбувається вітрильна регата, а далі — величезний плавучий батут, зазвичай обліплений дитлашнею, і маленьку закусочну-гамбургерну, біля якої взагалі не було парковки для автомобілів — тільки доки для човнів.

Я нахилилася ближче до води й занурила в неї пальці. Тисячі разів я ось так занурювала пальці в цю саму воду, у цьому самому човні, о такій самій порі. Ті самі були будинки, ті самі хмари, навіть звуки були ті самі. Через усе це плавно плив Ієн, і я почувалася достоту щасливою, як і сумною.

Мене вразило це відчуття, бо тут не було ніякого «або-або». Два сильні почуття охопили мене водночас і з однаковою силою.

Якби мене запитали до катастрофи, я сказала б, що почуття схожі на блоки чистих кольорів: якийсь час ти переживаєш синє, потім жовте, а далі червоне почуття. Але тепер я сприймала емоційний краєвид зовсім по-іншому: радше як пуантилізм картин Жоржа Сера, де кожен колір складається з багатьох інших барв. Придивишся ближче — і побачиш кольорові цятки. Відступиш назад, аж ось тобі вечір на озері — усі кольори зливаються, спільними зусиллями створюючи текстуру й надаючи сенсу.

«А може, у цьому є позитив?» — подумала я. Може, тепер дивитимуся на життя очима художника...

Можна було просто заплющити очі й пливати за течією. Одначе в мене було запитання до Ієна, воно мені муляло, і тепер, коли ми були з ним наодинці, я мусила його поставити.

— Розкажи мені дещо, — попросила я, стараючись, щоб голос звучав невимушено.

— Питай, — дозволив Ієн, не полишаючи гребти.

— А чому занепав твій бізнес?

Я відчула, як він напружився, почувши ці слова.

Але я вже почала, тож вела далі, не відриваючи погляду від води:

— Що сталось?

Ієн не відповідав. Просто веслував далі.

— Тобто ідея була чудова.

Ієн мовчав так довго, що я зрештою повернулася, щоб глянути на нього.

— Я не дуже добре справлявся, — промовив він нарешті. — Зовсім занехаяв працю.

Я здвигнула плечима, мовляв, *гарзд*. Мовляв, саме на таку відповідь я й розраховувала.

Та звичайно ж, його відповідь тільки породила більше запитань. Як таке могло статися, щоб хлопець, маючи настільки чудову ідею, пройшов усю процедуру створення нового бізнесу — винайшовши абсолютно новий бізнес! — а потім узяв і занехаяв його?

Судячи з Ієнової напруженої пози, говорити про це він не хотів.

Я дала йому спокій.

Ми були тут не для того, щоб почуватися нещасними.

Навпаки, ми тут були для того, щоб спробувати хоч ненадовго побути щасливими.

Коли ми повернулися, сонце вже сідало і вже приїхав Товстун Бенджамін, який виявився радше пузанем, ніж просто товстуном, із пухким, як галушка, тілом і густою гіпстерською бородою. Вони з Кіт розкладали багаття. Ієн переніс мене на спині до багаття та всадив у крісло, і я дивилась, як фліртують Кіт і Бенджамін. Його руки невпинно тяглися до неї й невситимо її торкалися, а вона не дуже й опиралася.

Кіт приготувала нам овочеве рагу в горщику на решітці над вогнем. («Він — веган», — вибачливо сказала вона, коли хлопці пішли по дрова.) Сонце сіло, у повітрі потягло холодом, і Ієн сходив по ковдри. Він повернувся з оберемком ковдр, а під рукою в нього було ще щось.

Укулеле — гавайська гітара.

— Та ти музикант! — вигукнула Кіт, побачивши це.

Ієн похитав головою:

— Я вже хтозна-відколи не грав. Але можу зіграти «З днем народження».

І він зіграв. Просто-таки проспівав мені серенаду. Я загорнулась у ковдру, залишивши назовні тільки обпечену шию, а потім ми сиділи навколо багаття, Ієн грав на замовлення, а ми підспівували. Він раз у раз помилявся, та, крім нього, на це ніхто не зважав.

— Не вибачайся, — сказала я. — Ти найкращий гравець на укулеле з тих, кого я зустрічала.

Ієн ледь помітно всміхнувся:

— Я що, єдиний гравець на укулеле з тих, кого ти зустрічала?

— Ага.

Він знав трохи пісень Боба Ділана, трохи — Джеймса Тейлора, одну — Вана Моррісона і цілу купу пісень «Бітлз».

Ось так мій день народження перетворився на безупинну гавайську вечірку в стилі «Бітлз». Ми співали, співали й співали. І їли веганське рагу. А потім замість іменинного торта спекли на чавунній сковорідці брауні з підсмаженими на вогнищі маршмелоу.

— Я думала, будемо робити смори, — зауважила я.

— Смори ми робили мільйон разів, — відказала Кіт. — Хочеться чогось новенького.

Я багато чого готувала на цьому кострищі, святкувала тут чимало днів народин, та мушу зізнатися, хай яким звичним це все здається, цього разу все було по-іншому. Усе сприймалося з якогось нового ракурсу.

Мені раптом закортіло залишитися тут назавжди чи хоча б не заходити в будинок.

Ієн чимраз поглядав на мене, мовляв, чи я вже не набулася надворі, а я знай заперечно хитала головою. Я змерзла у сарафані, але так не хотілося йти кудись від вогнища. Кіт і Бенджамін доїли рагу, понесли

горщики й сковорідки в хату, щоб помити, а потім десь зникли, щоб викинути хтозна-який фортель, та мені було байдуже. Мені подобалось споглядати вогонь. Мені подобалося трошки мерзнути. Мені подобалось перебувати посеред усесвіту. Мені подобалося загадувати Ієну, які пісні грати. Він співав, і я співала, і мені подобалося слухати, як наші голоси спліталися й поєднувалися між собою.

Завтра це все закінчиться. Ми прокинемось і поїдемо назад у реальне життя в гідкій лікарні з люмінесцентними лампами й ліловими шторами. І що швидше я засну, то хутчіш це все зникне. А я просто не хочу, щоб так сталося.

Нарешті Ієн сказав:

— Тобі, мабуть, холодно. Я вже собі весь зад відморозив.

— А мені нормально.

Він придивився до мене:

— У тебе губи якісь синюваті.

Він відклав гітару й підійшов ближче, а, доторкнувшись до моїх долонь, вигукнув:

— Господи, Меггі! Та ти ж зовсім замерзла!

Ієн підхопив мене одним махом, цього разу не завдаючи собі на спину, а тримаючи в обіймах, як у колисці. Він притулив мене до грудей здоровим боком, а я постаралася, щоб йому було легше мене нести: обняла його рукою за плече, а голову поклала на вигин його шиї. Той п'яний запах Ієна. Я вдихала його на повні груди й насолоджувалася ним. А потім мені спало на думку непомітно провести губами по його потилиці.

Так ми перетнули двір, а потім увійшли в теплий затишний будинок, минули кухню й піднялися сходами.

Усередині панувала тиша, здавалося, тут було порожньо, і я подумала, що Кіт і Бенджамін пішли гуляти. Дорогою Ієн вмикав світло.

Зійшовши сходами нагору, він завагався. Я відчувала, як б'ється жилка в нього на шиї.

— Котра кімната? — запитав він.

— У кінці коридору, — відповіла я.

Ієн потицяв ліктем, намагаючи вимикач, але не знайшов, отож рушив уперед крізь темряву. Не те щоб там було зовсім нічого не видно.

Можна було розібрати тіні й обриси. Він ступав обережно, але досить упевнено. Двері до моєї кімнати були відчинені, ліжко стояло якраз за ними. Воно було залите синюватим місячним світлом, яке відбивалося від поверхні озера.

Ієн рушив до нього, увійшов у двері... й перечепився об маленький килимок біля порога.

Він хитнувся вперед і впав навколішки. Цієї миті він міцно притиснув мене до себе, а, щоб не впасти долілиць і не придавити мене, спромігся упасти на спину.

А це означає, що я приземлилася просто на нього.

Просто зверху. Можна сказати, гепнулася точнісінько посередині.

У першу хвилину після падіння ми тільки те й робили, що перепитували одне одного, чи ніхто не поранився. Чи не вдарився він, бува, головою, чи не вивихнув що-небудь? *Ні*. Мої пересаджені клапті в порядку? *Так*. Як моя спина? *Усе нормально*. Ніде нічого не болить? Судячи з усього, ні.

Далі ми оцінили ситуацію: самі, у кімнаті, залитій місячним сяйвом, біля спокійного озера, на підлозі, трохи захекані.

Моє обличчя було лише за кілька сантиметрів од його, і ми застигли в такому положенні на кілька довжелезних секунд, тамуючи віддих, із настороженими очима. Його очі були сповнені такої темної синяви, що здавалися чорними.

Аж тут я утнула щось божевільне, що, власне, тільки й можна було утнути: я нахилилась, притиснула свій рот до його рота і поцілувала його.

Бум. І мені більше не було холодно.

Я відхилилася назад, щоб глянути на його вираз обличчя і вгадати, що він думає, але Ієн з такою самою швидкістю простяг руку мені за голову й прихилив мене знову до себе. Ще один поцілунок. Цього разу глибший, тепліший і повільніший. Я дуже довго роздивлялася ці губи протягом останніх кількох тижнів, і мені страшенно кортіло доторкнутися до них, хоч пальцями, щоб дізнатися, чи такі вони м'які на дотик, як на вигляд. Щоб відчути, чи такі вони п'янкi на смак, як його запах. Тепер я переконалася. Так.

— Ти на смак наче брауні, — промовила я крізь поцілунок, усе ще притискаючись своїм ротом до його рота.

— А ти на смак як маршмелоу, — відказав він, а потім знову заглибивсь у мій рот, провівши своїм язиком по моєму.

— Мені подобається твій акцент, — сказала я, трохи відхиляючись.

— А мені подобається твій, — промовив Ієн, нахилиючись уперед, щоб піймати мій рот своїм.

— Мені подобається твоя укулеле, — сказала я за хвилину.

— А мені подобається твоя.

— У мене немає укулеле.

— Начхати.

Я посовалася, зручніше вмощуючись, а він ліг на спину. Я сиділа на ньому верхи, долонями спираючись на підлогу обабіч від його голови, наші тіла міцно притискались одне до одного.

— Ти точно не поранився? — запитала я, не перестаючи його цілувати.

— Я трохи забився.

— Де?

— Не має значення.

— А зараз болить?

— Зараз нічого не болить.

Чого я добивалась? Намагалася звабити свого фізіотерапевта? Я навіть не була впевнена, що мене правильно зрозуміли в цій ситуації! Я знала тільки те, що хочу стати ближчою. Якби я могла, то залізла б йому в грудну клітку. Я хотіла поглинути його й бути поглиненою. Хай який густий ліс почуттів розквітав у моєму тілі щоразу, як я його бачила, єдине, чого я хотіла, — заблукати в цьому лісі й ніколи з нього не вибратись.

І я заблукала. Я перемістила рот униз до його шиї, зариваючись у неї обличчям і легенько покусуючи, а він провів руками знизу вгору по моїй спині, ненадовго спинивсь, а далі обійняв рукою мене за шию з необпеченого боку, щоб повернути собі мій рот.

На якусь мить ми обоє стали цілим усесвітом, де панували сама лише жага, близькість і тепло.

Саме тому я й не почула, як Кіт і Товстун Бенджамін гупали сходами нагору. І як вони потім сунули коридором. І як повертали стару скрипучу дверну ручку.

Ні. Помітила я Кіт і Товстуна Бенджаміна тільки тоді, коли вони рвучко розчинили двері, увімкнули світло й побачили нас обох на підлозі.

— О, Боже! — ахнула Кіт і прикрила рот долонею, тамуючи смішок.
— Ця кімната, виявляється, зайнята.

— Забирайся геть, Кіт! — вигукнула я класичним голосом роздратованої сестри.

— Даруйте! — пролепетав Товстун Бенджамін, вибачливо махнувши нам рукою в привітальному жесті.

Вони позадкували з кімнати й грюкнули за собою дверима, залишивши увімкненим верхнє світло.

— Зачекай! — почула я за дверима голос Кіт. — Вони там що, перепихувалися?

На цьому все місячне сяйво скінчилося.

Ієн заморгав, дивлячись на двері, де тільки-но були ті двоє, і немов прокинувся від якогось сну. А я досі сиділа на ньому верхи, гарячково роздумуючи над тим, як повернути назад місячне світло.

Але тепер Ієн спирався на лікті.

— О, Боже, Меггі... — промовив він, відсовуючись убік, щоб вилізти з-під мене.

Я переповзла на підлогу поряд із ним, а він підвівся та обернувся, щоб підняти мене.

І поніс мене в ліжко.

У мене ще жевріла крихітна надія, що ми просто перебираємось у зручніше місце.

Та, влаштувавши мене якнайбезпечніше, Ієн одвернувся й пішов до вікна. Якусь хвилину він знічев'я торкався штори, впавши у свою звичну мовчанку. Нарешті він заговорив:

— Меггі, вибач мені.

— За що ти просиш у мене вибачення?

— Я не мав цього робити.

— А ти нічого й не робив. Це *я тебе* поцілувала.

— Я не мусив відповідати на твій поцілунок.

— Бо, — здогадалась я, — заводити стосунки з пацієнтами — це проти твого етичного кодексу?

Тепер Ієн ходив сюди-туди.

Я спробувала ще раз:

— Бо, якщо Майлз дізнається, ти втратиш роботу?

— Якщо Майлз дізнається, я втрачу *ліцензію*, — сказав Ієн. — Та не в цьому річ.

— А в чому ж тоді?

— Це було нечесно щодо тебе.

Нічого я так не хотіла, як знову опинитися в його обіймах.

— А я думаю, це було чесно. Гадаю, це було дуже чесно.

Ієн запустив пальці у волосся.

— Ти недостатньо кваліфікована, щоб судити.

— Я не *що*?

Він обернувся та вперше подивився просто на мене. Верхнє світло боляче різало очі.

— Ти не в тому стані, щоб судити.

— Ти хочеш сказати, що я не бачу відмінності між тим, що чесно і що нечесно?

— Я хочу сказати...

— Бо як назвати те, що мій наречений розбиває літак, до якого я навіть підходити близько не хотіла, калічить мене, а сам залишається здоровий-здоровісінький без жодної подряпини? Певна річ: *нечесно*. Й ось ти приходиш сюди, граєш на укулеле «З днем народження» і даруєш мені найкращий у моєму житті поцілунок. Я, безперечно, вважаю, що це *чесно*.

— Отож-бо й воно. Це не був найкращий у твоєму житті поцілунок.

Я недовіжливо підняла брови:

— Правда?

— Це тобі тільки здалося.

— Наче це не те саме.

Та Ієн похитав головою:

— Коли людина переживає щось схоже на те, що недавно пережила ти, коли твоє життя перевернулося з ніг на голову, має минути чимало часу, щоб ця людина могла знову адекватно оцінювати все навколо. Місяці. Навіть роки. Травма робить людину вразливою і ставить підніжку там, де вона й не чекає. Я все про це знаю. Я спеціально вчився — читав підручники, складав іспити. І це проти мого етичного

коду з вагомої причини, Маргарет, із дуже вагомої причини. Щоб захистити тебе.

Тепер я вже й Маргарет? Я відчула сльози на обличчі, та мені було не до них. Я втерла їх рукавом.

— Мені на це все начхати.

— А мені — ні. Заради тебе.

— Але ти... — Мене перебив судомний ковток повітря. Я вагалася: говорити далі чи ні, бо це було щось дуже важливе, щоб говорити просто так. Утім, я мала спробувати. Я мала принаймні бути чесною. Я ще раз вдихнула й таки сказала: — Ти — єдине, чого я чекаю весь день.

Ієн заплющив очі й аж наче здригнувся. Не на такий ефект я сподівалася.

— Саме про це я тобі й кажу, — промовив він.

— Не розумію.

— Твої почуття до мене свідчать про те, що ти в небезпеці. Мені не слід було сюди їхати. Я знав, що таке може трапитись.

Отже, він знав, що подобається мені, ще до приїзду. Мені зовсім забило дух.

— Я тобі зовсім не подобаюсь?

Ієн знову пропустив пальці крізь волосся. Потім підійшов до дверей спальні й заглянув своїми темно-синіми очима просто мені в душу.

— Я ненавиджу всіх, — проказав він. — Окрім тебе. — Він штовхнув двері, наміряючись іти, й додав: — І це ще одна причина того, що ти в небезпеці.

— Ти йдеш? — запитала я. Він явно виходив з кімнати. Проте я мала на увазі: — Ти повертаєшся до міста?

— Ні, звісно, що ні. Я залишусь на ніч, щоб доглядати тебе.

— Не треба мене доглядати.

— А ти хочеш, щоб я залишив тебе на Колобка і Вінні-Пуха?

«Не хотілося б», — подумала я.

Ієн вів далі:

— Я простежу, щоб ти завтра безпечно повернулася.

— Ти ж не віддаси мене іншому фізіотерапевтові, правда?

— Це тобі вирішувати.

Я навіть уявити не могла когось іще.

— Я не хочу іншого фізіотерапевта.

— Тоді я залишусь.

— А ти прийдеш на додаткові заняття?

— Так, якщо ти захочеш. Але я прийдиму після вечері — це щоб внести ясність.

— Без усяких там гульок?

Ієн похитав головою:

— Так буде краще.

Що я могла сказати? Що так буде не краще, а *гірше*? Тут нічого не можна було вдіяти. Він узяв собі в голову, що я не досить кваліфікована, аби знати, що для мене краще. І, судячи з усього, собі він теж не дуже довіряв. Ієн цурався мене? Я була йому нецікава? Як можна так цілувати людину і хоча б чогось та не відчувати? Я не сумнівалася, там була жага, та, може, то була якась загальна жага хоч до кого-небудь. Може, він був такий самотній, що йому згодилася б будь-яка жива дівчина, навіть така каліка, як я.

Ієн усе ще стояв біля дверей, втупившись у свою руку на дверній ручці. Потім підвів голову:

— Я привіз подарунок, хотів завтра тобі віддати, — сказав він. — Але тепер ти, мабуть, його не захочеш.

Я перевела погляд у вікно.

— Можеш викинути його геть, — відказала я.

Я почула, як за ним клацнув замок дверей і він пішов.

Потім я ще довго не спала — чекала, щоб не пропустити, коли Кіт пробиратиметься у свою спальню, бо мені треба було до вбиральні. Та хай я буду проклята, якщо попрошу допомоги в Ієна! Може, мені буде краще без нього. Сам він точно так вважав. Та хоч скільки я про це думала, ніяк не могла зрозуміти, чим саме це буде краще.

[23](#) Вейкборд — дошка для катання за катером.

РОЗДІЛ 22

Наступного дня — на мій справжній день народження — небо не впало на землю, як я того чекала.

Я приготувалася, прокинувшись, висидіти ніяковий сніданок із перебільшено чемними Кіт і Бенджаміном та Іеном, який із кам'яним обличчям втупить у вікно.

Та саме цього і не сталося.

Коли я розплющила очі й спробувала поворушити пальцями ніг, як робила щоранку, один із них утнув щось геть приголомшливе.

Він ворухнувся.

Він заворушився.

Тобто великий палець на правій нозі.

Якась частина мене думала, що я, мабуть, і досі сплю.

Я спробувала ще, і він знову заворушився.

— Гей! — заволатала я. — Гей!

За кілька секунд уся трійця сусідів по рибальській хатині вже товпилась у дверях моєї кімнати в неймовірному піжамному попурі, доводячи цим, що я точно прокинулася першою. Кіт була в яскраво-рожевому пеньюарі — таке видовище я бачила вперше, а ситуація з бородою Товстун Бенджаміна наводила на думку про проблеми з гравітацією. Ієн, на якого я щосили намагалась не дивитися, спав у синіх піжамних штанах. І все. До того ж його волосся було ще більш скуйовджене, ніж борода Бенджаміна, але, чесно кажучи, це тільки додавало йому привабливості.

Утім, це все не мало значення.

— Я сплю? — вимогливо запитала я.

— Ще навіть сонце не встало, — промовила Кіт тоном найкращої старшої сестри.

— Мені треба знати, чи сплю я наразі. То що?

Товстун Бенджамін зважився на відповідь:

— Звісно, якби ти зараз спала, то ми насправді не змогли б дати тобі прямої відповіді.

Ієн підійшов ближче:

— Що відбувається?
— Дивіться, — сказала я, вказуючи на свій великий палець.
Я штовхнула його вперед, а потім відтягла назад.
— Та! Ти! Що! — заверещала Кіт і повернулася, щоб обійняти мене.
— Що? — запитав Бенджамін. — Я все прогавив.
— Зроби ще раз, — наказав Ієн.
Я зробила ще раз.
— Виходить щоразу, як ти пробуєш? — запитав Ієн.
— Поки що так, — відповіла я.
— А другим можеш поворушити?
Я спробувала. Нічого. Я похитала головою.
Ієн провів невеликий огляд, хоч у нього й не було потрібного обладнання. Чи сорочки. Ми небагато дізналися, хіба що підтвердили таке-от: перше — великий палець справді ворухився по команді, друге — я не спала.
— Що це означає? — запитала я в Ієна.
— Це означає, що туди проходить більше інформації, ніж завжди.
Цю відповідь не можна було назвати нерозсудливою, але це було не те, що я хотіла від нього почути.
Так само як, мабуть, і Кіт.
— Це означає, що вона знову ходитиме! — Сестра застрибала. — Правда ж?
Ми всі знову глипнули на мій палець.
Я демонстративно поворушила ним.
Однак Ієн не стрибав. Він похмуро дивився на палець.
— Не обов'язково, — сказав він, як справдешній кайфолом.
— Але це непоганий знак, — підсумувала я.
— Це збіса чудовий подарунок до дня народження, — промовив він.
— Нічого не скажеш.

Попри переполох, спричинений моїм пальцем, про що в нас із Кіт тільки й розмов було дорогою додому, в моїй голові встигли визріти кілька інфантильних і недобррозичливих думок про Ієна. Наприклад, про те, який же він зануда. Як він позбавляє себе — чи ще когось — можливості бути щасливим. Як він розбазарює нагоди для радості.

Можливо, мені *таки треба* працювати з іншим тренером. З кимось, хто знає, як треба мотивувати й надихати. Можливо, Ієнове скептичне ставлення до будь-яких сподівань не дає мені рухатись уперед.

Кіт мало не божеволіла від задоволення поїздкою.

— Я й подумати не могла, що твій палець такий геній, — сказала вона дорогою. — Він просто-таки Ніл Армстронг серед пальців. Або й Авраам Лінкольн.

На її гадку, вихідні видалися — найвищий клас. Їй на язиці крутилося безліч тем для обговорення, але темою номер один, після того як ми завершили дискусію про те, хто з визначних історичних осіб мав честь найкраще представити мій палець, була, звісно, така:

— А що, в біса, відбувалося між вами з Хоробрим Серцем, коли ми вас застукали минулої ночі?

Я хотіла розповісти Кіт. Шалено. Я хотіла уповільнено відтворити для неї кожен важливий момент, а потім провести решту автомобільної подорожі, ба навіть кілька наступних днів, аналізуючи цю інформацію. Я губилась у великій кількості дуже різних, абсолютно суперечливих варіантів інтерпретації Ієнової поведінки (а також дій, інтонацій голосу, виразів обличчя) і не мала уявлення, який з них правильний.

Однак я не могла їй цього розповісти.

У Кіт було відсутнє відчуття приватності. Я намагалася списати це на переповнення, байдуже чим, — коли в неї щось було, вона неодмінно мала цим поділитись. А ще вона не тримала язика на припоні. До того ж Кіт постійно базікала по мобільному телефону, не звертаючи уваги на випадкових слухачів поряд. А про її вибрики з інстаграмом я навіть згадувати не хочу.

Я не сумнівалася, що Майлз, пронюхавши про те, що відбулось, обов'язково спробує забрати в Ієна ліцензію. Я ж бачила, як він щодня тероризував Ієна в тренажерній залі. Я ж бачила, як він намагався спровокувати Ієна, як він йому допікав, виводив із рівноваги, під'юджував, щоб той утнув якусь дурницю. І я подумала: «Чи не забагато ненависті?»

Мені навіть було трохи шкода цього Майлза, щось таки сталося в його житті, що змушувало його прагнути помсти замість пробачити й жити далі. Та значно більше я співчувала Ієну. Майлз і справді був злопам'ятним придурком.

Головним чином це була Ієнова проблема, але сьогодні це стало проблемою і для мене, бо тепер я не могла зробити єдине, що саме зараз хотіла зробити найбільше у світі, — розповісти про все Кітті.

Вона чекала:

— У вас там був секс чи що?

— На жаль, — промовила я, — ні.

— Ні? А що ж ви там робили на підлозі?

— Він перечепився, — сказала я, здвигнувши плечима, мовляв, *подумаєш, яка дивина*.

Кіт примружилася, ніби зовсім мені не повірила.

Довелося брехати далі.

— Пам'ятаєш оті саморобні килимки, які мама скрізь порозкладала? Об один такий він і перечепився біля порога. А потім героїчно підставився й не дав мені упасти на підлогу.

Кіт недовірливо скоса зиркнула на мене:

— Брехня!

— Присягаюсь, — оголосила я, — своїм непосидючим великим пальцем.

Це спрацювало.

— Гаразд, — сказала Кітті. — То що ж між вами відбувалося? Бо романтична напруга була така щільна, що її можна було надягати замість светра.

Я запевнила себе, що насправді то не брехня. То просто невеличке пересмикування фактів.

— Коло багаття я освідчилась йому.

— Ням, — сказала Кіт. — Обожаю освідчення.

— Я розповіла йому, що просто помираю від величезного, всепоглинутого, розпачливого кохання і що він — це єдине, чого я чекаю цілий день.

— Опріч поїдання делікатесів разом зі своєю сестрою.

— Само собою.

— І що він сказав?

От тепер я була йому вдячна. Бо таку дурню ще треба було б придумувати.

— Він сказав: ні, це не так.

— Що ні, це не так?

— Ні, я в нього не закохана.

Кіт витріщилася просто на мене.

— Якого чорта?

— Будь ласка, пильнуй дорогу.

— Поясни!

— Він сказав, що мені просто *здалося*, що я закохалась у нього, і що такі випадки трапляються часто-густо, і що моє життя розвалилось, ото ж я хапаюся за будь-яку соломинку щастя, та коли я пройду крізь оце, то зрозумію, що все це було тільки в моїй голові і що насправді я ніколи не мала до нього почуттів. Отакої.

— Він цього *не* казав.

— Казав. А потім вивалив купу цитат із часів свого навчання і загалом класифікував мене як дівчинку-підлітка з бой-бенд синдромом, мовляв, я чекаю, що прийде якийсь добросердий принц і забере всі мої печалі.

Я й не знала, що я така брехуха. Хоча, по суті, саме це він і говорив.

— І що, він має рацію? — запитала Кіт.

— Ні! — сказала я. — Ніхто не може забрати такі проблеми. Хіба що цей випадок із пальцем виявиться неймовірним дивом.

— І він узагалі ніяк не відповів на твої почуття? Зовсім?

— Зовсім, — підтвердила я. — Ну, він загалом запевнив мене, що як медичний працівник бажає мені всілякого добра, але порадив кінчати теревені й лягати спати. Потім він спробував пришвидшити цей процес, перечепився об килимок, і в результаті я з розмаху гепнулася на нього. Підкинула хмизу у вогонь.

— Він бреше, — заявила Кіт. — Я ж бачу, як він на тебе дивиться.

Я не змогла втриматись:

— А як він на мене дивиться?

— Наче ти водоспад у пустелі.

Та невже? Від цієї думки в мене стиснувся шлунок. Та треба було й далі забивати баки.

— А знаєш, що ще? Він знав про мої почуття ще до того, як я йому освідчилася, бо я тижнями сохла за ним, а він не хотів мене розхолоджувати, бо йому здавалося, що це корисно для мого одужання.

— Нарцис! — вигукнула Кіт.

— Авжеж, — погодилась я. — Та річ у тім, що він не помилявся. Ти ж знаєш, що для вчителів, у яких закохуєшся, ти ладен зі шкіри вистрибнути.

Кіт кивнула, і завдяки тому, що я знала її обличчя стільки ж років, скільки й своє, зрозуміла, що я вже в безпеці. Сестра купилася.

— Думаю, тепер, — сказала вона, — тобі просто доведеться тяжко працювати для себе.

— Гадаю, що саме це мені й лишається, — підтакнула я.

І це була правда — брехала я чи ні.

Дивовижа з великим пальцем перетворила мене на справжню знаменитість. Лікарі, які були втратили до мене цікавість, тепер забігали по кілька разів на день. Пацієнти з мого поверху хотіли почути історію з перших вуст. Кіт навіть намалювала мені саморобну листівку, де було сказано: «Радіємо твоєму великому прориву! Покажи удачі великий палець і обведи навколо нього всі хвороби!»

Закрутилася така шалена веремія, що отой водевіль із Іеном дуже швидко відійшов на другий план. Я навіть почала думати, що в мене були важливіші справи. Ось я знову почну ходити, а потім відпущу довге волосся, а згодом якось зазирну до лікарні, вдаючи, що шукаю... Що? Загублену сережку? Книжку, яку комусь дала почитати?.. І він помітить мене в коридорі, такий весь високий, різкий, ідеальний і незламний. Він сумно привітається, бо знатиме, що знехтував свій шанс, а я відповім йому ледь помітною усмішкою, мовляв: «О! у нас і справді могло щось бути», — а відтак трусну своїм довгим волоссям і піду собі, а він хай ковтає пилюку каяття.

Я нізащо не розповім, скільки разів прокрутила в голові цю фантазію. Зізнаюся лише, що з певних причин я мала в ній такі самі блискучі шорти й черевики «Dr. Scholl's» на високих підборах, як і Олівія Ньютон-Джон у грандіозному фіналі фільму «Бріолін». А ще в мене був її фантастичний задок.

Треба сказати, що коли я знову побачила Іена в тренажерній залі вперше після поїздки на озеро, його вигляд заскочив мене зненацька. Він був знов у своєму звичайному синьому медичному костюмі, зі звичним трохи скуйовдженим волоссям, але мене збила з пантелику саме його нова поведінка. Це не був той ворожий похмурий Іен, якого я

зустріла спочатку, але ж не був він також і тим теплим смішним Іеном, за яким я умлівала й сохла.

Цей новий Іен *просто не був*. Я не знаю, як це описати, але він просто зник. Його поза була нежива. Плечі були неживі. Його очі були порожні. Він скидався на манекен.

Він робив усе, що мав робити. Він стежив, щоб я виконувала всі необхідні вправи. Він вчасно приходив. Він навіть завдавав собі мороки, щоб залучити експертів для консультації і переконатися, що ми робимо все можливе. Проте він не усміхався. І ніколи не розслаблявся.

І після того, як ми повернулися з озера, він жодного разу не назвав мене Меггі.

У четвер, рівно за тиждень до того, як моя страховка мала закінчитись і я повинна була повернутися додому й жити з батьками, я врешті не витримала.

Тепер ми невсипно спостерігали за Пальцем, чекаючи подальших поліпшень, які все не відбувалися. Хай там що, а той єдиний палець-суперзірка вселяв дедалі менше надій. Чи не тому очікуваний прогрес застопорився, що Іен так затявся? Так чи інак, а користі з цього не було. Час спливав. Навіщо мені був фізіотерапевт-робот?

Того вечора, коли Іен прийшов на додаткові заняття, я сказала йому, що хочу когось іншого.

Я сподівалася на якусь реакцію — спалах розчарування на його обличчі, якусь людську цікавість до причини відмови, згодилося б навіть роздратування. Та все було марно.

— Гаразд, — сказав він із незворушністю склянки молока. — Якщо ти вважаєш, що так буде краще.

— Мабуть, мені варто змінити тренера і в тренажерній залі, — додала я.

Знову жодної реакції.

— Розумію, — відповів Іен. — Якщо ти не проти, щоб я влаштував заміну, то в Майлза буде на одну причину менше звільнити мене.

— Мене влаштовує, — погодилась я.

— Я доберу тобі когось ліпшого. — Байдуже обличчя краяло мені серце.

— Чудово.

Ієн рушив до дверей, але я його покликала. Він обернувся.

Можливо, я бачила його востаннє. Мені нестерпною була думка, що він запам'ятає мене такою жалюгідною, спраглою кохання, неадекватною дівулею. Я не хотіла вішатись йому на шию. Якщо він корчив із себе робота, то й у мене вийде не гірше.

— До речі, дякую за стриманість на озері. Не уявляю, що на мене найшло.

Ієн сумно всміхнувся:

— Яка стриманість, на якому озері?

Ото й уся розмова.

Пізніше того вечора, за тиждень без одного дня до вечірки «Перше-квітня-День-святого-Валентина», я попросила Кіт скасувати її.

— Не можу, — відповіла вона. — Я орендувала караоке-систему.

Я розвела руками, мовляв, *то й що?*

— Здай її назад.

Вона повторила мій жест:

— Застава не відшкодовується!

Ми їли величезні тако-салати з формованих тако-коржиків.

Кіт вела далі:

— До того ж ціла купа дітей уже зголосилися вирізати сердечка з кольорового картону. А ще один хлопчина на ім'я Родріго безплатно приведе зі свого гаража мексиканський ансамбль маріачі, я вже накупила прикрас і понад сотню печива у формі сердечок і запросила всіх з нашого поверху разом з усіма медсестрами, а також я страшенно люблю День святого Валентина. Чого й тобі бажаю.

— Це *не* День святого Валентина, — сказала я.

— Просто в тебе зараз кепський настрій.

— Так і є, чорт забирай.

— Ти не зобов'язана це любити, — пояснила Кіт. — Твоє діло — прийти.

— Я не прийду.

Вона перестала жувати:

— Ти мусиш!

Я похитала головою:

— У мене лишився один тиждень. На вечірки немає часу. Я не збираюся дурня клеїти.

— Але ж це буде мій останній вечір... і твій також!

— Саме тому тобі треба скасувати гулянку й провести цей вечір зі мною.

Кітті не скасувала вечірку. Наступні дні я знайомилася зі своїм новим фізіотерапевтом, працювала зі своїм новим фізіотерапевтом і тренувалася на вечірніх заняттях зі своїм новим фізіотерапевтом, — а Кіт провела всі ці дні, вирізаючи сердечка з кольорового картону.

Новим фізіотерапевтом виявився Роб-із-хвостиком-на-голові — той, якого я хотіла від самого початку. Безперечно, він сміявся та фліртував найбільше серед усіх. У нього був невичерпний запас енергії, а сміх — як із фанфари. Я мільйон разів чула його в тренажерній залі й завжди думала, що він так регочеться з чогось неймовірно смішного. Мені було цікаво, як йому з його пацієнтами вдавалося перетворити на комедію такі звичайні вправи, як їзда на велотренажері, і, мушу визнати, я подумки критикувала Ієна за оту його серйозність.

Та тепер, за цей останній тиждень, працюючи з Робом-на-голові-хвостик, я дещо зрозуміла: той сміх був фальшивий.

Він *перегравав*. Він удавав, що те, з чого він сміявся, було в тисячу разів смішнішим, ніж насправді. Я кинула якийсь жалюгідний дотеп, а Роб, закинувши голову, реготав, як божевільний. Це було гірше, набагато гірше, ніж якби він зовсім не сміявся.

За кілька годин першого заняття з Робом я настільки зненавиділа той сміх, що запала в мовчанку. Я не хотіла нічим його провокувати. Ба навіть це не допомагало. Коли йому не вдавалося витягти з мене жодного слова, він зачіпав інших пацієнтів чи тренерів і вдавав, що сміється з *їхніх* несмішних жартів.

З дощу та під ринву.

Утім, принаймні я не закохувалась у нього так трагічно й по самі вуха. І він, принаймні, ніколи не дарував мені поцілунку, що перевернув мені світ, і не казав потім: «Знаєш, що? Не бери в голову».

Принаймні я знала, що мені до нього байдуже.

Усе просто.

Зате я могла цілком зосередитися на своєму одужанні. Або на його відсутності.

Тепер щоразу, заходячи в тренажерну залу, я боялася, що там буде Ієн. Зазвичай він там і був, працюючи з кимось іще, що викликало в мене ревності, байдуже, був то якийсь старий голомозий чоловік чи дама в постменопаузі. Я крадькома раз у раз поглядала на нього, але він на мене ніколи не дивився, ба навіть здавалося, не помічав моєї присутності.

Ось як буває, кусала я лікті, коли ти відштовхуєш людину.

Хоча, насправду, це ж він перший мене відштовхнув.

Єдиною особою в залі, яка мене помічала, був Майлз.

Тепер, коли Ієн працював у дальньому кінці зали, Майлз частіше цікавився моїми справами.

— Усе гаразд? — питав він, матеріалізуючись із-за свого поста.

— Чудово, дякую, — відповідала я, уникаючи дивитись йому в очі.

Іноді він намагався налаштувати мене проти Ієна.

— То що, нічого у вас обох не вийшло?

Це він так мене заманював? Він хотів використати мене, щоб завдати Ієну неприємностей?

— Чудово все вийшло, — запевнила я його, нашорошивши вуха.

— Настільки чудово, — тиснув Майлз, — що ти попросилася до іншого фізіотерапевта?

— То була Ієнова ідея, — збрехала я.

Майлз нахилив голову з таким виглядом, ніби більшої брехухи ще не стрічав:

— Справді?

Ось коли мені стали у величезній пригоді медичні журнали, яких я начиталася донесхочу.

— Так, — упевнено відповіла я. — Бо в Роба більше досвіду в застосуванні функціональної електростимуляції і Ієн вважає, що я могла б стати для нього перспективним кандидатом.

Раптом гонор Майлза кудись подівся:

— Ти б і так із ним не спрацювалася. Він був такий непривітний з тобою. Майже ворожий...

— Я б не назвала його *ворожим*... — заперечила я.

Та Майлз не вгавав:

— Коли б він не стояв під дверима твоєї палати, підслуховуючи, як ти співаєш.

Я повернулася, щоб глянути йому просто в очі:

— Що?

— О, то ти не знаєш, що він це робив?

Я заперечно похитала головою.

— Отож. — Майлз підняв брови. — Гидота, еге ж? Мені довелося виписати йому аж два попередження.

Я озирнулася на Ієна. Він допомагав дуже старенькій дамі пересідати з візочка на кушетку.

— Хай там як, — озвався Майлз, знову привертаючи мою увагу, — якщо він іще раз тебе потривожить, просто дай мені знати. — Він наставив на мене пальці, складені «пістолетом», кивнув і натис на «гачок».

Цілий тиждень ми з Робом-на-голові-хвостик гарували, як прокляті, і на обов'язкових, і на додаткових заняттях, але поступу не досягли. Ієн залишив докладну таблицю, хоча терпіти не міг таблиць, де чітко розписав усі наші дії, порядок їх виконання і тривалість, вирахувану до хвилини. Ми з Робом усе сумлінно виконували, але нічого не змінилось.

Я робила все, що тільки можна було: вживала вітаміни, багато спала, пила багато води і тисячу разів на день намагалась ворухити пальцями ніг. Буча, піднята навколо того пальця, спричинила появу потужних сподівань щодо неминучості прориву. Та що довше прорив не бажав відбуватися, то впевненіше в мені утверджувався такий когнітивний дисонанс: або мені стане краще будь-якої хвилини, або мені взагалі не стане краще.

Проте я вдосконалювалася в безліч інших способів. Моє плече загоювалося «прекрасно», як сказав дерматолог, після струпів на обличчі не залишилося шрамів. Шви на шиї розсмоктувались, і, якщо не дивитися в дзеркало, можна було сказати, що частини мого тіла почувалися майже нормально.

Просто не досить нормально.

Не те щоб я зовсім не досягла прогресу. Я могла відтарабанити назви всіх м'язів нижніх кінцівок не згірше від якогось студента-медика. Мій

м'язовий каркас, за словами Роба, був «феноменальний» — я могла цілий день качати верхній прес. Мої руки й плечі були «звірами». Сідничні м'язи в мене були «як у чемпіона». А мої привідні м'язи, м'язи-згиначі стегна, середні сідничні м'язи, прямі м'язи стегна, кравецькі м'язи та глибокі сідничні м'язи перебували в чудовому робочому стані. Я навіть могла досить непогано стояти — мій рекорд дорівнював дванадцяти хвилинам, — але тільки тоді, коли я на щось чи на когось спиралася.

Усі проблеми були пов'язані з м'язами, відповідальними за витягання ступні вперед для того, щоб ступити крок. Вони не справлялися з цим завданням. Окрім того одного пречудового великого пальця (завдяки одному неугамовному довгому згиначу великого пальця), усе, що перебувало нижче від колін, було (технічний термін) «млявим». Особисто я давала перевагу слову «гнучкий».

Так чи так, а нічого доброго в цьому не було. Усі м'язи — передні великогомілкові, задні великогомілкові, підколінні довгі малогомілкові, короткі малогомілкові, камбаловидні, підошовні й литкові — залишалися безвольно обм'яклими.

Особливо засмучували напівперетинчасті й напівсухожилльні м'язи, а також двоголові м'язи стегон, призначені для випрямлення ноги. Я могла винести стегно вперед (завдяки «босу» — клубово-поперековому м'язу), але не могла його випрямити.

І досі.

Саме тому я й не збиралася на вечірку до Дня святого Валентина. Протягом усього останнього тижня я поступово усвідомлювала, що принаймні в тому, що стосувалося моєї здатності ходити, попри намагання, рішучість, усі ті багатогодинні додаткові тренування та численні разючі здобутки, про які я могла заявити, на мене все ще чекав оглушливий програш.

А я ніколи не програвала. Я ніколи й нічого не програвала. Навіть орфографічну вікторину.

Це позбавляло мене сну. Знову й знову впродовж того останнього тижня я, трохи подрімавши, перелякано схоплювалась і все крутилася під ковдрами без сну. Кілька ночей, не зумівши вгамувати тривогу, я потихеньку, щоб не розбудити Кіт, перебиралась у крісло-візок і

прокрадалась у спортзалу. А там я обіруч спиралася на бруси для ходьби й крокувала сюди-туди, аж поки вже мало не падала.

Мабуть, це була погана ідея — ходити в тренажерну залу вночі. Було б значно краще, якби моє тіло більше відпочивало. Та я не могла зупинитися. Мені все здавалося, що варто ще трохи натиснути — і я прорвуся. Перспектива не здолати цей виклик, можливо, єдиний за все життя, який реально важив, заганяла мене в страшну паніку й затьмарювала розум.

Уночі перед вечіркою я знову пішла до тренажерної зали. Руки боліли від усіх тих кіл, які я нарізала на брусах. У вухах усе звучав Ієнів шотландський голос, який попереджав, що «руки — це не ноги», та я на нього не зважала. Не про руки я турбувалася. Я переміщалася туди й сюди, туди й сюди — десять разів, потім двадцять разів, прагнучи, щоб мої гомілки рухались уперед, щоб подушечки стопи відштовхувалися, щоб десь у ногах, хоч де-небудь спалахнула іскра життя.

Потім, десь на тридцятому колі, моя рука просто не витримала.

Це сталося швидко. Я впала, дуже забила об мат і залишилась лежати, важко дихаючи. Й ось там, коли я лежала долілиць, на маті обличчям, яке боліло, ніби після ляпаса, я нарешті справді зрозуміла: я більше не буду ходити.

Справді ніколи не буду.

Мені цього не подолати. Мені не стати «як новенька». І не зможу «показати їм усім». І не стати винятком із правил. Не виступати з натхненною промовою, яка підірвала б інтернет.

Усе, що я переживала, про що думала, на що сподівалася до цього моменту, здавалось мультяшним. Уся ця історія була така божевільна й примарна, наче все навколо було нереальним. Аж оце поки. Сама-одна, лежачи на підлозі, я нарешті справді це зрозуміла. Залишилась одна-єдина реальність.

Решту життя я проведу в інвалідному візку.

Не встигла я догадати цю думку до кінця, як почула голос — шотландський акцент:

— Що тут, у біса, відбувається?

Я не ворухнулась. Я просто лежала, намагаючись вирахувати ймовірність того, що ще якийсь шотланець міг зайти в тренажерну

залу посеред ночі.

Це було нереально.

Потім я почула, як Ієнові кросівки скриплять по підлозі — прудко, ніби він біг, — і ось уже він вигукував моє ім'я, тривожно, ніби мені загрожувала небезпека:

— Меггі, що сталося?

Я не могла відірвати обличчя від мату.

— Ти більше не називаєш мене Меггі.

Він опинився поряд зі мною, стоячи на колінах і спираючись на долоні.

— Що сталося? Скажи мені.

— А що ти взагалі тут робиш?

— Затримався після роботи. Що сталося?

Ієн поривався бігти по допомогу. Але мені не потрібна була допомога. Я простягла руку, щоб утримати його, а відтак усе пояснила в єдиному можливий для себе спосіб:

— Я програла, — сказала я.

— Ти що, тренувалася тут на брусах? Сама? Господи, Меггі, тобі не можна самій сюди приходити.

Утім, це не мало значення. Ніщо не мало значення.

— Ти забилася? — запитав Ієн.

— Ні.

— Можеш підвестися?

— Ні.

— Віднесімо тебе в палату. — Він узяв мене на руки.

— Ні, — сказала я. — Просто дай мені хвилинку.

Ієн завагався.

— Будь ласка, — попросила я.

Тоді Ієн, не відпускаючи мене, хитнувсь назад і сів на мат, усе ще тримаючи мене на руках.

Либонь, уся його медична підготовка наказувала віднести мене в палату, перевірити мої життєві показники й спостерігати за моїм фізичним здоров'ям. Та він пішов проти цього. Він повірив, що я не забилася. Він повірив, що мене не треба тягти в коридор, залитий яскравим світлом. Він збагнув, *що* я тут робила. Він, як ніхто, знав, що я не досягла достатнього прогресу. Він усе це розумів.

Отож Ієн більше ні про що мене не питав. Він просто тримав мене, притиснувши до своїх грудей, сидючи на маті в темній спортзалі, і гладив моє волосся.

Мабуть, я заснула, а Ієн, либонь, відніс мене на руках у ліжко, бо наступного ранку я прокинулась у своїй палаті, поряд із Кіт, яка все ще дрімала, — але я не пам'ятала, як повернулася назад.

Того дня я все робила автоматично. От і все. Справді все. Усе було таке самісіньке, крім найважливішого: більше не залишилося надії.

Кіт пробула зі мною весь день, вирізаючи сердечка для вечірки й ведучи організаційні розмови по телефону, але я їй нічого не розповіла. Мені не хотілося, щоб вона зі мною сперечалась. Та й ні про що було сперечатися. Вона кудись побігла під вечір, коли в мене тривали заняття з Робом, і, коли я повернулась, її ще не було. Після обіду я міцно заснула й не прокидалась аж до вечері: лікарняного їдла. На смаколики того вечора чекати не випадало. Кіт мала очолювати свою епічну вечірку, а я мусила бути тут. Сама-одна. І їсти желе «Джелл-О».

Помітивши свою вечерю, я помітила в палаті ще щось. Сукню, яка висіла на телевізійній стійці, із запискою від Кіт, написаною великими літерами маркером «Шарпі».

*Оригінальна вінтажна сукня діви ролер-диско на одне (праве) плече!
ЯКРАЗ ТВОЙ РОЗМІР!*

За 5 доларів в Армії Спасіння! (Я її для тебе випрала!) Приходь на вечірку!!!!!!

Це була рожева із золотим сукня-максі на одне плече з рюшами. Сміховинна, але на диво чарівна.

Та я однаково не збиралася на ту вечірку.

Я зняла жовтувату пластмасову кришечку з тарілки з вечерею. Якесь сіре м'ясо, відновлене пюре і консервована зелена квасоля.

Ні.

Я потикала в «Джелл-О». Послухала, як медсестри жартують на посту. Котрась із них мала якусь справу до Роба-чоловіка-з-хвостиком і чула, що він теж збирається на вечірку.

Значить, і додаткових занять увечері теж не буде.

Чудово. Все одно пуття немає.

На таці знайшовся десерт: печиво з шоколадною стружкою. Воно здавалося подарунком долі, поки я не куснула його й не виявилось, що то вівсяні пластівці з родзинками.

Було тихіше, ніж звичайно. Мабуть, усі з'юрилились у тренажерній залі.

Двері різко розчахнулися. То заявила Кіт.

— Ти мені потрібна, — заявила вона.

— Що?

— Ансамбль маріачі жахливий! Діти плачуть!

— Та не може ж бути усе так погано.

— Ще й як може! — запевнила вона, стягаючи з мене ковдри. — Іди попісяй. Почисть зуби. Надягни свою сукню! За десять хвилин ти співаєш попури з пісень про кохання.

Я похитала головою:

— Не думаю.

Кітті сперлась рукою на стегно.

— А коли тобі було треба, я хоч раз тобі відмовила?

— Ми говоримо про зараз чи про все наше життя? Бо думаю, ти почала з дефіциту.

Кіт тягла мене за руку:

— Ти потрібна мені. Ти потрібна дітям. Ти потрібна Дню Валентина. Ти потрібна матері Ієна!

Що? Останній аргумент привернув мою увагу.

— Матері Ієна?

Вона тицьнула в мене пальцем і повторила свою улюблену приказку, котру Ієн нам якось зачитував:

— Якщо ти не знаєш, що зробити для себе, зроби щось для когось іншого.

Цим вона мене й купила.

Я таки пішла на вечірку, хоча, коли я там з'явилась, ансамбль маріачі грав цілком нормально, жодна дитина не плакала, і було ясно, що Кіт мене надурила.

Я спопелила її поглядом:

— Дуже смішно.

— Я подивлюсь, як ти бурмоситимешся, коли спробуєш ось такі печенинки, — сказала вона, вручивши мені одну — у формі сердечка, з обсипкою.

То точно була не вівсянка з родзинками, і я мала це визнати.

Кіт попрацювала на славу. Тут був стіл зі смаколиками, дзеркальна диско-куля, славнозвісний, десь поцуплений шоколадний фонтан, усе було прикрашене сердечками й транспарантами. Кіт навіть почепила на кінці палиці святкову кулю з омели, щоб вона нависала над людьми й заохочувала їх цілуватись²⁴. А Роб узявся їй допомагати, вибухаючи отим своїм фанфарним сміхом щоразу, як це спрацьовувало.

Зізнаюся: це була чудова вечірка, мені *сподобалось* убратися в сукню діви, я *співала* попурі з пісень про кохання, і поринути в усе, що там відбувалося, було значно краще, ніж сидіти самотою в палаті. Це й справді виявилось чудовою розрадою.

І хоч мені було сумно, я почувалася й трошки щасливою.

Мені зовсім не хотілося звідси йти. О восьмій вечора ми відправили дітей спати, а самі й далі ласували печивом і співали від щирого серця.

Моєю найкращою піснею, безумовно, була остання: я про все забула і вшкварила «Найкраще з мого кохання»²⁵, а десь на середині підвела очі й у кінці кімнати побачила Ієна, який дивився на мене, мов зачарований. Звісно, це мене надихнуло, і я заспівала ще проникливіше, ще краще, я просто всю свою душу вклала в решту тієї пісні. Насамкінець мені влаштували овації з бурхливими оплесками й схвальними вигуками, і, коли я потім поїхала через кімнату по печиво, Ієн рушив слідом і підійшов до мене.

Кілька секунд ми обоє не рухалися, пауза вже трохи затягалася.

— Це була фантастична пісня, — промовив Ієн нарешті. Він тепло дивився на мене і зовсім не був схожий на робота. Голос справжнього Ієна сповнив мене жагою.

— Дякую.

— Ніколи не чув, щоб хтось співав так, як ти.

Тепер я усміхнулася.

— Дякую.

— Радий тебе бачити, — сказав він.

— Ти міг цілий тиждень бачити мене в тренажерній залі, якби не ігнорував.

— Я не ігнорував тебе, — відказав він, хмурячись. — Я... — Він замовк і більше не озивався.

— Кіт сказала, що ти не збирався йти на вечірку.

— Не збирався.

— Але ти тут.

— Я просто краду печиво.

— Ясно.

Ієн махнув рукою в бік коридору, де були кабінети:

— Я трохи затримався на роботі.

— Ти це частенько робиш.

— Насправді я досліджую твою травму, — пояснив він трохи збентежено. — Намагаюся знайти спосіб тобі допомогти.

Я не могла цього не оцінити. Було приємно. Утім, я сказала:

— Це гаяння часу. Все скінчилося.

— Що скінчилося?

— Моє одужання.

Він похитав головою:

— Є багато способів одужати.

Я відвела погляд.

Тепер у Ієна був зручний момент, щоб піти собі, але він не пішов. Натомість спробував зав'язати сяку-таку розмову. Він кивнув на кімнату:

— Схоже, ви тут гарно розважаєтеся.

— Так вийшло, — сказала я. — Це все заслуга Кіт.

Ієн зиркнув на мою сестру, яка помітила, що ми розмовляємо. Він обернувся та охопив мене поглядом:

— Шикарна сукня.

— Гадаю, я стану людиною в сукні на одне плече, — припустила я.
— Навіть якщо буде варіант із двома.

— Варто було б.

— Це може бути мій фірмовий стиль. І коли я зроблю щось справді дивовижне, таке, що історія змушена буде увічнити мене в статуйі, то не залишиться нічого іншого, як тільки убрати мене в щось на кшталт цього. — Я труснула однією з оборок.

І тоді Ієн усміхнувся — щирою усмішкою. Як давно я її не бачила!
Він збирався ще щось сказати, аж тут поряд із нами з'явилася Кіт і проголосила:

— Увага! Бомба з омелою!

Ми з Ієном глипнули вгору. Вона тримала омелу над нашими головами.

— Омела для Різдва, — зауважив Ієн.

— Ти думаєш, мене це хвилює? — запитала Кіт.

— Вона всю ніч цією штукою змушує людей цілуватися, — пояснила я.

— Ти хочеш змусити мене поцілувати твоєю сестру?

Кіт знизала плечима:

— Скидається на те.

— Він не може мене поцілувати, — заперчила я. — Це проти правил.

— Проти яких правил? — запитала вона.

— Проти геть усіх, — відповіла я.

Однак Ієн вирішив поторгуватись:

— А що буде, як я відмовлюся?

Кіт зміряла його поглядом «не мороч мені голову», а потім сказала з викликом:

— Тоді, гадаю, ти змарнуєш свій шанс на поцілунок.

— Тобі не треба мене цілувати, — запевнила я Ієна, а потім звернулася до Кіт: — Годі вже! Ти дограєшся, що його виженуть.

Але Ієн присів перед моїм візком. Він відкинув опори для ніг, звільнив одну стопу, потім другу, поставив їх рівно на підлогу. Я була босоніж і частково відчувала, яка холодна та підлога. Потім Ієн нахилився до мене, щоб я могла покласти долоні йому на плечі, як він часто робив у басейні, а сам тримав мене за стегна для рівноваги, і я нахилилась уперед, і зафіксувала коліна, і наблизилася до нього — й ось ми вже стояли.

— Нехтувати омелу — до невдачі, — виголосив Ієн.

Ці сині очі. Його обличчя так близько. Мені забило дух. Невже він збирається це зробити?

— Нехай ніхто в цій кімнаті більше не має невдач, — сказала я.

Його погляд був прикутий до мого.

— Оце правильно.

— Але ти не можеш мене поцілувати, — додала я, надзвичайно сподіваючись, що його це не зупинить.

— Не можу?

— А якщо хтось на тебе донесе?

— Мені байдуже.

— Справді?

— Хочеш знати, яке запитання мене найбільше хвилює?

Я кивнула.

Він зазирнув мені в очі:

— Чого ти хочеш?

Я затамувала віддих. Чого я хотіла?

Що воно, в біса, за запитання?

Я воліла його.

Я хотіла затягти його на дах і просидіти там разом усю ніч.

Я прагнула бути тією дівчиною, якою була завжди. З волоссям, джинсами й стегнами. У якої був принаймні один шанс на те, що хтось чекає на її повернення.

Та хіба я могла йому про це сказати?

Я, мабуть, ніколи не дістану того, чого хочу. Та принаймні для себе я мала це знати.

Я знизала плечима.

Ієн пильно дивився на мене, наче вмів читати з обличчя.

Потім він іще раз подивився на омелу і теж знизав плечима.

Він сильніше пригорнувся до мене й міцніше обійняв мене за талію. Я охопила руками його шию, а очима провела по його ключицях, що виднілись у вирізі його синього медичного костюма, потім по підборіддю і спинила погляд на його устах.

Він нахилився до мене, і це було, наче в уповільненій зйомці, а десь віддаля Ніна тихенько співала «Опівнічний потяг до Джорджії». За кілька сантиметрів до мене він сповільнився й завмер, немов смакуючи цю мить. Я не помітила, як Кіт приглушила світло, аж поки вся кімната раптом не потонула у вихорі зірок від диско-кулі, і здавалося, що єдиною стійкою опорою у світі був Ієн.

Від нього віяло снагою і незламністю, усім тим, що мене приваблювало й спонукало міцно до нього притулитися. Він був поряд,

так близько, потім іще ближче, а згодом — неймовірно — його вуста зовсім наблизилися до моїх.

Мабуть, йому не треба було цього робити. Утім, Боже мій, я була невимовно рада, що він таки зробив це.

І ще й ще були його вуста, ті самі, але кращі, ніби щось, загублене назавжди та знову віднайдене, і все раптом закрутилося так швидко, що я вже взагалі нічого не бачила. Я поринула в тепло й затишок, в енергію того моменту, знаючи, що це не може тривати довго, і прагнучи, щоб це тривало вічно.

Аж поки музика раптом не вмовкла.

І не засвітилися вогні, яскраві, немов прожектори.

Кімната застигла. Навіть караоке-центр затнувся. Ми обернулися, щоб дізнатися, що там відбувається, й одночасно побачили те саме: Майлза.

Майлз увійшов.

Він був уже посеред кімнати, витріщившись на нас:

— Що це, в дідька, тут відбувається?

— Вечірка, — пояснила Кіт, не уявляючи, з ким вона має справу.

Та Майлз навіть голови не повернув.

— Значить, я заходжу сюди й бачу, як один із моїх фізіотерапевтів *цілує* одну з моїх пацієнток?

— Точнісінько так, — узялася відповідати Кіт. — Я саме виклала це в інстаграм!

— Вітаю, — сказав Майлз Ієну. — Тебе щойно звільнено.

Натовп охнув.

— Попрощайся зі своєю роботою, — не вгавав Майлз, аж захлинаючись від насолоди моментом. — Попрощайся зі своєю ліцензією фізіотерапевта. А ще мені доведеться відсвіжити свої знання з імміграційного законодавства, бо щось мені неабияк здається, що ти можеш попрощатись і з цією країною також. — Майлз підступив на крок ближче й насмішкувато поворушив пальцями, дивлячись на Ієна: — Бувай-бувай, робоча візо.

Проте Ієн відвернувся від Майлза. Він дивився на мене, пестив поглядом моє обличчя, вивчаючи його деталі. З обличчя Ієна було видно, що Майлз не жартував. Ієн щойно втратив роботу, а може, й значно більше.

Якраз цієї миті мої коліна вирішили затреміти, проте Ієн це якось передбачив і вже саджав мене назад у крісло. Коли він мене влаштував і рушив, щоб відійти подалі, то стиснув мою руку, і це було схоже на прощання.

— Ти, може, подумав, що я, чорт забирай, жартую, хлопче? — Майлз підступив ближче. — Я налаштований дуже серйозно. Ти щойно втратив усе.

Обличчя Майлза з очима-намистинками розчервонілося й блищало від поту, а Ієн, здавалося, навпаки, ставав спокійнішим і холоднішим.

Ієн повернувся обличчям до Майлза.

— Насправді, — промовив він, — я знаю, що то — втратити все, і паскудства такої гидоти, як ти, з цим годі й порівнювати.

— Ти сам собі паскудиш, друже.

Здавалосьь, Ієн замислився над цим.

— Може, й так. — Потім глянув на Майлза: — Але не називай мене дружакою.

— Хто цей дядько? — спитала Кіт у товариства. А тоді звернулася до Майлза: — Це вечірка до Дня Валентина. Охолонь, чуваче. На ось печенинку.

Майлз глянув на неї і наче вперше помітив:

— Сьогодні навіть не День Валентина.

— І що це вам усім так муляє?

— Ієне... — почала я.

Та Ієн навіть не встиг повернути до мене голови, як Майлз гаркнув:

— Не підходь до пацієнтки!

Ієн глянув на нього, мовляв, *справді?*

— Я просто збираюсь відвезти її назад у палату.

— Навіть *не збирайся*, — заявив Майлз, поспішаючи до нас. — Посмій хоч крок ступити до неї, і я викину тебе з цієї будівлі.

Ієн повернувся, щоб глянути йому просто в очі, і тоді всі побачили, що він на голову вищий.

— І де твоя армія, ти, придурку яйцемордий?

Майлз вирішив відповісти ударом. Утім, Ієнові вдалося блокувати його, а потім він схопив Майлза за обидва зап'ястя і стиснув їх, так що той навіть поворухнути ними не міг.

— Ти ж не хочеш цього робити, — спокійно сказав Ієн. — Бо ненароком можу й придушити. За себе боюся, не за тебе.

Якби вираз обличчя Майлза був звуком, це являло б собою скавучання. Він вляпався по самі вуха і знав це. Він знав, що Ієн може його розчавити, а ще переконався, що Ієну нічого втрачати.

Майлз розтулив кулак, визнаючи поразку.

— Гаразд, — промовив він.

Ієн відпустив його. Вони розійшлися врізнобіч на кілька кроків.

Потім Ієн відступив ще далі, і я зрозуміла, що він іде.

Він роззирнувся по кімнаті, оглядаючи її востаннє.

Потім повернувся до мене й покликав:

— Меггі!

Хоча я, як і всі інші, не спускала з нього очей.

Я спіймала себе на тому, що повторюю подумки: «Не кажи «Прощай!» Не кажи «Прощай!»»

Він подивився просто на мене, кивнув, а потім сказав:

— Щасливого Дня Валентина.

[24](#) У Європі й Америці існує давня традиція — на Різдво цілуватися під омелою на щастя. Дівчина, яка стояла під омелою, не могла нікому відмовити в поцілунку. Вважали, що коли закохана пара поцілується під гілочкою омели, її чекає вічне й щасливе кохання.

[25](#) «The Best of My Love» — пісня американської рок-групи «Eagles».

РОЗДІЛ 23

Наступний день приніс кілька початків, але головним чином були закінчення.

Це був день, коли Кітті від'їжджала в Нью-Йорк, і день, коли я виписувалася з лікарні. Планувалося, що батьки приїдуть під обід, тато відвезе Кітті в аеропорт, а мама побуде зі мною і допоможе зібратися. Спостерігаючи, як Кіт пакує речі, я щосили старалася не киснути.

— Не можу повірити, що ти лишаєш мене саму з ними.

Кіт була іншої думки.

— Якраз вчасно, — сказала вона. — Це просто диво, що ми прожили цей місяць і досі всі живі й здорові.

І вона мала рацію.

Хоча деякі з нас були менш живі та здорові.

Коли її валіза була застебнута й відхекувалася біля дверей, Кіт спитала:

— А тепер можна повідомити тобі одну втішну штуку, яку мені нетерпеливилось тобі повідомити?

— Повідомити можна, але не обіцяю, що вона мене втішить.

— Мене вона втішає, — заявила Кіт. — Цього досить.

— Ну, тоді шквар.

— Так от, надібала я один виступ TED, і це був дослідник з Гарварду... — Вона затнулась. — А може, зі Стенфорду? Хоча насправді то, мабуть, був МТІ²⁶. Коротше, якась суцільна мозкодерня...

— Це зрозуміло. Ближче до суті.

Кіт заторохтіла:

— Він досліджує математичні ймовірності або що й у своєму виступі зазначив, що в людей є, типу, задана величина щастя.

— І як це стосується математичних імовірностей?

— Фішка в тому, що він назбирав величезну купу статистики. Наприклад, коли людей, які виграли в лотерею, зустрічаєш через рік, то думаєш, що вони суперщасливі, так?

Їй хотілося, щоб я це підтвердила.

— Так, — підтвердила я.

— А вони не щасливі. Вони такі самі нещасні, як були до того.

Я похитала головою:

— А до того вони були нещасні?

— А люди, — вела вона далі, — з якими трапилося щось жахливе — втрата подружжя, банкрутство, нещасливий випадок...

— Ти мене маєш на увазі?

Кітті кивнула.

— Точно! — Вона тицьнула в мене пальцем. — Він спеціально вирізняв параплегіків²⁷.

Я ще не чула, щоб мене так називали, і це слово мене діткнуло. Але я не стала на ньому зациклюватись.

— Я й досі не розумію, до чого тут математика.

— Було проведене спеціальне дослідження про людей, які втратили можливість користуватися своїми нижніми кінцівками — про людей в інвалідних візках, — і його висновки відповідають дійсності. Через рік після нещасної пригоди ці люди такі самі щасливі, як і до неї.

Я витріщилася на неї.

— Хіба ж не пречудово?

— То про *оце* ти весь цей час хотіла мені повідомити?

— Так! У тебе все буде добре. Хіба ти не рада про це дізнатися?

— Поки що не знаю.

Згодом, зайшовши для останніх обіймів, Кіт промовила:

— Я просто хочу, щоб ти це пам'ятала, гаразд? — Вона обійняла мене ще міцніше. — Щасливі кінці бувають різними.

Потім у дверях з'явилися батьки — разом з інвалідним візком найновішої моделі з бантом. Буквально: з бантом. Ніби мені оце стукнуло шістнадцять і вони купили мені кабріолет.

Я оніміла.

— Це найгірший подарунок з усіх можливих.

Підійшовши, тато обняв мене одними зі своїх фірмових обіймів.

— Виготовлено з титану, який використовується в НАСА, — пояснив він. — Візок має тоненькі, мов лезо, колеса з нахилом, як для гравців у

баскетбол.

— Хай йому грець, — сказала я. — Доведеться тепер записатися до баскетбольної команди. — Я згадала, як ми грали з Іеном у «Спробуй влучити», і подумала: «А чому б і ні?»

Тато хотів познайомити мене з усіма характеристиками візка й провести невеличку демонстрацію, але я негайно це припинила.

— Йому подобається ця штука, — сказала мати. — Вчора цілий день повсюди на ній катався.

Тато потер плече й підтвердив:

— Тепер аж руки трохи болять.

Вони обоє були такі *збуджені*. Матері подобалася компактність візка, його вишуканість.

— Якщо дивитися під прямим кутом, — дивувалася вона, — то його взагалі можна не помітити.

— Тож я ніби плистиму вздовж вулиці з дивно зігнутими ногами?

Вона лише відмахнулася від мене.

— Ти ж розумієш, що я маю на увазі.

Усі були чемні. Усі були до незмоги люб'язні. Ніхто й не подумав би, що ми тільки-тільки спромоглися подолати відчуженість. А потім сталося щось дивне: перед тим як Кіт уже збиралася вирушати в аеропорт разом із татом, вона підійшла до мами та обняла її на прощання.

А мама обійняла її й не відпускала.

Скільки можуть тривати звичайні обійми? Секунд п'ять? Ці обійми тривали п'ять хвилин. Так довго, що Кіт урешті розплющила очі й зміряла мене поглядом, мовляв, *що це, в біса, таке?*

Ніхто не зронив і слова. Ми просто тихенько стояли, щоб не сполохати їх.

Це були перші обійми мами й Кіт за тривалі роки.

Коли мама нарешті відпустила Кіт, на щоках у неї були сльози. Вона витерла їх і звернулася до тата:

— Їй треба буде щось перекусити в аеропорту.

Тато вже знав, до чого йдеться. Він глянув на годинник.

— За квартал звідси є бутербродна, — підказала мати.

У них завжди так було. Вона любила посилати його по бутерброди. Особливо коли в неї намічалася «дівчача розмова».

Тато похитав головою:

— У нас немає часу.

— У нас є час! — наполягала мати.

Кіт кивнула:

— Насправді у нас багато часу.

Тато подивився на маму, мовляв, *справді?* Зітхнув, поставив валізу Кітті й пішов, а ми з Кітті похмуро презирнулися.

Мати дивилась йому вслід, і тільки тоді, коли він сів у ліфт у кінці коридору, вона повернулася до нас. Обличчя в неї було серйозне. Вона глибоко зітхнула й судомно ковтнула. Потім зачинила двері й підступила до Кіт.

— Його звали, — сказала вона, — Дерін Бурук.

Кіт затамувала віддих. Вона глянула на мене, потім на маму, яка знову озирнулася на двері, ніби хотіла переконатися, що небезпеки немає.

— Він був турок. Студент за обміном. Запаморочливо вродливий. Чорне волосся й зелені очі в обрамленні чорних вій. Він з'явився в перший день останнього навчального року й на тривалі місяці став предметом розмов для усіх дівчат. Я не розмовляла про нього. Я його ігнорувала. Я зустрічалась із твоїм батьком іще з дев'ятого класу і не шукала побачень, але не могла не помічати Деріна. Він був схожий на кінозірку. Мав неймовірну притягальну силу. І невідь-чому зациквився на мені. Він писав мені записки, загравав у коридорі, підкидав квіти до моєї шафки. Я знову й знову просила його припинити це, але він казав, що не може. Він невідривно дивився на мене в їдальні й на стадіоні. Мало не щодня телефонував. Він освідчувався в коханні — був одержимий ним — і благав мене порвати з твоїм батьком і зустрічатися з ним.

Я подивилася на материні руки. Вони тремтіли.

— Турецькі чоловіки славляться своєю наполегливістю, — вела вона далі, — ви знали про це? Для них любов — це рішучість. Твій тато, твій чудовий тато, кохання всього мого життя — він зовсім не такий. Ця врівноваженість, лагідна вдача — вони не мають нічого спільного з шаленою пристрастю. Він був добрий, він був сердечний, але він був також учнем середньої школи. Він часто помилявся. Він майже нічого не знав про романтику, ні про залицяння, ані про те, як змусити жінку

трепетати. Ми були найкращими друзями. Утім, мені ніколи не випадало протистояти такій силі, як Дерін. У мене не було захисту. Я якомога трималась. Я його відштовхувала й відштовхувала, але він незмінно повертався — рішучіше та наполегливіше. Правду кажучи, мені це подобалось. Мені подобалося, що він мене помітив. Мені подобалося, що він обрав саме мене, хоч навколо нього хмарами вилися закохані дівчата. Я ніколи не могла втямити, чому він уподобав мене. І досі не тямлю.

Мама ледве трималася на ногах. Я поплескала по ліжку біля колін:
— Сідай.

Вона автоматично сіла.

— Того року, — розповідала вона далі, — твій батько на різдвяні канікули поїхав до батьків. Його не було тиждень. Дерін якимось чином дізнався про те, що він поїхав, і почав вилазити на дерево біля мого вікна й стукати в шибку. Двічі я його прогнала, а на третю ніч він сказав, що невдовзі їде додому й перед від'їздом хоче щось мені сказати. — Вона заплющила очі. — Хай Господь мене простить. Я його впустила. Решту тижня я впускала його щоразу, як він стукав. Він залишався до самого світанку, а потім щезав. Уночі, напередодні батькового повернення до міста, я заборонила Деріну з'являтися в мене, і більше він не приходив.

— А що він хотів тобі сказати? — запитала я.

Мама насумрилася:

— Ти знаєш, я не пам'ятаю.

Кіт глибоко зітхнула.

— Коли в школі знову почались уроки, — вела мама далі, — Дерін повернувся до Стамбула. Більше я його не бачила. Перед весняними канікулами я зрозуміла, що вагітна, а на початку літа твій батько теж це зрозумів. Він думав, що то його дитина, і я не сказала йому правди. Не могла. Він був такий щасливий. Він запропонував мені одружитись, я згодилась, і ці всі роки прожила, вирішивши для себе, що ніякого Деріна не було.

— Аж поки я не зробила аналіз крові, — сказала Кіт.

Мама кивнула.

— Ти ненавидиш його? Того хлопця? — запитала Кіт.

— Ні, — відповіла мама. — Я не ненавиджу його. Уже ні.

— Ти ненавидиш мене?

— Ні! — сказала мама.

— Але коли дивишся на мене, ти бачиш його?

— Іноді. У тебе його вії.

— Ти завжди казала, що це від гуронів.

Мама злегка *вибачливо* здвинула плечима.

— Через це ти почуваєшся винною?

— Іноді. Або наляканою.

Кітті кивнула:

— Що тато дізнається про це і більше не любитиме мене?

Мама похитала головою й відповіла:

— Що він дізнається про це і більше не любитиме *мене*.

Я кивком вказала на Кіт і додала:

— Ти ніколи не робила нічого поганого.

— Він обожнював тебе з першого дня, — погодилася мама.

— З мамою все трохи складніше.

Мама нервово засміялась.

— Ну, навряд чи тато про це дізнається, — промовила Кіт, дивлячись на мене.

Чи було аморально змовлятися проти нього? Тієї миті мене це не дуже хвилювало:

— Я ніколи не скажу.

— І я теж.

Мама мала вигляд фізично знесиленої людини, ніби розповідь про ці всі таємниці геть її спустошила. Вона не зводила очей з Кіт.

— Ти ж знаєш, що ти його улюблениця, — нагадала я.

— Знаю, — сказала Кіт. — Зовсім трошки.

— Він завжди ставав на твій бік у суперечках із мамою.

— Знаю.

— Я рада цьому, — промовила мама. — Я рада, що ви є одна в одній.

А потім, буквально через кілька секунд, ми почули чийсь голос у коридорі, просто за дверима палати.

— Я можу вам чимось допомогти, сер? — запитав голос.

Спочатку відповіді не було, аж ось якийсь чоловік прокашлявся.

— Ні, — відповів він. — Ні. Я просто... забув ключі.

Мамині очі розширилися. Бо то був тато.

Медсестра поспіхом увійшла в палату, залишивши двері прочиненими, і ми всі три повернули голови й побачили тата, який завмер на порозі, немов у трансі, і дивився на нас невидючими очима.

— Мені дуже шкода, — промовив він за хвилину, трохи задихаючись, із якимсь порожнім від шоку обличчям. — Я повернувся по ключі від машини. Але натомість вийшло так, що я підслуховував.

[26](#) Массачусетський технологічний інститут (штат Массачусетс, США).

[27](#) Хворі на параліч нижніх кінцівок.

РОЗДІЛ 24

Мати кинулася до нього, з її горла вирвалось ніколи не чуване мною ридання, але батько загородив їй дорогу й відступив назад.

Він не дивився їй у вічі.

— Ходімо, Кітті, — сказав він, уникаючи і її погляду. — Тобі треба встигнути на літак.

— Кліфе... — почала мати.

— Ні! — гаркнув тато, і їй перехопило віддих.

Якимсь уповільненим рухом він нахилився та взяв валізу Кітті, витряс із маминого гаманця ключі від машини і вийшов з палати, не зронивши й слова.

У матері підломилися ноги, але Кітті підхопила її і провела до стільця біля ліжка.

— Мені шкода... Мені дуже шкода, — сказала Кітті. — Я поговорю з ним.

Мати піднесла до рота тремтющу руку.

— Усе буде добре, — заспокоювала я її. — Ми все це виправимо. Він тебе любить.

Кіт мала поспішати на літак. Вона зазирнула мені в очі:

— Ти ж упораєшся, так?

Я кивнула, не дуже впевнена в цьому:

— Не запізнися на літак.

Кіт підійшла до мене й міцно обняла:

— Телефонуй мені, якщо я буду тобі потрібна.

— Не якщо, — виправила я, — *а коли*.

— Принаймні, тобі не буде нудно, — сказала Кіт.

— Може, воно й на краще, що ми всі знаємо, — припустила я. Та коли я подивилася на маму, яка впала в ступор від того, що тільки-но сталося, у це якось важко було повірити.

Батько не повернувся по нас після аеропорту. Все моє життя він завжди залишався поряд, коли був мені потрібен.

Проте я все розуміла.

Натомість він відрядив по нас таксі.

Важко було собі уявити, що матері знадобиться стільки часу, щоб розібрати й скласти все, чим вона прикрасила мою палату, тож водій зовсім зачекався в коридорі у своєму водійському кашкеті.

Утім, правду кажучи, мати ніяк не могла зосередитися.

Я намагалася з ліжка радити їй і підбадьорювати її, та вона все нікала по палаті, автоматично перебирала різні речі й клала їх назад. Її зосередженості вистачало, щоб спакувати кілька речей, а потім вона знову забувалася і решта речей залишалася в шафі. А тим часом у палату заглядали медсестри й пацієнти, щоб попрощатись.

Я, звісно, не сподівалася побачити Ієна. Майлз, мабуть, виставив охорону по всьому периметру лікарні. Та попри весь драматизм того дня я чекала й чекала на нього. Відтоді як ми познайомилися, не бувало дня, щоб ми з ним не бачилися.

Цей день перетворився на парад облич усіх, кого я пізнала за останні шість тижнів: я попрощалась із соціальним працівником, із лікарняним психологом, із Прією та Ніною. Я побачилась із нейрохірургом і дерматологом, зі страховим агентом і двома санітарами. Я ніби відпочивала в літньому таборі, а тепер настав час прощатися до наступного літа.

Ми збиралися цілу вічність. А потім рвонули з величезною швидкістю.

Й ось уже я заїжджала на поріг батьківського будинку по новому пандусу, який для мене зробив тато, подумки дякуючи йому й цінуючи його майстерність, а водночас намагаючись зупинити хвилю розпачу, що здіймалась у моїх грудях.

Та коли я вкотилась у вітальню, там був тато.

Побачивши нас, він застиг і втупив погляд у підлогу. Ми теж застигли.

В одній руці він тримав розстебнуту спортивну сумку. Звідти визирали манжети піжами й частина зубної щітки, ніби він поспішав вибратися звідси до нашого повернення.

— Привіт, Кліфе, — майже прошепотіла мама.

Однак батько просто відвернувся й чекав, поки вона піде.

Що вона і вчинила, пройшовши повз нас до їхньої спальні.

Коли вона пішла, він глянув мені в очі.

— Як ти почуваєшся, дитино? — запитав тато, присідаючи біля мене. Я подивилася на його сумку.

— Ти їдеш?

Він кивнув.

— Думаю, що так буде краще.

— Я розумію, — сказала я. — Так.

— Мені просто треба кілька днів. Провітрити голову.

Звичайно. Це мене не здивувало.

Того дня мене дивувало майже все. Як сильно я вже сумувала за Кітті, як дивно було знову опинитися «назовні», як заспокійливо й водночас страшно клацнув у мене за спиною замок вхідних дверей...

Моя дитяча спальня теж здивувала. Коли батько пішов, мама відвезла мене прямо туди, ніби пропонуючи перейти до веселіших тем. Вона все тут переробила. Мама штовхнула двері й тихенько промовила:

— Сюрприз!

Вона замінила практично все: моє висувне ліжко з рожевою облямівкою, моє крісло з квітчастою м'якою оббивкою, мої штори, мій килимок. Увесь старий мотлох зник — м'які іграшки, фотоальбоми, книжки, дріб'язок, постери.

— А де все? — запитала я.

— У ящиках для зберігання, — відповіла вона. — Принаймні, усе варте того, щоб залишити на пам'ять. Меблі я виставила на узбіччя — за два дні їх забрали.

Це було добре й погано водночас. Мати знищила затишок усіх тих старих, знайомих речей, але вона також знищила і їхню здатність нагадувати мені про колишнє життя. Ця нова кімната скидалася на готельний номер. Римські штори з льняного полотна, шезлонг біля вікна, сотня подушок на ліжку. Дзеркальна люстра. Витончена простота в тонах її улюбленого кольору «грейдж» — суміші сірого і бежевого. Усе врівноважене й елегантне, але абсолютно незнайоме. Схоже на картинку в журналі.

— Нова кімната для нового початку, — сказала мама.

Я мала віддати їй належне. У неї був чудовий смак.

— Ну, це, безумовно, найкращий варіант.

— А тато будь-коли зможе принести тобі весь твій старий мотлох, якщо тобі щось знадобиться, — додала мама. Потім схаменулась і

судомно зітхнула. — Якщо повернеться.

— Він повернеться, — запевнила я. — Йому просто треба трохи часу. — А потім, оскільки скидалося на те, що ми робимо йому ласку, я додала: — Ми ж можемо дати йому це, так?

Вона кивнула:

— Ми можемо дати йому час.

Мама довгенько простояла у дверях моєї кімнати, вагаючись, чи варто залишити мене на самоті.

— Що ж, — сказала вона після тривалої мовчанки. — Я, мабуть, піду, а ти влаштуйся.

Скільки часу минуло, як я сиділа отак, непорушно? Двадцять хвилин? Година? Можливо, я була в шоковому стані. Одна-єдина думка крутилась у моїй голові: ніяк я не могла второпати, яким, у біса, побитом життєвий шлях знову привів мене сюди. Я не могла думати про минуле, але й майбутнього теж не бачила.

Коли теленькнув дверний дзвінок, я подумала, що то, мабуть, тато забув ключі.

Утім, через кілька хвилин у коридорі почулися мамині кроки, вона розчинила мої двері (не постукавши) і представила — хто б міг подумати — Ієна.

Здається, вона сказала щось офіційне, типу: «До тебе відвідувач». Можливо, навіть запропонувала Ієну вина із содовою, від чого той відмовився. Мені запам'ятався лише він сам.

Бо, тільки-но глянувши на нього, я знов ожила.

Ієн Моффат був у моїй спальні. У синій тенісці й джинсах на гудзиках.

— Привіт, — сказав він, коли мати пішла. Він стояв, застромивши великі пальці в кишені й роззираючись. — Чудове місце.

Я не знала, що відповісти. Я не мала уявлення про те, чому він тут.

— Я прийшов попросити вибачення, — пояснив він, переступаючи з ноги на ногу. — Мені здається, що замість полегшити я тільки ускладнив тобі життя, хоча такого наміру ніколи не мав.

Я чекала.

— Просто хотів допомогти тобі видужати — наскільки можливо.

Хай буде й так.

— Мені не слід було дозволяти собі дбати про тебе так, як я це робив.

Я подивилась на нього:

— То ти дозволив собі дбати про мене?

Аж раптом я відчула, що зосереджую увагу не на тій частині цього твердження. Ієн не відповідав. Він утупився в килимок.

І тоді десь у глибині мого серця зажевірла божевільна крихітна надія. Може, тому він і прийшов. Може, тепер, коли я більше не була його пацієнткою, ми могли б... *Що?* Кудись сходити? Знову поцілуватися? Зустрічатися? Бути разом?

YBW

— А ще я прийшов, — додав Ієн, — щоб повідомити, що мене офіційно звільнено. Майлз учора підписав наказ.

— Це добре чи погано?

— І те й те.

Я усміхнулась. Він додав:

— Я все одно сумуватиму за цим місцем.

— Вони збираються забрати в тебе ліцензію?

— Так.

Якщо Ієн втратить ліцензію, то втратить і візу.

— Це означає, що ти мусиш виїхати з країни?

Він помовчав секунду, підійшов і сів на ліжко поряд зі мною.

— Гадаю, що так. Так.

Я моргнула.

— Тебе змушують виїхати? Тебе переслідує уряд?

— Мене переслідує Майлз. І він свого доб'ється.

— Ти не збираєшся з ним боротися?

— Тут нема за що боротися. Усе скінчено. Твоя сестра виклала це в інстаграмі.

— О Боже! — Я затулила очі рукою. — Кіт...

— Вона не винувата, — сказав Ієн. — Я поцілував тебе у присутності сотні людей в тій залі. Навряд чи це був приватний момент.

— Але ж це не твоя провина! Там була омела!

Ієн похитав головою.

— Це був поцілунок із жалощів до мене! — не вгавала я. — Лише з ввічливості! І я це підтвержу на суді! — Тепер він поблажливо

усміхався моїй наївності. — Ти ж навіть теоретично вже не був моїм фізіотерапевтом!

— Не має значення. Я там працював. А ти була пацієнткою.

Якесь божевілля.

— І все? Один поцілунок, і тебе висилають із країни?

На устах Ієна промайнула ледь помітна усмішка.

— Виходить, так.

Раптом Ієн здався мені дуже близьким. Ось він, за якихось кілька сантиметрів. І від того, що він був тут — так близько, — думка про його від'їзд видавалася мені просто нестерпною.

— Ти не можеш поїхати, — сказала я.

Ієн знизав плечима:

— Я не можу залишитися. Моя віза була видана для конкретної роботи, яка потребувала конкретної ліцензії.

— Що ти робитимеш?

— Поїду додому. До Единбурга.

У мене в грудях усе стиснулося.

Він розповідав далі:

— Маю там чотирьох братів. Двоє — лікарі. Один уже домовився про співбесіду для мене в якійсь лікарні.

Я мусила докласти зусиль, щоб не перехопило горло, і розігрувала невимушену бесіду.

— Це чудово.

Однак Ієн не відповів. Лише простяг руку й торкнувся моєї руки. Від його дотику я мало не задихнулася. Він забрав руку.

— Співбесіда в понеділок, — промовив Ієн.

Я моргнула.

— *Цього* понеділка?

Він кивнув.

— Значить, ти їдеш... коли?

— Завтра вранці.

Паніка. Я справді не могла уявити своє післяаварійне життя без Ієна. Прозвучало б надто жалісно, якби я вимовила це вголос, але він був чи не єдиним у світі, хто хоч якось нагадував мені про існування щастя. Моє життя було всуціль чорно-біле, та, щойно він заходив до кімнати, воно розквітало всіма барвами.

Втратити Чіпа? Я й оком не змигнула. Втратити Ієна просто зараз? І світ мені ставав немилий.

— Знаєш, у тебе все буде добре. Ти набагато сильніша, ніж думаєш...

Не встиг він закінчити, як я втнула таке, що вибило землю з-під ніг у нас обох.

Я сказала:

— Одружися зі мною.

У нього відкрився рот, але жодного слова не почулося.

Це була пречудова ідея.

— Одружися зі мною, — правила я своєї, — і ти зможеш залишитись.

— Хочеш, щоб я з тобою одружився?

Я кивнула.

— Заради зеленої карти?

— Ти хочеш залишитися, так?

— Так.

— Тут сонячно, і люди привітні, і в нас є такос. А хіба в Шотландії є такос? — Я що, агітувала його за Техас?

— У Шотландії теж є такос, — відповів Ієн, — але вони не такі.

І чого ми вчепилися в ці такос?

Я вела далі:

— Ця чудова ідея виникла в мене кілька тижнів тому: створити літній табір для дітей в інвалідних візках. — Тепер я мізкувала дуже швидко. У моїй голові складалася мозаїка. — Можливо, ми могли б робити це разом: тобто створити й керувати. Ми могли б бути партнерами. Ти виконував би все, що пов'язано з фізіотерапією, робив би свою справу, ламав би всі шаблони, а я взяла б на себе залучення коштів; ми могли б зробити таку собі утопію для дітей, які бачили в житті стільки болю, — із садочком, треком для візків, аквапарком, кіновечорами, попкорном, уроками з жонглювання, випічкою, баскетбольним снайперінгом, іпотерапією. І хором!

Я була в ударі. Мені зірвало гальма:

— Ми могли б організовувати заняття і для дорослих також, узимку, проводити виїзні засідання, спонсорувати мистецькі ярмарки й навчати дорослих виготовляти різні корисні вироби, наприклад плести слимаків, і допомагати створювати джерело світла, надії й зв'язку для

людей, які справді, справді цього потребують. Я знаю, ти наче втратив цікавість до свого бізнесу, але це було б щось геть зовсім інше.

Я ніби відчула в цей момент якийсь поштовх. Я бачила, що це дійсно перспективна ідея.

До того ж — і це чи не найголовніше — я була шалено, до нестями закохана в Ієна. Раптом мені здалося, що я маю негайно повідомити йому про це. Байдуже, готова я до того чи ні. Якщо він уранці поїде з країни і я більше ніколи його не побачу, хіба можу відпустити його, так і не наважившись сказати правду?

Після катастрофи я зробила із сотню сміливих вчинків, та, присягаюся, ніколи мені не було так лячно, як цього разу.

— Ієне, — промовила я, відчуваючи, як подих крижаним коловертнем затоплює легені. — Річ у тім, що я тебе кохаю.

Ієн скам'янів.

Я прикипіла очима до його обличчя, намагаючись уловити якусь реакцію. Була ця новина для нього гарною чи поганою? Було це чимось, що він сподівався почути чи сподівався *не* почути? Звісно, найімовірніше, я була для нього всього-на-всього нещасним, скоцюрбленим пацієнтом. Але ж ті поцілунки — ті його запаморочливі поцілунки — викресали в мені іскру надії, якою я не могла нехтувати. Я не уявляла, що Ієн насправді відчував, але здогадуватися не було часу. Він надто добре приховував почуття.

Не діставши відповіді, я рвонула далі:

— Кохаю божевільно, втрачаючи голову, краячи серце. Коханням, про існування якого я навіть не підозрювала. Коханням, поряд з яким усі інші емоції видаються жалюгідними й іграшковими. Коханням, яке сяє, немов сонце, і сповнює тебе якимсь піднесенням, хоча навколо немає нічого, що спонукало б до піднесення. Коханням, яке все прикрашає, навіть найгірше, так що й звичайнісінькі речі, чищення зубів наприклад, сповнюються магією.

Важко було зорієнтуватися, наскільки наполегливо мені треба було викладати свою позицію. Я ж могла додати й таке: *Я думаю про тебе вночі, коли мені не спиться. Або: Те, що я відчувала до Чіна, не можна порівняти з тим, що відчуваю до тебе. Або: Ти — найкраще, що є в моєму житті.*

Що довше Ієн не відповідав, то більше мені здавалося, що я маю налягти ще дужче. То більше я почувалася прохачем. Іще трохи — і я б заканючила: *Будь ласка, ну, будь ласочка, одружися зі мною. Хай навіть це буде не кохання!* Я була згодна й на менше. Я була згодна на дружбу. Я була згодна на що завгодно, аби утримати його коло себе.

Проте нічого такого я не сказала і згодом тільки раділа цьому. Коли на його обличчі нарешті почав вимальовуватись якийсь вираз, я зупинилась. І якщо досі десь у дальньому куточку ще жевріла нетривка надія на його «так», то цієї миті зникла й вона.

Ієн затамував подих. Потім зненацька заговорив, стоячи спиною до мене, запустивши долоню у волосся.

— Я не «наче втратив цікавість до свого бізнесу», — промовив він.

Отакої, я йому всю душу віддаю, а він мені про що?

Ієн говорив далі:

— З бізнесом усе було чудово. У нас усе вийшло, ми навіть процвітали. Це був один із тих неможливих моментів у житті, коли ти просто приречений на перемогу. Я був щасливий, мої співробітники були щасливі, наші клієнти були щасливі. Кайла була щаслива. Ми жили разом. Подумували про одруження. — Він судомно вдихнув. — А потім, якось увечері — насправді то був вечір, коли вручали «Оскарів», — дорогою додому Кайла заскочила в крамничку, щоб купити коробку попкорну для мікрохвильовки, бо в неї було правило, що дивитися вручення «Оскарів» без попкорну неможливо. — Ієн помовчав. — А в ту продуктову крамничку зайшов хлопець, підліток, зі штурмовою гвинтівкою, і відкрив вогонь. Без жодної причини. Ніхто так і не з'ясував чому — чому та крамниця, чому той день, чому той момент. Він застрелив охоронця, двох касирок і двох людей у черзі. А останньою людиною, яку він застрелив, перш ніж застрелити себе, була Кайла.

Далі він міг і не розповідати: решту я вже знала.

Можна підробити різні вирази обличчя. Можна підробити усмішку, наприклад, або похмурий вигляд. Можна навіть видушити фальшиві сльози. Проте деякі вирази обличчя настільки правдиві й настільки безпосередньо пов'язані з серцем, що їх неможливо описати словами. Саме такий вираз я побачила тоді на обличчі Ієна. Найжахливіший, найневимовніший, найнестерпніший, найнеймовірніший розпач.

Я сиділа мовчки й без руху. Що я могла сказати? Що, в біса, я могла на це відповісти? Це перебувало поза межами того, що можна було висловити. Нарешті, вхопившись хоч за щось — принаймні на підтвердження того, що я чула, про що він мені говорив, — я прошепотіла:

— Мені дуже шкода.

Ієн кивнув, утупившись у підлогу, ніби бачив там щось зовсім інше.

За хвилю я спитала якомога тихіше:

— Коли це сталося?

— Три роки тому, — відповів він. — Три роки, чотири місяці й шість днів.

Раптом я збагнула.

— Ось чому ти втратив цікавість до бізнесу.

Ієн кивнув, заблукавши у спогадах.

— Кайла померла на місці. У неї не було жодного шансу. Він поцілюв у неї двічі — одна куля прошила її праву грудь і легеню, а друга увійшла у вухо й вийшла через потилицю. Вижила лиш одна людина. Крамницю зачинили на час слідства, а потім знову відчинили. Змили всю кров, і за два тижні вона вже знову працювала. Більше я туди не заходив. Я навіть їздити тією вулицею не можу. Мені так дивно, що люди знову туди заходять. Вони ні про що навіть не здогадуються. Вони купують собі чіпси «Дорітос» і пиво, стоять у черзі на тому самому місці, де Кайла зробила свій останній видих. Вона померла самотою на холодній казенній підлозі. Саме тут усе й скінчилось. Усе, чого вона прагла, на що сподівалася, що любила.

Я бачила, як у нього здіймались і падали груди. Нарешті я зрозуміла, чому Ієн постійно мовчав. І як усі слова, мабуть, просто блякнули перед лицем того, що сталося. Я пригадала, як він, бувало, стояв у тренажерній залі, такий скам'янілий, немов усі його сили й воля були спрямовані на те, щоб якось витримати цей світ і кожного в ньому. Думаю, так воно насправді й було.

Уперше за весь той час, що я знала Ієна, я не боролася з тишею, не намагалася її змінити чи заповнити шумом. Я дозволила їй оточити нас і потонула в ній.

Трохи згодом він підвів голову, ніби згадавши про мою присутність.

— Я хочу тобі подякувати, — промовив Ієн, зустрівшись зі мною поглядом. — Ти — єдине хороше, що сталося зі мною після того дня.

Контекст усе змінює. Тепер, коли я знала все, моя ідея із зеленою карткою здавалася геть дурною. Я вирішила скористатися цією дурницею і перетворити її на невеличкий жарт.

— Моя пропозиція фіктивного шлюбу досі чинна, — закинула я вудку.

Я сподівалася на усмішку, і я її отримала — на якусь мить.

— Я не можу одружитися з тобою заради роботи.

Я бачила його профіль проти вікна і відчувала найпалкішу жагу. Порівняно з тим, крізь що він пройшов, мої проблеми якось змаліли. Це змусило мене відступити назад і розглянути свою ситуацію в ширшому контексті. Це змусило мене помітити, що я, принаймні, і досі жива. Лише побіжний погляд на те, що він утратив, змусив мене як збентежитися через своє освідчення, так і ще в тисячу разів більше в ньому утвердитися.

Видно, Ієн здогадався, що я відчуваю.

— Між іншим, насправді ти в мене не закохана.

Після такої зміни теми здалося, що світло в кімнаті якось змінилося, зовсім трохи, наче десь недалеко з-за хмар вийшло сонце.

— Гм, — відповіла я. — Мені здається, я краще знаю.

— Ми вже говорили про це, — сказав він. — Це нереально.

Я нахилила голову:

— А відчувається досить реально.

— Послухай, — мовив Ієн, — ти ж знаєш, як жертви викрадення закохуються у своїх викрадачів? Це те саме.

— Ти хочеш сказати, що в мене стокгольмський синдром?

— Я кажу, що в тебе варіант чогось такого.

— Ти хочеш сказати, що ти мене *викрав*?

Він обернувся:

— Я тебе не викрадав, але я був одним із твоїх наглядачів. Тебе тримали в полоні — висмикнули з твого старого життя, ізолювали від твоїх давніх друзів, узалежнили від ласки чужих людей. Ти зіткнулась із нещастям, якого більшість людей просто не знає. А тоді ти придумала собі якусь уявну прихильність до одного з наглядачів —

щоб почуватися в безпеці, плекати надії й не почуватися такою самотньою. Це класична форма самозбереження.

— Схоже, ти багато про це думав.

— А я помиляюся?

Насправді я не знала. Гадаю, це був один зі способів трактувати цю ситуацію.

— А прихильність *уявна*? — поцікавилась я.

Ієн не відповів.

— Ти теж її відчуваєш? — наполягала я. — Чи я її просто вигадала? — Мій мозок міг знайти сотню причин, чому хлопець, такий, як він, ані на грам не зацікавився би кимось таким, як я. Звісно! Думати так суперечило б усякій логіці. А втім, я не *думала*. Я це *відчувала*. Я відчувала це знову й знову.

— Ти мені подобаєшся, — сказав Ієн.

— Наскільки подобаюсь?

Ієн знову не відповів.

— Бо, щиро кажучи, — врешті сказала я, порушивши тишу, — якщо ти не відчуваєш того, що відчуваю я, немає значення, реальним чи вигаданим є те, що я відчуваю, так? Якщо я тебе не цікавлю — а я не знаю: іноді мені здається, що це так і є, а подекуди мені здається, що зовсім ні, — тоді наша розмова не має сенсу. Нам не треба говорити про викрадення або про психологічні теорії. Просто скажи, що я тебе не цікавлю, і на цьому закінчимо.

Ієн мовчав.

— Лише скажи, що я тебе не цікавлю, і їдь собі додому в Шотландію, а я залишуся тут із матір'ю та їстиму спагеті на вечерю, і ми більше ніколи одне одного не побачимо. Усе просто.

Ієн утупився в підлогу.

— Просто скажи, що тобі нецікаво, — прошепотіла я, кожною клітинкою свого тіла сподіваючись на протилежну відповідь.

Нарешті Ієн повернувся до мене, і в його очах щось змінилося. Там більше не було тепла.

— Мені нецікаво, — промовив він.

Я відкинулася на подушку. Не знаю, що я сподівалася від нього почути, але не це. Принаймні не так. Не так, наче то було *правдою*.

— Тобі це нецікаво?

У нього був безбарвний голос.

— Ти мені подобаєшся. Ти була гарною пацієнткою, з тобою було приємно працювати. Ти опинилась у складній ситуації, і я був вражений твоєю енергією й силою. Утім, романтичних почуттів до тебе у мене немає.

Я кілька разів повільно вдихнула. Я йому повірила?

— Отож той дуже пристрасний, олімпійського рівня, поцілунок на озері?..

Ієн знизав плечима:

— Мабуть, я просто вмію гарно цілуватися.

— А як же той інший поцілунок, коли ти публічно, перед очима цілої кімнати глядачів, занастив свою кар'єру?

Ієн дуже пильно подивився просто мені в очі:

— Очевидно, я дозволив самотності взяти над собою гору.

— Отож, — підсумувала я, склавши все до купи, — це була не пристрасть, то був відчай?

На його обличчі читалася майже нудьга.

— Можна й так сказати.

— Отже, — знову спробувала я, намагаючись змусити його заперечити це, — ти хочеш сказати, що знав, ніби я мало не до нестями закохалась у тебе, але не став мене відраджувати, бо був самотній і сексуально збуджений?

— Так теж можна сказати.

— Ясно, — промовила я, відчуючи, як мене накрила хвиля сорому.

Звісно, Ієн не міг у мене закохатися. З якого б це дива? І про що я тільки думала? Він міг робити й вибирати все що завгодно й бути ким завгодно. Перед ним відкривався цілий світ. А що чекало на мене: обмежене й жалюгідне напівжиття. Що тут було захопливого чи привабливого, що тут можна було полюбити? Я забула, на що перетворилась. Якщо навіть Чіпу, який знав мене в мій найкращий час, я стала непотрібна, то чого я могла сподіватися від когось іншого? Кохання на мене більше не поширюється. *Занотую собі.*

— Ясно, — повторила я. Від усього цього мені аж заболіло в грудях.

Більше не було сенсу бути чесною. І на цьому етапі також я вже ніяк не могла врятувати свою гідність. Треба було просто випроводити Ієна звідси. І чимшвидше, поки всесвіт іще не розлетівся на друзки.

Ми все з'ясували. Я відвернулася.

— Гей, чудової подорожі назад у Шотландію.

Та Ієн зволікав.

— Маю дещо для тебе, — сказав він, тримаючи маленьку коробочку, загорнуту в крафт-папір. — Насправді це твій подарунок на день народження. Я приносив його на озеро, але... Я таки хочу, щоб ти його взяла.

Я відвернулася.

— Ні, дякую.

Він вагався.

— Я міг би просто залишити його тут для тебе.

— Не треба його лишати. Я не хочу його.

Ієн стояв.

— Час іти, хлопче, — сказала я. — Забирайся.

— Я думав, що ми могли б обмінятися контактною інформацією.

Ще чого, на біса?

— О, — сказала я з удаваною гречністю. — Сумніваюся, що це знадобиться.

— Я сподівався, що ми залишимося друзями.

Дідько тебе забирай.

— Ні, дякую, — відрубала я. — Обійдусь.

— Як я зможу дізнатися про твої справи?

— У мене все буде добре, — мовила я. — Ти сам сказав, що я сильніша, ніж собі думаю.

— Може, я міг би просто...

— Забирайся звідси геть, — попросила я. — Будь ласка. — Про що ще можна було говорити?

Ієн замовк. Потім я почула, як він іде до дверей. Там він обернувся.

— Мені дуже шкода, Маргарет. Я завжди тебе пам'ятатиму.

— Ото сміхота, — відповіла я, дивлячись у його бік, але уникаючи його погляду. — Бо я тебе вже забула.

Наступного ранку, лежачи без сну у своїй сіро-бежевій спальні, я помітила щось на столику біля дверей. Мій подарунок на день народження від Ієна. Він таки його залишив.

Побачене розлютило мене. Хіба я не звеліла йому не робити того? Невже я нечітко висловила?

Я вирішила викинути пакунок у відро для сміття в кухні.

Мені, мабуть, треба було встати й одягтись. Але я цього не зробила. Я впіймала себе на думці про «втішну штуку» Кіт. Експерт, про якого говорила сестра, радив узяти рік. Чи повернусь я до нормального стану за рік? Це здавалось абсолютно неможливим.

Аж тут у мене з'явилася власна «втішна штука».

Беру рік, вирішила я, і, якщо за рік не почуватимусь хоч трохи краще, я вкорочу собі віку.

І це мене відчутно підбадьорило.

Моїм головним завданням на цей рік було: якось пережити день. Я попросила маму купити мені великий настінний календар, а потім, успішно домучивши черговий день, я ставила на ньому жирний хрест. Усе налагодиться, пообіцяв математик Кіт. Чудово. Сподіваюся на це.

А якщо він помилився, то в мене є План Б.

Єдина гарна новина: повернутися додому було не так важко, як я думала.

Хоча тато додому так і не повернувся.

«Кілька днів», про які він говорив, перетворилися на багато днів.

Батьки час від часу розмовляли по телефону, обговорюючи деталі, адже батько хотів розібратися в цій історії. Мати іноді плакала, про щось благала, і це мене турбувало, бо мати ніколи не плакала. І не благала.

Проте додому він не повертався.

Ба навіть більше, упродовж місяця він зателефонував їй, щоб повідомити, що збирається в поїздку, пов'язану з «власним проєктом». Він хотів запропонувати свої послуги столяра й будівельника, допомагаючи реставрувати історичне китобійне судно для музею штату Коннектикут. Батько орендував там невеличкий будинок і не міг точно сказати, коли повернеться. Якщо взагалі повернеться.

— Твій батько переїжджає в Мистік, Коннектикут, — сказала мені мати, перш ніж вдаритися в сльози. — Він хоче працювати волонтером-столяром.

Ніколи досі я не бачила, щоб мати так зламалась, як у ті тижні, коли батько поїхав з міста. Її робота зійшла на пси. Вона там просто не

з'являлася. Мати никала по хаті, плакала чи дивилася кудись у простір. Забувала попоїсти. Або готувала їжу, а потім сиділа й дивилася на неї невидюче, аж поки та зовсім не вичахне. Я бачила, як вона сидить у батьковому улюбленому кріслі, втупившись у килимок або потираючи пляму від шоколаду, яку він залишив на поруччі.

— Я колись напустилася на нього через оце, — тихо сказала вона, помітивши, що я дивлюся на неї. — Я кілька років чекала, щоб замінити оббивку на цьому кріслі, бо ж не минуло й тижня, відколи ми забрали його з ремонту, як він ляпнув на поруччя шоколадом.

Схоже, тепер це її не дуже бісило.

І хоч то був важкий час, але був у тому й свій плюс. У мене з'явилася нагода подивитися на матір по-іншому. Я дістала змогу побачити її історію в набагато ширшому контексті. У мене чи не вперше виникла можливість відчувати бажання захистити матір. Досі вона завжди була такою сильною, такою впевненою в собі.

І був іще один бонус у той період: турбота про маму дала мені змогу турбуватися ще про когось, окрім себе.

Я приохотилася кожні кілька днів писати татові електронні листи, ніби знічев'я цікавлячись «як справи?», намагаючись вивідати, коли він збирається повернутись додому, якщо взагалі збирається. А ще я телефонувала Кіт, передаючи зведення з домашнього фронту, і — оскільки вона кілька разів навідувалася до тата в Мистік — збирала розвіддані про його душевний стан.

Батьки не розлучились офіційно. Татові просто «потрібен був час». Кітті запевняла нас, що він ні з ким не зустрічається. І ще, як вона сказала, не схоже було, щоб він особливо страждав. Просто їв забагато супових консервів.

Час, проведений з мамою, порадував несподіванками. Після від'їзду тата в ній щось змінилося. За обідом, тоді в лікарні, вона бомбардувала мене порадами, думками й напівсирими натхненними історіями. Вона постійно тиснула й тиснула на мене. Вона була завзята, критична та розсудлива.

А тепер, коли вікно можливостей зачинилось і мати змирилась із цим, вона стала значно спокійнішою. І якщо нічого не можна було вдіяти, то і їй не було сенсу на мене тиснути. Вона могла розслабитись і дати всім нам спокій. Звісно, виявилось, що це вікно насправді ніколи не

зачиняється. Я знайшла купу статей, що розповідали про постійний потенціал для нейропластичності й після початкового періоду зцілення.

Утім, мама цього не знала. Ну, і я ж ані пари з уст.

Життя разом із мамою виявилось несподівано приємним, що трохи згладжувало наслідки спустошливої депресії, у якій ми обидві перебували.

Отямившись достатньою мірою, щоб повернутись на роботу, вона вдвічі скоротила свій робочий день. В обід мама вже була вдома, як штик, і готувала нам сендвічі та смузі. З ідеї, я відповідала за вечерю — та чи не кожен вечір закінчувався тим, що ми замовляли готову їжу в найближчому італійському ресторані. Після вечері, майже щовечора, ми збирали пазли, попивали винце та краєм вуха слухали новини.

Ми обидві були нещасні й раділи товариству одна одної.

Певна річ, усе, що могло бути важким, насправді важким і виявилось.

Важко було повернутися в той будинок, ставши своєю зіпсованою версією. Важко було на кожному кроці порівнювати минуле з сьогоденням. Важко було дивитися на свій старий одяг, взуття, сувеніри, фотоальбоми, ролики, уже не кажучи про полиці щоденників, наповнених моїми старими сподіваннями про те, як складеться моє життя. Важко було на кожному кроці натикатися на примарні спогади про те, що означає бігати, стрибати, грати в класики, ганяти на велосипеді й грати в баскетбол. Мені бракувало навіть найзвичайнісіньких речей, наприклад вийти крізь вхідні двері, спертися на кухонний стіл, постояти в душі. Важко було не шкодувати за всім, що я втратила. За здібностями, які я сприймала як належне. За часом, який я гаяла.

Не брехатиму. Все, що відбувалося зі мною в лікарні до повернення додому, то були квіточки.

Усю реальність своєї ситуації я відчула, тільки вийшовши з лікарні.

Зі мною вже не було ні Кіт, ні Прії, ні Ніни — і так, авжеж, навіть Ієна, — і здавалося, що поряд не було нікого, хто не дав би мені потонути.

Тому я й тонула.

Я пережила тривалий період глибокого горя, сповна ковтнувши гіркоти, люті, скорботи, осуду, гніву, жалошів до себе, туги й

самотності, — і зазвичай вони навалювалися не по черзі, а часто всі гуртом — прихопивши із собою нічні жахіття, безсоння, напади роздратування й тривоги, а також жбурляння тарілок. Насправді, випадково впустивши (і розбивши) одне з маминих улюблених блюдець, я так психанула, що притягла на заднє подвір'я цілий стос і розтрощила ще з десяток об під'їзну доріжку.

Потім я плакала на задньому дворі, аж поки мама не прийшла з роботи й не знайшла мене.

Їй би вилаяти мене. Але вгадайте, що вона зробила натомість?

Мама пішла в кухню й принесла ще один стос тарілок для биття.

Найближчими вихідними вона з'їздила в дешевий магазин секонд-хенду «Гудвіл» і накупила там кілька ящиків непотрібного начиння, яке можна було спокійно трощити. Опісля ми навіть не стали прибирати скалки. Так і залишили оті пістряві друзки на під'їзній доріжці, наче величезну мозаїчну данину божевільні.

— А взагалі, симпатично, — зауважила якось мама.

У певному сенсі — так.

Колись я натрапила на відео, зняте камерою спостереження, що з неймовірною швидкістю розлетілося по інтернету, — про дітей, які гралися на березі в неналежному місці. Стрімко почався приплив, і трьох дітей змило в море. Берег був довгий і пологістий. Дивлячись збоку, хотілося гукнути їм, щоб вони скочили на ноги й, утримуючи рівновагу, бігли назад до берега. Одначе приплив був такий сильний, що вони ніяк не могли звестися на ноги. Їх зносило в море, а потім штовхало знову до берега, і так знову й знову. Вони підводились і завалювалися на спину, задирали голови, щоб вдихнути побільше повітря, і їх накривало гігантською хвилею, вони намагались утекти від хвиль, а ті їх наздоганяли. І я думала: ті діти потонуть за п'ять кроків від берега. Насправді, хоч ви й знали, що ті діти не потонуть — бо відео мало назву «Чудесний порятунок», — ви були впевнені: вони таки потонуть.

Це була я під час тих перших місяців після повернення з лікарні. Я була всіма тими трьома дітьми водночас. Чудесний порятунок — і таки неминуча морська безодня.

Наприклад, давні друзі хотіли побачитися зі мною, але я не хотіла їх бачити. Їм кортіло «потусуватися», «перекусити», «випити кави».

А чому я мала цього хотіти? Я не хотіла бачити жалості на їхніх обличчях, не хотіла слухати їхніх мудрувань. Я боялася, що вони мене жалітимуть. Я боялася будь-якої реакції будь-якої подружки, коли вона почує, що Чіп зруйнував моє життя і зник. Я не збиралася підживлювати їхню шаденфройде²⁸.

Мати десь вчитала, що «таким людям, як я» важливо не втрачати зв'язків із друзями. Вона навіть хотіла, щоб я дозволила їй улаштувати для нас «дівочий день» у спа-центрі.

— Буде весело, — намагалася вона мене переконати. — Ми зробимо зачіски, манікюри з педикюрами. Ти приїдеш додому в чудовому настрої.

— У мене ніколи не буває чудового настрою, мамо, — сказала я. — У моїй колекції немає такого почуття.

— Просто я читала в одній статті, що людські стосунки допомагають уникнути хвороби Альцгеймера.

— Хвороба Альцгеймера, — відповіла я, — зараз найменше мене хвилює.

Я намагалася не почуватися похмурою, але таки почувалась похмурою. Я намагалася вийти з дому, та завжди зупинялась перед дверима. Я намагалася подякувати долі за те, що в мене є, та щойно починала, як мене вже охоплювала лють. І так тривало протягом місяців. Попереду — ніяких змін. Я не збираюся перебільшувати, але говорити просто ні про що. Прокидаюся. Злюсь. Уникаю контактів з людьми. Розбиваю тарілки. Починаю все спочатку.

А відтак наприкінці літа додому на вихідні приїхала Кіт.

²⁸ Зловтіха (нім. *Schadenfreude*).

РОЗДІЛ 25

Так, Наш Вусань, сердечний друг Кіт, покинув «салон краси» напризволяще. Так, усе було набагато гірше, ніж вона уявляла, повертаючись. Як виявилось, його зовсім не цікавила нудна повсякденна робота, якої потребувало управління салоном: підмітання, вивезення сміття чи ведення журналу замовлень. Кіт зустріли розлючені клієнти, роздратовані співробітники й навала тарганів.

Ми не розмовляли щодня по телефону, як вона пропонувала, — хоча для щоденних розмов із мамою в неї час знаходився.

І це було чудово. Мамі вона була потрібніша.

— Якби ти просто підписалася на мій інстаграм, — зауважила вона, — то ми обійшлися б без розмов по телефону.

— Але ж це зовсім різні речі.

Кіт найбільше контактувала з татом, отож у них із мамою раптом знайшлося чимало тем для розмов. До того ж на них іще чекали багаторічні «завали» образ, незлагод, недомовок і звинувачень. Однак я мала віддати їм належне. Вони не запобігали одна перед одною, не усміхались аж надто широкими усмішками. Вони розгрібали «завали». Вони сперечалися, не погоджувалися, ділилися враженнями — і про своє життя, і про життя всіх інших.

Проте, коли ми таки розмовляли, Кіт виявляла непідробну цікавість до мого здоров'я, до мого прогресу, до мого щоденного життя. Вона засипала мене запитаннями; іноді їх було стільки, що про неї саму ми взагалі не говорили. Були також і особливі запитання, про те, як я почуваюся, як я дбаю про себе. Вона взялася надсилати мені електронною поштою статті про проблеми спинного хребта, про одужання, реабілітацію вдома, функціональну електростимуляцію і нейрогенез. Надсилала також специфічні, вузькофахові статті, що дуже відрізнялись від тієї популярної психології, з якої ми починали.

— Де ти це все знаходиш? — дивувалась я. — Я думала, що ти ремонтуєш свій салон.

— Я покинула Нашого Вусаня, — зізналась Кіт.

— Бо він занапастив ваш бізнес?

— Бо мені здається, що я закохалась у Товстуна Бенджаміна.

— Ми всі закохані в Товстуна Бенджаміна. Він дуже милий.

— Однаково в мене безсоння.

— *Не тривожся* за мене посеред ночі! — попросила я. — Краще спробуй заснути!

— Ніхто *не вибирає*, про кого турбуватися вночі, — заперечила сестра. — Заткнись і читай статті.

Так я й учинила. Чи то пак спробувала. Насправді більшість статей я просто роздруковувала і складала в стосик. Вони були дуже мудровані. Гадаю, Кіт і сама читала в них лише заголовки.

Узагалі, вона збиралася приїхати на початку літа, але змогла вибратися тільки в серпні. Що й на краще. Бо тоді нічого веселого з того не вийшло б.

Хоча й у серпні веселого було обмаль.

Але присутність Кіт, схоже, допомагала.

Вона змусила мене одягтися, нафарбувати губи й прогулятися з нею новими ресторанами. Вона підбивала мене слухати диско й співати разом із нею — і все ретельно фільмувала. Якось під вечір вона привезла мене до океану.

— Я непокоюся за тебе, — промовила Кіт, не забуваючи фотографувати мене, коли ми милувалися хвилями. — Ти живеш, мов якась бабульця.

— Я в порядку, — відказала я.

Кіт нахилилась до мене й пригнулася:

— Ну, от, від тебе вже навіть нафталіном тхне.

Я відмахнулась од неї:

— Ще чого?

— Ти пам'ятаєш, що тобі двадцять вісім, а не сімдесят вісім?

— Думаю, що в мене все нормально, — відрубала я. Я була жива, хіба ні? Може, я й не вправлялася в йозі на світанку, але з ліжка підводилася щоранку. Зазвичай.

— Чому ти не навчишся кермувати автомобілем?

— І куди мені їздити?

— А чому ти не замовиш собі фіксатори для ніг?

— Мені й у візку непогано. Усе гаразд.

— Мені здається, що тобі треба більше старатися.

Не сумніваюся, що в Кіт були добрі наміри, та мені вже набридли люди з добрими намірами.

— Гадаю, тобі краще заходжуватися коло своїх справ.

Кіт і бровою не повела.

— Ти і є мої справи, — сказала вона, здвигнувши плечима. — І завжди була.

Вона накладала мільйон моїх фотографій для своїх підписників: я їм спагеті, я фарбую нігті на ногах усіма кольорами веселки, я засмагаю в сонцезахисних окулярах у формі сердечок. Кітті відсвіжила мою коротку стрижку і виклала світлину в інстаграм. Вона змусила мене нафарбуватися своєю старомодною (в стилі 1950-х років) помадою і виклала це в інстаграм. Вона навіть сфотографувала шрами в мене на плечі й теж виклала в інстаграм.

— Кіт! Та кому треба дивитися на моє страшне плече?

— Усі хочуть на це подивитися. Ти — зірка інстаграму, леді. Просто змиристь із цим.

Отже, Кіт наче затялася мене підштовхнути. В останній день перед від'їздом, за вечерею, у присутності мами, та в присутності всіх, Кіт раптом, знічев'я поцікавилася:

— А як там поживає твій літній табір?

У мене виникло таке відчуття, ніби мою надзвичайно особисту таємницю взяли та вибовкали в найвелелюднішому місці — за обіднім столом. Я зиркнула на матір.

— Літній табір! — здивовано вигукнула мама. — Ти хочеш поїхати в літній табір?

Кіт пояснила:

— Вона хоче *побудувати* літній табір.

Мама ледве не підскочила. *Побудувати щось? Завжди готова!*

Вона одразу вдарила по мені залпом із півсотні запитань, але я враз усе припинила.

— Та я вже давно забула про це й думати, — сказала я. І то була правда.

Проте коли я вже засинала тієї ночі, то зловила себе на тому, що знову це обдумую. Під тягарем реального життя в реальному світі я майже зовсім викинула цю ідею з голови. І вийшло так, ніби Кіт нагадала мені про неї.

За ніч моя голова вже тріщала від ідей, і наступного ранку, ще не випивши кави, я просто в піжамі вкотилася на кухню в пошуках якогось паперу і навскидь записала все, що спало мені на думку:

боулінг на візках
багаття
садівництво
спів
перегони на ручних велосипедах
кунг-фу на візках
стрибки на еластичному канаті
пінбол
баскетбольний снайперінг
перегони
веслування на каное
швидкісний спуск по тросу
пінг-понг
курси з долаття перешкод на візках
іпотерапія

— Що це таке? — поцікавилася мама, зайшовши на кухню й заглядаючи мені через плече.

— Ідеї для літнього табору, — пояснила я.

Вона кивнула:

— Я теж про таке думала.

— Правда?

— Якби ми його збудували, — сказала вона, — то табірний логотип можна було б викласти мозаїкою. Отоді і прилаштували б усі твої друзки від тарілок.

Ось таким чином Кіт змусила мене «більше старатися». Так само як змусила мене співати. Надуривши мене. Увімкнула мелодію, якій я не могла опиратися. Проте я маю віддати їй належне, хоча, мабуть, я маю віддати належне мамі Ієна. Бо наступне, що я вивела на тому папірці, була її славетна приказка: *якщо не знаєш, що зробити для себе, зроби щось для когось іншого.*

Того ранку Кіт поїхала, але я нормально пережила це. У мене не з'явилося такого відчуття паніки, як тоді, коли вона поїхала з лікарні.

Тепер у мене був проєкт.

А може, то я була в проєкта.

Наступного тижня я з головою поринула в роботу. Я захопила обідній стіл. Я малювала ескізи будівель і консультувалася з архітекторами. Я складала списки ідей, джерел і людей, яких збиралася залучити до роботи. Я проводила пошук нерухомості в інтернеті — шукала земельну ділянку, достатньо віддалену з погляду дешевини й достатньо близьку з позиції доступності.

Я шукала в інтернеті інші неприбуткові табори, щоб дізнатись, як у них усе влаштовано і що вони пропонують. Я проводила «мозкові штурми» щодо назв і досліджувала графічні матеріали. У планах були туристична стежина, бібліотека, студія кераміки, кафе-студія плетіння, пекарня, сад метеликів. Усе це буде приступне людям в інвалідних візках — і архітектурно досконале. Як часто я закочувала очі, коли мати прикрашала мою лікарняну палату, але, коли ми все прибрали, я її зрозуміла. Палата наче враз змінилася. Без ковдр, штор, настільних ламп і кольорових вкраплень вона здавалася найсумнішим місцем у світі.

Я хотіла, щоб це місце асоціювалось із сонячним світлом. Я воліла, щоб воно асоціювалося з надією. Тепле і водночас прохолодне. Яскраве й тінисте. Тривожне та спокійне. Мені кортіло, щоб тут відчувалася магія.

— Ти могла б назвати його «Пекло на колесах», — якось за вечерею запропонувала мама.

— «Пекло» створить не ту атмосферу.

— А як щодо «Магія табору»?

Я знизала плечима:

— Звучатиме, як академія для юних магів.

— Непогана ідея, — зауважила мама.

— Точно. Можна організувати курси магії. — І знову повернулася до назви: — Вона має звучати досить весело для дітей, але доволі серйозно для дорослих.

Мама усміхнулася:

— То «Центр Маргарет Якобсен з відновлення спинного мозку» не годиться?

Я глянула на неї:

— Дуже витіювато.

— А якщо «Табір “Надія”»? — запитала вона.

Ми дали цій ідеї відлежатись, а тим часом прикинули варіанти для табірної футболки з гаслом: «ОСЬ МИ ЯКІ».

Те, що мама була підрядчиком, мало свої «за» і «проти».

З одного боку, вона знала мільйон робітників, водопровідників, електриків, геодезистів, агентів з нерухомості, мулярів, малярів, дистриб'юторів, постачальників, фахівців з кондиціонування та експертів зі зносу. Вона знала усіх як облуплених і знала, як прокрутити найвигідніші обладки. Усе це було в колонці «за».

З другого боку, у колонці «проти»: якщо вже я до цього візьмусь, мені доведеться провести з мамою силу-силенну часу.

А я, схоже, міцно взялася до цієї справи. І ні про що інше не могла думати, а на це була своя причина. Не можу навіть передати, яка то була насолода — знову залучити свій мозок: використовувати всі бізнес-знання й навички, відчуття стилю та креативність. Цей проєкт зібрав до купи майже все, що я любила робити.

Більше того, мені хоч-не-хоч довелося виходити з дому.

Якоїсь миті я мусила вже шукати земельну ділянку, зустрічатися з людьми, обговорювати з ними ідеї і стратегії, обідати та пити каву з потенційними вкладниками й партнерами. Мені ніколи не було цікаво виходити з дому заради того, щоб просто вийти. Утім, вийти з дому, щоб отримати внесок у п'ять тисяч доларів? На це я була готова.

Я витрусила свій старий брючний костюм, начепила сережки з перлами, набралася мужності й пішла на обід.

Кіт навіть змусила мене провести кампанію на Кікстартер, а відтак повідомила про неї своїм тепер уже шістдесяти шести тисячам підписників. Пожертви полилися рікою. Гроші назбирувалися. Скидалось на те, що все може вийти.

— Тебе люблять! — сповістила Кіт по телефону. — Скинь мені фотку, де ти в отому костюмчику з пінстрайпа від Ен Тейлор.

Хіба все раптом залагодилось і стало ідеальним? Ні. Чи витріщалися на мене жалісливо в ресторанах? Постійно. Чи траплялись у мене

тяжкі моменти — години, дні — безнадії, люті, гіркоти, розчарування, відчаю, ненависті до себе й горя? Можна й так сказати. А хіба не випало мені одного разу зіткнутися з Нейлом Путнамом із відділу кадрів «Сімтекс», отим хлопцем, який неофіційно найняв мене на роботу моєї мрії перед аварією, а потім зрікся всього? А він мене ще й не впізнав, а коли я зрештою пояснила, хто я, він спитав: «Ви що, змінили зачіску?»

Так. Було таке.

Однак тон мого життя тепер був інший. Я мала мету. У мене був мотив щоранку приймати душ. Я мала мотив пильнувати себе. Ба більше, тепер я збагнула, як, роблячи щось заради інших, можна робити щось для себе. Дивовижа!

Було чудово почуватися краще, тож я шукала способів посилити це відчуття. Я приохотилася до аудіокнижок. Я співала в хорі. Я й далі плела, хоч і не досягла в цьому великих успіхів. Я навчилася пекти печиво з чого завгодно. Я дозволила мамі продати мою квартиру.

На той час, коли я поставила трьохсотий X на своєму календарі самогубці, я підписала договір застави на ділянку землі площею сорок гектарів за містом, із двохсотлітнім дубом, трьома пагорбами й ставком із сомами. Для початкового внеску я використала гроші за квартиру. Той вечір, хоч тато так і не повернувся додому, а мама й собі цілком могла викреслювати власний набір нестерпно дивних і спотворених днів, ми відсвяткували з шампанським.

Незважаючи ні на що я нарешті вирішила поставити на надію і викинула календар самогубці в помийницю.

Якщо таким буде решта мого життя, якось подумалося мені, то й добре.

І так воно справді й було.

РОЗДІЛ 26

А потім Чіп вирішив одружитися.

Одружитися.

З отією підлою суповаркою-експодружкою Тарою, ще відомою як Рюмса.

У Європі, хто б міг подумати! У бельгійському місті Брюгге, про яке я зроду не чула.

Запрошення надійшло на День святого Валентина, отакої. Це змусило мене звернути увагу на три речі. Перше: це був День святого Валентина. Друге: минув рівно рік після катастрофи. І третє: я геть зовсім забула про Чіпа.

Звернула я увагу й ще на дещо: у запрошенні фігурували імена лише мами, тата й Кіт.

Хоча мати знала про ці заручини. Вона все ще дружила з Евелін. Просто не могла її покинути. Утім, Евелін жодного разу не приходила до нас додому після того, як я сюди переїхала. Мати частенько вислизала з хати, щоб зустрітися з нею, пояснюючи, що їй треба «піти у справах», але ж я знала, що було в неї на думці.

— Ти можеш дружити з Евелін, — сказала я їй якось після вечері. — Усе нормально.

— Ні!

— Це не свідчить про твою нелояльність до мене. Я в порядку.

— Чіп зрадив тебе! Він від тебе відмовився.

— То був жахливий час.

Мама не зобов'язана була злитися на когось через мене. Справді. Хіба ми всі не достатньо втратили?

Я це розуміла. Ще б пак. Найкращих друзів непросто знайти. Вони так і залишилися подругами, але уникали говорити про когось із нас, аж поки одного дня Евелін просто вже була змушена повідомити мамі про майбутній шлюб.

Мама приберегла сенсацію: Чіпа просунули по службі, і не раз, а двічі. Він піднявся по службовій драбині у своєму інвестиційному банку, чого й треба було очікувати від такого симпатичного, такого

рафінованого й такого самовпевненого БАСПа²⁹, як Чіп. Він був просто приречений на постійне долання кар'єрних щаблів. Отож його й перевели в брюссельський офіс банку.

— Чіп живе в Бельгії?

Мама кивнула.

— Він навіть не говорить французькою!

Я відчула спалах обурення — швидкий, але чіткий. Чіп дістав просування по службі? До Європи? Авіатроща явно не стала йому на заваді. Невже його життя і справді буде таким легким? У мене виникло те прикре відчуття, коли ти здуру комплексуєш, що хтось досяг у житті більшого, ніж ти.

А потім я вдалася до ясного розуму.

Ну й що? Чіп був у Брюсселі. А мені непогано велось у Техасі. Ми обоє просунулись уперед. У нас обох, одночасно, могло все бути добре. Слава Богу, що ми хоч не конкурували! Позитиву вистачало на всіх.

Тільки те, що Чіп дістав бажане так легко, без сумнівів, навіть без боротьби, не конче означало, що отримане ним було *краще*.

— Я вже чула про це весілля, — зізналася мама. — Мене попередила Евелін.

— І ти мені не сказала?

— Я думала, що з того нічого не вийде, — відповіла мама. — Та дівчина буцімто поїхала в Брюссель *за ним*. Явилася в аеропорт з усіма своїми торбами й заявила, що їде з ним.

Я знизала плечима. Треба віддати їй належне.

— Хитродупа проноза.

Мати заплющила очі.

— Будь ласка, без дуп за столом. — І договорила: — Гарна новина, що це буде в Європі, тож нас там, найімовірніше, не чекатимуть.

— А ти знала, що вони збираються запросити всіх, окрім мене? — запитала я, показуючи їй конверт.

Судячи з її обличчя, вона не знала.

— Мабуть, то якась помилка, — припустила мама.

Як на мене, той каліграфічний почерк не наводив на думку про помилку, та, перш ніж я встигла щось сказати, задзвонив мамин

телефон.

Це була Кіт.

Мама ввімкнула гучний зв'язок.

— Ви чули про весілля? — спрожого запитала Кіт.

— Ми тільки-но отримали запрошення, — сказала мама.

— Мене там немає, — додала я. — Вони запросили всіх, окрім мене.

— Я думаю, що це якийсь недогляд, — заявила мама.

— Можливо, вони надішлють тобі окреме запрошення, — припустила Кіт.

Я глянула на маму:

— Навряд чи.

— Ну, — промовила Кіт своїм рішучим голосом, — ти все одно мусиш поїхати. Ти маєш туди вдертися.

— Ні, чорт забирай, — сказали ми з мамою водночас. — Ми бойкотуємо, як порядні люди.

— Послухайте, — сказала Кіт. — Вони запросили й тата. Евелін йому зателефонувала, хоч і знала, що він «у творчій відпустці».

— Сподіваюся, він теж бойкотуватиме.

— Ні, — заперечила Кіт. — Він їде.

Мама нахмурилася.

— Чого це він їде? Він навіть подорожувати не любить.

— Він їде, — проголосила Кіт, — бо я його вмовила.

— Кіт...

— А вмовила я його тому, що ми збираємось улаштувати йому «Пастку для батьків»³⁰.

Мати насумрилася, зовсім нічого не розуміючи.

— Ми не скажемо йому, що ти приїдеш, — вела далі Кіт, — і ось раптом з'являєшся ти, з *карколомним* виглядом, це його шокує й катапультиє просто тобі в руки.

— Щось тут не все гаразд із логікою, — промовила мати.

— Він весь час про тебе говорить, — наполягала Кіт. — Він увесь час за тобою сумує. Я думаю, це гординя його стримує. Гадаю, ми мусимо дати йому привід залишити це все в минулому.

— Ти хочеш його настільки *ошелешити*, щоб він мене простив? — запитала мати.

— Шок і трепет³¹, — підтвердила я, киваючи. Для жахливої ідеї це було не так уже й погано.

— Точно, — підхопила Кіт.

Я знизала плечима:

— Це може вийти настільки по-дурному, що спрацює.

Та мама хитала головою.

— Ні, я не можу.

— Так! Ти можеш! — не вгавала Кіт.

— Це занадто, — сказала мама, і раптом я помітила, як вона постаріла. І поменшала. Вона завжди була такою вольовою, такою впевненою, такою по-бульдозерному настирливою у своїх рішеннях. Було дивно бачити її нерішучою й невпевненою. Її розгубленість і вагання обеззброювали. Маленькі складки між бровами здавалися глибшими. Материн несподіваний боязкий вигляд спантеличував, ба навіть, я сказала б, якось олюднював її. Мені аж закортіло її захистити.

— Ми з Мег тобі допоможемо, — запропонувала Кіт. — Ми поїдемо з тобою. І зробимо все, щоб це спрацювало.

Мати стишила голос, типу, щоб я її не почула.

— Я не можу попросити про це Маргарет.

— *Агов!* — озвалась я. — Мене не запрошували.

— То не підеш на весілля, — сказала Кіт, мовляв, *це ж і дурневі ясно*, — але в Бельгію поїдь. Скільки там того діла.

Та чи буде це просто? Така далека подорож могла виявитися нелегкою. Навряд чи дуже просто покинути насиджене за цей рік гніздо. Можлива зустріч із тисячами несподіванок уже обіцяла проблеми.

Утім, Кіт була готова це все втілити.

— Сімейна мандрівка до Бельгії! Кінець дискусії! — заявила вона. — Я все організую. Сходіть у торговельний центр і виберіть якусь суперприголомшливу одяжину.

Мама, примружившись, глянула на мене, мовляв, «це точно гарна ідея?».

Я кивнула, мовляв, «авжеж, чорт забирай».

Чи була це гарна ідея? Я не знала. Вона справді здавалася досить ризикованою — для всіх. Зрештою, я тільки-тільки викинула календар

самогубці. Я ще ледве тримала голову над водою, і мене ось-ось могло накрити черговою хвилиною. Чи зможу я це зробити?

Аж раптом я подумала, що, мабуть, таки зможу.

Особливо коли мені сяйнула думка, що Бельгія насправді не так уже й далеко від Шотландії.

Допомогти матері з'ясувати стосунки з батьком здавалося непоганою ідеєю. А потім можна було злітати в Шотландію, щоб трохи прояснити власні стосунки.

Жахлива, розпачлива, дурна ідея — але якщо вже вона мені спала на думку, то позбутися її було понад мою силу.

Ця ідея навіть розбуркала мене з міцного сну тієї ночі та гризла мені голову, поки я таки не «науглила» відстань. Прямий авіарейс із Брюсселя до Единбурга забирав до двох годин. Скільки там того діла.

Я могла б заскочити туди десь на день-два. Вдати, буцімто я в тому місті «у справах». Зателефонувати Ієну просто знічев'я, так, наче оце тільки випадково про нього згадала. Ми могли б випити кави. Я знову побула б поряд із ним, хоч би й лише кілька годин. Але, обмірковуючи цю ідею, я мала уявляти й те, який вигляд усе це могло мати збоку.

Я була б, як завжди, в інвалідному візку. Надворі було б сіро. Ми зустрілися б у якійсь кав'ярні із завузькими для мого візка дверима, тож Ієну довелося б залишити мене зовні, поки він замовить каву з собою, якщо в них є таке в Європі. Він провів би мене до найближчої лавки, і я сиділа б там, переповнена жагою, ніби голодний, який дивиться на свіжу скибку хліба, а він би... Що? Злегка радий побачити, що я ще жива? З професійної цікавості запитав би мене про стан мого спинного мозку? Ввічливий? Чи, може, боронь Боже, фальшиво приязний? Або ще гірше! Може, він уже з кимось зустрічається, з якоюсь високою і повносправною подругою по тріатлону, і він безтурботно приведе її з собою, щоб ми познайомилися. Ну, так, знаєте, думаючи, що *мені це буде цікаво*. І я сидітиму там у своєму візку, така собі безстатева стражденниця, спостерігаючи за цими двома на лавці, з їхніми повносправними тілами укупочці, за тим, як вони усміхатимуться і крадькома презиратимуться, намагаючись стримуватися через цю висохлу, з локшинуватими ногами, стару дівку, яка затесалася серед них.

Це було б найгірше коло пекла. Від цих думок мені аж шлунок зсудомило.

Та хай там як, а я таки хотіла це зробити. А може, це було мені *потрібно*.

Кіт сподобалася ця ідея. Ідіотські ідеї були її коником. Вона вимагала подробиць.

— А що ти збираєшся робити — з'явитися перед дверима Ієнної квартири й ошелешити його?

— Ні, — відповіла я. — Я збираюсь ошелешити його по телефону, як звичайна людина.

— Ти хочеш сказати, типу: ну, раз уже я тут. Типу: за рогом, в одній з тих маленьких червоних телефонних кабінок?

Я заперечно похитала головою.

— Це не шпигунський бойовик. Я просто скажу йому, що я в місті у справах абощо.

— Мені це подобається. Прихований напад.

— Бо інакше мені духу не стане.

— А як ти його знайдеш?

— Уявлення не маю. — Я замислилася. — Може, попрошу Роба-на-голові-хвостик дістати його адресу в лікарні.

Кіт уточнила:

— Ти збираєшся попросити колишнього фізіотерапевта допомогти тобі вистежити його колишнього колегу.

— Можна й так сказати.

— Чудово, — сказала Кіт. — І що може піти не так?

[29](#) БАСП — білий англосаксонський протестант (англ. White Anglo Saxon Protestant (WASP)).

[30](#) Знаменитий американський комедійний фільм, де за сюжетом діти намагаються помирити батьків.

[31](#) Шок і трепет — наступальний маневр, метою якого є піддати ворога психологічному тиску раптовим масовим наступом з метою примусити до відступу. Невід'ємною частиною шок-заходів є висока міра ризику для сторони, що наступає.

РОЗДІЛ 27

Кіт приїхала в Техас за три дні до подорожі, щоб допомогти нам зібратися.

На мій погляд, у тому, що стосується витраченого часу на пошуки одягу для мами і для мене теж, ми переплюнули всі правила розроблення стратегій.

Кіт бачила маму тільки в зеленому — улюблений татів колір, — отож вона протягла маму по чотирьох бутиках, аж поки вони не визначились із її зовнішнім виглядом. А потім Кіт іще й наполягла, щоб мама зробила зачіску та манікюр і купила нову косметику.

— Мені не потрібна нова помада, — запротестувала мама.

— Це вирішальний момент, — відрубала Кіт. — Усе або нічого.

Я? Зі мною було складніше. Кіт витратила на мене більше часу, ніж на маму, а я ж навіть не мала йти на весілля. Я могла спокійнісінько вдягтись у те, що в мене було, але Кіт навіть слухати про це не схотіла. Вона забракувала весь уміст моєї «печальної шафи». Мій образ мав викликати в уяві слова «розумна, елегантна», але з легким відтінком «сам іди до біса». І при цьому все мало мати вигляд дуже витончений. І якщо «за легендою» я справді збиралася «заскочити» в Шотландію, щоб сказати Ієну «привіт!», то мала розв'язати проблему правдоподібності: знайти такий діловий одяг, щоб «у чоловіка від жаги аж сльози полилися».

— Чи не дуже високо ми задираємо планку? — спитала я.

— Цить! Я працюю.

Кіт знадобилося два дні на пошук мого ідеального образу: сірий брючний костюм і білосніжна блузка, яка коштувала чотириста доларів.

— Вона того варта, — заявила Кіт.

А ще вона змусила мене купити еротичну спідню білизну, чи не вперше за понад рік.

— А раптом ти зустрінеш в аеропорту прекрасного незнайомця? — напустилася вона на мене, витягаючи з комода пару моєї старої

білизни. — Ти що, збираєшся його спокушати спортивним ліфчиком і нудними сірими боксерками?

Я кинула на неї погляд:

— Я не збираюся викидати зайві двісті доларів на незручну білизну, яку ніхто ніколи не побачить.

— Не будь такою бабською, — присоромила вона мене, потеліпавши моїми трусами. — Я маю жити в одній кімнаті з тобою. І саме я милуватимуся твоєю білизною, якщо не хтось інший. А від оцього видовища, — вона вкинула труси в кошик для сміття, — мені просто жити не хочеться.

Зрештою Кіт подарувала мені білизну. Всупереч моїй волі.

А ще вона виклала в інстаграм фотографії нашого шопінг-дня, але потім передумала постити фінальну світлину.

— Ти аж занадто чудова, — заявила вона. — Ще інтернет підірвеш.

Я вже подумувала дати задній хід. Навряд чи це все було гарною ідеєю. Та потім я згадала, як весь тривалий рік замість мами будинком нікала її сумна й мовчазна подоба, і до мене знову повернулася рішучість. Чесно кажучи, я не знала, чи зможе мама повернути тата. Наш план був дуже зухвалий і ризикований, з великою ймовірністю страшної ганьби й приниження.

Та хіба це насправді важило? Я знала, що маю допомогти їй спробувати.

До того ж мама витратила всі свої бонуси постійного клієнта авіакомпанії на те, щоб зробити апгрейд наших авіаквитків до першого класу.

Кіт аж очі витріщила, коли вона про це сказала.

Мама лише знизала плечима:

— Усе або нічого.

Я глянула на Кіт:

— Треба написати це на футболках.

Уранці перед самісіньким від'їздом я була готова ще раз передумати.

— І про що я тільки думала? — напосілась я на Кіт, коли ми похапцем допивали вранішню каву. — Як я збиралася тягати цей візок по всій Європі? Те місце — це на сто відсотків кам'яні сходи! Кам'яні

сходи й великосвітські люди. Це божевілля. Мене перестрінуть на воротях і завернуть додому.

Кіт була незворушна:

— Ти ж не боягузка.

Може, й ні, але я хотіла нею бути.

— Це буде найгірше з усього, що може статися.

Мама саме проходила повз. Вона зупинилась і стисла мені плечі.

— Ні, — сказала вона. — Ти вже пережила найгірше з усього, що може статись.

У тому-то й суть. Це мав бути мій перший політ на літаку після аварії.

— Я не впевнена, що зможу це зробити, — запанікувала я.

Кіт висмоктала останні краплі кави й забряжчала чашкою в мийці.

— Люблю невпевненість у собі, — відрубала вона. — Рухаймося далі в тім самім дусі. Але спочатку сядьмо в літак.

Перший клас був схожий на віп-вечірку.

Я не тільки ніколи раніше не літала в Європу, я ще й ніколи раніше не літала нічим, окрім економ-класу. Тепер я кусала собі лікті, зрозумівши, що я пропустила. Перший клас зустрів нас шампанським із полуницями, і це був тільки початок. Там реально був басейн і діджей.

Ми мали летіти прямо до Лондона, потім — короткий переліт у Бельгію, а далі — потягом до Брюгге. Це мало тривати довжелезні півтора дня. Утім, ремствувати було ні на що. Нам видали теплі ковдри й гарячі пропарені рушники для рук, наче ми були в спа-центрі. У кожного з нас була окрема спальна капсула з кріслом, яке розкладалося в спальне місце. До того ж наші місця були в ряду, найближчому до дверей, тож мені було легко під'їжджати до свого місця.

Утім, розкіш не могла змінити того факту, що це був мій перший політ після аварії. Попри всі спроби перемкнути мозок на щось інше — а я докладала титанічних зусиль — моє тіло не піддавалося на обман. Руки в мене були холодні й тремтіли. Очі гарячково бігали праворуч і ліворуч, немов у якогось гризуна, загнаного в пастку. Серце з перебоями гупало в грудях, наче за ним там хтось ганявся. Я знала,

що турбуватися безглуздо. Усе вже відбувалось. Я нічого не контролювала. Я зробила свій вибір і тепер просто мала це пережити.

Коли ми пристебнулись і мама нахилилася через прохід, щоб стиснути мою долоню, вона була крижана.

Наші очі зустрілися.

— Ти боїшся знову летіти?

Я зморщила носа:

— Зовсім трошки.

Кіт нахилилася до нас:

— Пам'ятаєш, як ми літали на Гаваї — і ти залишилася *жива*?

— Ми всі залишилися живі, наскільки я пригадую, — зауважила мама.

— Хочеш, щоб я тебе відволікла? — запитала Кіт, киваючи на знак того, щоб я *безумовно погодилася*.

Мої руки вже ставали якимись безкровоно сірими.

— Навіть не уявляю, як ти можеш це зробити.

Кіт поворушила бровами:

— Можу.

Двигуни потроху починали гурчати. Наші місця були навпроти одне одного. Я нахилилась уперед:

— Як?

Вона презирнулась із мамою і легенько кивнула їй, ніби вони приховували щось приємне.

Мама покопирсалась у своїй сумочці й витягла маленьку упаковану коробочку, яку я вмить упізнала. Це був Ієнів подарунок мені на день народження.

— Гей, — здивувалась я. — Я ж викинула її в сміттєвий кошик на кухні.

— А я її витягла, — промовила мама.

Я втупилась у коробочку.

— Візьмеш? — запитала вона.

Капітан робив останні повідомлення в гучномовець. Я кивнула.

Мама простягла пакуночок мені, і я зірвала з нього папір і стрічку. Відтак підняла віко коробочки. Усередині була підвіска — тоненький срібний ланцюжок, прикріплений до обох кінців срібної пластинки, на якій малесенькими літерами було вибите єдине слово: «Мужність».

— Що там? — запитала Кіт.

— Підвіска.

— А що на ній написано? — запитала мама.

— «Мужність».

Кіт і мама перезирнулися.

— Ну, — зраділа мама, — правда ж добре, що я її врятувала?

Коли я застебнула підвіску на шиї й відчула холодний дотик срібної пластинки до грудини, літак позадкував від воріт.

Я відчула пароксизм страху.

— У мене є ще один спосіб відволікти тебе, — сказала Кіт, спостерігаючи за мною. — Ще кращий.

— Який?

— Адреса Ієна, яку дістав для тебе Роб, неправильна.

Чудово. Дуже дієвий спосіб.

— Неправильна?

Вона кивнула.

— Це адреса його батьків в Единбурзі, але він там не живе.

— А ти звідки знаєш?

Кіт саянула до мене таємничою усмішкою, мовляв, *мені стільки треба тобі розповісти!*

— Ми підтримуємо зв'язок.

У мене тривожно тьохнуло серце: «Куди це вона хилить?» Що аж такого цікавого вона може мені сказати? А мозок, не питаючись, уже домальовував найпохмуріший сценарій:

— Тільки не кажи мені, будь ласка, що ви з Ієном зустрічаєтеся.

— Що? Ні! Що за дурня! Я повернулася до Товстуна Бенджаміна.

— То з якого ж дива ти підтримуєш зв'язок з Ієном?

Знову та усмішка.

— Він знайшов мене в інтернеті. Хотів дізнатись, як у тебе справи.

Літак на секунду зупинився, а потім покотився вперед.

— Правда? А коли це було?

— Через кілька тижнів після мого повернення. Він запитав, чи можна йому час від часу спілкуватися зі мною.

— А чому ти мені не сказала?

— Бо він попросив не казати. Не хотів тебе турбувати.

Я намагалась якось осмислити почуте:

— І що? Він спілкувався?

Кіт кивнула:

— Звичайно.

Попри її тон я спитала:

— Часто?

— Десь раз на тиждень.

— Раз на тиждень!

Кіт просто насолоджувалася цим розкриттям.

— Він тобі телефонував?

— Головним чином просто писав електронні листи. А ще...

Пам'ятаєш оті статті, які я тобі посилала?

Літак мчав по злітно-посадковій смузі.

— Ті, які, не сумніваюся, ти так і не читала?

— Вони були від нього.

Він надсилав статті! Це багато що пояснювало. Але чому?

— Яким він тобі здався?

— Занепокоєним професіоналом.

— А про щось іще ви говорили?

Вона похитала головою.

— Переважно тільки про твоє здоров'я. Досить сухо.

Ніс літака піднявся. Я кивнула.

— Гаразд.

— Хочеш знати мою думку? Ти досі йому подобаєшся.

— Я йому ніколи не подобалась.

— Я не згодна.

— Він сам мені про це недвозначно натякнув, — запевнила я. — Я йому ніколи не подобалася. Це все були мої фантазії, а він не заперечував, щоб я мала, як кажуть, мотив до життя. Повір мені. Якби був хоч якийсь натяк на надію, я його знайшла б.

Кіт знизала плечима, мовляв, *гаразд, як знаєш*.

Літак відірвався від землі, гуркочучи й здригаючись на зльоті. Я доторкнулася до підвіски. *Мужність*.

— Є ще дещо, — сказала Кіт.

Я глянула на неї.

— Він підписався на мене в інстаграмі.

Я затамувала віддих.

— Так он для чого ти завжди робила мільйон моїх фотографій?

Вона кивнула, дуже задоволена собою.

— І знаєш, що ще? Він жодного разу не виклав жодної фотографії та більше ні на кого не підписався. У нього навіть немає аватарки. Я — *єдина* людина, на яку він підписаний.

Я намагалася перетравити інформацію про те, що Ієн користується інстаграмом.

— Він бачив ту світлину, де ти сфоткала мої шрами?

Кіт дуже повільно кивнула.

— А ту, в аеропорту сьогодні вранці?

Кіт знову кивнула.

— Ну, якщо він заглядав у телефон.

— Отже, він може знати, що ми їдемо в Європу?

— Він може.

— Забагато для несподіваної атаки.

— Навпаки, — вела далі Кіт. — Легше буде дізнатися, де він мешкає.

— Як саме?

— Коли ми приїдемо в Шотландію, — сказала Кіт, знизуючи плечима, — просто спитаємо його про адресу.

Я кивнула їй:

— Це майже надто просто.

Кіт погладила мене по голові й підтвердила:

— Майже.

Навіть більше, ніж від суцільного жаху польоту, мене мандражило від поїздки взагалі. Удома я виробила собі щоденний порядок дій і способи виконувати те чи те, що додавало мені впевненості. А от чого чекати від Європи, я не знала. Звичайно, ми все дослідили в інтернеті і в моїй сумочці лежала ціла купа роздруківок. Наприклад, можна було заздалегідь замовити пандус для того, щоб сісти на потяг із Брюсселя до Брюгге, але просто так, без попередження, приїхати й вимагати його не можна було.

Я також постаралася знайти готель, де кімнати були б на першому поверсі, куди я могла б дістатися. Кіт хотіла, щоб ми поїхали на човнову екскурсію каналами, але ми заздалегідь дізналися, що жоден човен у місті не пристосований для інвалідних візків.

Ми намагалися передбачити все й приготуватись якнайкраще, але до реального перебування в Брюгге неможливо було приготуватися. Це було якесь казкове місто. Ніякого мотлоху, притаманного двадцять першому століттю, на взір неонові реклами чи білбордів. Просто середньовічні кам'яні й цегляні будинки з башточками й шпилями, міська площа з готичним собором, шоколадні крамнички, бруковані вулиці. І канали! Через кожні кілька кварталів над тихою водою вигиналися кам'яні мости.

Що вже казати про всіх отих лебедів.

Уся моя підготовка була того варта. Бували в нашій подорожі й важкуваті моменти, наприклад коли ми сіли на потяг і виявилось, що він напхот напханий, люди стояли пліч-о-пліч, так що кільком пасажирам довелося перейти до іншого вагона, щоб звільнити для нас місце, і Кіт у цій тисняві сиділа в мене на колінах. Та загалом було не так важко, як я боялась. Я налаштувалася долати перешкоду за перешкодою, терпіти приниження за приниженням, намагаючись вижити у світі, призначеному для повносправних, франко- чи фламандськомовних іноземців. Але ми давали собі раду навдивовижу легко.

Ми дісталися готелю мало не під обід, і наш джетлаг³²-застосунок підказував, що треба лягти спати не пізніше за десяту вечора, тож ми замовили обслуговування в номері — стейк із картоплею фрі — та дивилися європейське телебачення. Поки було ще не пізно, Кіт і мама пройшлися рейдом по шоколадних крамницях і повернулися з фірмовим пакетом, повним чорного, молочного й білого шоколаду, шоколаду з м'ятою і солоною карамеллю, шоколаду всіх можливих форм — від сердечок до морських зірок, — начиненого кремом, нугою, фруктовим пюре, кавою, мигдалем, горіхом макадамія та арахісовим маслом.

Кіт горою висипала це все на своє ліжко.

— Ви зовсім здуріли, — сказала я їм. — Ми це все не поїмо.

— Ще й як поїмо, — запевнила Кіт.

— Нам стане зле, — наполягала я.

— Тільки не мені, — заявила Кіт. — Я стільки років угробила, граючись у стриманість.

Кінець кінцем ми з'їли все. І що більше ми їли, то більше відчували, що це виклик, який треба здолати. Нам справді стало зле. Це була нечувана оргія чреволюбства. Потім ми з мамою лежали в ліжках, міняючись усіма відтінками зеленого, а Кіт блювала у ванній.

— Думаю, це просто зневоднення, — сказала вона, залазячи у своє розкладне ліжко біля вікна.

Та вранці їй знову було погано.

— Мабуть, я підхопила дизентерію в аеропорту, — припустила сестра.

Опівдні нудота минулася. Надвечір Кіт була геть виснажена, але, на щастя, гірше їй не ставало.

Коли настав час одягатися, Кіт лежала на своїй розкладачці, як труп.

— Тобі ж уже краще, — намагалась я наполягати, коли вона поправляла холодну ганчірку в себе на очах. — Ти вже чотири години не блювала. Вам із мамою треба виходити.

Утім, Кіт, не розплющуючи очей, ледве прохрипіла:

— Боюсь, я не зможу піти.

— Ммм, — обізвалась я. — Ти мушиш піти! Це ж була твоя божевільна ідея!

— Я почуваюся препаскудно, — сказала Кіт.

Мама стискала в руках гаманець.

— Мабуть, нам треба просто пропустити це, — запропонувала вона.

— Ти не повинна нічого пропускати, — заперечила Кіт.

— Ну, я не збираюсь іти сама, — заявила мама.

— З тобою може піти Мегс.

— Мене *не запрошували*, — нагадала я.

— Іди замість мене, — сказала Кіт. — У нас запрошення на трьох.

— Однак вони не хочуть мене там бачити.

— Дурниці, — заперечила мама. — Це був якийсь недогляд.

Я подивилася на Кіт, у якої й справді був жахливий вигляд. А потім глянула на знервовану маму, у котрої вигляд був не кращий. Було зрозуміло, що Кіт нікуди не йде. Але ж не могла я допустити, щоб мама пішла сама. Я зітхнула й попросила маму:

— Дай мені сукню Кіт.

Вона була червона — «твоє життя — змарнований рум'янець», як називала її Кіт, — і без бретельок, і нагадувала моду п'ятдесятих років,

і мала кринолінову нижню спідницю. Я натягала її, поки мама метушилась і намагалася допомогти. Я також убралась у нову білизну, трясця б її вхопила. Я вклала волосся. Я нафарбувалася новою косметикою, яку купила мені Кіт, і червоною помадою теж. Кинувши на себе останній погляд у дзеркало, я завагалася, чи залишити на собі Ієнову недостатньо формальну підвіску, і вирішила: *обов'язково*. Сьогодні вночі слово «мужність» мені знадобиться.

А відтак я потягла маму за двері.

Ми вступили в гру.

Щиро кажучи, з огляду на все пережите торік, що аж такого важкого на нас чекало?

Весільна каплиця була недалеко. Одразу за рогом.

Мої дослідження запевняли, що місцевість у Брюгге дуже рівна, а бруківку можна вважати радше за прикрість, аніж нездоланий бар'єр, — і те й те виявилось правдою. Ще я дізналася про те, що каплиця розташована на рівні землі, тож я спокійно могла в неї заїхати. Чого я не знала, аж поки ми туди не дісталися, це якою крихітною була та каплиця.

Справді. Достоту різдвяна прикраса.

Перед капличкою товпилася чимала юрбиця гостей, які туди просто не помістились.

Звісно, тут були й інші церкви, де для всіх вистачило б місця. Звісно, Евелін Данбар не могла прогавити таку деталь, як розмір місця заходу. Та що довше ми стояли там, серед інших людей, яким не пощастило потрапити всередину, і витягали шії, щоб хоч краєм ока глянути на те дійство, то більше утверджувалися в думці, що мати Чіпа — мабуть, бажаючи зробити широкий жест і тріумфально заявити про себе пильноокому світу — навмисне створила цю тисняву на весіллі.

— Думаєш, вона знала, що ми всі не вліземо?

— Підозрюю, що так, — кивнула мама. — Краще переповнена церква, ніж порожня.

Ми притулилися в кам'яному дворіку каплички, щоб перечекати, але там мамі не було де сісти, тож ми перебували на різних рівнях, не маючи змоги навіть поговорити, і наступні півгодини я провела,

спостерігаючи, як вона заламує кисті рук і без упину потирає одну долоню другою, притискаючи їх до живота.

— Навіщо ти це робиш? — запитала я її через деякий час.

Вона подивилася вниз:

— Що роблю?

— Крутиш отак руками. Ти нервуєшся?

— Я не кручу руками, — сказала мама, давши рукам спокій.

Саме тоді я підвела голову й побачила, що вона не дивилася на церкву, як усі інші. Вона вдивлялась у натовп.

І в ту нетривку мить я зраділа, що пройшла весь цей шлях.

Вона мала зробити щось важливе, і я їй у цьому допомагала.

Минуло десять хвилин. Потім іще десять. Нарешті мама вирішила підійти до розпорядника, який стояв біля дверей, і дізнатися, за чим затримка.

Ось так ми й розминулися. Вона зникла в тому напрямку, пробиваючись крізь натовп, звертаючи то праворуч, то ліворуч, і не минуло й п'яти хвилин, як задзвонили церковні дзвони. Перш ніж мама повернулася, двері каплиці розчинились і звідти бадьорим кроком вийшли молодята.

Ще б пак! Це ж було весілля! Їхнє весілля.

Я відчула, що пригинаюсь, раптом усвідомивши, що *руйную Чінове весілля*.

Сховатися мені було ніде, та, коли крихітний кам'яний дворик каплиці заюрили незнайомці в блискучих сукнях і смокінгах, фотограф покликав усіх важливих людей фотографуватися.

Розпорядник направляв усіх на маленьку бічну вуличку — на бенкет, але я чекала маму, яка так і не прийшла.

Я плуталась у всіх під ногами, сидячи десь унизу на своєму візку. Я впізнавала деяких людей, але вони йшли просто повз мене, не звертаючи уваги на моє обличчя, і перед очима в мене мигтіли самі лише пояси й сумочки.

Урешті я під'їхала до дверей каплички, щоб спитати про маму.

— Я шукаю жінку в зеленій сукні, — звернулась я до розпорядника.

Він похитав головою:

— Усередині вже нікого не залишилось.

Я роззирнулася. Невже мама загубила мене в натовпі? Чи пішла на бенкет, думаючи, що я теж туди вирушила? Може, вона чекає мене там, тремтить і нервується? Я собі уявила, як мати, заламуючи руки, блукає самотою серед гостей на бенкеті.

Треба якомога швидше її знайти. І я поїхала в бік бенкету, тримаючись у хвості юрби, що сунула вуличкою.

Минуло зовсім небагато часу, і я остаточно згубила цю юрбу з очей.

Інтернет запевняв мене, що дев'яносто п'ять відсотків вулиць у Брюгге підходять для інвалідних візків, але ця вуличка явно належала до решти п'яти відсотків. Бруківка тут була менша, вужча, з глибшими канавками між камінцями. «Тонкі, мов леза» шини мого візка, якими так пишався тато, точно не призначалися для їзди по такій місцевості. Насправді я раз у раз зупинялася — колесо застрягало між камінцями, і я розгойдувалася уперед-назад, витягаючи його. Усе це тривало дуже довго. Дратувало. Я закаляла руки. Защемила пальці. У якийсь момент вітер заплутав поділ моєї сукні в спицях.

А потім ця вуличка вийшла на кращу, гладшу вулицю, де я навіть змогла розігнатись і виїхати на вершину кам'яного мосту. Ось тут я й наздогнала всіх весільних гостей. На стоянці таксі. Яка виявилася стоянкою *водного* таксі. Того таксі, котре, як повідомляв інтернет, не було пристосоване для інвалідних візків.

То ось як ми мали їхати на бенкет. Човнами.

Я зупинилася просто там на мосту й роздивлялася місце дії. Два човни, напхані весільними гостями по саму зав'язку, саме відпливли від причалу, завантажувався останній човен. Чоловіки в смокінгах і жінки у вечірніх сукнях звивистою чергою зібралися біля дерев'яних турнікетів. Я придивлялася до гостей, шукаючи серед них мамину зелену сукню, і не знаходила її. Потім я глянула на човен. Я б уже якось залізла в нього, якби хтось мені допоміг. Та перебравшись через міст і під'їхавши до входу на стоянку таксі, я виявила ще більшу проблему: від дороги вниз до води вело десь із двадцять кам'яних сходинок.

Двадцять крутих, кривих, кам'яних сходинок, майже як на картинах Ешера³³.

Я завмерла нагорі. Сходинок були високі й вузькі. Удома, у Штатах, я могла впоратись із бордюром і з кількома низенькими сходами, якщо випадав вдалий день, але не з оцим. Я просто фізично не змогла б з'їхати вниз цими сходами і не вбитися.

Я спостерігала, як пара за парою, використовуючи свої справні ноги й ступні, безтурботно підступали до човна й сходили на нього, і мене раптово охопив безмежний відчай. Що я тут роблю? Кіт вибула з ладу, я загубила маму і тепер жодним чином не могла потрапити на бенкет, куди мене навіть не запрошували!

Мені навіть горло перехопило, ніби я ось-ось мала заплакати.

Я судомно зітхнула. Не треба було мені сюди їхати. Пора вже це все кінчати. Мабуть, давно пора.

Саме тоді мене помітив водій човна.

— Est-ce que vous allez a la soirée?³⁴ — запитав він французькою.

Він думав, що я бельгійка. Як мило!

— Non! — гукнула я у відповідь. — C'est d'accord.

Hi! Усе гаразд! Даєш французьку рівня середньої школи! Де б оце вона мені знадобилася в Техасі?

Та водій уже махав двом чоловікам на причалі, кожному з яких на вигляд було під сімдесят, і вони обидва вже рішуче видиралися до мене сходами.

— Non, non, — заперечила я, жестами показуючи, що мені не потрібна допомога. — Mes jambons sont eclaté's. — Я намагалась сказати: «У мене зламані ноги», але тільки згодом до мене дійшло, що я переплутала слово *jambe*, французькою «нога», зі словом *jambon*, французькою «окорок». До того ж я випадково замість «зламаний» сказала «розірваний», отож насправді я їм сказала, що мені розірвало окороки.

Чоловіки зупинились і презирнулися.

Потім вони рушили далі. Мені явно потрібна була допомога.

Звичайно, я не була просто перехожою у святковому вбранні. *Звичайно*, я була гостею на цьому весіллі. І те, що я не могла спуститися тими сходами, зовсім не означало, що я не збираюся цього зробити.

Не зважаючи на мої протести, один літній, але навдивовижу сильний робітник причалу підняв мене і взяв на руки, наче він отак щодня носив жінок, і ми рушили вниз, балансуючи на сходинках. Другий чоловік склав мій візок і пішов за нами, і не встигла я отямитись, як вони вже зійшли на човен і всадовили мене там — на носове сидіння, повернуте лицем до натовпу.

Усі інші сидіння, наскільки я могла судити, дивилися вперед, окрім того, на якому сиділа я, і ще одного порожнього поряд. У церковному дворі мене ніхто не помічав, а тут усі витріщилися.

Що я могла вдіяти? Піти не можна було. Інших місць теж не було. І тоді я витріщилась у відповідь. Я нікого не впізнавала. Мій візок і я — особа, що вдерлася на весілля без дозволу, — застрягли посеред човна, повного дивних незнайомців. Посеред човна, який нікуди не плив.

Екіпаж човна перейшов на фламандську мову, та я розібрала, що водій хотів уже їхати, але робітники причалу вважали, що він мав чекати. Він усе наказував їм відв'язати човна, проте вони не дуже рвалися виконувати його команду. Нарешті один із них знову видерся на ті смертельні сходи, щоб роззирнутись, і гукнув униз, показуючи на щось невидиме.

Хтось наближався?

І тоді я побачила.

Авжеж, хтось таки наближався.

Весільна процесія.

³² Джетлаг — синдром зміни часового поясу.

³³ Мавріц Корнеліс Ешер — видатний нідерландський художник-графік, майстер оптичних ілюзій, відомий насамперед концептуальними гравюрами, у яких він майстерно досліджував пластичні аспекти понять безкінечності й симетрії, а також особливості психологічного сприйняття складних тривимірних об'єктів.

³⁴ Ви їдете на вечірку? (*фр.*)

РОЗДІЛ 28

Вони перетнули міст і стовпилися нагорі біля сходів до стоянки таксі, немов пересолоджений гламурністю розгорт часопису «Ярмарка марнославства», на тому самому місці, де тільки-но була я. Чи не вперше я змогла їх гарненько роздивитись, і було так дивно бачити всіх отих хлопців, які могли бути нашими друзбами — Вуді, Статлера, Мерфі й Гарріса, — у супроводі зграйки незнайомок жіночого роду. І щойно я про це подумала, як війнув легіт, підхопив поли суконь дружок і здійняв їх повільною хвилею.

Потім група розступилась, і я приготувалась до появи нареченої й нареченого. Утім, пара, яка вигулькнула, була не Чіпом і Рюмсою — замість них з'явилися Джим та Евелін Данбар. Батьки Чіпа.

Певна річ, я кілька разів бачила Евелін після того дня, коли ми погиркалися в лікарні. Зрештою, вона була нашою сусідкою.

Проте я з нею не розмовляла. Жодного разу за весь цей час.

Спочатку, коли вона до нас забігала, я ховалась. Я відчувала, що не зможу зустрітись з нею, і дозволила собі цього не робити. Згодом я перестала перейматися тим, щоб уникати її. Утім, на той час вони з моєю мамою вже започаткували свої таємні рандеву.

Ми не докладали спеціальних зусиль, щоб уникати одна одної. Просто так виходило.

Скоро мама вже запевняла мене, що Евелін «зовсім забула» наше невеличке «непорозуміння» в лікарні. Але я підозрювала, що вона давно вже зробила лиходієм у цій ситуації мене: доведену до розпачу скалічену дівчину, яка намагалася маніпулювати її ідеальним сином і змусити його відмовитись од свого ідеального життя через почуття провини. Не такою людиною була Евелін, щоб чесно визнати хиби свого сина. Вона дуже вибірково ставилася до фактів.

Звідси й «пропуск» мого імені в запрошенні.

Та то нічого. Мені було байдуже. За винятком одного: Евелін прямувала до мене, і тікати було нікуди.

Вона підходила ближче у своєму блідо-блакитному костюмі матері нареченого та в перлах, і мені стало цікаво, як вона реагуватиме,

побачивши мене.

Не дуже добре, як виявилось згодом.

У мене є теорія, що ми стаємо найпідлішими, коли відчуваємо загрозу. Схоже, люди поводяться найгірше, коли їм здається, що їм хочуть зашкодити, обікрати чи забрати в них те, що належить їм по праву. І я могла б сказати, що тієї миті, як очі Евелін Данбар зустрілися з моїми, вона враз відчула *все, описане вище*.

Вона, мабуть, подумала, що я заявилася туди, щоб зіпсувати весілля. На її місці я теж так подумала б.

Вона зійшла на човен і закам'яніла, побачивши мене. Містер Данбар пішов далі, щоб погостити з кимось із гостей, але Евелін нахилилася до мене й знизала голос майже на октаву:

— Що ти тут робиш?

Гості дивились у наш бік. У жодному разі я не збиралася публічно обговорювати «пастку для батьків». Я знизала плечима:

— Кіт захворіла, тож я прийшла замість неї.

Евелін озирнулася навколо. Потім зіжмакала обличчя в подобу усмішки:

— Тебе не запрошували.

— Я помітила, — зауважила я.

— Ми подумали, що це буде незручно.

— Могло бути.

— Але ти тут.

— Мама подумала, що це якась помилка.

— Ні, то не була помилка.

— Я не збираюся завдавати проблем, — нарешті сказала я, здіймаючи руки на доказ невинності. Я хотіла розрядити обстановку, та тільки розізлила Евелін ще більше.

— Та як ти смієш так чинити? — прошипіла вона.

Це було схоже на надмірну реакцію.

— Як чинити? — запитала я.

— Являєшся без запрошення і сидиш тут, як гоблін, витріщаючись на всіх. Це гидко.

Невже я справді так чинила?

— Ви щойно назвали мене *гобліном*?

— Чого ти, власне, домагаєшся?

— Я таки хотіла б докладніше зупинитися на слові «гоблін».

— Чіп рухається далі, і тобі треба робити те саме.

— Я згодна.

— А втім, тобі таки треба було сюди прийти? Ти таки хочеш перепаскудити йому цей день, і який день!

Я прийшла сюди не для того, щоб щось комусь перепаскудити. Одне гнів, мабуть, заразний. І тепер уже я не витримала:

— Чіп перепаскудив мені кожен день до кінця мого життя, то, може, ми тепер квити? Хоча які ж ми квити насправді? Хіба що я теж його паралізую.

Від здивування повіки Евелін трохи напружилися, ніби вона раптом злякалася, що саме тому я й припхалася: щоб паралізувати нареченого.

— Це не смішно, — сказала вона.

Я зиркнула на неї, мовляв, *та ну?*

— Це трохи смішно.

— Тобі вже пора йти.

Іноді в тебе немає іншого вибору, як програти. А зараз був зовсім не той випадок. Я не для того це все пройшла, щоб під кінець просто здатись. Я мусила врятувати матір.

— Я нікуди не йду, — сказала я.

Та Евелін спопелила мене поглядом «тільки посмій».

— Ні, ти таки йдеш, — відрубала вона. — І зараз же. — Вона зробила знак екіпажу, щоб до нас підійшли й розібралися зі мною.

Невже цей вечір мав закінчитись отак? Щоб команда фламандських човнярів випхала мене назад на причал? Я подумала, чому я там була. Я згадала про те, ким я хотіла бути, і вирішила, що хочу бути сильнішою для своєї боротьби. А ще мудрішою, наскільки можна. Я хотіла бути тим, хто все виправляє, а не псує.

— Перепрошую за те, що вилаяла вас, — звернулась я до Евелін.

Вона моргнула:

— Що?

— Тоді в лікарні. Торік. Я вживала слова, які вас засмутили.

Евелін підтисла губи, пригадуючи. Її обличчя не злагоднішало, але я могла сказати, що здивувала її.

— Мені було дуже боляче, — пояснила я, — і я не стрималася. Гадаю, я подумала, що коли іншим людям теж буде боляче, то мені

полегшає. Проте мені не полегшало від того, що я вас образила. Мені стало ще гірше. Я каюся в цьому і хочу, щоб ви знали, що я про це шкодую. Я мала бути добрішою.

Евелін іще поморгала.

Коли член екіпажу, якого вона покликала, дістався нас, то, судячи з його вигляду, він прийшов не для того, щоб виконувати її розпорядження. Навпаки, увесь його вигляд свідчив про намір змусити її сісти. Він, вказуючи на ряд позаду Евелін, наполягав, щоб вона посіла своє місце.

Зазвичай Евелін такого не потерпіла б.

Та я, схоже, вибила з неї дух надмірної самовпевненості. А може, мені таки вдалося переконати її, що я прийшла з добрими намірами. Хай що то було, Евелін не опиралася. Вона покірно пішла й дозволила, щоб її посадили на відповідне місце.

Решта весільної процесії заповнила всі вільні місця, крім двох головних місць у центрі, якраз навпроти мене, призначених для почесних гостей — Чіпа і Рюмси.

Від усього того спокою, що зійшов на мене після розмови з Евелін, не лишилось і сліду, коли я побачила, як молодята перетнули міст і спускалися сходами, та так гламурно, ніби то була сповільнена зйомка.

Я роззирнулася, шукаючи, куди водій човна притулив мій візок. Наче я могла відкотитися на ньому подалі, перш ніж вони мене виявлять.

Звісно, котитися мені було нікуди. Видно, єдиний мій варіант — сидіти там, де я й сиділа: у пастці сидіння просто навпроти ще двох, призначених наречених і нареченому.

Я не знала, куди подіти руки — згорнути їх? покласти вільно? — чи куди повернути голову. Може, мені замріяно задивитися на качок-лебедів, вдавши, що я не помітила молодят? А може, розпливтись у солоденькій усмішці й витріщитися просто їм назустріч, мовляв: *О, привіт! А я й не знала, що ви тут.*

Натомість я піднесла руку й поклала пальці на срібну пластинку Ієнкової підвіски. *Мужність.*

Чіп не помічав мене, аж поки не всівся. На секунду, коли він обійняв Рюмсу за плечі й прихилив до себе, по-чоловічому широко

розставивши ноги й задивившись на канал, у мене блиснула надія, що він, може, мене й узагалі не помітить.

Не пощастило.

Коли його погляд перемістився й зупинився в мене на обличчі, він нахилився вперед і тупо витріщився на мене:

— Маргарет?

Почувши моє ім'я, Рюмса підскочила й собі витріщилась.

Ось і вона. Чіпова нова я. З фальшивою засмагою й намазюканими очима.

Тара. Дівчина, яку я бачила лише на фотографіях. Дівчина, з якою Чіп мене вряди-годи порівнював, але тільки для того, щоб підкреслити мої переваги. Я варила кращу каву. Я мала ліпше почуття гумору. У мене було досконаліше відчуття ритму. Ось вона, власною персоною.

Вигляд у неї був набундючений до незмоги.

Я легенько помахала й сказала:

— Агов! — Наче я їх щойно побачила. — Щасливого весілля!

— Я не знав, що ти тут будеш, — обізвався Чіп, і цієї миті я достеменно могла сказати: він не знав, що мене викинули зі списку.

Те, чого він не знав, його не діймало.

— Ми всі приїхали, — відповіла я, а тоді додала: — Усі разом.

Що нас більше, то краще.

Чіп озирнувся навсбіч у пошуках решти Якобсенів, але даремно.

— Я їх саме загубила, — пояснила я, мовляв, *нічого страшного*.

Чіп пошукав очима мій візок, проте не побачив його.

— А де твій візок? — поцікавився він. — Він тобі й досі потрібен?

Якби моє життя було фільмом, то відповідь була б такою:

— Оце старе дрантя? Я вже хтозна-відколи його не бачила.

І саме в цей момент я підвелася б зі свого сидіння, як богиня, торжествуючи над Чіпом, і над Рюмсою, і над кожним, хто в мені сумнівався, зокрема й над собою. Стою. Торжествую. Фінальні титри.

Як я мріяла про такий кінець! Але це була не та історія, у якій я опинилась. І це ще був не кінець.

Я вказала на багажне відділення:

— Він он там.

— Тобто ти все ще...

— Паралізована, — кивнула я.

Чіп нахилився трохи ближче, але обережно, ніби я могла його вкусити.

Потім начепив на фізіономію широку фальшиву усмішку, нахилився навіть іще ближче й запитав:

— Як ти?

І тоді я зрозуміла. *Він мене пожалів.*

Тепер уже й наречена нахилилась уперед, схрестивши руки на грудях, та на її обличчі годі було шукати жалості.

Я скопіювала його вираз обличчя.

— У мене все суперчудово, — продемонструвала я всі свої зуби. — А ти як?

Не встиг Чіп відповісти, як у розмову втрутилася Рюмса, перебираючи на себе його увагу.

— Чіпе! — заскиглила вона (ось воно). — Якого чорта?

Чіп забув про свою усмішку й заговорив зі мною серйозно:

— То чому ти тут?

— Довга історія, — відповіла я.

Чіп зітхнув.

— Бо я хочу почати тут нове життя.

— Чудово, — промовила я. — Я тебе підтримую.

— Це сарказм?

— Ні!

— Мені не треба, щоб ти мене підтримувала, гаразд?

Я знову знизала плечима.

— Запізно.

Моє прочитання ситуації на той момент: загалом Чіп був спантеличений, жалісливий і гарячково намагався розгадати мої наміри. А ось на лобі його щойноспеченої дружини було написано одне: лють.

— Послухайте, — звернулась я до них, — я бажаю вам обом добра, гаразд? Я не переслідую вас, проливаючи сльози. Я йду своєю дорогою.

Але ніхто з них мені не повірив.

Саме тоді з наступного за ними ряду озвався Статлер:

— Ти тут, щоб зіпсувати весілля, еге ж, Якобсен?

Звісно, це був жарт, явно з метою розрядити напругу, та раптом я збагнула, що вони всі так думали: начебто я приїхала сюди, плекаючи якісь жалюгідні, сміховинні надії зірвати весілля.

— Я тут тільки для того, щоб святкувати, — пояснила я, підносячи руки на знак капітуляції.

Але Статлер лише засміявся. Ясно ж, що в їхніх очах я була просто скаліченою експодружкою, яка робила останню відчайдушну спробу... *Яку спробу? Викрасти нареченого й помчати з ним геть на візку?* Іншого пояснення просто не існувало. Цілком резонно. Якщо не зважати на контекст, пролетіти три тисячі миль на весілля свого колишнього таки трохи дивно.

Я й незчулась, як уже намагалася їм щось утовкмачити.

— Був важкий рік, — почула я свій голос, усвідомивши, що звертаюсь до Статлера, і до щасливої пари, і до всього триклятого човна. — Це було не те життя, яке я вибрала б, — вела я далі, — і подекуди воно здавалось абсолютно нестерпним. Але в цьому є й свої плюси. Я стала мудрішою. Я стала добрішою. Я захопилася плетінням.

Мабуть, їм нелегко було мене зрозуміти. Певні істини можна тільки заробити. На тому мені треба було й зупинитись. Утім, я просто хотіла постояти за себе.

— Я будую літній табір, — розповідала я, — і я створила власну неприбуткову організацію. Ще ніколи досі я не була такою зайнятою, щасливою і продуктивною. Я знайшла своє покликання. Я знайшла роботу, таку цікаву й захопливу, що мені навіть шкода гаяти час на сон.

Я вдивлялася в їхні обличчя. Мені не вдавалось їх переконати.

Ну то й байдуже.

Пошуки мотивації жити далі змусили мене створити життя, яким варто було жити. Я ніколи не сказала б, що аварія — це добре. Я ніколи не стверджувала б, що на все є причина. Як і всі трагедії, ця була безглузда.

Проте одне я знала точно: що більша наша здатність до смутку, то більша наша здатність до радості.

Тож я не вгавала.

— Це те, чого ти не знаєш і чого не можеш знати, аж поки життя не виб'є дурощі в тебе з голови: я стала кращою після всього цього, я стала кращою після того, як скалічилась.

Усвідомлення цієї істини додало мені впевненості, і все в мені аж вібрувало.

Я відчувала, що це справжній тріумф.

Аж поки Чіпова наречена не глипнула на мене з виразом типу *я тебе благаю*.

На Чіпа це теж, схоже, не справило особливого враження.

— То ти хочеш сказати, що розпочала нове життя?

Тьху!

— Так.

У його очах світилось щось схоже на виклик.

— Чи означає це, — запитав він, — що ти з кимось зустрічаєшся?

Серйозно? Це було єдине визначення нового життя? Невже не можна стати кращим, чи бути щасливим, чи прожити чудове життя без того, щоб обов'язково з кимось *зустрічатися*? Невже щастя — це лише закоханість у когось? Таке запитання мене образило. Я готова була всю ніч читати Чіпові лекцію про те, що жіноче життя не потребує романтичного визнання чоловіком. Це смішно! Обмежено! Неоригінально!

Я майже це сказала. Ще секунда, і я б таке ляпнула.

РОЗДІЛ 29

Та саме тоді ми всі почули, як хтось кричить:

— Стійте! Затримайте човен!

Почувши це, я помітила, що чоловіки на причалі відв'язали линви і ми відпливаємо.

Ми повернулись у бік голосу, і один із робітників загукав фламандською, як я здогадалася:

— Зачекай! Іще один!

Якийсь чоловік у смокінгу мчав сходами до нас.

Чоловік, який спершу був на диво схожий на Ієна.

Чоловік, який був схожий на Ієна, навіть коли підбіг ближче.

А потім і справді виявився Ієном.

Моїм Ієном, хто б міг подумати. Не в Единбурзі. Тут. У Брюгге. У смокінгу з коміром-шалькою доганяв човен, що плив на бенкет Чіпа.

Ієн. Тут явно для того, щоб зірвати бенкет.

Я бачила його. А він мене не бачив. Дуже поспішав і був до смерті вродливий.

Я могла б сказати, що моя реакція на появу Чіпа і Тари була вісцеральною, але я не до кінця розуміла значення цього слова, поки не побачила Ієна, який мчав тими сходами.

У мене завмерли легені.

Якби я могла відвести очі, я пошукала б місця, де сховатися.

Але я не могла відвести очей. Я жадібно вбирала очима нову зачіску Ієна — трохи коротше волосся, ще більше скуйовджене, — і те, як гарно облягав його смокінг, і те, що, на відміну від американців, європейські чоловіки вбираються в трохи завужені брюки, наче вони зсілися після прання.

Утім, дуже вдало зсілися.

Ієн перескочив через дерев'яний турнікет, опинився на причалі й уже по ньому біг за нами, — ні, він мчав, летів чвалом, газував на повну.

Човен уже вирушив. Тепер до пристані було десь із метр, але Ієн навіть не затнувся.

Він просто відштовхнувся від краю причалу, стрибнув і приземлився навпочіпки на єдиний вільний клаптик на палубі — сантиметрів за десять від моїх колін.

Це був крутий, хуліганський, джеймсбондівський фокус, якого я ніколи не бачила в реальному житті.

Ієн підвівся й повернувся до натовпу.

— Сподіваюся, цей човен пливе на бенкет, — звернувся він до них усіх.

Цей *голос*. Цей акцент — знову, після всього цього часу. Я відчула, як усе всередині мене тане, немов масло.

Стерновий щось сердито закричав Ієнові фламандською мовою — думаю, приблизно таке: «*Що за дурниці ти робиш, хлопче! Убитися хочеш?*» — і тут весь натовп гостей вибухнув оплесками. Ієн обтрусив костюм, вибачився перед стерновим, ніяковіючи, вдячно помахав враженій публіці, а потім озирнувся й побачив, що вільних місць не залишилось.

І тут стерновий промовисто тицьнув у нього пальцем, мовляв, *сядь, хлопче!* А потім вказав на місце поряд зі мною.

Ієн обернувся до того місця й ось тоді побачив мене.

Наші очі зустрілись.

Якщо й був такий момент, коли я могла померти від напруги, то оце він і настав. Але я навіть цього не могла зробити. Я не могла дихати, не могла думати. І, судячи з усього, Ієн відчував те саме.

— Будь ласка, посядьте своє місце, сер, — нарешті англійською сказав капітан.

Та Ієн не сів на сидіння. Він уляк на палубі. Переді мною. Став навколішки біля моїх ніг.

— Ти тут, — сказав він, трохи захекавшись.

У голову лізли якісь дурниці.

— Я не тут. *Це ти* тут.

Кожна людина на човні тепер витріщалася на нас, аж поки стерновий не натис на газ, щоб набрати швидкість, і тоді цей білий шум створив навколо нас звуковий бар'єр.

— Вибач, що я запізнився, — попросив Ієн.

Хіба можна запізнитися на вечірку, куди тебе не запрошували?

— Ти не запізнився, — сказала я.

Його очі ковзнули вниз, і він помітив мою підвіску.

— Ти носиш мій подарунок, — сказав він.

Я кивнула.

— Я думав, що ти його викинула.

— Я й викинула, — сказала я. — Мама витягла його з помийниці.

— От гарна жінка, — сказав він. — Тобі подобається?

Я повільно кивнула.

Якщо звук його голосу після цього всього часу тішив слух, то споглядання його обличчя мало не доводило мене до екстазу. Я наче очманіла від того, що була так близько біля нього. У мене не було жодного його фото, і я майже рік не бачила цього обличчя. Я впивалася цим видовищем — цими темно-синіми очима, які завжди здавалися трохи сумними, цим кадиком якраз над краваткою, підборіддям, квадратнішим, аніж я пам'ятала.

— Що ти тут робиш? — запитала я.

— Що *ти* тут робиш?

— Я тут, — сказала я, обвівши рукою решту гостей на човні, — на весіллі.

— На весіллі свого придурка екснареченого.

— Це виявилось не так уже й погано, — промовила я. А потім злегка йому всміхнулась. — Але й не так уже гарно.

Нахилившись до мене, Ієн узяв мої руки у свої:

— І про що ти тільки думала?

Я знизала плечима:

— Батьки посварились, і ми з Кіт вирішили влаштувати їм «пастку для батьків», щоб помирити їх.

Ієн нахмурився:

— На весіллі твого колишнього нареченого?

— Це був такий момент, типу «хапай, Петре, поки тепле». — Я зустріла його погляд. — До того ж я ніколи не була в Європі.

— Тобі треба було приїхати в Шотландію.

Я не могла прочитати його обличчя. Невже він знав?

— Я думала про це, — сказала я.

Схоже, Ієн здивувався.

— Правда?

— Я думала, що могла б заскочити туди, закінчивши тут усі справи.

Він вдивлявся в моє обличчя.

— Правда?

— Так. Хіба ти цього не знав? Кіт тобі не повідомляла?

— Ні, не повідомляла.

— Бо я знаю, що ви підтримували зв'язок.

Він опустил погляд.

— Повинен же я був тримати тебе на оці.

— Наскільки я пам'ятаю, коли я бачила тебе востаннє, ти сказав, що я тебе ніколи не цікавила, тож я не впевнена, що ти *був вимушений*.

— Я брехав.

— Що?

— Я брехав, коли казав це.

Я примружилася, щоб краще його бачити.

— То я тебе *не* не цікавила?

Ієн дивився просто мені в очі.

— Ти мене не не цікавила. — Він нахилився ближче. — Ти мене цікавила. — Потім додав: — Занадто.

— Хіба може людина цікавити занадто?

— Я й досі намагаюся це досягнути.

Я вивчала його обличчя. Що він таке говорив?

— Може, ти й зараз брешеш.

Але Ієн похитав головою, узяв мою руку й притис до свого серця. Воно гупало у нього в грудях.

— Я не брешу зараз, — сказав він.

Оце так зізнання, хай йому грець.

— А чому ти тоді брехав?

— Бо думав, що так буде краще для тебе.

— Чому? Чому ти гадав, що розбити мені серце — краще?

Ієн нахмурився й нахилився ближче:

— Це правда?

— Ще й яка.

— Мені шкода. Я не думав, що так вийде.

— Бо ти гадав, що насправді я тебе не люблю?

Ієн кивнув.

— Я думав, що то просто наслідок травми.

— А тепер уяви. Це було не так.

— Я справді гадав, що роблю тобі послугу. Я думав, що так тільки я постраждаю.

Я мусила спитати:

— Чому ти мав постраждати?

Він пильно дивився мені в очі:

— Бо я не хотів бути без тебе.

Я не дихала.

Це було щось нереальне: я в червоній сукні Кіт розмовляю з Іеном у смокінгу, а він стоїть навколінці, тримаючи мою руку біля свого серця, яке шалено калатає. Проте все інше було ж реальне: човен, вода, вітерець, шумовиння течії.

Ми пропливали під кам'яним мостом, освітленим знизу підвісними ліхтарями, та я цього майже не помітила. Аж поки не почула своє ім'я просто над головою, коли ми виїхали з-під мосту.

— Маргарет!

Голос лунав дуже близько. Я глянула вгору.

— Маргарет!

Зверху на мосту махали руки. Дві пари рук.

— Маргарет!

То були мої батьки. Разом, пліч-о-пліч, стояли на самому вершечку аркоподібного мосту.

— Чому ви не на бенкеті? — гукнула я до них.

— Ми вирішили втекти!

— І ніхто не здогадався мені про це сказати?

— Не могли тебе знайти!

І саме тоді тато обійняв маму. І цей єдиний жест сказав мені дещо. *У неї все було гаразд.*

Ба більше: *у них* усе було гаразд.

Усі ті турботи про неї? Тепер я могла про них забути. Вони знайшли одне одного і знали, що їм робити. Вони або все залагодять, або ні. Та мою роботу на цьому закінчено.

Човен не сповільнював ходу. Ми рухались уперед. Батьки відступили в нічний Брюгге, ще трохи помахавши мені, а потім опустили руки й пішли собі гуляти далі.

Ієн теж дивився на них якусь хвилину, а відтак повернувся до мене.

— То нагадай мені, чому ти тут.

— Я приїхав, щоб знайти тебе.

— Ти приїхав аж із Шотландії, щоб знайти мене?

Він кивнув.

— Чому?

— Бо я сумую за тобою. — Це прозвучало як «самую».

— Правда?

Ієн кивнув.

— Кожного дня.

Я не хотіла так легко здаватись. Я хотіла триматися, бути твердою і злитися. Мабуть, це через калатання його серця в мене під рукою, або через ті палкі очі, або той смокінг, у який він не просто вбрався, а яким *приголомшував*, — я не витримала:

— Я теж за тобою сумую.

— Навіть після цього всього часу?

— Насправді я думаю, що далі буде ще гірше, — зізналась я.

— Я сказав собі, що мушу почекати рік, щоб потім знову знайти тебе, — дати тобі час заспокоїтись і відшукати свій шлях. Я навіть порадився зі своїми братами, і всі згодились — як мінімум, цілий рік. І ось минув рік. Я вже був купив квиток на літак до Штатів, коли побачив повідомлення Кіт про те, що ти приїжджаєш у Бельгію.

— Ти купив квиток до Штатів?

Ієн кивнув.

— А потім ти приїхав у Брюгге?

Ієн знову кивнув.

— І Кіт знала, що ти приїдеш?

— Думаю, здогадувалася. Вона повідомила мені назву готелю, номер вашого рейсу й надіслала фото запрошення на весілля. — Ієн подивився на мене. — А чому ти хотіла приїхати в Шотландію?

— Та ти знаєш, просто на екскурсію. Відвідати Лох-Несс. Подивитися на кілти.

Ієн заусміхався. Ну ось так...

Я пригадую, було так дивно: на човні дуже людно, а нам здавалося, що навколо нікого немає. Зник гуркіт двигуна, зникли всі люди, зникло минуле й майбутнє.

— Коли ми зустрілися, — розповідав Ієн, — я мав тобі допомагати. Та насправді це ти мені допомогла. Тим, як ти мене дражнила, як допомагала мені позбутися гіркоти, тим, як знов і знову дивувала мене й показувала світ з різних ракурсів. Мені ставало краще, коли я був поряд із тобою. Ти змушувала мене сміятися — мабуть, за ті кілька тижнів, що ми провели разом, я сміявся більше, ніж за все своє життя до того. Ти викривала тупість. Ти показала мені, що можна жити й по-іншому. Ти розворушила й зігріла мою душу, пробудила в ній надію. Потім, коли я поїхав, мені довелося знову поринути в холод.

Він розповідав далі:

— Я поїхав додому, до сірого неба, і найнявся на роботу, яка мені не подобалась. Я навіть не намагався шукати чогось кращого, бо я тільки те й робив, що рахував тижні, поки можна буде їхати до тебе. Я уклав із собою пакт про те, що даю тобі рік, але разів зі сто поривався його переступити. Єдиний виняток був на той випадок, якби ти почала зустрічатися з кимось іншим. Тоді мені було дозволено їхати в Техас і боротися за тебе.

Я подивилася на нього, як на божевільного:

— Зустрічатися з кимось іншим? З ким це, наприклад?

— Мені здається, отой столяр, що працює на будівництві табору, щось має до тебе.

— Нічого такого.

— Не здивуюся, що й архітектор теж. Щось він занадто завзятий.

— Що за дурниці?

— Ну, й звичайно, з хвилини на хвилину чекаю, що приповзе Чіп.

— Навряд чи. Бо він уже одружився.

— Коротко кажучи, мені довелося чекати рік.

— Для мого ж блага.

Ієн кивнув:

— Щоб ти знову могла стати на ноги.

— Хоча й не буквально. Бо, схоже, цього ніколи не станеться. — Я глибоко зітхнула.

Ієн кивнув:

— Може, й ні, але ти досягла великих успіхів. Я аплодував тобі здалеку.

Щось, не так у тому, що говорив Ієн, а в тому, як він це говорив — так пристрасно, так рішуче, — мене просто загіпнотизувало.

— Ти розумієш, про що я тобі кажу? — запитав він.

Чи я розуміла? Я заледве могла думати.

— Ти хочеш сказати, що радий, бо я краще почуваюся?

Він похитав головою, мовляв, *не зовсім це*.

— Ти хочеш сказати, що для тебе цей рік теж був важким?

І не це.

Я здвигнула плечима:

— Тоді тобі доведеться самому розповісти мені.

Якийсь час Ієн сидів на п'ятах, але тепер він знову підвівся навколішки, посунувся вперед і нахилився близько до мене.

— Я думаю про тебе весь час, Меггі Якобсен. Я так сумую за тобою, що не можу спати. Мені аж болить, так я хочу бачити тебе й бути поряд із тобою. Я люблю тебе з такою жагою, що ледве можу її стримати, і боюся, що вона мене потопить.

Знову ці очі.

Можливо, мені треба було нахилитися й поцілувати його, але я відчула, що не можу поворухнутися. Це було неймовірно: так сильно хотіти чогось і таки отримати це. Я так довго стримувалася, що просто не знала, як тепер себе відпустити.

Аж поки Ієн не поклав руку мені на шию і не притулив свої вуста до моїх.

Бо від поцілунку я знову ожила.

Усе навколо завмерло, тільки наш човен уперто рухався вперед. Річка несла нас повз кам'яні будинки зі східчастими дахами й такими пишними садами, що листя не вміщалося в них і спадало просто у воду. Ми пропливали повз човнові сараї з дерев'яними віконницями. Минали кав'ярні з підвісними ліхтарями й свічками на столиках біля самої води. Але нічого цього ми не бачили.

Навіть коли човнове таксі дісталось місця бенкету й стало на причал, ба навіть коли молодята, їхні батьки, весільна процесія і всі гості, відвертаючи очі, вилазили з човна та прямували на свято, ми не послабили обіймів. Ми нікого не помічали.

Просто поринули у той єдиний поцілунок, на який так довго чекали.

ЕПІЛОГ

Це було десять років тому.

До слова, ми тоді так і не пішли на бенкет. Просто на тому-таки таксі повернулися на стоянку, а звідти рушили в готель. Ієн бережно — і разюче — ніс мене до готелю верхи на спині, а мій складений візок, немов пір'їну, узяв під одну могутню руку.

Ми вирішили не поспішати й діяти обережно, та потім передумали.

Ми повернулися до готельного номера Ієна, трохи далі по коридорі від мого, і не спали всю ніч. Чи не весь вечір я намагалася пояснити Ієну, чому я ніяк не могла бути привабливою для нього, а він витратив майже стільки саме часу, доводячи мені протилежне. І досить переконливо.

Уранці за сніданком ми всі зіштовхнулися носом до носа в готельному буфеті — Кітті, мої батьки, Ієн і я — та влаштувалися за одним столиком. Нікого з нас не можна було назвати бадьорим, але в Кітті вигляд був найгірший.

— Я думаю, нам треба повести тебе до лікаря, — сказала мама, доторкнувшись долонею до лоба Кіт. — Ти схожа на воскову фігуру з музею мадам Тюссо.

Кітті відхилила її руку.

— Я в порядку.

— Нічого такого, — заявила мати. — Ти бліда й спітніла. — А потім додала, глянувши на неї: — Я ж думаю, тут є лікарі, у цій Бельгії.

— Мені не потрібен лікар.

Мама подивилася на мене, немов прохаючи про допомогу.

— Поговори з нею.

— Маєш такий вигляд... як би це пом'якше сказати... *наче ти — це не ти*. Чому б тобі просто не...

Та Кітті не дослухала й заторохтіла:

— Я в порядку! Я в порядку! Мені не потрібен лікар...

Поки я намагалася закінчити:

— ...сходити до когось? Про всяк випадок?

А тато додав:

— Дорога додому далека, й останнє, що тобі треба, це...

А тут і мама підпряглася:

— Це може бути або Ебола, або розрив апендикса, або якийсь випадок кишкової інфекції...

Ми перекрикували одне одного, являючи собою класичну смішну купку іноземців у затишному бельгійському готельному кафе, аж поки, мабуть, просто через бажання покласти край цьому божевіллю, Кітті не заволала:

— Я не хвора! Я просто вагітна!

Ми всі затихли.

— Я зробила тест сьогодні вранці. Насправді тричі зробила.

— Чиє воно? — голосно прошепотіла я після довгої паузи. — Товстуна Бенджаміна? Чи Нашого Вусаня?

— Я голосую за Товстуна Бенджаміна, — сказала мати своїм нормальним голосом.

— Я теж, — підтримав тато, підносячи руку.

Ми з Ієном також піднесли руки за Товстуна Бенджаміна.

— Одностайно, — заявила я.

Кітті нагородила нас усіх ненависним поглядом.

Потім вона промовила:

— Бенджамін, значить? А тепер мені треба виблювати.

От і вся наша історія. Минуло десять років після аварії, життя в кожного з нас ішло своєю чергою.

Мої батьки помирилися. Тато не був злопам'ятним, він не міг довіку злитися. Як він мені пояснив, коли я його розпитувала: «Твоя мати ніколи не була ідеальною. Але я все одно її кохав». Не знаю, що я робила б на його місці. Проте мені здається, що його вибір повернутися й усе залагодити цілком відповідав його характеру. Розвернутися й піти було не в його стилі. Його кредо — «незважаючи ні на що».

Через два роки тато пішов на пенсію, а десь за місяць по тому дізнався, що в нього рак легенів. Ось так. А він же навіть не кутив.

— Забагато тирси, — знизав він плечима, повідомляючи нам.

Батько героїчно боровся з хворобою, а мама весь час сиділа поряд із ним під час усіх оглядів і всіх процедур. Вона плела для нього пухнасті

шкарпетки, читала йому статті з журналу «Рідерз Дайджест» і знову й знову, напереміну, готувала його улюблені страви — стейк, спагетті та м'ясний рулет.

Коли тато почувався добре, то, щоб чимось заповнити час між процедурами, він визвався начитувати аудіокнижки для сліпих і скоро відчув, що має хист до читання історій уголос. Тоді він придумав собі тимчасову роботу — читати дітям у таборі казки перед сном. І кожної п'ятниці увечері він читав біля вогнища для захопленої дітлашні, імітуючи всі голоси й звуки. Татові це так подобалося, що навіть після того, як він уже був заслабий і йому було важко не тільки читати, а й ходити до таборового вогнища, він і далі приїжджав послухати, як читають його послідовники, допомагаючи їм порадами й підказками. Мама возила його туди в гольф-мобілі та приносила складані стільці.

Якось увечері, уже під кінець, коли я навідувала його в хоспісі, тато сказав мені, що ті останні роки з мамою були найкращі.

— Чому? — спитала я.

Він усміхнувся з хитринкою в очах:

— Вона мене більше цінувала.

Я роздула ніздрі, почувши ці слова.

— І я теж її більше цінував, — додав він. — І знаєш, що ще?

— Що?

Він подивився на мене з напівусмішкою.

— Я нічого не змінював би. — Він стиснув мою руку. — Обов'язково перекажи це своїй сестрі.

Тато не хотів, щоб його поховали, він хотів, щоб його *посадили*. Тому на пагорбі, недалеко від місця для вогнища, ми викопали яму для його праху і посадили туди дуб. Мати хоче, щоб ми посадили поряд іще одне дерево вже над її прахом — коли настане її черга, — так щоб вони обоє росли разом, сплітаючись між собою гілками.

Вона часто про це говорить.

Минуло вже три роки після смерті тата, а мама й досі не може отямитися. Хоча вона не сидить без діла. Той рік без тата змінив, усмирив і звільнив її у багатьох сенсах. Сьогодні вона легше ставиться до всіх, підозрюю, що й до себе також.

Мама веде для нас бухгалтерію в таборі, допомагає з дітьми, а через деякий час після смерті тата попросилася зайняти його місце оповідача

історій біля вогнища. А ще вона вступила у феміністичну групу любителок стьобаних ковдр під назвою «Бойова швачка», яка збирається щотижня, щоб шити й розмовляти про політику. Мама й досі надто тривожиться з будь-якого приводу і в кожній ситуації одразу бачить *смерть*. Утім, спільними зусиллями нас із Іеном та Опри³⁵ нам поталанило заохотити її вести «журнал вдячності».

Вона старається. А старання завжди багато значить.

Вам цікаво, чи змогла я знову ходити?

Не змогла.

Ми пробували скоби, ходунки, електростимуляцію м'язів і ще одну операцію років через два після аварії, але згодом поставили на цьому хрест. Постійно з'являються нові технології, і, можливо, колись наука наздожене мене, але я не дуже на це сподіваюсь. Я більше не прочісую інтернет, шукаючи надії в цій царині. Я навчилася шукати надію в інші способи.

Рада сповістити, що шрами на моїх донорських ділянках загоїлись і після десяти років прийому вітаміну Е їх майже не видно. А ось трансплантати — це зовсім інша історія. Місцями вони гладенькі, а деінде — вузлуваті та плямисті, і ніяка кількість вітаміну Е не зможе витравити з них трагедію.

Ось чому на п'яту річницю аварії я дозволила Кітті замаскувати цю всю ділянку татуюванням. Вона благала мене про це вже хтозна-відколи, і в неї вже був готовий малюнок: квітковий сад у народному стилі, який виростав у мене з-за спини й спадав на вкрите шрами плече. За першу ніч вона зробила весь контур і відтоді потроху додає кольори. Подивишся на мене з одного боку, а там колишня я. А глянеш з другого — там я, оповита квітами.

Тієї ночі мама сказала, що теж хоче зробити собі тату, але потім її рішучість похитнулася. Вона й досі роздумує про це.

Не буду брехати. Втрата спроможності користуватися власними ногами була найважчою подією в моєму житті. Я не хочу применшувати цього. Не хочу вдавати, що це було легко. Якраз навпаки.

Та були в моєму житті й світлі сторони.

Ієн не жартував, коли казав, що кохає мене. Мені так і не вдалося його від цього відрадити.

Вгадайте, що ми зробили? Ми одружилися.

Якийсь час ми зустрічалися, спочатку на відстані, а відтак Ієн повернувся в Техас. Тепер ми разом керуємо табором. Ієн дбає про все, що стосується фізіотерапії, — Майлз так і не добрався до його ліцензії. Виявилося, що помста у вигляді від'їзду Ієна з країни цілком його задовольнила, а згодом і сам Майлз дістав роботу в Орlando, поїхав із міста і, схрестити пальці, зовсім забув про нас. Я вирішую ділові питання, а ще керую різними цікавинками: малюванням пальцями, плетінням слимаків, орігамі, декоруванням тортів, катанням на вантажівці з сіном, хоровим виконанням пісень із фільму «Звуки музики».

Усе, що стосується «Табору “Надія”», вийшло краще, ніж я собі уявляла. Ми зібрали вдвічі більше грошей, аніж я планувала, почасти завдяки всім отим підписникам Кітті, але й завдяки моїй важкій, невтомній, всепоглинущій роботі.

Тож я маю віддати собі належне. Я маю віддати належне нам усім.

Тільки-но батьки помирились і знову зажили разом, їм вистачило двох хвилин, щоб розібратися в планах і розпочати обговорення будівництва, і тато виступив тут справжнім професіоналом. Тепер, коли вони працювали як команда, я дивилася на них іншими очима. Материн безжальний перфекціонізм, зосереджений на якомусь проєкті, а не на мені, перетворювався на щось потужне й надихуще, що чудово врівноважувалося батьковою добродушною практичністю. Вони співпрацювали і навіть сперечались у натхненній гармонії.

Думаю, що дизайнерське яблуко недалеко відкотилося від яблуні, бо, як виявилось, у нас із мамою були однакові смаки щодо великих вікон, кам'яних камінів, кітчевих ретро-ламп у стилі «вестерн», парканів із фургонних коліс, широких веранд і всіляких дивацтв.

Ми справді непогано ладнали.

Табір існує і працює вже сім років. Це реальне, метушливе та квітуче місце. Воно сонячне й тепле, будівлі кам'яні та обтіньковані, із залізними техаськими дахами, широкими верандами й тінистими деревами. У нас є поля диких квітів і природні туристичні стежки. Усе без перешкод приступне людям на інвалідних візках завдяки пандусам,

навіть хатинки на деревах. Ми познаходили найрізноманітніших майстрів, і вони створили справжню магію муралами, скульптурами й фонтанами. Ми виклали мозаїку на табірних воротах, використавши друзки від усіх розтروчених мною тарілок, і тепер у нас є власний клас мозаїки, де люди можуть трошити своє начиння.

Усе літо табір працює для дітей, а всю зиму ми проводимо навчання для дорослих. Ми влаштовуємо кіновечори, конкурси випічки й благодійні проєкти для хворих. У нас є мережі експертів і довідкові системи. Ми пропонуємо заняття для тих, хто захворів недавно, а також проєкти й підтримку їхнім близьким. Ми допомагаємо людям справлятися з обставинами, у яких вони опинились, але ми також показуємо їм дорогу, якою вони можуть іти далі.

Ми не можемо все виправити, але точно можемо багато що поліпшити.

Це справді стало моєю провідною філософією. Я не стала б вас запевняти, що омріяне вами життя може й не бути таким грандіозним, як ви сподівалися. Ви просто маєте жити тим життям, яке у вас є. Маєте знаходити натхнення в боротьбі й здобувати радість зі скрути.

Саме це ми й намагаємося робити — врівноважувати страждання сміхом, пухнастими ковдрами, обіймами, хоровим співом, пікніками в сонячні дні, шоколадним печивом і польовими квітами. Бо це все, що ми можемо зробити: коли треба — нести скорботу, якщо можна — максимально насолоджуватися радістю.

Життя завжди має обидва ці боки.

Отож ми використовуємо все: приготування страв мексиканської кухні, концерти караоке, кіновечори просто неба, катання по воді на балонах, прив'язаних до човна, прогулянки на природі, табірні багаття, приготування сморів, театральні скетчі, розмальовування вазонів, катання на сіновозі, а також усе інше, що підказує натхнення. На поперечині над офісними дверима ми викарбували слова матері Ієна про допомогу іншим, і це стало значною частиною нашої програми. Діти навчають одне одного, проводять уроки з різних ремесел, працюють у саду, допомагають прибирати. Вони роблять валентинки для дітей, які лежать у лікарні, печуть кексики для літніх людей, доглядають коней, працюють зі службовими собаками, допомагаючи їх соціалізувати. Вони вчаться, набуваючи досвіду — чи не єдиний

можливий спосіб — і усвідомлюючи, що піклуватися про інших є одним зі способів дбати про себе.

І звичайно ж, у кожного є футболка з написом: «ОСЬ МИ ЯКІ».

Може, вам цікаво, що сталося з Кітті й Товстун Бенджаміном? Не встигли ми повернутися з Європи, як він зі своєю гіпстерською бородою примчав до нас додому просити Кітті одружитися з ним.

А вона відмовилася це робити.

Бо це було не в її стилі.

Зате вона погодилася на церемонію пожиттєвої клятви вірності, що, власне, майже те саме. І тоді вона витатувувала його ім'я в себе на руці, і вони з'їхалися й жили разом, і Бенджамін виявився найчудовішим та найтурботливішим другом і супутником життя. А Кітті народила наймилішу в світі дівчинку. На превеликий жаль, усупереч усім порадам вони назвали її Пандора Снапдрагон.

Ну, не можна ж усе й завжди робити правильно.

У якийсь момент ми вирішили, що «Товстун Бенджамін» — це дуже грубо, і змінили його прізвисько на Любий Бенджамін, хоч він і наполягав, що Товстун Бенджамін — краще. Урешті він став просто Любчиком, що подобалось йому ще менше.

Пандора дістала від нас зменшувальне ім'я Дорі, і це було найкраще, що ми могли для неї зробити. Зараз їй десять, і вона вже вища від своєї мами. Кітті й Дядечко Любчик виявилися досить плодовитими, додавши до свого гурту ще й двох братиків, коли Дорі не було й п'яти, і, здивавшись із чисельною перевагою, переїхали назад у Техас.

На превеликий жаль, усупереч усім порадам вони назвали синів Вольфганг і Сократ. Але ми не дражнимо через це хлоп'ят. Тільки їхніх батьків: пізно вночі, коли вся дітлашня міцно спить, а дорослі грають у настільні ігри й попивають винце, ми благаємо дорогого Дядечка Любчика зголити свою навісну бороду.

О! Я ж теж змогла завагітніти. Ми чекали когось одного, а отримали сюрприз — двійнят, хлопчика й дівчинку. І хоч було нелегко, дуже нелегко, зараз їм уже по шість, і ми сподіваємося, що найгірше ми вже пережили.

Ми назвали їх Капітан і Тенніл³⁶.

Жартую!

Ми назвали їх на честь наших двох тат і наших двох мам: Ендрю Кліффорд і Елізабет Лінда. Усе літо вони бавляться в таборі зі своїми кузенами — плавають в озері, годують коней і «допомагають» доглядати садок.

Чи все в нас ідеально? Та де там, у біса! Суцільний розгардіяш. Божевільний, лавиноподібний, несамовитий розгардіяш.

Неможливо все владнати. Навіть не мрійте.

Утім, можна знаходити причини для вдячності.

Більше того, можна навіть самим створювати ці причини.

Саме це я зрозуміла з усього. Аварія, що сталася стільки років тому, розстрошила життя, яке в мене було, але ті шматочки розсипались і склалися в чудову мозаїку. Мені здається, що в цьому й полягає мистецтво: перетворювати речі з того, чим вони були, на те, чим вони могли б бути. Певна річ, моє життя зараз дуже змінилося. Можливо, воно таким чином обернулося витвором мистецтва.

Я знаю тільки те, що коли ми радіємо, то від щирого серця.

Кожного року на День Дурнів першого квітня ми справляємо грандіозний бенкет-нагадування до Дня святого Валентина. Щоб ніхто не забував: *любов приходить будь-якої миті*. Цей вислів ми теж виклали мозаїкою.

Чи згадую я про аварію? Чи намагаюсь я уявити, яким було б моє життя, якби я вийшла заміж за Чіпа (котрий одружився вже вдруге), чи якби я не скалічилася, чи якби я залишилася тією дівчиною, якою була завжди?

Насправді ні.

Мені вистачає розуму не озиратися назад. Я знаю, що означає боротися і що означає програвати і знову боротись. Я знаю, що означає жити, черпаючи силу зсередини себе самої. Знаю, як насолоджуватися кожним пригортанням, кожним ранковим плаванням, кожним доторком, кожною стравою, кожною теплою ванною, кожним моментом, коли хтось змушує тебе сміятися.

А найпевніше я знаю, що треба навчитися в усьому бачити найкраще. Маєш лиш одне життя, і воно просто триває. І що справді — яких тільки щасливих фіналів не буває!

*Книга для вузького кола читачів з особистої бібліотеки тг
Book lovers. Книга не для продажу та розповсюдження!*

[35](#) Опра Гейл Вінфрі — [американська](#) акторка, продюсерка, громадська діячка і ведуча [ток-шоу](#) «Шоу Опри Вінфрі». Йдеться про пораду Опри Вінфрі вести так званий «журнал вдячності» замість сумувати й занепадати духом.

[36](#) Американський сімейний поп-дует — Тоні Тенніл і Деріл Драгон (Капітан), — пік популярності яких припав на 70-ті роки XX століття.